

6/6 03

Postbakje

Kantoorrek.

PERSFOCUS

NEGENTIENDE JAARGANG NUMMER 4 - APRIL 2003

KNIPSELKRANT VAN VERENIGING MARTIJN
OVER KINDEREN, VOLWASSENEN EN SEKSUALITEIT

Behoort tot Wegener 11-4-03

DIRKJAN
door Mark Retara

In dit nummer:

- Pedofilie: 't blijft tobben...
- Nog meer pedopriesters...
- ...en sekstoeristen
- Valselijk beschuldigd/De strijd tegen het misbruik
- Jeugd en seks: ook dat blijft tobben
- Kinderporno en ontucht van de maand
- Tom en Sonja misbruikt en vermoord
- Zaak Nicky Vestappen
- Vaatstra, Nulde, Holly & Jessica, Jakob von Metzler
- Spot 't kind!
- Zaak Schafthuizen/Michael Jackson slaat terug
- De schone kunsten/Larry Clark's 'Ken Park'
- Onterecht
- Achtergrond/de ergste vormen van kinderarbeid

- pag. 2
- pag. 4
- pag. 5
- pag. 6
- pag. 10
- pag. 15
- pag. 17
- pag. 19
- pag. 20
- pag. 21
- pag. 22
- pag. 24
- pag. 30
- pag. 39

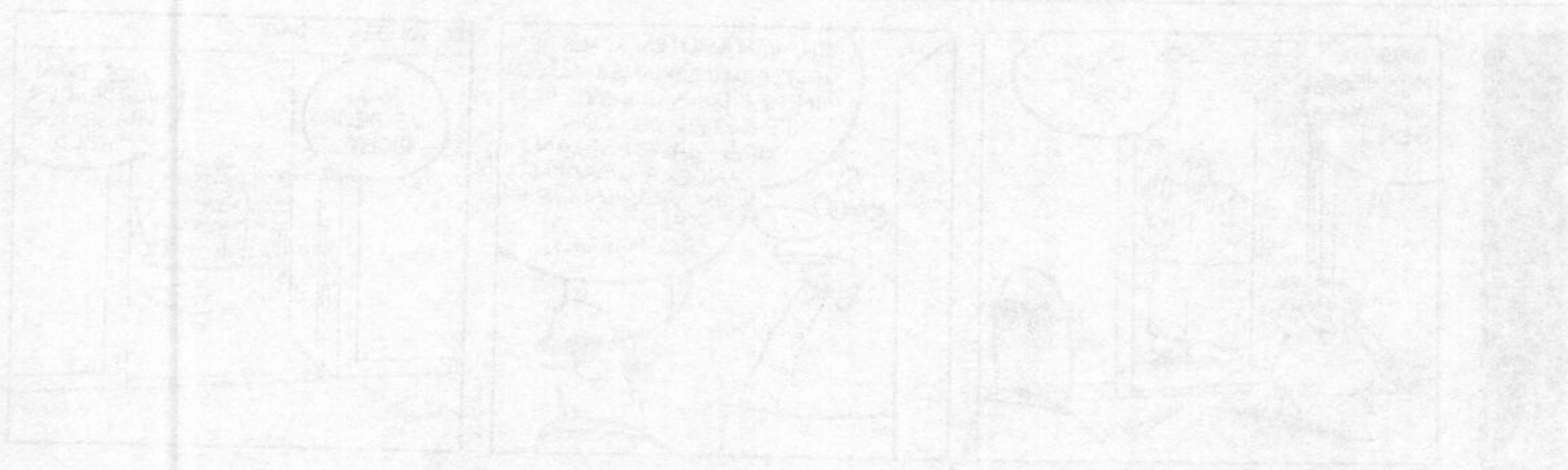
1944

1/2

1944

PERSEUS

THE PERSEUS FOUNDATION
1000 AVENUE OF THE STARS
WASHINGTON, D. C. 20004

PERSEUS

PERSEUS
 THE PERSEUS FOUNDATION
 1000 AVENUE OF THE STARS
 WASHINGTON, D. C. 20004
 PERSEUS
 THE PERSEUS FOUNDATION
 1000 AVENUE OF THE STARS
 WASHINGTON, D. C. 20004

PERSFOCUS, NEGENTIENDE JAARGANG, NUMMER 4, APRIL 2003

Met knipsels uit:

Volkskrant	Vk
Telegraaf	Tel
NRC Handelsblad	NRC
Trouw	Tr
Het Parool	Par
Splits	
Metro	
Reformatorisch Dagblad	Ref D
Dagblad van het Noorden	DvhN
Apeldoornse courant	Ap. C.
Gooi en Eemlander	G+E
Baarns Weekblad	BW
Kidsweek	
VPRO-gids	VPRO
Groene Amsterdammer	GA
Vrij Nederland	VN
Psychologie Magazine	
Opzij	
Uit Duitsland:	
Der Tagesspiegel	
Uit België:	
De Standaard	DS
Het Belang van Limburg	HBL
Uit Engeland:	
The Observer	OBS
Uit de Verenigde Staten:	
Dallas Observer	
Diversen	
Sky.com	
Forum.homo.nl	
Bits of Freedom	BOF
Rtl.nl	

Abonnementen op Persfocus kosten € 43,- per jaar.
Losse nummers € 5,-.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
Postbus 93.548
1090 EA Amsterdam

Topic: zijn homo's pedo's?

posted April 06, 2003 10:02 PM

" " forum.homo.nl

Ik vraag me af in hoeverre homo's ook pedo gevoelens hebben. Ik vraag me dat of omdat als ik bv een 13/14 jarige jongen op homo.nl zie staan hij gelijk ongelooflijk veel berichtjes krijgt. En ook op chatboxen zie je dat vaak. en spreek je een homo er op aan ben je pedo, dan zeggen ze nee. Ik vraag me dat namelijk af. Ik zelf val alleen op jong tot een jaar of 16. Ik vind het niet erg dat homo's ook op jong vallen alleen ze moeten niet zo schijnheilig gaan doen. En de pedo's onder de homo's meer accepteren want samen sta je meer sterk. Dus verwacht dat de pedo vereniging Martijn voortaan gewoon weer op homo gebeurtenissen als breda mogen komen

IP: Logged

GEEN PEDO
posted April 07, 2003 03:23 AM

" "

Ik denk dat homo's net zo graag op jongeren geilen als een heteroseksueel dat zou doen. Alleen als een jong meisje haar leeftijd weet te maskeren door haar fysieke kenmerken te accentueren wordt het meer geaccepteerd dat je daar een stijve van krijgt dan het geval bij een jonge jongen.

Verder vind ik het onzin dat een homo per definitie pedo is. Het klinkt zelfs meer als slap excuus om je eigen pedogevoelens te verklaren. Dat ze in Breda Martijn -en types als jij die beweren dat alle homo's pedo zijn- er niet bij willen hebben snap ik dan ook volkomen, er zijn immers toch al teveel mensen die net als jij denken dat elke homofiel het liefst aan kleine jongetjes zit.

'echte' mensen ook vallen op karakter en innerlijk en niet alleen op een jonge lichaampjes geilen, voordat je claimt dat ze jou moeten accepteren.

Originally posted by paulsinnema:

Hetgeen mij aan pedofilie tegenstaat is dat er mensen zijn die bijv. seksuele gevoelens koesteren voor kinderen van 6 of 10 jaar. Deze kinderen zijn zelf niet bezig met seksualiteit en dat moet ook zo blijven. Daar ben je een kind voor.

Echter in de pubertijd worden jongeren zich bewust van hun eigen seksualiteit en gaan zij daarmee ook 'experimenteren'. Ik vind dus dat als je het hebt over gevoelens voor bijv. iemand van 16 jaar, het geheel anders ligt. Dan is er al sprake van heterereksualiteit ofwel homoseksualiteit. Iemand van 16 jaar kan veel beter aangeven wat hij/zij wel of niet wil. Een jonger kind kan dat niet.

Ik keur pedofilie dus af. En ik vind ook dat een organisatie als Martijn niet aanwezig zou mogen zijn op bijv. een Roze Zaterdag.

posted April 07, 2003 12:12 PM Jay " "

Ik ken die organisatie martijn niet, maar ik neem aan dat ze pedofilie niet zozeer willen promoten alswel bespreekbaar maken. Dat is alleen maar goed, want zolang iets in de taboesfeer zit, gebeurt het toch wel maar dan stiekem.

Ik ben fel tegen sex met kinderen onder de twaalf jaar en tussen de twaalf en zestien vind ik ook wel op het randje. De ene tiener zal er aan toe zijn, de ander totaal niet. Maar wie verstaat de kunst om die signalen goed te interpreteren? Daar zit dus het probleem.

Ik val zelf trouwens absoluut niet op jong(er) dus ik snap van die aantrekkingskracht sowieso niets. Ik accepteer dat het bestaat maar ben wel het levende bewijs dat niet alle homo's op jong vallen. En dat is trouwens ook wel duidelijk als je op deze sites rondkijkt.

IP: Logged

posted April 07, 2003 02:49 PM BLA " "

bedankt geenpedo en jay, kan er zelf niets meer aan toevoegen =)

IP: Logged

posted April 08, 2003 11:14 PM ItbD " "

wat mij altijd gewoon opvalt. dat veel jomo's denken van sex is altijd goed als het maar geil is. En of het nou met iemand van 14 of met iemand van bv 60 is dat maakt ze niet uit. Als ze maar sex hebben. Tja vorr een pedo licht dat moeilijker omdat ze simpel weg niet geil worden van een man. ik wil ook niet zeggen dat alle homo mannen sex met jongere jongens hebben. Maar ik denk niet dat de meeste er vies van zullen zijn. Vooral niet als ze geil zijn. sja ik denk gewoon dat in iedereen een pedo huist bij de een minder dan bij de ander. en er zijn er ook die het wegstoppen. Dus uiteindelijk kom ik steeds een stukje dichterbij de waarheid.

IP: Logged

posted April 08, 2003 11:32 PM BLA " "

whatever... in iedereen schuilt ook een moordenaar, zie Stanford Prison Experiment

IP: Logged

posted April 09, 2003 06:19 PM " "

GEEN PEDO

Welke waarheid? Dat toch elke homo een pedo is? Ik blijf erbij dat dat een incorrecte conclusie is. Als een heteroman kan kiezen tussen een meisje van 14 of vrouw van 60 zullen ze ook voor die van 14 kiezen. Dus dat jong aantrekkelijk wordt gevonden door mannen is niet iets exclusief voor homo's.

Is iedereen dan pedo? Nou nee lijkt me van niet. Het is vast niemand opgevallen dat jij het alleen maar over seks hebt. Maar sommige mensen willen liever iets meer dan alleen een seksrelatie en vinden het wel fijn dat zijn partner volwassen wordt/is. En omdat jij zo blijft hameren op het seksuele vlak zal niemand het accepteren dat jij pedo bent.

Ik heb de Martijn site niet goed doorgenomen, maar ze willen dacht ik relaties tussen oud en jong acceptabel maken en niet seks met jonge jongens acceptabel maken. Er is namelijk een verschil als een oudere man een relatie aangaat met een jonge jongen wegens liefde, waarbij er wederzijds respect is, of alleen wegens lusten, waarbij de jonge jongen tot een bepaalde leeftijd het seksslaafje van de oudere heer is, en wordt ingeruild als de jongen 17 wordt.

En homo's, of beter gezegd mannen nemen het inderdaad meestal niet zo nauw met wie ze seks hebben als ze maar seks hebben (vandaar de populariteit van homobanen, homosaua's en sekscinema's). Maar dat heeft niets met pedofilie te maken, dat is gewoon een mentaliteit die mannen hebben.

PEDO

Ik hammer zelf helemaal niet zo op sex. Ik heb eigenlijk bijna nooit sex dus. Ik kan ook gewoon genieten van jongens om me heen zonder dat er ook maar iets van sex bij komt kijken. Ik val niet alleen op jonge jongens omdat

ze er uiterlijk mooier uitzien dan oudere ook het geestelijk aspect telt eigenlijk veel zwaarder mee voor mij. Gewoon hoe een jongen zich gedraagt. Maar als er uit zo'n relatie sex ontwikkeld en het is wederzijds sta ik er zeker voor open. Kijk ik mis soms ook best de sex. Maar ik weet ook dat je daar gewoon heel voorzichtig mee moet zijn. Tja en dan verbaast het me een beetje dat de homo's zomaar en zonder echt goed na te denken jonge jochies lopen te verleiden omdat ze geil zijn. Ik bedoel een pedo staat toch iets dicht bij de gevoels wereld dan een homo. Ik denk dat een pedo bedachtzamer omgaat met sex. Dan de homo's. En als een jonge jongens iets wil moet het met heel veel respect en begrip gebeuren. Pedo's zijn vaak heel gevoelige mensen. Zo ben ik ook. Ik heb liever een vriendje voor lang om me heen dan dat door een keer sex kopot te maken omdat ik ff geil ben.

IP: Logged

posted April 10, 2003 02:47 AM

niet weer zo'n oneindig lange draad svp met een pedo die bij elk commentaar zegt dat hij zo lief en alles in het belang van het kind doet.

Ik krijg hier echt enorme jeuk van

posted April 14, 2003 10:41 PM

Ik denk dat pedofieli in het rijtje van hetero, lesbo, bi, gay thuis hoort, het is gewoon ook een geaardheid denk ik, alleen deze vorm wordt niet (begrijpelijk en terecht) geaccepteerd. Homoseksualiteit heeft in mijn ogen helemaal niets met pedofieli te maken, kan er trouwens ook moeilijk tegen als mensen zo iets beweren.

IP: Logged

posted April 17, 2003 06:35 PM

he pedo als je het maar uit je hoofd laat om het met iemand te doen die jonger is dan 16 en liever niet jonger dan 18!

IP: Logged

smerig onderwerp en iedereen die er op reageert is natuurlijk ook zelf een pedofiel. Laten we maar net doen alsof dat onderwerp niet bestaat, dan kan elke moeder weer rustig bij de Hema een kinderstring voor dochterlief kopen. Verdikkie laat ik me tot een heterograpje verleiden op een homoforum.

IP: Logged

Posts: 8 | Registered: Nov 2002 | IP: Logged

posted April 12, 2003 11:54 AM

Zolang iedereen (hetero of homo) met zijn gore tengels van een kind afblijft, kan het kind normaal sexueel volwassen worden en geeft het zelf wel aan wanneer dat is en met wie. Wát een hufters hier allemaal, ga om met je eigen leeftijdgenoten. Da's in homoland ook nog zo iets gek, ik ben 53 en zoek geregeld omgang met een leeftijdsgenoot, maar die kerels sjouwen zich de pleuris (meestal zonder resultaat) om een jongere vent te krijgen, ze helpen zichzelf liever, dan een fijne sexbeleving te hebben met een partner.

Posts: 15 | From: zevensaar | Registered: Feb 2003 | IP: Logged

posted April 12, 2003 09:03 PM

posted April 12, 2003 09:03 PM

OhJaJoh? posted April 26, 2003 03:55 PM

Fijne mensen, hier even een paar kanttekeningen bij deze discussie:

1. Alles wat hierover gezegd wordt is een MENING, we WETEN namelijk geen fuck over dit onderwerp, omdat het nooit onderzocht is.
2. Bij galerie Faubourg in Amsterdam was het werk te zien van de Duitse kunstenaar Sacrevoir. Zijn kunst is geheel en al gewijd aan de schoonheid van jonge jongens. Bijna AL zijn werk is binnen no time verkocht. Hoe zou dat nou toch komen? Het is mooie introverte kunst. Kijk maar op: www.sacrevoir.de. Wel even andere koek dan de gemiddelde Tom of Finland-shit die de meeste homo's op hun nachtkastje hebben liggen.
3. Jongens zijn nu eenmaal mooier dan mannen en mannen bewonderen jongens om die schoonheid en zullen dat blijven doen zolang de aarde draait, en de zon die aarde met al zijn bloedstollend mooie bewoner(tje)s zal beschijnen.
4. Misschien vinden jongens het wel leuk om bewonderd te worden op die leeftijd en helpt het hen om zelfvertrouwen te krijgen.
5. Pedofilie roept bij mij meer vragen op dan antwoorden. Ik weet het gewoon niet goed. Daarom zou er onderzoek moeten worden gedaan.
6. Vrijwel alle homo's zijn altijd op ziekelijke manier bezig om er 'jong' en 'jongensachtig' uit te zien.
7. Ik zet zelf liever een bos frisse rozen op tafel dan verlepte. En U?

bla posted April 26, 2003 05:10 PM

In plaats van te roepen dat er geen onderzoek naar gedaan is, zou ik eerst eens de moeite nemen om ook daadwerkelijk te zoeken. Je veronderstelling is namelijk niet waar.

Mening mijn reet, je snijdt ook geen mensen de keel door omdat dat je policy is. Nou ja, het kan wel... in Tsjetsjenie bijvoorbeeld, maar je hebt je te schikken naar de regels van de samenleving waar je in woont.

En als alle homo's op een ziekelijke manier bezig zijn om er jong en jongensachtig uit te zien, dan ligt dat toch echt aan je kennissenkring. Het zou je sieren als je deze levenswijze niet op het overige deel van bevolking projecteert.

En inderdaad, beter een bos frisse rozen dan een geestelijk verarmde gast zoals jij.

Pedo posted April 26, 2003 05:42 PM

Tuurlijk is jong mooier. Neem ff een voorbeeld in een gay tnet staan zo een groepje om een 16 jarige jongen. Maar dat zou je niet zo gauw om een kerel van 40 zien. en aan de andre kant vind een jong iemand een auder iemand wel fijn omdat ie daar meer steun en berip vind. En die meer ervaren zijn. Kortom is het allemaal best logies.

bla posted April 26, 2003 11:54 PM

Ongelooflijk, en dat in 3 zinnen... maak je al die spelfouten nou expres...?

Ik weet niet waar die ervarenheid zit waar je het over hebt, maar niet in je schrijfkunst in ieder geval.

posted April 11, 2003 08:52 PM

Ik ben zelf pas 16 maar vindt het geiler om het met me vriend te doen (12) dan met iemand van 25+

ja en dus? wat is je punt?

IP: Logged

MANNY

posted April 12, 2003 07:38 AM

sjonge sjonge waar gaat dit over zeg.... tis niet meer normaal... de wereld staat op zijn kop. Wat hebben kleine kinderen en homo's nou met elkaar te maken... ik vind het niet normaal dat jullie het over dit onderwerp willen hebben, en wat hebben er veel op gereageerd.. hier schrik ik echt van. Geen kind is meer veilig dat weet ik wel, want een kind van 12 hoort nog te spelen en niet te liggen vozen waar een kind zelf nog helemaal geen verstand van heeft. Jammer echt jammer dat er zulke mensen rond lopen op de wereld... ik had respect voor homo's maar nu ze met deze onzin komen.... tsssss

Smartengeld van Ierse kerk na misbruik

TEL 1/4 Van onze correspondent
LONDEN, vrijdag
 De katholieke kerk in Ierland heeft gisteren haar excuses en 300.000 euro smartengeld aangeboden aan een slachtoffer van seksueel misbruik door een geestelijke. Bisschop Eamonn Walsh erkende in een verklaring dat de kerk niet genoeg heeft gedaan om het misbruik te voorkomen of te stoppen.

Het slachtoffer, de nu 36-jarige Cole O'Gorman, werd begin jaren '80, toen hij misdienaar was, misbruikt door de priester van een parochie in Zuidoost-Ierland. De priester pleegde in

1999 zelfmoord, vlak voordat een rechtszaak tegen hem begon wegens het vermoedelijke misbruik van acht jongens.

In een verklaring die Walsh aan het hooggerechtshof in Dublin gaf, staat dat de toenmalige bisschop had moeten inzien dat de priester een bedreiging vormde voor O'Gorman en dat hij daar iets aan had moeten doen. Mogelijk zullen nu honderden eisen tot schadevergoeding voor seksueel misbruik of mishandeling volgen. Alleen al in het bisdom Dublin zijn 500 aanklachten van misbruik gedaan, waarvan sommige teruggaan tot de jaren '60.

Pastor ziet ontucht als 'gezellig stoeien'

Oud-voorzitter ASK 'een duivel die zich als engel gedraagt'

Zelfs
APC 2/4

verklaringen van zijn omgeving blijkt dat veel meer jongens door hem moeten zijn betast. S. is in zijn woonplaats bekend als pastor van een tweetal verpleeghuizen. In zijn vrije tijd speelde hij vaak voor Sinterklaas en was hij zelfs voorzitter van de Apeldoornse Sinterklaas Kommissie. In het verleden gingen hij en zijn vrouw pupillen van de Hoenderloo-groep op in hun pleeggezin. Gisteren moest hij zich voor de rechtbank in Zutphen verantwoorden. Strijdbaar, op het puntje van de stoel en met soms een snik in zijn stem, beschuldigde hij drie jongens van een onzuchtig gedrag, maar uit Uiteindelijk hebben drie jongens aangifte gedaan, maar uit

gedigde hij de aangevers van 'wraak, haat en en misplaatste taal'. 'Ik ben aardig, bewogen en een goed mens', prees hij zich zelf. Maar de rechter hield hem voor dat mensen in zijn omgeving hem zien als een man met twee gezichten. 'Een duivel die zich als een engel gedraagt'. De ontucht met zijn aanstaande schoonzoon - toen nog 17 jaar oud - deed zich voor op een camping in Limburg. Wat begon als een onschuldige stoeipartij, eindigde op een bed in de caravan. S. ontkende niet dat hij de jongen in zijn kruis had gepakt en een zuigzoen in de nek had gegeven, maar het was allemaal onderdeel van een 'gezellige' stoeipartij. Zijn dochter (15), die plotseling de caravan binnenkwam, had daar toch een ander idee over. Zij zag duidelijk hoe haar vader zijn hand in de broek van haar om hulp roepende vriendje had gestopt. Ook de minderjarige zoon van een vrouw met wie S. een kortstondige relatie heeft gehad, deed aangifte. Hij zou ook door zijn tijdelijke stiefvader in het kruis zijn betast. Datzelfde verklaarde een oud-pupil van de Hoenderloo-groep, die in de afgelopen jaren negentig aan de zorg

van S. was toevertrouwd.

Er is veel onderzoek gedaan naar de gedragingen van de man. Zijn ex-vrouw verklaart dat zij meerdere keren haar man jongens op een onzedelijke manier heeft zien betasten. 'Allemaal leugens', vond S. De rechter las echter een door hem zelf geschreven brief voor aan zijn aanstaande schoonzoon: 'Over twee weken komt een vriendin uit Suriname over. Zij mag mij wel uitdagen (geheim-pje).... De rechter wilde wel epeens weten wat hij met deze passage bedoelde. 'Ik schreef dat omdat hij mij wel eens uitdaag-

de', verweerde S. zich. Sinds zijn aanhouding zes maanden geleden zit S. vast in het Huis van Bewaring. Daarmee heeft hij volgens de officier van justitie voldoende geboet. Zij eiste daarnaast nog een voorwaardelijke straf van zes maanden met een proeftijd van twee jaar. Dat betekende dat S. gisteren meteen op vrije voeten kwam. De rechtbank doet over twee weken uitspraak over de uiteindelijke straf.

De directie van de verpleeghuizen heeft al aangegeven dat als S. wordt veroordeeld, hij niet terug kan komen als pastor.

traagheid gierigheid
onkuisheid
guzigheid
taom
idbeid
labezie
guzigheid

DE ZEVEN ZONDEN

Ah, de paus heeft ballen

VK 19-4
 In het portaal van de basiliek van Sint Jan van Lateranen, de kathedraal van Rome, stond tot een kleine vijf eeuwen geleden permanent een soort kakstoel opgesteld, een stoel met een gat in de zitting.

Die stoel had een symbolische functie, maar ook een praktische. Zodra er een nieuwe paus was gekozen, moest die op die stoel plaatsnemen om te demonstreren dat hij, al was hij dan nu tot het hoogste geestelijke permanent, toch gebonden zou blijven aan de wetten van de natuur.

Bovendien kon, als de paus toch met zijn blote billen onder zijn rokken boven dat gat zat, in één moeite worden voorkomen dat er andermaal een dramatische fraude zou worden gepleegd, zoals gebeurd was met het optreden van paus Johannes.

De jongste geestelijke werd uitgenodigd zijn hand van onderen door het gat te steken om metterdaad vast te stellen of de paus van het mannelijk geslacht was. 'Testiculos habet et bene pendentes', was de formule waarmee hij het resultaat van zijn onderzoek bekendmaakte: 'hij heeft ballen en ze hangen goed.'

De gewoonte is in onbruik geraakt toen menige paus ten tijde van zijn verkiezing al zo'n uitgebreide kinder-schaar had, dat zijn mannelijkheid niet meer bewezen hoefde te worden.

Maar de wetten van de natuur bleven - en menigmaal bleven priesterlijk hamer en klokkenspel na aflegging van de kuisheidsgelofte niet alleen goed hangen, maar gaven zij zich over aan vrolijk, zij het ambtsshalve ook ongeoorloofd getinkel. 'Handen thuis, viererik', placht de jonge Hugo Claus te sissen als in de Parijse metro een zwartrok te dicht in zijn buurt kwam staan.

Het is een van de zurende zorgen van het huidige kerkbestuur, zeker nu bovendien de sensibele inzake de seksualiteit duchtig veranderd is. Alles mag, maar het meeste mag niet meer. Voor de eenvoudigste

verrichtingen waartoe de natuur uitnodigt, moet zelfs binnen het moderne huwelijk al langdurig vergaderd worden, laat staan in en rond de sacristie.

Vooral de Amerikaanse kerkprovincie is voor het Vaticaan in deze *pain in the ass*: wat de president niet was toegestaan, is zeker de priesters niet toegestaan. Het omvangrijke rapport dat de Amerikaanse bisschoppen eind verleden jaar lieten vervaardigen, nadat er verscheidene kostbare klachten waren gerezen zijdens gelovigen die geconfronteerd waren met pries-

FOTO JOEP LENNART

ters die de kuisheidsgelofte met middeleeuwse ruimhartigheid heetten te hebben opgevat, spreekt boekdelen. Het sleutelwoord is niet zozeer 'kuisheid', als wel 'verantwoordelijkheid'; de lust is van natuur cultuur geworden, claim-cultuur zelfs, en dan is de stap naar de wereldlijke rechtbank nog maar een kleine.

Terwijl in de publieke ruimte de meeste seksuele taboes zijn vervangen door ostentatieve seksualisering - de Nederlandse televisiekijker begrijpt als geen ander waar ik het over heb - is onkuisheid voor de clerus de hoofdzonde bij uitstek geworden. Wie het conflict van de wetten van de natuur en die van de cultuur wil beslechten, rest maar één oplossing: voortaan alleen nog maar vrouwen in het ambt.

Van het vooruitzicht alleen al zou je prompt katholiek worden.

Michaël Zeeman

Pastor veroordeeld voor ontucht met jongens

AF C 24/4
 van een onzer verslaggevers
ZUTPHEN/APELDOORN - De 56-jarige A.S. uit Apeldoorn, pastor bij twee verpleeghuizen, is gisteren veroordeeld wegens ontucht met jongens. De rechtbank achtte hem schuldig aan handastastelijkheden en legde hem negen maanden gevangenisstraf op, waarvan vijf voorwaardelijk.

Omdat S. al vier maanden in voorarrest heeft gezeten, is hij inmiddels vrijgelaten. Zelf ontkende hij de ontucht stellig. Hij noemde het 'stoeien in een gezellige sfeer'. Ook de zuigzoen

'Paedophile'smeur angers Irish abuse victims

Henry McDonald, Ireland editor
 Sunday April 13, 2003
 The Observer

A secret Irish government report smeared victims of sex abuse at Catholic Church-run orphanages by branding them dysfunctional and potential paedophiles.

The Observer has obtained a copy of a confidential document advising the then Minister of Education, Michael Martin, that men and women abused in industrial schools and Church-run homes are a danger to their own and other people's children.

Survivors of clerical abuse reacted last night with outrage over the Irish Civil Service's suggestion that they are dangerous to themselves and young children.

The report, dated April 1999, was written for the attention of Martin, the Tanaiste, Mary Harney, and an adviser to the Attorney General. It was drafted in response to demands from victims for a full public inquiry into their treatment in such institutions as Artane Industrial School in Dublin. The report advises the Government that it would be better not to open up a future inquiry to public scrutiny.

The document was drawn up just six weeks before the Taoiseach, Bertie Ahern, apologised on behalf of the state for the maltreatment of children at Ireland's notorious industrial schools and orphanages. Its author admits that there may be 'hundreds, possibly thousands' of victims of sex abuse, most of it committed by priests, brothers and nuns.

He said: 'They [the victims] have grown into adulthood carrying the emotional and

psychological scars. Child sexual abuse creates serious psychological problems for the victims throughout their lives, involving suppression of memories, alcohol and drug abuse and the re-enacting of that abuse on their own and other children.

'There is a significant number of dysfunctional people in our society. This dysfunction relates to sexual abuse of children at the hands of those they were placed into for care and protection.'

The report warned: 'There may be some of these dysfunctional people who are a risk to themselves and potentially to children.'

Patrick Walsh, who was sexually and physically abused by Christian Brothers at Artane Industrial School during the 1960s, said the report had shocked and sickened fellow survivors. At his home in London last night, Walsh, a leading figure in the Irish Survivors of Child Abuse support group, said: 'That fills me with disgust and anger. It is naked prejudice to suggest that because we

were victims we are all potential paedophiles. 'When I first heard about these suggestions in an Irish government report I relayed what it said to a grandfather in Sheffield, who was himself abused at Artane. He was revolted by the suggestion that he was a danger to his children and grandchildren. The sick joke is we were the ones abused as children in institutions funded and supposedly scrutinised by the Irish state, and yet it is we who are being branded as potentially dangerous.'

Irish Soca, which represents the majority of men incarcerated in Ireland's industrial schools, is boycotting the Irish Government's official inquiry into the Church-run institutions. It claims the Government went out of its way to protect the Catholic Church from costly legal action.

In June 2002, Martin's successor at the Department of Education, Dr Michael Woods, passed a law that indemnified the Catholic Church from lawsuits. Dr Woods ensured that any legal action taken by victims of abuse would be paid for by the Irish taxpayer rather than from Catholic Church funds.

Nieuwe klacht kindermisbruik RK-kerk VS tel, 14-4
NEW YORK - De Amerikaanse Rooms-Katholieke Kerk is opnieuw aangeklaagd wegens seksueel misbruik van kinderen. Ruim twintig slachtoffers eisen 300 miljoen dollar schadevergoeding van een bisdom in de staat New York. Dat is maandag bekendgemaakt.

De klagers beschuldigen ruim tien priesters in het diocees Rockville Centre (Long Island), een van de tien grootste bisdommen van het land, van seksueel misbruik. Zij verwijten bisschop Murphy en andere kerkelijk leiders de affaires te hebben verdoezeld. De klachten over misbruik strekken zich uit over de periode vanaf het begin van de jaren zestig tot in de jaren negentig van de vorige eeuw. Inmiddels zijn praktisch alle bisdommen in de Amerikaanse Rooms-Katholieke Kerk betrokken bij het schandaal rond misbruik van kinderen. In aanklachten zijn ruim 1200 geestelijken genoemd. Bijna 4300 kinderen zeggen slachtoffer te zijn.

NEW PAEDOPHILE MEASURES

Sky.com, Tuesday April 15, 2003

New measures have been introduced to stop paedophiles from travelling abroad for "sex tourism".

Government ministers announced stricter travel controls on child sex offenders. They will be banned from going to countries renowned for their sex industries, such as Thailand. It would make it virtually impossible for sex offenders like disgraced pop star Gary Glitter to travel to sex tourist destinations if police have suspicions about their motives.

Sex offenders
In separate moves, registered sex offenders will also have to notify the police if they intend to go abroad for three days or more, compared with the existing rules which apply to trips of eight days. The measures will be introduced as amendments to the Sexual Offences Bill which is currently before Parliament. Home Office minister Hilary Benn said: "Lessening the number of days a registered sex offender can travel abroad before notifying the police will help to crack down on the vile sex tourism industry."

Under-age sex
Glitter, whose real name is Paul Gadd, was discovered in Cambodia last year, where under-age sex can be bought for just £5. He was forced to leave after local police branded him an "undesirable".

The singer was jailed for four months at Bristol Crown Court in November 1999 after pleading guilty to 54 offences of downloading indecent photographs of children from the internet.

GUEST COLUMN / CHILD ABUSE
Children's court
In some ways children who fall victim to paedophiles may face their roughest times after the abuse is over
Bangkok Post, Sunday 13 April 2003

JOSEPH H. MAIER
We've got six Klomg Toey boys stashed away in a safe house a four-hour drive from Bangkok. Can't keep them at the Mercy Centre because we run an open house and their homes are walking distance away. We have to keep them away from home, in a place where they've never been before and living by rules that certainly chaff, probably for as long as a year. I'll tell you why in a minute.

In paedophile stories, its the paedophile the media write about, not the kids: whats it

like from their side? Thats what this story is about and if youre not ready to deal with a whole bucket full of reality stop reading here.

The boys, the oldest is 14, the youngest barely 8, sold flower garlands and cleaned windscreens with a grimy folded over cloth at the corner of Asoke and Sukhumvit Roads. Thats where they met the two men from Europe. At the time, they were hanging out with Khun Dhaw, a Thai adult friend who also lived in the Klomg Toey Slum. He gave them money to run errands and provide other personal services, so when they met the Europeans they were already damaged goods.

The men bought the boys pizza and hamburgers and then offered them that first time a crisp thousand Baht note if theyd come to their apartment. The men didnt ask for all that much more than theyd already given Khun Dhaw, and these guys said they were already falling in love with the boys. Imagine, true love, just like that!

So they did what the men told them to do and got to see themselves naked on the Internet. Thats how the two men were caught. Police in their home country saw the pictures on the net, and thought the young boys looked Thai. Internet Crime. So they got in touch with the Thai Police, who asked if we could help. They showed us cropped pictures. We recognized one of them _ a street kid who'd stayed in one of our shelters a year before _ and that led to Khun Dhaws, where everyone knew these boys hung out. Later we learned that Khun Dhaw sometimes delivered the boys to the foreign men on his motorbike. Quick Service.

Warrants for the men were ordered. One was arrested in Bangkok, the other as he stepped off the plane at home.

The Court then asked us to take custody and now the boys have no contact with their families, because the bad guys have friends who might come around and most of the families are compromised: they took money from the men, too. And they're embarrassed, so if the boys returned home, theyd probably get yelled at Why are you doing this to the nice men? And then get slapped around. Banged against a wall.

No school, either. They cant go back to their old schools. If the school knows its a paedophile case, then how can the kids show their faces there again? What will their

friends say? Its supposed to be a secret only the headmaster knows, but you know how it is with secrets.

And that isnt the worst of it. Theyre getting good care, mind you, but custody is another word for jail, after all. And now that theyre going to court, they have to relive the experiences, tell other grownups what the paedophiles did to them.

A BIT OF HOPE

Because its a long drive and they had to be in court at 9:30 A.M., our van left the Mercy Centre at Midnight, picked up the boys about 4 and made the return trip without pause. Court was in a huge building. Try to imagine yourself eight or nine or ten and walking into an airplane hanger divided into rooms, then being taken into one of the rooms to be questioned first by a social worker, whom some of the children do know, then questioned all over again by a Judge wearing his Official Robes, then the Judge writing in corrections by hand in the investigation text for complete accuracy, then back to the Social Worker. Is this true, is this correct. Then this happened. Do you want to change anything. Questioned by adults, some the boys know, others are strangers.

The adults were all on their side, but that didnt seem to offer much comfort. It was still a strange place with strange people asking questions you dont want to hear.

After being fed, the interrogation the first day got underway at noon and it went until midnight, and that was for the first two boys. This is their second time to go through this the first was at the police station with the police and our social workers. We tried to make them comfortable, but how do you do that when you show them the pictures the men took and ask, "Is that you?"

The answers are often non-verbal. For yes the chin falls forward and down in a barely discernible nod. No Is a similarly quick movement, head jerking slightly to the left and back. The eyes are always dimmed by dishonour, the lips pursed or pressed into a thin line that reveals the loss of face.

Over and over and over again, the social worker and the judge, ask their questions, while two video cameras record it all with the microphone on the table open for all to see.

The questions get very specific. Did you have to do things? Did the man use your bottom? Did it hurt? Did he do it more than once. Did he give you a bath? Always there is a painful pause,

followed by the fractional movement of head or chin. Were the other boys there, too? Did they see it? There comes another nod. Did you see him use your friends bottom?

And so it goes, hour after hour, with occasional breaks for soda pop or a rice meal ordered from downstairs, packed in styrofoam. While the other children wait their turn outside, bored out of their skulls, finally falling asleep on the floor.

One of the boys said he still loved the paedophiles. Why? Because the men said they loved him. He was the first boy the men had ever loved in the whole world. They gave him candy and bought him clothes and they didnt holler at him, which is all he got at home. We said nothing. Our job was not to argue or judge, merely to collect the facts.

In one corner of the room there was a TV set, with the sound turned down low. I watched it for a while, discovering that it showed one of the European men being questioned in another room. He was laughing and having a good old time. He said he knew the law and in Thailand there was no such thing as rape between two males. Rape had to involve a male and a female. They boys said they took money and went to the apartment willingly, so you cant press kidnap charges, either, he said, even for the one who stayed there an entire month. The first time at the police station the man said he confessed. Why not! He knew that even though he had pleaded guilty and his confession was recorded on video, he pleaded non guilty this second time, so the court process would be slowed down by several months, even a year and after that, the longest sentence he'd get in Thailand would be three years. He said he was still in his 20s, what did he care?

At midnight, this wonderful young judge who had been working with the boys since noon, collected the completed investigations of two of the boys and said that was enough - everyone was exhausted. So we called it quits and the boys were given back into our custody and were led outside.

Coincidentally, the bad guy was being taken away by the cops at the same time as the boys were waiting for the elevator. The boys looked at him. I have no idea what they thought. The boys were then returned to the van and our driver and staff took them to the safe house, arriving about 4 A.M. The judge said he wanted to clear this case as quickly as possible, so he scheduled another session the following week, when maybe in another 12 hours of questioning, the rest of the

boys will finish the same grim experience.

Back in the safe house, sometimes the younger boys cry. They try not to, because there are 40 other boys there, too. And sometimes they fight and try to run away. Sure, theyre being treated fairly, probably for the first time in their lives, but it takes a while to get used to that as well. They are eating regularly and going to school and they like their teacher. And most of all, they can play soccer which is the joy of their lives every afternoon after school. We know that being with other surviving kids, they usually help each other and, sometimes, they actually begin to heal.

This, by the way, is as good as it gets for the kids when youre dealing with paedophiles. This is a case where the system is on the kids side, a hundred and ten percent. The judge is one of the best and the social workers have been trained and theyve gone through this excruciating exercise countless different times now.

They've been representing almost 200 children in court and police stations in Bangkok every month. Its a lot of work, and painful for the kids, and usually the paedophiles get off, pay a huge Bail and disappear, so its easy to wonder why so much time and effort and pain is expended.

We need to discuss _ talk about this a bit. Why even try? There are, after all, other battles to be fought. And after all the court proceedings are completed, there is no damage money for the kids to pick up their lives. No money for tuition to go to special schools. No fine levied against the bad guys to help the kids. No professional help available.

But then, one child with a bit of hope for a new life makes it all worth while, doesnt it? Then again, there is an alternative, of course for us too. We can ignore the problem, just walk away. What's left after the Courts? They can stay at the safe house. Thats an option. Or if they dont like that, they can come to Mercy Centre or a couple other Foundations for kids, if theres room. Try for an education in a free government school: maybe learn a trade, if they can pass the entrance exams.

Yes, a few of the strong do make it. They are the survivors.

But to survive, it usually takes a few years of telling them they do matter, they are important. Tell them over and over every day, every week that someone does care.

The others.they slowly slip back to whatever shacks they

- Fr. Joseph H. Maier is the director of the Human Development Foundation in Bangkok. Web site:

but before you drive on, remember Children's Court.

child selling flower garlands or wanting to clean your windshield with a grimy folded over cloth. Let him clean your windshield, buy a flower garland, by all means,

seems to skate free. Or right back onto the street.

used to call home and to whatever abusing adults they call mom or step dad or grandma. Or back to Khun Dhaw, or someone just like him, a type that always

April 11, 2003 The Times
Man is cleared of rape after seven years in jail
 By Michael Horsnell

A MAN who spent nearly seven years in prison for the rape of a child cleared his name at the Court of Appeal yesterday and received a public apology from one of the country's leading judges. The court was told that two doctors who gave evidence at his trial failed to tell the jury of additional evidence of which they were aware that would have cleared him. The Crown Prosecution Service had also failed to disclose that evidence to defence lawyers.

Lord Justice Kay said that the conviction of Martin Catlin, 44, from Hatfield, Hertfordshire, should never have occurred. "Taking off my wig for a minute and being an ordinary member of the public, it's awful," he said.

The judge, who was sitting with Mr Justice Goldring and Mrs Justice Cox, said that the court would invite the Director of Public Prosecutions to examine the case, and added that some of those involved could face disciplinary action from their professional bodies.

"If the full evidence had gone before the jury, no reasonable jury could possibly have convicted him," the judge said. "This court can do no more than allow the appeal and apologise for the fact he was wrongly convicted."

Mr Catlin, who was released on parole two years ago, said: "There were times when I was inside that my hope wavered as my options were running out, but I knew that I was innocent." Mr Catlin's original appeal was dismissed soon after his trial, but his case was referred back to the Court of Appeal by the Criminal Cases Review Commission. Mr Catlin was accused of raping a young girl between May and June, 1990. She was examined by a doctor at the time, who found no evidence of rape, but in 1993 she was examined again by the same doctor and a consultant, and both concluded that a "very obvious and quite unusual" vaginal injury meant that she had been raped.

Mr Catlin had no contact with the girl after June 1990, Lord Justice Kay said, so it was the Crown's case that the rape must have occurred after the first examination and before contact ceased. But, the judge said, another examination had taken place in January 1991, which, like the May 1990 examination, revealed no signs of rape. Both doctors who conducted the 1993 examination knew of the January 1991 examination, the judge added, but neither mentioned it while giving

evidence during the trial. "The rape must have been after January 1991," Lord Justice Kay said. "Mr Catlin could not have been responsible because he would have had no opportunity to commit the offence."

Aantal meldingen van intimidatie in sport vrij stabiel

ARNHEM, 4 APRIL. Bij de vertrouwensmensen van sportkoepel NOC*NSF zijn vorig jaar 59 meldingen van vermeende seksuele intimidatie binnengekomen. Daarvan zijn er uiteindelijk 48 door het bureau in behandeling genomen, zo maakte de koepel gisteren bekend. Daarmee is het aantal behandelde klachten terug op het niveau van 1999, het tweede jaar in het bestaan van het bureau. In 2000 en 2001 handelde het uiteindelijk 33 en 29 meldingen af. De klachten in 2002 zijn afkomstig uit 19 talken van sport. Twee op de drie meldingen komen van vrouwen, van wie de helft jonger dan 15 jaar is. De aard van de gemelde intimidatie loopt uiteen van niet-functionele aanrakingen als knuffelen en kussen tot aanranding en verkrachting. De vermoedelijke daders zijn bijna altijd trainer, coach of leider. (ANP)

Hulp na seksueel geweld niet goed

UTRECHT/ANP - De hulpverlening in instellingen van de geestelijke gezondheidszorg aan slachtoffers van seksueel geweld is onvoldoende. Meer dan de helft van de mensen die hiervoor wordt geholpen, heeft na afloop van de behandeling nog ernstige tot zeer ernstige posttraumatische stressklachten omdat de deskundigheid van de hulpverleners te wensen overlaat. Dat blijkt uit een onderzoek van de Rutgers Nisso Groep, het landelijk kenniscentrum seksualiteit in Utrecht, dat vandaag werd uitgebracht. In het rapport 'Hulp aan slachtoffers van seksueel geweld' stelt de groep dat de behandeling van deze patiënten ernstig tekortschiet. In psychiatrische ziekenhuizen heeft zelfs 75 procent van de behandelde slachtoffers nog last van ernstige stressklachten. Die cliënten hebben dan al een lange behandeling van een tot meerdere jaren achter de rug. Volgens het onderzoekscentrum is de falende hulpverlening toe te schrijven aan een gebrek aan deskundigheid bij de hulpverleners. „Zestig procent van alle hulpverleners die in de eerste en tweedelijns geestelijke gezondheidszorg werken, is niet voldoende geschoold in het behandelen van slachtoffers van seksueel misbruik", stelt het rapport.

Hulpverlening na seksueel geweld is ruim onvoldoende

ANP UTRECHT
 De hulpverlening in instellingen van de geestelijke gezondheidszorg aan slachtoffers van seksueel geweld is onvoldoende. Meer dan de helft van de mensen die hiervoor wordt geholpen, heeft na afloop van de behandeling nog ernstige tot zeer ernstige posttraumatische stressklachten omdat de deskundigheid van de hulpverleners te wensen overlaat. Dat blijkt uit een onderzoek van de Rutgers Nisso Groep, het landelijk kenniscentrum seksualiteit in Utrecht, dat maandag wordt uitgebracht. In het rapport *Hulp aan slachtoffers van seksueel geweld* stelt de groep dat de behandeling van deze patiënten ernstig

tekortschiet. In psychiatrische ziekenhuizen heeft zelfs 75 procent van de behandelde slachtoffers nog last van ernstige stressklachten. Volgens het onderzoekscentrum is de falende hulpverlening toe te schrijven aan een gebrek aan deskundigheid bij de hulpverleners. 60 Procent van alle hulpverleners die in de eerste- en tweedelijns geestelijke gezondheidszorg werken, is niet voldoende geschoold in het behandelen van slachtoffers van seksueel misbruik. Volgens het kenniscentrum zijn de uitkomsten van het onderzoek bijzonder alarmerend omdat een grote groep cliënten een geschiedenis van seksueel geweld heeft. 131708 apr 03

Hulp aan slachtoffers seksueel geweld faalt

van onze binnenlandredactie

AMSTERDAM — De hulpverlening aan slachtoffers van seksueel geweld boekt nauwelijks resultaat. Hulpverleners van instellingen van de geestelijke gezondheidszorg (GGZ) zijn niet deskundig genoeg en het taboe dat boven de hoofden van slachtoffers hangt, belemmert de hulp eveneens. Dat blijkt uit onderzoek van de Rutgers Nisso Groep, het kenniscentrum op het gebied van seksualiteit.

Meer dan de helft van de slachtoffer van seksueel geweld heeft na afloop van de behandeling bij de GGZ nog ernstige tot zeer ernstige posttraumatische stressklachten. In de psychiatrische ziekenhuizen heeft zelfs 75 procent van de behandelde slachtoffers na afloop klachten.

In het rapport 'Hulp aan slachtoffers van seksueel geweld', dat vandaag verschijnt, wijt de groep het tekortschieten van de hulpverlening aan de ondeskundigheid van de hulpverleners. Van alle hulpverleners die in de eerste- en tweedelijns geestelijke gezondheidszorg werken, blijkt 60 procent onvoldoende opleiding te hebben gehad voor het behandelen van slachtoffers van seksueel misbruik, verkrachting of (seksuele) mishandeling in de partnerrelatie. Vorige maand concludeerde de Rutgers Nisso Groep dat ook de hulp bij zwangerschap na seksueel misbruik onvoldoende is. Instellingen zouden nauwelijks over richtlijnen of uitgewerkte protocollen beschikken.

Volgens het kenniscentrum zijn de uitkomsten van het onderzoek bijzonder alarmerend omdat een grote groep cliënten van instellingen in de geestelijke gezondheidszorg een geschiedenis van seksueel geweld heeft. „20 tot 30 procent van alle cliënten in de instellingen

heeft ervaringen met seksueel geweld achter de rug", aldus de onderzoekers. „Naar schatting gaat het om 140.000 tot 190.000 mensen per jaar."

Het centrum wil dat de instellingen meer aandacht besteden aan de behandeling van slachtoffers van seksueel geweld.

De vereniging Geestelijke Ge-

zondheidszorg Nederland (GGZ) onderkent de conclusies van het rapport. „Er is op dit moment te weinig aandacht voor deze slachtoffers, en dat is een schrijnende zaak", aldus een woordvoerder. „Maar we werken er keihard aan om de kwaliteit van de zorg en de opleidingen van het personeel te verbeteren."

Mag een coach mee onder de douche?

sors en bestuursleden van de club. De nieuwe campagne zal zich daarom ook op scholen (in zestig procent van de meldingen betreft het kinderen onder de vijftien jaar), ouders, bonden en verenigingen richten. Bovendien is er een handboek voor omgangsvormen in ontwikkeling en worden weerbaarheidstrainingen voor sporters georganiseerd.

Judoka Deborah Gravenstijn, de enige actieve sportster die aanwezig was bij het symposium, vindt vooral de betrokkenheid van ouders en scholen belangrijk. „Maar het blijft een lastige materie. Wie bepaalt of een trainer te ver gaat? Dat is per individu verschillend. Soms moet de buitenwacht ingrijpen, maar soms oordeelt de buitenwacht ook veel te snel."

riens niet gestimuleerd binnen het project van NOC*NSF. De instelling van de vertrouwensperso- nen, zowel voor slachtoffer als voor de beschuldigde, is er vooral op gericht om mensen goed te begeleiden. De werkelijke aanpak gebeurt altijd bij de politie.

Nog veel te weinig wordt niettemin daadwerkelijk aangifte gedaan, terwijl het in dertig procent van de bij NOC*NSF bekende gevallen wel degelijk draait om seksueel misbruik (aanranding en verkrachting). Niet alleen is seksuele intimidatie binnen veel clubs nog steeds taboe, maar bovendien kan een officiële aanklacht tot publiciteit leiden en die wordt liever vermeden. Niet alleen door de beschadigde sporter zelf, maar zeker ook door sport-

gens al veel te ver. 'Dat komt bij mijn bond niet voor, anders liggen ze er direct uit', zei hij. Bode haanteert strengere omgangsregels voor zijn trainers en pupillen. Hij houdt bovendien een zwarte lijst bij van trainers die niet meer welkom zijn binnen de KNGU.

'Dat is op het randje van wat juridisch mogelijk is, zo geeft hij toe. In de afgelopen vier jaar behelde hij vijf keer een vereniging om de aanstelling van een trainer af te raden. Tien keer werd hij door verenigingen gevraagd om advies. 'Binnenkort ga ik een medebestuurder van een andere bond op de hoogte stellen, omdat een trainer naar een andere sport is overgestapt', aldus Bode. 'Die probeert het nu ergens anders.'

Eigen rechter spelen wordt over-

Hulp na seksueel geweld onvoldoende

UTRECHT - De hulpverlening in instellingen van de geestelijke gezondheidszorg aan slachtoffers van seksueel geweld is onvoldoende. Meer dan de helft van de mensen die hiervoor wordt geholpen, heeft na afloop van de behandeling nog ernstige tot zeer ernstige posttraumatische stressklachten omdat de deskundigheid van de hulpverleners te wensen overlaat. Dat blijkt uit een onderzoek van de Rutgers Nisso Groep.

derdag één van de gast sprekers op Papendal, heeft dat alles te maken met een gebrek aan openheid. Zelf verhaalde de Rotterdamse openhartig over de nauwe relatie met haar voormalige trainer Henk Kraaijenhof. Om kosten te besparen deelden trainer en pupil vaak een hotelkamer.

'En als ik niet kon slapen dan vroeg ik of Henk bij mij op bed wilde zitten tot ik in slaap was gevallen', aldus Cooman. 'Alles op basis van vertrouwen. Hij was een vaderfiguur voor mij. Het ging nooit verder dan dat. We stonden nooit samen onder de douche.'

De projectgroep, waarmee in 1996 een start werd gemaakt na dat drie judoka's hun coach in de media hadden beschuldigd van seksuele intimidatie, hoopt bovendien dat met die actie het aantal meldingen van seksueel geweld omhoog zal gaan. In 2002 kwamen er in totaal slechts 59 telefoontjes binnen, maar dat is naar schatting nog niet een kwart van het werkelijke aantal incidenten binnen de sportwereld.

Volgens Nelli Cooman (39), oud-atletiekampioene en don-

Van onze verslaggeefster Tynke Landsmeer ARNHEM

Seksuele intimidatie in de sport is een taboe. De drempel om aangifte te doen is bovendien veel te hoog, vooral wegens de angst voor negatieve publiciteit. Dat zijn de belangrijkste conclusies van het symposium van NOC*NSF dat gisteren werd gehouden ter gelegenheid van het 5-jarig jubileum van de poule vertrouwensperso- nen en adviseurs binnen de sportkoepel.

'In de afgelopen vijf jaar is er inderdaad veel te weinig veranderd', zo moet projectleider Petra Moget tot haar spijt erkennen. De nieuwe campagne, onder de

Seksueel geweld onbesproken in therapie

LEIDEN (TROUW) - Ten minste een kwart van alle mensen die hulp zoeken in de geestelijke gezondheidszorg is slachtoffer van seksueel geweld. Een groot deel van hen krijgt geen goede behandeling, omdat hulpverleners niet naar seksueel geweld vragen of niet deskundig zijn.

Daardoor heeft ruim de helft van deze patiënten ook ná behandeling nog ernstige psychische problemen.

Dit blijkt uit een onderzoek van de Rutgers Nisso Groep onder de cliënten van 219 instellingen in de geestelijke gezondheidszorg zoals riaggs en psychiatrische ziekenhuizen. De uitkomsten van dit omvangrijke onderzoek worden begin april gepubliceerd.

Enorme aantallen

De groep slachtoffers van seksueel geweld in de geestelijke gezondheidszorg blijkt groter dan ooit vermoed, constateert hoofdonderzoeker I. Vanwesenbeeck. Volgens haar -conservatieve- berekening zijn 140.000 tot 190.000 cliënten van de geestelijke gezondheidszorg in het verleden verkracht of seksueel misbruikt; sommigen worden dat nog steeds. „Ik ben geschrokken van de enorme getallen, en van het sterk verholten karakter van dit probleem”, zegt Vanwesenbeeck zaterdag in dagblad Trouw. „De kwaliteit van de hulpverlening moet drastisch worden verbeterd.” Want mensen die door seksueel misbruik in psychische nood komen, ontmoeten te weinig deskundigheid, aldus de onderzoekers. Slechts veertig procent van de therapeuten en andere hulpverleners heeft verstand van psychische problematiek veroorzaakt door seksueel geweld. „Er wordt eenvoudigweg niet gevraagd naar ervaringen met seksueel geweld, terwijl dat standaard zou moeten gebeuren.”

Stress

Driekwart van de ondervraagde patiënten was al twee keer eerder in behandeling geweest. Bij veertig procent van hen was in die voorgaande therapieën niet gesproken over het misbruik. Gevolg: na afloop van hun behandeling blijken slachtoffers van seksueel geweld nog altijd met veel problemen te kampen. Ruim de helft heeft ernstige posttraumatische stressklachten; een derde lijdt nog steeds aan een depressie.

Ook E. Smulders, directeur van expertisecentrum voor seksueel geweld Transact, is geschrokken van de uitkomsten. „Al hadden wij dit kunnen weten”, reageert zij. „Al langer is bekend uit onderzoek dat elf procent van de vrouwen ernstig mishandeld en vaak ook verkracht is. Het is dus gewoon nodig dat je als hulpverlener daar altijd naar vraagt. Therapeuten moeten verplicht worden hier nascholing in te volgen.”

Niet geholpen

Bij een derde van de instellingen ontbreekt dit onderwerp geheel in het beleid, blijkt uit het Nisso-onderzoek. Terwijl er al lang op verbetering wordt aangedrongen, weet Smulders. „Voormalig minister Borst heeft er twee miljoen gulden subsidie voor uitgetrokken, maar het heeft niets geholpen.”

Eigenlijk hoort deze info op de laatste pagina, maar ik durf er niet op te vertrouwen dat uw tijd en aandacht vijf hele A4'tjes aankan of wil. Hierna volgt een persoonlijk verhaal dat o.a. een reactie is op de conclusie van het bovengenoemde onderzoek.

Stel ...

Je bent als kind seksueel misbruikt. Dat heeft je vertrouwen in mensen onderuit gehaald; je kunt blijkaar zelfs je ouders, je broer, oom, tante, opa, oma, buurman... niet vertrouwen. Wanneer je probeert te vertellen wat er gebeurd is, krijg je een boze reactie, want: 'Wat verzin je nou dan toch? Schaaam je!' En dat doe je dan maar. Wat voor wereld zou het ook zijn als je de mensen die voor je zorgen niet meer kunt vertrouwen? Dan kun je als kind net zo goed dood zijn, want dan ben je overgeleverd aan monsters. Het zal wel komen door iets wat je zei of deed, het is jouw schuld, dat moet wel.

Stel...

Je sluit je af voor je gevoel, want dat doet toch alleen maar pijn. Dat lukt behoorlijk, ook al kost het moeite en energie. Je leeft je leven, net als een normaal mens, maar je bent druk met de schijn ophouden. School, sociaal leven, opleiding en werk kosten daarnaast meer energie dan jij op kunt brengen. Op een gegeven moment word je overvallen door emoties, door flitsen van herinneringen. Weer voelt het alsof de bodem onder je bestaat wegvalt. Je functioneert niet meer, slaapt slecht, hebt nachtmerries.

Stel...

Je gaat op zoek naar hulp. Je gaat naar je huisarts en die vraagt wat er dan gebeurd is, waardoor je zo van streek bent. Je weet het niet, je voelt alleen verdriet, schaamte, schuldgevoel. En die herinneringen, waar je amper bij stil durft te staan. Als dat toch echt gebeurd is... De huisarts verwijst je door naar het RIAGG en na een tijdje mag je daar op de wachtlijst. Een paar maanden geduld nu.

Stel...

Je ligt zo overhoop met jezelf dat je eerder hulp wilt, je hebt NU hulp nodig. Via Stichting Korrelatie kom je achter het bestaan van de VSK, Vereniging tegen Seksuele Kindermishandeling binnen het gezin en andere vertrouwensrelaties. Je kunt er terecht voor een intake-gesprek en na een paar weken kun je meedoen in een gespreksgroep. Die groep wordt geleid door vrouwen die ervaringsdeskundig zijn, die dus zelf weten wat misbruikt zijn inhoudt. De erkenning en herkenning doet je goed. Er wordt niet naar opgekeken van je verhalen, het is hier bekend. Hier leer je ook dat seksueel misbruik niet iets is dat je in een paar bijeenkomsten verwerkt, maar iets dat je leven heeft ontwricht en dat je hele leven bij je zal zijn, omdat je leven vanuit dat gegeven vorm heeft gekregen.

Stel...

Seksueel misbruik heeft niet alleen van doen met seks. Het draait vooral om macht. Overheersen, overmeesteren. En met wie kan dat beter dan met kinderen. En al helemaal met kinderen die van jou afhankelijk zijn. Het woord verkrachten zegt het eigenlijk al; het is een soort krachtmeting, waarbij de dader eerst goed heeft afgewogen of hij wel echt veruit de sterkste is.

Stel...

Seksueel misbruik is een misdaad waaraan veel voorbereiding voorafgaat. Een dader moet wel zeker weten dat een kind niet begint te schreeuwen of naar zijn ouders rent. En wanneer het om een eigen kind gaat moet hij zeker weten dat het niemand heeft om in vertrouwen te nemen. Of je zult zo 'n assertief kind hebben dat op hoge poten naar de politie stapt.

Daarom, jong beginnen; grootste kans van slagen. Omdat je met azijn geen vliegen vangt, zal hij het kind in eerste instantie goed moeten behandelen, of in elk geval af en toe moeten vertellen dat het speciaal, lief, aardig, of iets dergelijks is. Vooral wanneer er niemand anders is die het kind als volwaardig mens behandelt, zal het zich totaal afhankelijk voelen.

Stel...

Het RLAGG belt dat je aan de beurt bent om bij hen in individuele behandeling te gaan. Je vertelt dat je ook al bij de VSK in groepstherapie bent, lucky you. Tja, dan gaat de RLAGG-behandeling helaas niet door. Schrik, consternatie en tranen ten spijt, zo zijn de regels. Goedemiddag.

Stel...

Jaren van therapie samenvatten is alleen interessant voor de betrokkene, dus dat gedeelte sla je maar over. Op een bepaald moment besluit je de behandeling bij de VSK te stoppen en ga je op eigen kracht verder. Wel word je vrijwilliger bij de VSK, om op die manier jezelf nuttig te maken voor anderen die, net als jijzelf ooit, zoeken naar goede hulpverlening. Je wordt zelfs bestuurslid, omdat er nou eenmaal nieuwe bestuursleden nodig zijn en omdat je het absoluut nodig vindt dat de VSK in deze regio (Gelderland en Overijssel) kan blijven werken. Vier keer per jaar stel je een nieuwsbrief samen, die wordt verstuurd naar alle leden in de regio (± 100). Twee keer per jaar zijn er ledendagen, in Deventer, en twee keer per jaar zijn er ledencontact-avonden, in Nijmegen. Voor elke ontmoeting wordt een thema gekozen en ondanks het basisonderwerp van seksueel misbruik, wordt er op die ontmoetingsdagen veel gelachen. Er is een sfeer van vertrouwen en openheid. De enige inkomsten van de vereniging zijn de bijdragen van degenen die groeps- en individuele therapie genieten (15 euro per keer) en tot vorig jaar een subsidie van de provincie Overijssel ad 6.000 gulden.

Stel...

De subsidiekraan gaat dicht. Ook de provincie Overijssel geeft geen subsidie meer, want ons soort hulpverlening dient gehaald te worden bij de reguliere hulpverlening. Dat de praktijk uitwijst dat die reguliere hulpverlening mensen weer naar ons verwijst, doet hierbij niet ter zake.

Stel...

Je krijgt te horen dat de huur van het pand waar de VSK kantoor houdt en therapie geeft, per 1 mei is opgezegd. We waren al druk op zoek naar een nieuw pand, want per 1 juli zou het sowieso afgelopen zijn in de Limos-kazerne in Nijmegen, maar toch... twee maanden eerder voelt toch een beetje als een nekslag. Vooral nu de overheidsbijdrage is gedaald tot nul. Als misbruiker krijg je therapie of je wilt of niet, als slachtoffer zul je zelf moeten dokken. Terwijl die therapie voor de laatste groep aantoonbaar meer nut heeft. Er is daarbij ook veel minder kans op recidive.

Stel...

Er is een fonds voor slachtoffers van geweldsmisdrijven; Het Schadfonds. Seksueel misbruik is op zich al een vorm van geweld dus je dient een aanvraag in. Therapiekosten genoeg! Na anderhalf jaar wachten krijg je te horen dat je aanvraag is afgewezen omdat herinneringen die in eerste instantie -als kind- verdrongen zijn, *daarom* geen echte herinneringen kunnen zijn en omdat niet is aangetoond dat de dader kwade bedoelingen had. Kwade bedoelingen? Een kind van acht jaar blinddoeken en verkrachten, keer op keer, is dat geen geweldpleging? Moet daar dan ook nog een aantoonbaar kwade bedoeling achter zitten? Me dunkt zeg... dat biedt weer hoop voor Marc Dutroux, die schijnt zijn slachtoffers wijsgemaakt te hebben dat hij ze beschermde. Ook al ontvoerde hij ze, sloot hij ze op en verkrachtte hij ze. Het ergste is dat de kinderen dat nog geloofden ook. Vreemd dat het accent toch altijd weer ligt op de dader.

Zou dat een reden zijn voor het schuldgevoel van veel slachtoffers van misbruik? Ze worden immers door hun omgeving, van moeder tot keuringsarts bij het GAK, meestal niet serieus genomen.

Stel...

Seksueel misbruik stigmatiseert, zadelt je op met een schuld- en schaamtegevoel waar hoe dan ook moeilijk van af te komen is. Goede hulpverlening is schaars, maar in de vorm van de VSK wel mogelijk. Hoewel, mogelijk... degenen die nu bij de VSK hulp krijgen, kunnen er zeker van zijn dat die hulp blijft zolang ze dat nodig hebben. Ook al moeten we bij de hulpverleners op zolder gaan zitten. Maar voor de mensen die nog op zoek zijn naar hulp, voor scholen die op zoek zijn naar goede voorlichting over de signalen waaraan seksueel misbruik kan worden herkend, daarvoor wordt het onzeker of ze in de toekomst bij de VSK terecht kunnen. Terwijl is vastgesteld dat de VSK, samen met het FIOM, een van de weinige hulpgevers is die adequate hulp biedt (onderzoek Transact/Rutgers Nisso Groep).

Stel...

De internetsite van het Ministerie van Justitie citeert de VSK-folder letterlijk bij het geven van informatie over seksueel misbruik. Fijn dat ze zoveel vertrouwen hebben in de visie en misschien zelfs wel in de werkwijze van de VSK. Vreemd dan dat de daadwerkelijke hulpverlening niet in aanmerking komt voor subsidie.

Stel...

Je bent dader. Ik wil er helemaal niet over nadenken wat je gedaan hebt, maar je bent over grenzen gegaan en, nog belangrijker, je hebt daarbij wetten overtreden. Je verdient straf. Ze gaan nog verder, je krijgt therapie opgedrongen. Gedwongen therapie! Je hoeft het niet te betalen, nee dat zou er ook nog eens bij moeten komen. Ze zeggen dat je een tweede kans verdient, en daar zou die therapie dan weer goed voor zijn. Een slachtoffer kan tenminste nog zelf kiezen of hij/zij therapie wil. Niks verplichting. Gewoon zelf kiezen, zelf betalen, veel makkelijker.

Stel...

In deze tijd van bezuinigingen kost het de samenleving miljoenen, wat zeg ik, miljarden om de kosten die de gevolgen van seksueel misbruik veroorzaken, te dragen. Wat dacht u van schoolverzuim, problemen tijdens voortgezet- en beroepsscholing, uitval van werk... We kennen de aantallen; steeds meer WAO'ers. Hoeveel van die mensen verdwijnen van de arbeidsmarkt met klachten die voortkomen uit seksueel misbruik?

Stel...

Seksueel misbruik is niet langer een taboe. Slachtoffers (toen en nu) kunnen met hun lichamelijke en geestelijke pijn terecht bij goede hulpverleners die zelf hebben meegemaakt wat misbruikt zijn inhoudt. Uiteraard wordt deze hulp vergoed door de ziektekostenverzekeringen.

Seksueel misbruik is de laatste jaren eerder toe- dan afgenomen, dus hulp is harder nodig dan ooit. Wanneer kinderen meteen gehoord en geholpen kunnen worden, volwassenen natuurlijk ook, dan kunnen hun zelfvertrouwen en zelfbeeld weer voor een groot deel worden hersteld. Zo worden mensen die misbruikt zijn niet automatisch misbruik-overlevenden maar eerder misbruik-overwinnaars. Buiten dat het voelt als een wereld van verschil, zal het geen kapitalen meer kosten, maar kapitalen opleveren; kapitaal aan menselijk potentieel en aan het slijk der aarde - geld.

Stel dat dat allemaal waar is!

Dat is overigens niet zo.

De laatste stelling is (nog) niet waar, de andere helaas wel...

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat één op de zeven vrouwen door een verwant is misbruikt (bron: TransAct, landelijk expertisecentrum sekspecifieke zorg en seksueel geweld). Het gaat niet alleen om jaarlijks duizenden getraumatiseerden erbij, maar ook om een maatschappelijk probleem (wat we met z'n allen het liefste helemaal niet zouden weten) dat onze samenleving miljarden kost. Want misbruik levert problemen op als faalangst, een laag zelfbeeld, wantrouwendheid en concentratieproblemen en dat is allemaal niet bevorderlijk voor school, studie en werk. Dan volgt uitval, vaak criminaliteit, geweld en prostitutie, de ziektewet en vaak de WAO. Overigens komen misbruik-overlevenden vaak op den duur toch op eigen kracht uit die WAO.

Vindt u ook dat deze gang van zaken eigenlijk niet kan, laat uw stem dan horen en gebruik uw invloed in de politiek. Hulp na seksueel misbruik is nog steeds erg hard nodig.

Laten we er samen voor zorgen dat een prima manier van hulpverlening niet verloren gaat!

Hoe verder? Ik weet het niet, maar ik hoop dat mijn verhaal u in elk geval een vollediger kijk heeft gegeven op de noodzaak van de hulpverlening zoals die door de VSK wordt geboden. En ik hoop dat u iets kunt DOEN.

U kunt mij bereiken via een retour-e-mail, u kunt de VSK bereiken onder telefoonnummer 024-3603258.

Met vriendelijke groet,
Iris

Maart 2003

5

Meldpunt voor seksuele intimidatie legt nadruk op preventie

SPITS van onze verslaggeefster

ARNHEM — „Mijn relatie met mijn coach was zodanig dat hij zelfs beter wist wanneer ik ongesteld was, dan ik. We deelden ook uit geldnood een kamer als we op reis waren. Hij heeft mij echter nooit in mijn nakie gezien en ik hem ook niet”, vertelde gast-spreker Nellie Cooman gisteren openhartig over de omgang met haar toenmalige atletiekcoach Henk Kraaijenhof, tijdens het vijfjarig jubileum van het meldpunt voor seksuele intimidatie van het NOC*NSF „Máár” benadrukte ze, „elke relatie tussen een atleet en coach is anders.”

Volgens Cooman, oud-hardloopster, bevinden met name topsporters zich in een risicovolle groep als het aankomt op seksuele intimidatie. „Je bent vaak van

huis, samen met je coach. Ik vond echter alles in Henk. Hij was mijn vertrouwenspersoon, vriend, coach en vaderfiguur. Ik was net zestien toen ik besloot de beste van de wereld te worden. Thuis sliep ik graag bij mijn vader en moeder in bed, omdat het een gevoel van geborgenheid gaf. Toen ik tien maanden per jaar in het buitenland zat, kon dat niet meer. Zeker de nacht voor een wedstrijd kon ik niet slapen. Dan wilde ik dat Henk bij me in bed zat totdat ik in slaap viel. Ik kon met hem over alles praten. Wat dat betreft heb ik geluk gehad. Het is jammer dat dit niet voor alle atleten geldt.”

Juist voor die groep mensen is mede naar aanleiding van het incident met judoka's Irene de Kok, Monique van der Lee, Anita Staps en coach Peter Ooms in 1996 - het

meldpunt binnen NOC*NSF in 1998 opgericht. Afgelopen jaar kwamen 59 meldingen binnen, zowel uit breedte- als uit topsport, waarvan er 48 zijn behandeld door de poule van vertrouwenspersonen. De overige gevallen hebben zich veelal teruggetrokken uit angst voor verdere acties. Binnen de 48 meldingen was er vier keer sprake van een verkrachtingszaak en 14 keer van aanranding. De overige klachten zijn gebaseerd op ongewenste aanrakingen en verbale seksuele intimidatie.

Volgens projectleidster Petra Moget is in het jaar 2002 een stijging van het aantal meldingen te bespeuren ten opzichte van de twee jaar daarvoor. Dat komt volgens haar doordat afgelopen jaar pas weer intensief campagne werd gevoerd met als thema: de weerbaarheid van de sporter. „In dit

soort zaken zie je vaak dat als je er meer aandacht aan schenkt, er vaak meer meldingen komen. Het houdt in elk geval niet in dat het in voorgaande jaren minder was.”

Met de campagne wil Moget vooral preventief werken door alle betrokken partijen rondom een sporter te informeren over dit nog steeds moeilijk bespreekbare onderwerp. Een gedragscode, folders, extra aandacht voor het onderwerp op coachplatforms, meldpunten bij bonden en verenigingen moeten daar onder andere aan meewerken. „In 2002 hebben 110 verenigingen met ons contact opgenomen om iets op dit gebied te ondernemen. Slechts tien daarvan werkten preventief, bij de overige 100 was er al sprake van een voorval van seksuele intimidatie”, gaf Moget ter illustratie.

Overleg 16 organisaties

van een onzer verslaggevers
APELDOORN - Apeldoorn gaat huiselijk geweld stevig aanpakken. Zestien organisaties ondertekenen vandaag tijdens een startconferentie een intentieverklaring.

Ap.c. 3/4

gen leggen tussen de diverse methoden, activiteiten en initiatieven.

Om aan alle partijen met hun specifieke kennis en ervaring recht te doen, staat in het convenant waaraan zij moeten voldoen en wat nodig is om de samenwerking te doen slagen. Ondertekenaars van de intentieverklaring zijn de gemeente, politiedistrict Apeldoorn, openbaar ministerie, Raad voor de Kinderbescherming, Bureau Jeugdzorg, Bureau Slachtofferhulp, Reclassering Nederland, Sociaal Pedagogische Dienst Veluwe, GGD Regio Stedendriehoek, het centrum voor geestelijke gezondheid Spatie, Arcurius Maatschappelijke Opvang, Vrouwenopvang Hera Gelderland, Stichting Alert, Verslavingszorg Tacitus en Stichting Politie Vormingsinstituut.

De startconferentie (‘Ketenapak Huiselijk Geweld’) is vandaag in Vaassen en bestaat onder meer uit lezingen en workshops.

Nieuwe versie Zedenalmanak op internet

5 maart 2003

Sinds gisteren biedt het ministerie van Justitie de vernieuwde versie van de Zedenalmanak aan op zijn internetsite. In deze tweede versie, die de eerste uit 1997 vervangt, zijn de wijzigingen in wetten en beleid en de ontwikkelingen in rechtspraak over seksueel geweld vanaf 1997 tot en met 2001 verwerkt.

Het eerste deel van de Zedenalmanak geeft algemene informatie over de omvang, aard, gevolgen van seksueel geweld. Ook wordt geschetst welk traject een slachtoffer van seksueel geweld doorloopt na het gebeurde. Het traject voor jeugdige slachtoffers komt apart aan de orde. Het tweede deel is gewijd aan de verschillende vormen van hulp en bijstand die beschikbaar zijn voor slachtoffers van seksueel geweld. Ook hier geeft de almanak een aparte beschrijving van de hulp aan jeugdigen en nog specifiek van de hulp aan jeugdige slachtoffers die in een instelling voor jeugdhulpverlening of jeugdbescherming verblijven.

Deel drie behandelt de wet- en regelgeving die van belang is voor slachtoffers van seksueel geweld, waaronder de wet- en regelgeving bij seksueel misbruik door hulpverleners. Het vierde en laatste deel is gewijd aan het traject dat een slachtoffer doorloopt als deze besluit om naar de politie te gaan en/of een juridische procedure te starten tegen de dader. Meer informatie:

http://www.miniust.nl/b_organ/naps/publicaties/zedenalmanak_totaal_herzien.htm

Bron: Persbericht ministerie van Justitie

Bedoeling is om problemen die ontstaan door huiselijk geweld te voorkomen, vroegtijdig te signaleren en tijdig aan te pakken, zo schrijft de gemeente in een persverklaring. De gemeente streeft een integrale aanpak na. Nu werken instellingen nog wel eens langs elkaar heen.

De nieuwe aanpak moet binnen twee jaar leiden tot belangrijke verbeteringen. Apeldoorn loopt regionaal voorop in de strijd tegen huiselijk geweld, die landelijk is geïnitieerd door het ministerie van Justitie. „We weten nu niet zo goed hoe vaak huiselijk geweld precies voorkomt. Maar dat het om een probleem van omvang gaat, staat wel vast, aldus een gemeentewoordvoerder.

De Apeldoornse aanpak - met speciale aandacht voor vrouwen en kinderen, meestal de slachtoffers - omvat onder meer het opzetten van brede communicatie over het onderwerp. Daarnaast gaan organisaties die actief zijn op dit terrein verbind-

Homo slechter af op school
Kamer wil maatregelen om tolerantie in het onderwijs te vergroten
van onze redactie politiek
2003-04-09 Trouw

DEN HAAG - Het schoolklimaat ten opzichte van homo's is verslechterd. Dit concludeert het COC in zijn onderzoeksrapport dat gisteren werd gepresenteerd aan de kamercommissie onderwijs. Kamerleden willen dat onderwijsminister Van der Hoeven maatregelen neemt om de tolerantie tegenover homo's in het onderwijs te vergroten.

Uit het onderzoek met als titel 'Potten en flikkers de klas uit... Hoe tolerant is jouw school?' blijkt dat leerlingen

bijvoorbeeld onderwijskwesties te bespreken, zouden vrijwel dezelfde be-sluiten ook daar zijn genomen."

Balfour gelooft niet dat het Schotse publiek in ethisch opzicht liberaler is dan het Engelse. "Ik denk dat de Schotten juist traditioneler zijn. Het grote verschil wordt veroorzaakt door het feit dat Schotse parlementsleden niet representatief zijn voor het publiek."

Tegeelijk vindt Balfour dat het Schotse parlement veel goede dingen heeft gedaan. "Ik denk daarbij aan zaken als dakloosheid, armoede en landhervorming, die nu allemaal meer aandacht krijgen. Het is daarom nog te vroeg het definitieve vonnis over het Schotse parlement te vellen."

Dijk

Ook ds. Murdoch vindt dat de Schotse volksvergadering veel goeds tot stand heeft gebracht. "De regeling voor studiegelden is verbeterd. De zorg voor bejaarden is versterkt. Er zijn dus voldoende positieve wapenfeiten te noemen."

Ds. Murdoch is blij dat hij met zijn kleine petitie de regering tot een terugtocht wist te dwingen. "Maar ik voel me soms als dat Hollandse jongetje dat zijn vinger in de dijk stak. Deze slag hebben we gewonnen, maar hoe groot is de vloed die komt? Veel christenen in Schotland vinden het niet belangrijk betrokken te zijn bij de politiek. Toch zullen we samen sterk moeten zijn, willen we iets bereiken."

Ook Jeremy Balfour geeft toe dat alle Conservatieven tegen de komst van het Schotse parlement. "Maar er is niemand die ervan uitgaat dat het zal verdwijnen. Daarom is het niet zinvol af te vragen of we niet beter af zouden zijn zonder parlement. Ik denk dat het heel belangrijk is dat meer christenen zich kandidaat stellen en hun invloed laten gelden zodra ze worden gekozen."

zich niet vrij voelen om uit te komen voor hun seksuele voorkeuren. Ook docenten zijn terughoudend om openlijk homoseksueel te zijn. Het onderzoeksrapport kon gisteren rekenen op warme belangstelling van vrijwel alle kamerleden die belast zijn met onderwijs. Politiek Den Haag constateert dat het gros

van de scholen problemen omtrent homoseksualiteit niet serieus neemt. SP-kamerlid Vergeer vindt dat er op de meeste scholen een schijntolerantie heerst. "Daarom moet er een mentaliteitsverandering op de scholen komen", benadrukt VVD-kamerlid Cornielje. Om die schijnbaar lakse houding van scholen te veranderen, zetten de kamerleden het onderwerp op de politieke agenda. Ook willen de

Parlementslied Murdo Fraser begrijpt dat veel christenen bezorgd zijn over de koers die het Schotse parlement heeft uitgezet. "Het meest duidelijke voorbeeld was natuurlijk de intrekking van Sectie 28. In een particulier referendum dat door christenen werd georganiseerd, is met een overweldigende meerderheid tegen deze intrekking gestemd. Maar die volksraadpleging was jammer genoeg niet rechtsgeldig."

De Conservatieve Fraser weet niet of Sectie 28 ook zonder het Schotse parlement zou zijn teruggetrokken. "Dat is moeilijk te zeggen. Het is een feit dat er in het Britse parlement in Westminster inmiddels ook over wordt ge-

Homoseksuelen voelen zich onveilig op school

Vrij gênant

Ik ben een meisje van 17 en ik heb nog nooit een vriendje gehad. Op zich is dat wel het laatste waar ik me druk om maak, omdat ik zelf weet dat ik daar nog echt niet aan toe ben. Maar ik wel over freak, is dat bijna iedereen in mijn omgeving dan maar gelijk aanneemt dat ik lesbisch ben. Zelfs mijn ouders laten sinds kort -heel toevallig- aan mij doorschemeren dat ze 'absoluut geen problemen met lesbiënes hebben' en als iemand het over homo's of iets dergelijks heeft, kijken ze mij opvallend vaak aan. Mijn vriendinnen voelen zich ongemakkelijk als ik zeg dat dat ene meisje leuk haar heeft ofzo. Ik durf dat dus niet meer te zeggen. Bij elkaar is dat dus vrij gênant. Maar er is één enkele keer geweest toen ik echt praktisch dood ging: in de klas kwam een jongen naar me toe en hij fluisterde: 'Waarom ben jij nou een pot? Ik wilde net vragen of je met me mee naar de bios wilde vanavond, maar ik hoor van iedereen dat je lesbisch bent. Wat is er mis met jongens?' Oké, zo rood als ik toen werd was te bizar gewoon, ik werd bijna paars. Een vriendin van mij zei dat hij alleen maar een beetje aan het dollen was, maar later bleek dat hij het gewoon serieus meende!

DEN HAAG/GPD - Homoseksuele leerlingen en leraren in het voortgezet onderwijs voelen zich onveilig op school. Dat komt omdat scholen te weinig aandacht besteden aan homoseksualiteit, vinden ze. Bijna driekwart van de ondervraagden zegt dat pesten, naropen en zelfs fysiek geweld regelmatig voorkomen. Dat blijkt uit het rapport 'Potten en flikkers de klas uit. Hoe tolerant is jouw school?', dat vanmiddag aan de Tweede Kamer is overhandigd. Het rapport is gemaakt in opdracht van COC Nederland, de belangenvereniging voor homoseksuelen. Eind vorig jaar heeft de organisatie een grootscheepse campagne gehouden. Homoseksuele leerlingen en docenten werden opgeroepen hun ervaringen per telefoon of e-mail door te geven. COC Nederland heeft bijna vijfhonderd reacties binnengekregen, voor het overgrote deel (76 procent) van leerlingen. Iets meer dan een kwart (29 procent)

cent) zegt op school nooit problemen rond homoseksualiteit te hebben ervaren. Ruim de helft zegt van wel; 15 procent van de leerlingen en docenten zegt zelfs 'veel problemen' mee te maken. De meeste respondenten melden dat er niets met hun problemen is gebeurd. Verbale agressie komt het meest voor. De problemen zijn het grootst op scholen met veel allochtone leerlingen en in het voorbereidend en middelbaar beroepsonderwijs. COC Nederland wil nu dat er in de bovenbouw van het basisonderwijs voorlichting over gelijke behandeling van homoseksuelen wordt gegeven. De belangenvereniging vindt het basisonderwijs een betere omgeving voor voorlichting dan het voortgezet onderwijs. Daarvoor moet aangepast lesmateriaal worden ontwikkeld. Ook moet er op elke school een protocol komen, waarin is vastgelegd hoe er wordt omgegaan met discriminatie van homoseksuelen.

Volksvertegenwoordigers er bij onderwijsminister Van der Hoeven op aandringen om maatregelen te nemen om een veilig schoolklimaat te creëren voor homoseksuelen. Om scholen bij de les te houden, geeft het COC verschillende aanbevelingen in zijn rapport. Zo zouden de schoolbesturen beleid moeten ontwikkelen waarin staat hoe om te gaan met discriminatie door leerlingen, docenten en ouders. Verder stelt de belangenvereniging voor al in het basisonderwijs te beginnen met voorlichting over homoseksualiteit. Maar menige leerkracht is daar huiverig voor. "Ik ben te bang voor afwijzende reacties van leerlingen en hun ouders", zegt een 32-jarige

opvolger als minister van Onderwijs, Cathy Jamieson, schreef aanvankelijk een brief naar het parlement dat onze petitie geen inhoudelijke grond had. Maar de petitiecommissie nam ons toch serieus en stuurde de petitie door naar de onderwijscommissie. Die oordeelde dat het aanbevolen materiaal inderdaad niet in overeenstemming was met de beloften die waren gedaan. In de loop van dit jaar zullen de aanbevelingen daarom worden herzien. In de aanloop daar naartoe hebben heel veel scholen al voor ander materiaal gekozen en is de betrokkenheid van ouders op het onderwijs groter geworden."

Beloften Samen met de rooms-katholieke pastoor begon ds. Murdoch in het dorpje Wishaw en omgeving handtekeningen tegen dit beleid te verzamelen. "We kregen er 12.000. Veel was dat niet, maar we waren toch wel succesvol. Minister McConnell was in-

liberaal drugsbeleid voorstaat", zo vertelt Balfour.

The Christian Institute noemt in zijn publicaties nog andere onderwerpen, zoals hervorming van de echtscheidingsprocedures, registratie van homoseksuele relaties en antidiscriminatiewetgeving die godsdienstige groepen kunnen belemmeren.

The Christian Institute heeft de afgelopen jaren samen met individuele christenen hard gevochten met de Schotse onderwijsminister over de voorlichting over seks en drugs in scholen, vertelt ds. Iain Murdoch. Deze predikant van de Church of Scotland organiseerde in 2001 een petitie tegen een aanbeveling van specifiek lesmateriaal door minister Jack McConnell van onderwijs. "In die schoolboeken werd niet alleen heel openlijk over seks en drugs gesproken, maar ook op een manier die de meeste ouders in Schotland niet aanspreekt. Dat lesmateriaal stelde voor om kinderen rond de twaalf jaar in een rollenspel zich te laten voordoen als homoseksueel. In groepjes zouden leerlingen het onderwerp groepsseks met elkaar bespreken. Het kopen van condooms bij de apotheek was een huiswerkopdracht. Over drugs werd verteld dat het gebruik daarvan vrij normaal was. Wij vonden dat schokkend. Te meer omdat minister McConnell, die ik ken omdat hij mijn district vertegenwoordigt, eerder had beloofd alleen materiaal aan te bevelen dat seksualiteit binnen duurzame relaties zou plaatsen."

Beloften Samen met de rooms-katholieke pastoor begon ds. Murdoch in het dorpje Wishaw en omgeving handtekeningen tegen dit beleid te verzamelen. "We kregen er 12.000. Veel was dat niet, maar we waren toch wel succesvol. Minister McConnell was in-

beloften '80 om lokale overheden te verbieden via het openbaar onderwijs homoseksualiteit te bevorderen. Dat verbod is ingetrokken. Verder is er een regeling die dokters meer macht rond het levenseinde geeft. Velen vreeden dat dit door de achterdeur een euthanasiewet zou brengen. Hoewel dat niet is gebeurd, gaat het wel in die richting. Verder is er in het Schotse parlement een sterke stroming die een

Beloften

beloften '80 om lokale overheden te verbieden via het openbaar onderwijs homoseksualiteit te bevorderen. Dat verbod is ingetrokken. Verder is er een regeling die dokters meer macht rond het levenseinde geeft. Velen vreeden dat dit door de achterdeur een euthanasiewet zou brengen. Hoewel dat niet is gebeurd, gaat het wel in die richting. Verder is er in het Schotse parlement een sterke stroming die een

Paars in Schotland

Samen met Nederland was Schotland ooit het land waar het calvinisme een sterk stempel op het volksleven drukte. Nu de Schotten inmiddels vier jaar hun eigen Holyrood-parlement hebben, is duidelijk dat ook in dit land de 'paarse' tijd is aangebroken. Evert van Vlastuin

Terwijl volgende week donderdag de eerste hervatting van het Schotse parlement plaatsvindt, wordt op veel plaatsen in het land herdacht dat 400 jaar geleden de Schots-Engelse vereniging zich voltrok. In koning James I kregen Engeland en Schotland in 1603 een gezamenlijke monarchie. De parlemen-ten werden eerst in 1707 samen-gevoegd in Westminster. De laatste decennia kreeg Schotland weer meer oog voor de eigen identiteit die het onderscheidde van Engeland. Met doedelzakken, kilts en whiskyadem kozen de Schotten eind 1997 in een referendum ten gunste van de heroprichting van het Schotse parlement. In mei 1999 werd de eerste verkiezing gehouden.

Bewind

Dat het referendum eind 1997 werd gehouden, was niet toevallig. Een halfjaar eerder had de Labour-partij van Tony Blair een eind gemaakt aan achttien jaar Conservatief bewind, dat steeds tegen zelfbestuur van Schotland, Wales en Noord-Ierland was geweest. Labour poogde met beloften van zelfbestuur de Schotse Nationale Partij (SNP) de wind uit de zeilen te nemen. En met succes. Labour kreeg 57 van de 129 zetels in het nieuwe Holyrood-parlement. De nationale democraten met 25, de liberalen kwamen op 9 zetels. Samen met de liberaal-democraten vormde La-

bour poogde met beloften van zelfbestuur de Schotse Nationale Partij (SNP) de wind uit de zeilen te nemen. En met succes. Labour kreeg 57 van de 129 zetels in het nieuwe Holyrood-parlement. De nationale democraten met 25, de liberalen kwamen op 9 zetels. Samen met de liberaal-democraten vormde La-

bour poogde met beloften van zelfbestuur de Schotse Nationale Partij (SNP) de wind uit de zeilen te nemen. En met succes. Labour kreeg 57 van de 129 zetels in het nieuwe Holyrood-parlement. De nationale democraten met 25, de liberalen kwamen op 9 zetels. Samen met de liberaal-democraten vormde La-

bour poogde met beloften van zelfbestuur de Schotse Nationale Partij (SNP) de wind uit de zeilen te nemen. En met succes. Labour kreeg 57 van de 129 zetels in het nieuwe Holyrood-parlement. De nationale democraten met 25, de liberalen kwamen op 9 zetels. Samen met de liberaal-democraten vormde La-

Ben ik nu lesbisch? 41 Kt 26/4 Sophie (17)

9-4-03

juf uit Amsterdam. „Ik voel me niet de aangewezen persoon om rolmodel te zijn, al heb ik die zelf gemist in mijn schooltijd. Een keertje vroeg een meisje giechelend of ik met mijn vriend of vriendin op vakantie was geweest. Een jongen riep toen dat de juf geen lesbo kan zijn, 'daar is ze te leuk voor'." Het COC-rapport bestaat uit uiteenlopende reacties van vijfhonderd leerlingen en docenten.

Zo schreef een jongen uit het basisonderwijs. „Ik heb een tijdje geleden met een jongen gezoend en sindsdien is bijna iedereen bang voor mij." Een twaalfjarige scholier. „Ik heb vandaag weer eens mijn o-zo-grappige klasgenoten moeten aanhoren over homo's. Ze neuken iedereen in hun reet, ze zijn ziek, ze stinken, het ging maar door."

Feit & Vooroordeel, e-mail magazine over homoseksualiteit, interculturaliteit en gender in het onderwijs van de Tolerante Scholen Net-website, Jaargang 3, nummer 38, 12 april 2003

COC presenteert rapport met campagne resultaten

Het schoolklimaat ten opzichte van homo's is verslechterd, maar scholen doen er weinig aan. Dat concludeert het COC in haar onderzoeksrapport dat op 8 april werd gepresenteerd aan vaste kamercommissie voor onderwijs. Vrijwel alle kamerleden die belast zijn met onderwijs waren komen opdagen bij de presentatie van het rapport. De kamerleden constateren dat het gros van scholen problemen omtrent homoseksualiteit niet serieus neemt en willen maatregelen om de tolerantie in het onderwijs te vergroten.

Wilde actie

Het rapport is het verslag van de SMS, bel- en e-mailactie "Potten en flikkers de klas uit... hoe tolerant is jouw school?" van het COC Nederland, Expresso en het APS in november en december 2002. Tijdens de actie konden leerlingen en docenten hun ervaringen over de situatie op school vertellen. Daarnaast werd op de website van het COC, Expresso en van het APS (gay-and-school.nl) een enquête geplaatst, waarvan de resultaten in het verslag zijn opgenomen. De campagne stond al geruime tijd in het werkplan van het COC Nederland, maar de voorbereiding vond in een laat stadium plaats. Daardoor werd de campagne een relatief 'wilde' actie. De lokale COC-verenigingen waren in oktober opgeroepen om ook mee te doen aan de campagne. In de praktijk

was de voorbereidingstijd van enkele weken voor hen veel te kort. Alleen het COC Haaglanden heeft serieus geprobeerd aan te sluiten op de campagne, maar dat gebeurde pas eind december en begin januari, toen de campagne bijna afgelopen was.

De afstemming met andere landelijke organisaties ontbrak en heeft voor enige irritatie gezorgd. Inmiddels overleggen het COC Nederland en de landelijke organisaties meer intensief over samenwerking en afstemming. Het Kenniscentrum Lesbisch en Homo-emancipatiebeleid speelt daarbij een ondersteunende rol.

Vijftien procent problemen rond homoseksualiteit

De enquête leverde 355 reacties op. Daarnaast kwamen er 93 reacties via de onderwijstelefoon en enkele reacties via SMS. De meeste respondenten (76%) bleken leerlingen te zijn, daarnaast was er een aantal (16%) docenten. Van de respondenten zit 5% in het basisonderwijs, 57% in het voortgezet onderwijs en 38% in het overige onderwijs, met name het middelbaar beroepsonderwijs. Tweederde (68%) van de respondenten noemde zichzelf homoseksueel of lesbisch, 12% hetero en 20% biseksueel. Van alle deelnemers zegt 29% nog nooit problemen rond homoseksualiteit te hebben ervaren, 56% zegt soms problemen te hebben meegemaakt en 15% heeft veel problemen meegemaakt. De meeste respondenten die problemen hebben meegemaakt, melden dat er niets aan hun problemen is gebeurd. Het is opvallend dat vooral leerlingen dit meldden. Overigens moeten deze cijfers met een slag om de arm bekeken worden. Het is oncontroleerbaar wie er aan de enquête hebben meegedaan, daarnaast werden de respondenten specifiek geworven om ervaringen met discriminatie te melden. Toch komen de percentages nog redelijk overeen met gemelde percentages van discriminatie in meer representatief onderzoek. En ter vergelijking: als men de gemiddelde (meest heteroseksuele) leerling vraagt naar problemen of gevoelens van onveiligheid, komt men meestal uit op circa 5%.

Bedreigd omdat ze lesbisch is en gewoon naar de meidenkleedkamer gaat

Het grootste deel van het rapport wordt besteed aan het vertellen van de gerapporteerde persoonlijke verhalen. Deze zullen de lezers van Feit & Vooroordeel niet ongewoon

Scholieren kijken nog raar aan tegen homo's

PAR 194

HENK SNIJDERS

DEN HAAG - Kinderen moet op jonge leeftijd geleerd worden dat je 'homo' niet als scheldwoord moet gebruiken. Op de basisschool moet openlijk over homoseksualiteit worden gesproken. Tot deze aanbevelingen komt Rob Tielman, hoogleraar sociologie van de Universiteit Utrecht, in het deze week in Den Haag gepresenteerde rapport Potten en flikkers de klas uit! Hoe tolerant is jouw school?

Tielman verwacht dat kinderen op jonge leeftijd minder problematisch zullen doen over homoseksualiteit en daarover heel open willen praten. "Nog sterker: ze weten er al heel veel van. Naar schatting enkele tienduizenden kinderen van lesbische en homoseksuele ouders volgen nu lessen in het basisonderwijs. In het voortgezet onderwijs zijn leerlingen door hun puberteit te geremd om in de klas over homoseksualiteit te praten. Door op jonge leeftijd leerlingen te leren niet te discrimineren, voorkom je pesten of erger in het voortgezet onderwijs."

In de laatste vijf weken van vorig jaar reageerden bijna vijfhonderd leerlingen en docenten op een oproep van de homo-organisatie COC Nederland om ervaringen uit te wisselen over homoseksualiteit in het onderwijs.

voorkomen. De verhalen gaan over schijntolerantie, doodzwijgen, zogenaamde grapjes, achterbakse roddel en intimidatie, uitschelden en verhalen rond problemen met coming-out in school. De grootste groep reacties komt van lesbische meisjes in het voortgezet onderwijs. "Ik ben vijftien jaar, sinds ongeveer een jaar ben ik erachter dat ik lesbisch ben. Ik heb het zelf op school nog niet verteld, behalve aan een vertrouwenspersoon en een meisje bij mij in de klas (allebei ook lesbisch). Je hoort wel vaak negatieve dingen, bijvoorbeeld in de kleedkamer met gym. Ik weet dat sommigen van school iemand hebben bedreigd omdat ze lesbisch is en ook gewoon naar de meidenkleedkamer gaat. Als ik dat zo hoor, denk ik dat het beter is om het niet te vertellen. Ik doe dit jaar examen dus ik begin volgend jaar op een nieuwe school met een nieuwe start."

Vier conclusies

Het rapport komt met 13 aanbevelingen. De aanbevelingen komen niet rechtstreeks voort uit de resultaten van het onderzoek, maar wel aan op de reacties uit de verschillende verhalen. Het is jammer dat het COC Nederland niet gekeken heeft naar eerder gedane aanbevelingen en daarop aansluit. De belangrijkste conclusies en doelen voor homobeleid

Uit de reacties blijkt dat ruim de helft (56 procent) soms problemen heeft meegemaakt en vijftien procent veel problemen. Pesten, narroepen en zelfs fysiek geweld komen voor. De onderwijsinspectie heeft COC Nederland inmiddels toegezegd bij volgende inspectiebezoeken in alle scholen omgang met homoseksualiteit aan de orde te stellen.

Volgens Tielman, die de reacties in zijn rapport analyseerde,

Problemen grootst bij allochtonen

zijn er 'sterke aanwijzingen dat de problemen het grootst zijn op scholen met veel allochtone leerlingen'. "Marokkaanse jongens uit zich het meest vijandig tegenover homoseksuelen. Zij ervaren het als heel bedreigend dat leerlingen en docenten voor hun seksuele geaardheid uitkomen. Tegelijkertijd is uit antropologisch onderzoek bekend dat in Afrikaanse culturen contacten tussen jongens onderling en jongens met oudere mannen meer voorkomen dan in onze cultuur. Alleen kennen zij daar niet zo iets als een homoseksuele identiteit."

in scholen worden bijna in het voorbijgaan genoemd. Het rapport stelt dat leerlingen en docenten willen dat er actief opgetreden wordt als er negatief gesproken wordt over homoseksualiteit en leerlingen willen steun van docenten als zich onzeker voelen. In de praktijk blijkt dat de ervaren problemen groter worden als de school geen duidelijk beleid heeft ontwikkeld en homo- en lesbische leerlingen blijken de meeste lijden als er aan de problemen niets wordt gedaan. Vier duidelijke conclusies die automatisch leiden tot vier hoofddoelen voor homobeleid in scholen:

1. Actief optreden tegen negatief gedrag dat zich tegen homoseksualiteit richt
2. Goede ondersteuning voor leerlingen die twijfelen over hun seksuele identiteit of die zich gediscrimineerd voelen.
3. Expliciet homobeleid op school ontwikkelen.
4. Problemen zowel preventief als oplossingsgericht aanpakken.

Dertien aanbevelingen

We geven hier 13 aanbevelingen in het kort en voegen zelf hier en daar commentaar toe. In de bovenbouw van het basisonderwijs zou het COC moeten gaan voorlichten en daarvoor nieuwe methodieken ontwikkelen. (Overigens kan daarvoor worden aangesloten op het door Empowerment Lifestyle

Andere aanbevelingen van Tielman zijn dat opleidingen voor leraar in het basis- en voortgezet onderwijs expliciet aandacht besteden aan homoseksualiteit en dat zogenoemde goodwill-ambassadeurs zich uitspreken tegen homodiscriminatie.

"Van belang is dat niet alleen homoseksuelen, maar vooral ook heteroseksuelen zich daarover uitspreken. Bijvoorbeeld Ruud Gullit, die nogal wat jongeren aanspreekt, zou benaderd moeten worden."

Naar Amerikaans voorbeeld moeten hetero- en homoleerlingen in het voortgezet onderwijs gezamenlijk optrekken tegen homodiscriminatie.

In zogenoemde pestprotocollen moet worden vastgelegd dat, evenals andere scheldwoorden, ook 'homo' niet wordt geaccepteerd. In het uiterste geval moeten sancties tegen leerlingen volgen.

Volgens Tielman kan onderzoek naar homodiscriminatie 'per definitie' niet representatief zijn, aangezien lang niet iedereen ervoor uitkomt homoseksueel of lesbisch te zijn.

Op de oproep reageerden overwegend leerlingen, zestien procent is docent. Een leerkracht in het basisonderwijs schrijft: 'Kinderen zijn goudeerlijk. Ze zeggen wat ze denken en wat ze vinden. Het zijn dus niet de kinderen voor wie ik bang ben, het zijn helaas de ouders die de eerlijkheid niet hebben.'

Services ontwikkelde lespakket "Leefvormen". PD) Scholen moeten worden gestimuleerd beleid te ontwikkelen. In dit beleid moet worden vastgelegd hoe wordt omgegaan met homo-, lesbische en biseksuele leerlingen en ouders. In de voorlichting moet een evenwicht bestaan tussen specifieke aandacht en geïntegreerde aandacht. Bij de herziening van de eindtermen moet homoseksualiteit als thema expliciet opgenomen worden. (Hier is het COC niet goed geïnformeerd. Homoseksualiteit komt in Nederland goed voor in de eindtermen en er zit vooruitgang in het lesmateriaal. Het probleem zit nu vooral in het (niet) toepassen door docenten en scholen. PD) Opleidingen voor leraren moeten aandacht besteden aan homoseksualiteit. Initiatieven het buitenland moeten ook in het Nederlandse onderwijs geïntroduceerd worden, daarbij denkt het COC Nederland aan de Amerikaanse gay & straight alliances. (Het is een goed idee om de ondersteuning van homoseksuele tieners beter te organiseren. De letterlijke overname van het idee van gay & straight alliances is echter waarschijnlijk minder geslaagd: deze 'schoolclubs' sluiten nauw aan op het typisch Amerikaanse minderheidsactivisme en de clubcultuur op scholen, die we in Nederland niet

kennen. PD)
 Bekende Nederlanders zouden zich moeten uitspreken tegen homodiscriminatie het onderwijs. Homoseksualiteit moet worden meegenomen bij de ontwikkeling van projecten als de gezonde scholen en het regionaal jeugdbeleid. De plannen van de onderwijsinspectie om de omgang met homoseksualiteit aan de orde stellen, bieden een goede mogelijkheid om meer representatieve gegevens te verzamelen en het thema bespreekbaar te maken.
 Ervaringen van schooldecanen, mentoren en vertrouwenspersonen moeten in kaart worden gebracht.
 Vertrouwenspersonen moeten beter worden getraind. Elke school voor voortgezet onderwijs moet informatie over homoseksualiteit in het documentatiecentrum hebben en er moet op school een sociale kaart zijn. Een beroep op religie, etnisch of culturele achtergrond mag geen excuus zijn voor onverdraagzaamheid.

Het rapport telt 16 pagina's en is te bestellen door 5 euro (per exemplaar) over te maken op postbanknummer 570348 t.n.v. COC Nederland, o.v.v. het aantal gewenste exemplaren en "Rapport Potten en flikkers". (PD)

Minder seks en geweld op televisie. Dat wil Coby van der Gragt uit het Noord-Hollandse Hensbroek. Afgelopen dinsdag bood ze de Tweede Kamer een petitie aan. De komende maanden wil ze een miljoen handtekeningen verzamelen om haar wens kracht bij te zetten.
 Gerard Vroegindewijl REF. D 13/4

"Burgers, opvoeders en moeders moeten nu hun stem laten horen. Iedereen die het met mij eens is moet een handtekeningenactie starten. Wie nu niet tekent, stemt toe. Dat miljoen moet u doen."

Van der Gragt (49) is strijdvurig. Ze is het meer dan zat. De overheid moet op korte termijn maatregelen nemen om het aanbod van seks en geweld op televisie te verminderen. Afgelopen dinsdag bood ze de vaste kamercommissie voor onderwijs in Den Haag bijna 3000 handtekeningen aan. In november wil ze postzakken vol met protesten overhandigen aan de minister of staatssecretaris die dan verantwoordelijk is voor het mediabeleid. "Misschien wil premier Balkenende wel, want die heeft het ook altijd over waarden en normen."

Wat was voor u de aanleiding om deze actie op te zetten?

"Ik heb het programma-aanbod op televisie in de laatste vijftien jaar drastisch zien veranderen. Wij hebben drie kinderen, de oudste is 25, de tweede 23 en de jongste 12 jaar. Vroeger keken we vaak gezellig met elkaar een avondje televisie, maar dat kan nu niet meer. Vroeger waren er de Flintstones. Dat was tamelijk onschuldig. Nu heb je het agressieve Pokémon ervoor in de plaats gekregen.

Dat verschil merk je aan de kinderen. Er is veel meer onrust; de kinde-

ren spelen agressievere spelletjes en er is minder gezelligheid. Daar begon ik me aan te ergeren. Politici benadrukken altijd het belang van opvoeding door de moeders. De televisie is vandaag de dag de grote tegenstander in de opvoeding. Ouders zijn daardoor niet meer de baas in eigen huis. Soms denk je dat een bepaald programma oké is, maar even later blijkt dat het toch rommel is. Je moet als ouder eigenlijk als antigeweld- en zedenpolitie met je kinderen televisiekijken. Zo zitten het leven en onze vrijetijdsbesteding niet in elkaar."

Maar er zit toch ook een uitknop aan?

"Dat vind ik niet de goede manier. We willen zo af toe als gezin eens lekker onderuitzitten en televisiekijken en dan gewoon een keuze uit goede programma's hebben. Je zou zeggen dat er meer keuze is omdat er televisiezenders bij zijn gekomen. Maar als je dan van de ene blote dame naar de andere blootsceën overschakelt, schiet je daar niet veel mee op. Datzelfde geldt voor films met extreem geweld."

Herkenning

Van der Gragt bracht het probleem ter sprake tijdens een regionale bijeenkomst van de Nederlandse Bond van Plattelandsvrouwen (NBvP), Vrouwen

van Nu. Velen herkenden het probleem en raadden haar aan erover te schrijven in het provinciale ledenblad. Dat gebeurde en de reacties stroomden binnen.

Daarop stapte de initiatiefneemster naar het landelijk bureau van Vrouwen van Nu. Het idee om een handtekeningenactie te organiseren werd geboren. De respons was enorm. Binnen enkele weken kwamen er 2800 handtekeningen binnen.

Afgelopen dinsdag reisde Van der Gragt naar Den Haag om door middel van een petitie het probleem onder de aandacht van de Tweede Kamer te brengen. De voorzitter van de vaste kamercommissie voor onderwijs, VVD-kamerlid Cornielje, nam het verzoekschrift, zoals het officieel heet, in ontvangst.

Actiepunten

"In de petitie staan vier actiepunten. In de eerste plaats moet de overheid in de wet vastleggen dat er voor 21.00 uur geen seks en geweld op televisie vertoond mogen worden. Dat betekent ook geen aankondigingen meer van dergelijke programma's. Te vaak zie ik dat aankondigingen van programma's en films de grofste elementen bevatten die worden uitgezonden als jonge kinderen kijken.

Ten tweede moet er een betere codering voor de programma's komen. De kijkwijzer met pictogrammen is onvoldoende duidelijk. Er moet een soort puntensysteem komen. Bijvoorbeeld: Flintstones is een 1 en Pokémon een 8.

In de derde plaats moet er gewoon minder seks en geweld op televisie te zien zijn en een betere mix van programma's ontstaan. Tot slot moet er een klachtenloket komen zodat ouders een directer contact met de media krijgen."

U zegt dat er minder seks en geweld op tv moeten komen. Is het niet beter om te zeggen dat de kijker hier helemaal van verschoond moet blijven?

"We gaan niet terug naar de Middeleeuwen. Als het later op de avond is en het is niet extreem veel, dan zal ik daar niet tegen protesteren. Het moet alleen niet zo zijn dat je erover struikelt."

Vindt u 21.00 uur dan niet te vroeg? Vaak zijn kinderen van 12 jaar dan nog wel wakker.

"Veel mensen hebben mij daar ook op gewezen en gezegd dat 22.00 uur beter is. Kijk, ik wil reëel blijven. Als

we nu eens beginnen met af te spreken dat we voor 21.00 uur geen seks op tv uitzenden en dat er na dit tijdstip een goede mix van programma's te bekijken valt, dan ben ik heel tevreden."

Veel mensen uit de achterban van het Reformatorisch Dagblad zeggen: Doe

dat ding dan helemaal de deur uit. Is dat niet beter?

"Die tijd is voorbij. We leven niet in de tijd van ridders. Nogmaals: ik wil reëel blijven. Luist daarom heeft deze actie kans van slagen. Ik zeg niet: Alles moet weg, maar: Dit is te gek."

Wat vindt u van het niveau van de televisiereclames? Die zijn toch ook vaak onfatsoenlijk?

"In Nederland voeren we nu een discussie over waarden en normen, en dat is goed. Daarin kan dit punt best worden meegenomen. Laat ik me nu maar houden bij mijn actie om seks en geweld voor 21.00 uur van het televisiescherm te weren. Ik ben het overigens wel met u eens. Je ziet tegenwoordig in reclames enorm veel bloot. Dan denk ik: Moet dat nu zo?

Daarom is een klachtenlijn van grote betekenis. Dan kunnen mensen alles wat hun dwarszit doorgeven. Televisieprogrammamakers zullen daarnaar moeten luisteren. De slager vraagt de klanten wel of het een onsje minder mag zijn, maar televisiekijkers wordt niet gevraagd of het een onsje minder bloot mag."

Veel reacties

Van der Gragt krijgt veel reacties binnen. Van mannen, vrouwen, onderzoeksinstituten, media, het is overweldigend. Ik heb de aftrap verricht en zeg tegen iedereen die het horen wil: "Dat miljoen moet u doen." Ik reken op kerken, verenigingen en dergelijke. Laat mensen hun eigen handtekeningenlijsten maken met daarop de tekst "Stop seks en geweld op televisie", en ze ingevuld aan mij toesturen."

Het adres van C. van der Gragt: Vrouwen van Nu, Dorpsweg 81, 1711 RG Hensbroek.

Kinderporno en ontucht: cel en behandeling geïst

Door Jon van Schilt D'N 24/3

HOOGEVEEN/ASSEN ■ Voor het hebben en verspreiden van kinderporno, ontucht met een verstandelijk gehandicapte vrouw is gisteren voor de rechtbank in Assen dertig maanden cel, waarvan tien maanden voorwaardelijk, en een verplichte behandeling geëist tegen Hans van D. (43) uit Hoogeveen.

De zaak kwam in januari van dit jaar aan het licht en zorgde voor veel beroering in Hoogeveen. Al in 1994 werd er aangifte tegen de man gedaan wegens ontucht met twee zeer jonge meisjes. Hij zou hen onzedelijk hebben betast in het schuurtje achter zijn woning en hebben beloofd met snoepjes. Een ruit in de woning van Van D. werd ingegooid en de man werd voor verhoor naar het politiebureau gehaald. De aangifte is echter 'zoekgeraakt'. Nadat de kinderpornozaak aan het licht kwam (Van D. bezat ongeveer tienduizend afbeeldingen op harde schijf en cd-rom's) deden de slachtoffers van destijds opnieuw aangifte. Deze keer met meer succes.

Ook bleek dat Van D., die werkzaam was bij het werkvoorzieningschap Alescon in

Hoogeveen, dat hij in 1997 seks had met een vrouwelijke collega, die het verstandelijke niveau van een kind van zes jaar heeft. Dit werd hem eerst als verkrachting aangerekend. Gisteren stelde de officier dat er geen bewijs is voor dwang en zwakte de beschuldiging af naar het hebben van seks met een verstandelijk gehandicapte. "Meneer maakt misbruik van de zwakkeren in de samenleving. Dat geldt niet in de laatste plaats voor het hebben van kinderporno. De vraag schept immers het aanbod," aldus de officier van justitie.

De advocaat van Van D. deed de kinderporno af als 'het kijken naar en versturen van smerige plaatjes'. Meer kan er in deze zaak naar zijn mening niet worden bewezen. Voor ontucht met jonge meisjes en seks met een verstandelijk gehandicapte moet zijn cliënt worden vrijgesproken. Hij pleitte voor een zo groot mogelijk deel voorwaardelijke celstraf, opdat de behandeling zo snel mogelijk kan beginnen.

Via Alescon was Van D. de laatste jaren werkzaam als taxichauffeur. Hij vervoerde schoolkinderen. Van D. wil zo snel mogelijk aan het werk. Volgens de aanklager is dit een slecht plan.

Uitspraak 9 april.

Cel in voor kinderporno

ASSEN/HOOGEVEEN ■ Voor het hebben en verspreiden van een enorme hoeveelheid kinderporno is de 43-jarige Hans van D. uit Hoogeveen gisteren door de rechtbank in Assen veroordeeld tot een jaar cel, waarvan de helft voorwaardelijk, reclasseringstoezicht en een verplichte behandeling. De straf is ook voor ontucht met twee jonge meisjes. Van seks met een geestelijk gehandicapte vrouw werd hij vrijgesproken.

Man wierf kinderen via chatbox

door Coen Springelkamp A.P.C. 1/4

HAARLEM - Een 43-jarige man uit Haarlem heeft tussen 1996 en 2001 videobanden gemaakt van minderjarige masturberende jongeren. Hij kwam met hen in contact via chatboxen.

De man moest zich gisteren voor de rechtbank in Haarlem verantwoorden voor het maken van en in bezit hebben van kinderporno. De officier van justitie eiste acht maanden voor-

waardelijke gevangenisstraf met een proeftijd van twee jaar en verplichte therapie om herhaling te voorkomen. In de woning van de man vond de politie bijna negenhonderd digitale pornografische foto's van kinderen vanaf acht jaar. Ook was de verdachte in het bezit van negentien belastende videobanden waarop jongeren seksuele handelingen verrichtten. Daarnaast had hij zelf pornografische video-opnamen gemaakt.

De Haarlemmer benaderde zijn slachtoffers via chatboxen voor kinderen tussen de 12 en 16 jaar op internet. Voor opnamen ten behoeve van de pornografische video's kregen ze destijds een beloning van 125 of 200 gulden. Na ontdekking deden de ouders van twee van zijn slachtoffers, jongens van veertien en vijftien jaar oud, aangifte bij de politie. Hoewel de verdachte naar eigen zeggen naar de leeftijd van de kinderen vroeg, was het volgens hem niet altijd duidelijk dat ze

voor pornovideo's

jonger waren dan zestien. Dat kun je vaak niet aan hun neus zien', aldus de Haarlemmer. De rechter wilde daarom weten waarom hij op chatboxen voor kinderen van twaalf en zestien jaar adverteerde. Het risico is toch giga als u daar zoekt?'

RISICO

De man zei dat hij hoopte op die manier in contact te komen met jongens van zestien jaar en ouder, want die zetten daar ook advertenties. 'Maar het risico heb

ik me niet goed gerealiseerd', aldus de verdachte, die in zijn vrije tijd een bestuursfunctie bij een voetbalvereniging bekleedt en ook jeugdscheidsrechter is. Hoewel alleen al het bezit van kinderporno strafbaar is rekende de officier van justitie de verdachte vooral zwaar aan dat hij kinderen zelf actief had benaderd voor het maken van kinderporno.

De rechtbank doet uitspraak op 14 april.

<http://dallasobserver.com/issues/2003-04-17/feature2.html/print.html>

1-Hour Arrest

When does a snapshot of a mother breast-feeding her child become kiddie porn? Ask the Richardson police.

BY THOMAS KOROSSEC

[The photo in question: Jacqueline Mercado and Johnny Fernandez say they took this image last October to memorialize the breast-feeding stage of their son's life. Below: The Lucca Madonna, painted in the 15th century by the Dutch master Jan van Eyck. Defense lawyers argued that while breast-feeding images are a second-degree felony in Richardson, they are also on public display in the finest art museums in the world.]

Jacqueline Mercado, a 33-year-old Peruvian immigrant, took a few photos of her young children at bath time. A week later, Richardson police were rummaging through her house for kiddie porn, and a state child welfare worker came to take her kids away.

The photo in question Jacqueline Mercado and Johnny Fernandez say they took this image last October to memorialize the breast-feeding stage of their son's life. Defense lawyers argued that while breast-feeding images are a second-degree felony in Richardson, they are also on public display in the finest art museums in the world.

The legal team Steven Lafuente, Bill Stovall and Andrew Chatham all went to work on the Mercado-Fernandez case.

The service was fast, the judgments even hastier. Never did Jacqueline Mercado imagine that four rolls of film dropped off at an Eckerd Drugs one-hour photo lab near her home would turn her life inside out, threaten to send her to jail and prompt the state to take away her kids.

For Mercado and her family, last fall was a happy time, one they wanted to record and save in the venerable tradition of the family photo. Johnny Fernandez, Mercado's boyfriend, had just emigrated from Lima, Peru, ending a yearlong separation, and on top of that, it was their son's first birthday.

The photographs they took over several days in late October included pictures of Fernandez reunited with the family at their modest home in suburban Richardson. Others captured their 1-year-old son Rodrigo, and 4-year-old Pablizio, from Mercado's earlier marriage, playing in a neighborhood park. Using the camera's timer, they also took three snapshots of themselves, naked in their bed. They arranged their bodies in ways that showed less flesh than most freeway billboards.

A half-dozen others recorded the kids at bath time. Fernandez took several photos of the boys "playing around," naked and innocent, with the oldest flashing a big smile. Mercado, who says she often bathed with the kids, is in several of the shots unclothed from the waist up, holding her arm modestly across her bare chest. In one--the photo that would threaten to send Mercado and her boyfriend to prison--the infant Rodrigo is suckling her left breast.

After Mercado dropped off the film for processing, a technician viewed the images and decided they were "suspicious," according to a police report. As required under Texas law, he immediately contacted local police. Mercado says that when she went to pick up her pictures, the clerk told her there would be a delay, and then only returned three of the four sets of prints.

To Richardson police, who arrived at the store that afternoon and apparently made up their minds from the content of the pictures alone, this was nothing short of a felony case of child pornography. "We thought they contained sexuality," says Sergeant Danny Martin, a Richardson police spokesman, explaining why two Richardson police detectives began pursuing a criminal case. "If you saw the photos, you'd know what I mean."

With nothing else to support their contention that the photos were related to sex or sexual gratification, the police and the Dallas County District Attorney's Office presented the photos to a grand jury in January and came away with indictments against Mercado and Fernandez for "sexual performance of a child," a second-degree felony punishable by up to 20 years in prison. The charges centered on a single photo, the breast-feeding shot. Fernandez and Mercado say they took it--although the child had ceased breast-feeding--to memorialize that stage of their baby's development.

"We wanted to see if he would take it, and he did," says Mercado, explaining through an interpreter that it was a spur-of-the moment notion to which they gave little thought. "Johnny never saw the child breast-feeding, so this was for memories. For us."

Mercado, who brushed back strands of brown hair from her reddened eyes as she spoke, has a story that has not changed from the start. She told the Richardson police officer who responded to the store's call that she had always taken pictures of her children nude, and that it wasn't uncommon in her native Peru to do so. They were innocent baby pictures, taken for the family's benefit, she said.

Five days later, when a state child welfare investigator and two detectives arrived at her house, Mercado again insisted that she saw nothing wrong with the photos. She allowed the group to search the couple's cramped room, and the detectives went through everything, including their photo albums, apparently looking for more evidence of child porn. They found nothing.

"We fought so hard to come to this country," says Mercado, a 33-year-old who was a nurse in Peru and aspires to become licensed in the United States one day. "For this to happen is unbelievable."

Andrew Chatham, one of three lawyers working on behalf of Mercado and her boyfriend, says it is difficult to imagine a clearer case of over-reaching by police and prosecutors. "Their theory, which is supported by nothing, is that these pictures were taken to satisfy the boyfriend's sexual desires. These aren't pictures that were peddled on the open market. This wasn't on someone's Web site. This is just a mother who took a roll of film and left it off at Eckerd's. The state used them to arrest her, indict her for a felony and take away her kids."

<SNIP to end of long story>

In hoger beroep geen tbs voor misbruiken kind

TEL 24/4 Van onze correspondent

DEN BOSCH, donderdag
Voor het seksueel misbruiken van een 9-jarig meisje in haar eigen slaapkamer in de Eindhovense wijk Woensel in september '99 is de 50-jarige Gerrit J. uit Veldhoven voor gerechtshof in Den Bosch veroordeeld tot acht jaar gevangenisstraf.

Hij opende die nacht de voordeur van de woning via de brievenbus. „Er zat ineens een man op mijn bed die dreigde mijn familie te vermoorden als ik niet zou meewerken”, vertelde het kind bij de politie. Terwijl de ouders sliepen, misbruikte Gerrit haar.

De rechtbank legde hem vorig jaar nog 9 jaar cel en tbs met dwangverpleging op. Het hof achtte een tbs niet op zijn plaats omdat er geen adviezen op tafel lagen die een dergelijke straf zouden rechtvaardigen.

De rechter vond ook onvol-

doende bewezen dat J. een 11-jarig meisje zou hebben verkracht in diezelfde wijk en hij werd daarvan daarom vrijgesproken. Het slachtoffer had J. niet herkend bij een fotoconfrontatie. De man werd jarenlang 'de steentjesgooier van Woensel' genoemd, omdat hij 's nachts steentjes zou hebben gegooid tegen de slaapkamerramen van jonge meisjes om hun aandacht trekken.

J. werd in Duitsland en Nederland al eerder veroordeeld tot gevangenisstraffen van respectievelijk 6, 4,5 en 2 jaar voor zedendelicten.

Verdachte ontuchtzaak: Meisje (9) nam initiatief

ASSEN/EMMER-COMPASCUUM ■ Voor ontucht met zijn negenjarige stiefdochter is gisteren voor de rechtbank in Assen anderhalf jaar cel, waarvan een half jaar voorwaardelijk, reclasseringstoezicht en een verplichte behandeling geëist tegen de 45-jarige G.W. uit Emmer-Compasuum. Als het aan de officier van justitie ligt, moet de man het slachtoffer 4500 euro smartengeld betalen.

W. gaf toe dat er het een en ander was gebeurd gedurende het jaar 2001, maar dat het meisje het initiatief zou hebben genomen. "Ze begon mij op een zeker moment te

strelen en probeerde met me te tongzoenen. Ik had de indruk dat ze vaker dit soort dingen had gedaan. Ik wilde het niet en heb het met haar moeder besproken. Die zei dat ik het me verbeeldde."

Toch kwam het tot ontuchtige handelingen, waarin W. het voortouw nam.

"Hij is de volwassene en had de grenzen moeten aangeven", aldus de officier van justitie. Volgens de advocaat van W. gaat het om een wraakactie van moeder, die de schadeclaim zou gebruiken om haar financiële problemen op te lossen.

Uitspraak 23 april.

Zaak tegen directeur Kinderparadijs over onbepaalde tijd voortgezet

SOEST/AMSTERDAM - De zaak in hoger beroep tegen de van ontucht verdachte directeur van Kinderparadijs De Vrije Teugel is onlangs door het Amsterdamse gerechtshof aangehouden voor het horen van getuigen. De 52-jarige verdachte zou van 1998 tot en met 2000 twee meisjes, die regelmatig op het Kinderparadijs verbleven, seksueel hebben misbruikt, wat hij ontkent.

Door het horen van de getuigen hoopt de verdediging de belastende verklaringen, die over de man zijn afgelegd, te ontkrachten. De Utrechtse

rechtbank veroordeelde hem tot 163 gevangenisstraf, waarvan 120 dagen voorwaardelijk.

Advocaat mr. A. Moskowitz had het Openbaar Ministerie gevraagd voor de zitting van vrijdag elf getuigen op te roepen. Maar advocaat-generaal mr. R. de Vries had dit verzoek alleen ingewilligd met betrekking tot de echtgenote van de ex-directeur. Zij bleek echter ziek te zijn en toen daardoor werd besloten de zaak aan te houden, maakte de raadsman van de gelegenheid gebruik het hof te vragen voor de volgende zitting dan toch tien de andere tien ook te horen.

Na enig beraad besloot het hof dat de zaak zou worden terugverwezen naar de rechter-

commissaris van de Utrechtse rechtbank, die nog vier getuigen moet horen. Het betreft werknemers van het Kinderparadijs. Zij hebben allen nog niet eerder een verklaring afgelegd. Eén van hen zou volgens de verdediging kunnen verklaren dat de verdachte niet in het zwembad was geweest op de dag dat hij daar één van de slachtoffers zou hebben misbruikt. Een ander zou aanwezig zijn geweest bij een ruzie tussen de verdachte en een slachtoffer, waarbij de laatste riep dat zij hem kapot zou gaan maken.

De zaak wordt over onbepaalde tijd voortgezet. (Bron: Argos)

Taakstraf ontuchtpleger

van een onzer verslaggevers

APELDOORN/ZUTPHEN - Voor de rechtbank in Zutphen is gisteren de 30-jarige A.K. uit Apeldoorn veroordeeld tot een taakstraf van 150 uur voor ontucht met een minderjarig meisje.

De man was ten tijde van de ontucht tussen mei 2000 en april 2001 een van de leiders van een scoutingvereniging waar het toen 14-jarige meisje bij zat. Volgens A.K. was hij toentertijd 'stapelverliefd' op het meisje en was dit ook wederzijds. Dat begon op een zomerkamp in Om-

men waar hij samen met het meisje intiem optrok. Later kwam het tijdens andere gelegenheden tot seksuele contacten. Volgens hem wilde het meisje ook meer en is er van dwang nooit enige sprake geweest. De rechter verweet K. dat hij als oudere zich bewust had moeten zijn dat kinderen in die leeftijd zeer ontvankelijk zijn. Waarschuwingen van scoutingleiders heeft K. 'niet opgepikt'. Ook de ouders van het meisje lieten haar duidelijk merken dat dit niet kon. Toch bleven de twee elkaar zien. Volgens K. omdat ze gevoelens voor hem had.

De rechter verweet K. ook dat hij geen actie had ondernomen om het meisje over te plaatsen of zelf ergens anders te gaan werken. Volgens K.'s raadsman heeft hij wel degelijk overwogen zelf bij de politie op te biechten en zelfs het bureau Rechts-hulp gecontacteerd. Hij achtte de kans op herhaling 'nihil'. De officier van Justitie eiste een taakstraf van 150 uur waarvan 50 uur voorwaardelijk. De straf viel lager uit omdat K. geen strafblad had en duidelijk wroeging had: 'Ik heb iemand iets vreselijks aangedaan'. De rechter nam daarom de eis over.

Onderwijzer opgepakt voor ontucht

(Van een verslaggever)

LANDSMEER - Een inval-leerkracht op basisscholen in Landsmeer en Oostzaan is aangehouden op verdenking van ontucht met een leerling. De man, afkomstig uit Zaandam, was al enkele maanden aan de slag op de scholen. Het geval van ontucht heeft zich voorgedaan op een school in Landsmeer.

De leerkracht was in februari al aangehouden wegens het in bezit hebben van kinderporno op zijn computer. Hij werd kort daarna echter weer vrijgelaten, omdat justitie geen grond zag voor voorlopige hechtenis. Er was geen gevaar voor herhaling, aldus Ed Hartjes, woordvoerder van het openbaar ministerie in Haarlem.

Daarna deden de ouders van de leerling die misbruikt zou zijn, bij de politie aangifte tegen de man. Op grond daarvan werd de leerkracht op 7 april opnieuw aangehouden. Ditmaal gaf het onderzoek aanleiding op 18 april te besluiten zijn hechtenis met dertig dagen te verlengen.

Het geval van ontucht waarvan de leerkracht wordt beschuldigd, heeft zich al voorgedaan voordat hij in februari werd aangehouden vanwege het bezit van kinderporno. Na zijn vrijlating heeft zich geen ander geval van ontucht voorgedaan, benadrukt de woordvoerder van het OM.

Vier jaar cel na honderden malen incest

Van onze correspondent

ALKMAAR, woensdag - De rechtbank in Alkmaar heeft de 48-jarige Marinus P. gisteren tot vier jaar gevangenisstraf veroordeeld. De Enkhuizen stond terecht omdat hij ervan werd verdacht de afgelopen vijftien jaar enkele honderden malen zijn dochter te hebben verkracht. Er was voor de incest acht jaar geëist.

De verkrachtingen begonnen toen de dochter zeven jaar was en zouden zijn doorgegaan tot haar 23e. Het slachtoffer deed pas aangifte in 2000, nadat ze in therapie was geweest.

Bij de veroordeling is rekening gehouden met het feit dat P. in verleden ook al eens een vrijheidsstraf heeft gekregen na verkrachting van de dochter van een vriendin.

Pedofiele leraar achter de tralies

PERTH - Een 71-jarige voormalige onderwijzer uit Australië is vandaag veroordeeld tot zes jaar gevangenisstraf, omdat hij vanuit een bejaardenhuis in Perth rondreizen voor pedofielen in Thailand organiseerde. Jonathan Kaye hield zijn onschuld staande en kondigde aan de beslissing van de rechtbank aan te vechten. Kaye werd in januari 2001 gearresteerd nadat de politie 1.323 telefoontjes had onderschept van en naar het rusthuis waar hij een reisbureau runde. Vorige maand bevond een jury hem schuldig aan het regelen van pedofiele seks voor een van zijn klanten.

Student krijgt 4,5 jaar voor verkrachting

Van een onzer verslaggevers

AMSTERDAM, dinsdag - De Amsterdamse rechtbank heeft de 21-jarige student Joost K. veroordeeld tot 4,5 jaar cel wegens het verkrachten en beroven van een 14-jarig meisje.

K. vergreep zich eind november 2001 aan een Amstelveense puber, nadat hij haar eerder probeerde te beroven. Vervolgens ging hij er op haar fiets vandoor en viel hij, zonder succes, een ander meisje aan.

De Amsterdamse student was volledig bij zijn verstand tijdens zijn daden en kreeg mede daarom een forse straf. Zowel hijzelf als onderzoekers konden niet verklaren waarom de aanvankelijke overval omsloeg in een verkrachting.

K. werd door zijn ouders aangegeven nadat ze de fiets in de schuur herkenden als het rijwiel dat in het tv-programma Opsporing Verzocht was getoond. De uitspraak is conform de eis.

Mannen vast wegens ontucht

LEEUWARDEN - De politie heeft zondagavond in Leeuwarden zeven mannen in de leeftijd van achttien tot 25 jaar aangehouden die worden verdacht van een zedendelict met twee minderjarige meisjes, de avond ervoor. De meisjes deden zondagochtend aangifte. Onder leiding van de rechter-commissaris zijn twee huizen doorzocht.

Drie jaar en tbs na misbruik jongens

LEEUWARDEN - Een 44-jarige Leeuwarder is gisteren voor de rechtbank in Leeuwarden veroordeeld tot een gevangenisstraf van drie jaar en tbs wegens langdurig misbruik van een grote groep jongens. De seksuele handelingen hadden over een groot aantal jaren plaats op de woonboot van de man in Leeuwarden. Het openbaar ministerie eiste eerder drie jaar celstraf, waarvan vier maanden voorwaardelijk.

De rechter achtte bewezen dat de Leeuwarder vijf minderjarige jongens tussen de veertien en zeventien jaar heeft verleid tot ernstige ontuchtige handelingen. "Op de woonboot van de man was het een komen en gaan van jongens, van wie velen een bewogen geschiedenis hadden. Ver-

dachte heeft juist deze kwetsbare groep op het oog gehad," aldus de rechter.

De rechter vindt het 'schrijnend' dat de man commissie heeft betaald aan twee jongens die een derde jongen overhaalden om zich door hem te laten misbruiken. Ook regelde een jongen telefonisch afspraken met anderen voor de man.

Een jong slachtoffer is opgenomen in de crisisopvang van de kinderpsychiatrie als gevolg van het seksueel misbruik en de spanning over de uitslag van een noodzakelijke afdstest.

Uit een rapport van een psychiater en een psycholoog blijkt dat de man wist dat hij geen seks mocht bedrijven met minderjarigen. Hij stelt echter dat de meeste jongens zich vrijwillig aanboden om 'gemasseerd' te worden. (ANP)

Zoektocht naar zus dode jongen

MAASTRICHT - Op verzoek van de Duitse politie zoekt de politie in Zuid-Limburg mee naar het sinds zondag vermiste negenjarige meisje Sonja Spreeberg uit het Duitse Eschweiler, vlak bij Aken. Het stoffelijk overschot van het broertje (11) van het meisje is gisteren gevonden op een parkeerplaats in de bossen tussen dorpen Zweifall en Mulartshütte, op twintig kilometer van de woonplaats van de kinderen. Volgens de Duitse politie was de jongen, Tom, met geweld omgebracht. (ANP)

Zoektocht naar vermist meisje

MAASTRICHT/ESCHWEILER - Op verzoek van de Duitse politie zoekt ook de politie in Zuid-Limburg mee naar een sinds zondag vermiste 9-jarig meisje uit het Duitse Eschweiler, vlak bij Aken. Het stoffelijk overschot van haar broertje werd maandag gevonden op een parkeerplaats in de bossen tussen Zweifall en Mulartshütte, op twintig kilometer van hun woonplaats. Volgens de Duitse politie is de 11-jarige jongen met geweld om het leven gebracht. Het tweetal verdween zondag spoorloos toen ze speelden vlakbij hun ouderlijk huis. (ANP)

Pedofiel hoort zes jaar cel eisen

DEN HAAG - De 41-jarige Hageenaar M. de M. heeft voor de rechtbank in zijn woonplaats zes jaar gevangenisstraf tegen zich horen eisen omdat hij zich seksueel vergrepen zou hebben aan tien jongetjes: twee neefjes en acht buurtkinderen. De man, die vaak thuis was, genoot ondanks zijn zware alcoholisme groot vertrouwen van omwonenden die hun kinderen rustig bij hem lieten logeren. De Hageenaar had nog geen strafblad. Hij heeft grotendeels bekend. (ANP)

Cel voor pedofiel

DEN HAAG, woensdag - Een 41-jarige Hageenaar is door de rechter veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf en dwangverpleging voor onbepaalde tijd omdat hij negen jongetjes seksueel heeft misbruikt.

M. de M. pleegde in een periode van tien jaar tijd ontucht met twee neefjes en zeven kinderen in zijn buurt. De Hageenaar was een alcoholist maar toch vertrouwden zijn familie en buurgenoten hem.

Verdachten verkrachting door groep vrijgelaten

LEEUWARDEN - De zeven mannen die in Leeuwarden vastzaten op verdenking van verkrachting van twee meisjes van 14 en 16 jaar, zijn donderdag vrijgelaten. Het Openbaar Ministerie in Leeuwarden vindt het onduidelijk of de seksuele handelingen met de meisjes onder dwang hebben plaatsgevonden. 'Het kan zo zijn, het kan niet zo zijn', zegt persofficier Oebele Brouwer. De meisjes zeggen op 6 april door alle zeven mannen in een woning in Leeuwarden te zijn verkracht. (ANP)

Groep vergrijpt zich aan meisjes

LEEUWARDEN - Vijf mannen uit Leeuwarden zitten vast op verdenking van verkrachting van twee meisjes. Het openbaar ministerie heeft dat gisteren bekendgemaakt. Volgens justitie hebben de mannen zich in de nacht van zaterdag op zondag in een huis in Leeuwarden aan de meisjes vergrepen. De verdachten zijn tussen 17 en 25 jaar. De beide meisjes deden zondag aangifte.

Intensieve speurtocht naar meisje

(Van een verslaggever)
AMSTERDAM - De Duitse politie zoekt vandaag met meer dan vijfhonderd mensen verder naar Sonja Spreeberg, het negenjarige meisje uit Eschweiler dat sinds zondag is vermist. De zoektocht heeft gisteren en vanochtend niets opgeleverd.

Het stoffelijk overschot van Tom Spreeberg, het elfjarige broertje van Sonja, werd maandag gevonden door wandelaars in een bos bij het dorp Zweifall, op twintig kilometer van de woning van de kinderen. Hij bleek te zijn gewurgd. Voor het leven van het meisje wordt gevreesd.

Tom en Sonja Spreeberg verdwenen zondag spoorloos toen ze speelden vlakbij hun ouderlijk huis in Eschweiler, niet ver van de Limburgse grens. Zondagmorgen vond een voorbijganger het levenloze lichaam van Tom in de bossen bij Zweifall in de Eifel.

Ruim vijfhonderd Duitse politiemensen zoeken sindsdien in de omgeving van Aken, Keulen, Wuppertal en Bochum, vooral in de uitgestrekte bossen in die streek. Duikers zoeken in meren en vennen in die regio. De Duitse luchtmacht heeft vliegtuigen ingezet. Ook de politie in Zuid-Limburg zoekt naar het meisje.

Koortsachtig zoeken naar 9-jarige Sonja

HEERLEN/GPD - Duitsland heeft gisteren meer dan vijfhonderd politieagenten ingezet op zoek naar de 9-jarige Sonja Spreeberg, het meisje dat afgelopen zondag met haar broertje verdwenen uit Eschweiler bij Aken. Het jongetje werd maandag gewurgd gevonden op een parkeerplaats in de Eifel.

De zoektocht concentreerde zich gisteren rond vier plaatsen die op warmtefoto's opvielen. Deze foto's werden gemaakt door Tornado-verkenningvliegtuigen van de Duitse luchtmacht. Ook de politie in Zuid-Limburg is bij de zoektocht betrokken.

Tom en Sonja Spreeberg verdwenen toen ze speelden op een braakliggend mijnterrein vlakbij hun ouderlijk huis. Nadat de ouders alarm hadden geslagen, zocht de Duitse politie met 150 mensen, twee helikopters en speurhonden naar de kinderen. Zondagmorgen vond een voorbijganger het levenloze lichaam van Tom op een parkeerplaats tussen Stolberg en Mulartshütte in de Eifel, op twintig kilometer van hun woonplaats Eschweiler. Volgens de politie wijst alles erop dat de jongen met blote handen is gewurgd. De politie verspreidt de komende dagen folders met foto's van de kinderen, in de hoop op bruikbare tips. Tot nu toe zijn er 131 tips binnengekomen.

Duits meisje net als broer gewurgd

HEERLEN - De negenjarige Sonja Spreeberg uit het Duitse Eschweiler blijkt net als haar twee jaar oudere broertje Tom te zijn gewurgd. Hoofdofficier van justitie Robert Deller heeft dat gistermiddag in Aken bekendgemaakt. De identiteit van het

Kinderlijkje gevonden

HEERLEN/GPD - In een bos bij Blankenheim in de Eifel hebben wandelaars gisteren het lijk van een meisje gevonden. Of het gaat om de 9-jarige Sonja Spreeberg die sinds een week wordt vermist, is volgens officier van justitie Robert Deller in Aken niet honderd procent zeker. Het stoffelijk overschot van Sonja's 11-jarig broertje Tom werd vorige week in de Eifel gevonden. Hij bleek gewurgd te zijn en werd met een plastic zak over zijn hoofd aangetroffen.

Kinderdrama in de bossen van Duitsland

Van onze correspondent
BERLIJN, dinsdag

Duitsland is diep geschokt door een kinderdrama zonder weerga: de brute moord op een elfjarige jongen en zijn negenjarige zusje. Beiden zijn door wurging om het leven gekomen. Hun ontzielde lichamen werden ver uit elkaar in bospercelen gedumpt en met een tijdsverschil van dagen door wandelaars bij toeval gevonden.

De elfjarige Tom en de negenjarige Sonja uit Eschweiler bij Aken kwamen vorige week zondag na het buitenspel niet meer thuis. Sinds gisteren moeten de ouders van de twee kinderen leven met de onvoorstelbare wetenschap dat Tom en Sonja door geweld om het leven zijn gebracht, maar van de dader (s) ontbreekt nog ieder spoor ondanks 700 tips van uit de bevolking en de onvermoeibare inzet van een ongekend omvangrijk rechercheerteam.

Vorige week maandag werd het lijk van Tom gevonden in een bosperceel op ongeveer 25 kilometer van de ouderlijke woning. De hals van het kind vertoonde gewelddadige wurgsporen en over zijn hoofd was een plastic zak getrokken.

Afgelopen zondag maakte een blaffende hond wandelaars in de Eifel op het stoffelijk overschot van een meisje attent. Sectie bevestigde gisteren het gante vermoeden dat het gaat om Toms jongere zusje Sonja. Haar lichaam lag zeventig kilometer van de ouderlijke woning. Nog niet is vastgesteld of er seksuele motieven aan de dubbele kindermoord ten grondslag liggen.

In wijde omgeving van Eschweiler durven ouders ondertussen hun kinderen niet meer alleen over straat te laten gaan. Ze worden van en naar school gebracht en buitenspelen is er niet meer bij.

De politie staat voor een groot raadsel. Het rechercheerteam dat aanvankelijk uit 39 mensen bestond, is het afgelopen weekeinde tot 80 uitgebreid.

meisje kwam vast te staan, nadat 's ochtends een lijkschouwing was verricht op haar lichaam dat zondag door wandelaars in een bos aan de snelweg A1 was gevonden. Op het lichaam van het meisje zijn geen zichtbare sporen van seksueel misbruik gevonden. Onder de tips die burgers de politie tot nu toe hebben gegeven, bevindt zich volgens de officier nog geen gouden tip die rechtstreeks naar de dader(s) van de dubbele moord kan leiden.

De kinderen uit Eschweiler in de buurt van Aken waren vorige week zondag niet teruggekeerd van het spelen. Tom is gevonden op een parkeerplaats bij Zweifall, 15 kilometer van Eschweiler. De vindplaats van het meisje, de stad Blankenheim, ligt 95 kilometer ten zuiden van Eschweiler.

Bij de zoekactie naar Sonja zijn 500 politiemensen ingezet. Daarbij is ook de politie Zuid-Limburg betrokken.

Politie op spoor van kindermoordenaars

TEL 17/4 AKEN, donderdag

De Duitse politie zegt op het spoor te zijn van de mogelijke moordenaars van de kinderen Tom en Sonja. Het gaat om twee mannen uit Eschweiler, de woonplaats van de slachtoffers op vijftien kilometer van de Nederlandse grens in Zuid-Limburg. Het duo (28 en 33 jaar) zou met een zwarte Fiat Punto op de vlucht zijn, aldus een zagsman gisteravond.

Volgens de politie komt genetisch materiaal van de verdachten overeen met dna-sporen die deskundigen op een plaats van de misdaad aantreffen. Een van de twee mannen zou herhaaldelijk op een politiebureau hebben geïnformeerd naar de stand van zaken in het onderzoek, meldde een Duitse krant.

De 11-jarige Tom was ruim twee weken geleden gewurgd aangetroffen op een parkeerplaats in een bos. Wandelaars vonden later op een bosweg honderd kilometer verderop het stoffelijk overschot van de eveneens gewurgde 9-jarige Sonja.

Bekentenis in zaak Tom en Sonja

AKEN - De twee mannen die verdacht worden van de moord op de Duitse kinderen Tom en Sonja uit Eschweiler hebben tegenover de politie bekentenissen afgelegd. Hun voorlopige hechtenis is ver-

'Verdachten van moord op Tom en Sonja gepakt'

AKEN/DPA - De twee mannen die werden gezocht op verdenking van moord op Sonja (9) en Tom (11) uit het Duitse Eschweiler, vlak over de grens bij Zuid-Limburg, zijn vermoedelijk gearresteerd. De politie van Aken heeft dat vanochtend gemeld. Een politiewoordvoerder zei mondeling van een Zwitsers korps te hebben vernomen dat de twee in Zwitserland zijn aangehouden. De Duitse politie vaardigde gisteren een arrestatiebevel uit tegen een 28-jarige en een 33-jarige man. Ze meldde meteen al dat het goed mogelijk was dat

Politie kent moordenaars Tom en Sonja

AKEN - De Duitse politie zegt op het spoor te zijn van de mogelijke moordenaars van de kinderen Tom en Sonja. Bij de verdachten gaat het om twee mannen uit Eschweiler, de woonplaats van de slachtoffers die op vijftien kilometer van de Nederlandse grens in Zuid-Limburg ligt. Het duo (28 en 33 jaar) is met een zwarte Fiat Punto op de vlucht, verklaarde een zagsman gisteravond.

Arrestaties in zaak van kindermoorden

Van onze correspondent
BERLIJN

In Zwitserland zijn donderdag de twee Duitse mannen opgepakt die worden verdacht van de moord op Sonja (9) en haar broer Tom (11) uit Eschweiler bij Aken. Getuigen hadden de zwarte Fiat Punto waarmee de twee waren gevlucht, zien rijden op de snelweg A2 bij Solothurn en de politie gewaarschuwd.

De arrestaties volgen op een grote kloppacht naar de twee die er ook van worden verdacht Sonja seksueel te hebben misbruikt. Volgens mediaberichten zijn ze eerder bestraft voor seksuele delicten met kinderen.

Eind maart waren Sonja en Tom gaan spelen in een verlaten mijn en niet teruggekeerd. Het lichaam van Tom werd een dag later gevonden. Hij was gewurgd. Daarop kanden honderden politiemannen het gebied uit op zoek naar Sonja. Haar lichaam werd een week later aangetroffen bij Eus-

kirchen in de Eifel. Zij was eveneens gewurgd.

De opsporing van de daders is gelukt dankzij tips van burgers, die een donkere auto hadden zien rijden met een kind erin dat op het raam bonkte. Volgens mediaberichten belde een van de twee verdachten, die naast de verlaten mijn wonen, opvallend vaak de politie op om te vragen naar de stand van het onderzoek. Bij een inval in het huis van een van de verdachten bleken de vingerafdrukken overeen te komen. Hoewel het aantal seksuele misdrijven jegens kinderen in de loop van de jaren minder wordt, bestaat door de uitgebreide media-aandacht voor ieder geval de indruk dat het steeds vaker gebeurt.

De publieke opinie neigt naar een harder optreden tegenover seksuele delinquenten. Hoewel experts de wijsheid hiervan bestreden, werkt de Duitse politiek inmiddels aan wetswijzigingen. Daardoor kunnen daders in de toekomst zwaarder worden bestraft.

Moordenaars Tom en Sonja bekennen

Van onze correspondent **TEL 19/4**

BERLIJN, zaterdag

De twee verdachten van de moord op Tom (11) en zijn zusje Sonja (9) uit Eschweiler, op 15 kilometer van de Nederlandse grens, hebben gisteren een bekentenis afgelegd.

Na hun uitlevering door Zwitserland is het duo uitvoerig verhoord door de politie van Aken. Al vlot bekenden Markus Wirtz (28) en Markus Lewendel (33) het dubbele misdrijf. Of de mannen ook andere kindermoorden in binnen en buitenland op hun geweten hebben, moet nog worden onderzocht. Speculaties hierover werden gisteren voorbarig genoemd.

Tom en Sonja verdwenen eind maart spoorloos, na te hebben buiten gespeeld. De twee mannen woonden in dezelfde wijk als Tom en Sonja. Toen de politie hun persoonlijke gegevens als verdachten van het dubbele misdrijf in de openbaarheid bracht, vluchtte het duo in een zwarte Fiat naar Zwitserland. De politie arresteerde het tweetal tussen Bazel en Bern.

leigd. Beide mannen zijn donderdag gearresteerd toen ze waren herkend op een auto-baan in Zwitserland. Ze zijn al aan Duitsland uitgeleverd.

Tom (11) en zijn zusje Sonja (9) verdwenen eind maart. Volgens de politie zijn ze seksueel misbruikt en gewurgd.

Tom en Sonja, die een paar weken geleden dood werden aangetroffen. Foto: EPA

de twee naar het buitenland waren gevlucht, mogelijk naar Nederland. De beide verdachten wonen in Eschweiler, waar de twee slachtoffers - broer en zus - vakantie vierden. De twee kinderen verdwenen op 30 maart. Het li-

chaam van Tom werd een dag later gevonden. Hij bleek te zijn gewurgd. Het lijk van Sonja werd pas een week later gevonden. De politie vermoedt dat de twee kinderen seksueel zijn misbruikt voor ze zijn vermoord.

tie af van een voor vandaag gepland dna-onderzoek bij ongeveer 2000 mannen tussen 14 en 70 jaar uit de woonomgeving van de kinderen. De 11-jarige Tom is ruim twee weken geleden gewurgd aangetroffen op een parkeerplaats in een bos. Wandelaars vonden later op een bosweg honderd kilometer verderop het stoffelijk overschot van de eveneens gewurgde 9-jarige Sonja. (DPA)

Verdachten kindermoord bij Bern opgepakt

• Tom en Sonja

Van onze correspondent

BERLIJN, vrijdag
De twee verdachten van de moord op de elfjarige Tom en zijn negenjarige zus Sonja uit het Duitse Eschweiler zijn in Zwitserland gepakt.

Het tweetal, de 28-jarige Markus W. en de 33-jarige Markus L., beiden ook uit Eschweiler afkomstig, kon worden aangehouden dankzij tips van automobilisten. Die hadden via de media gehoord dat de mannen in een zwarte Fiat Punto onderweg waren en alarmeerden met hun gsm de politie toen ze het tweetal tussen Bazel

en Bern zagen rijden. Omdat al werd vermoed dat de mannen naar het buitenland waren gevlucht, was een internationaal opsporingsbericht uitgegaan.

Het duo geldt volgens de Duitse politie zo goed als zeker als de moordenaars van de kinderen.

Tom en Sonja verdwenen op 30 maart spoorloos na buiten te hebben gespeeld. In de dagen erna werden hun lijken op verschillende plaatsen gevonden. Broer en zus bleken te zijn gewurgd. Een seksueel motief zou aan de misdrijven ten grondslag hebben gelegen.

• Markus W. en Markus L.

Voldoende bewijs tegen Sonja (9) werd voor haar verdachten kindermoord dood langdurig misbruikt

AKEN-SOLOTHUR/GPD - De Duitse politie zegt inmiddels over 'meer dan genoeg' bewijsmateriaal te beschikken tegen de mannen die gisteren zijn opgepakt voor de moord op twee kinderen. Het materiaal zou de twee in direct verband brengen met de gewelddadige dood van Tom (11) en Sonja (9) uit Eschweiler, vlak over de Nederlandse grens. Na de vondst van het jongetje werd ook in ons land naar zijn verdwenen zusje gezocht. Haar lichaam werd uiteindelijk toch in Duitsland gevonden.

Vingerafdrukken en genetisch materiaal van de verdachten komen overeen met sporen die deskundigen bij de vindplaats van een stoffelijk overschot hebben aangetroffen. De politie vond het dna tijdens huiszoekingen in de woningen van de mannen, op twee kilometer van het oude mijnterrein waar Tom en Sonja bijna drie weken geleden zijn verdwenen.

Naast de ontdekte dna-sporen hebben volgens de politie twee tips geleid tot de aanhouding van de mannen. Een tip had betrekking op de zwarte auto. In

Verdachten gepakt van kindermoord

BERN, 19 APRIL. Twee Duitse mannen die worden verdacht van de moord op een 11-jarige jongen en zijn 9-jarige zusje zijn donderdag aangehouden in Zwitserland. De kinderen werden sinds 30 maart vermist in hun woonplaats Eschweiler in de buurt van Aken. Het jongetje werd de volgende dag dood terug gevonden, het meisje een week later. Beiden waren gewurgd. De mannen, van wie zowel dna-sporen als vingerafdrukken in de buurt van het misdrijf zijn gevonden, woonden in de buurt van de slachtoffers. Ze werden ontdekt op een parkeerplaats langs de snelweg ten zuiden van Bazel en zijn via een verkorte procedure uitgeleverd aan Duitsland. (AFP)

Moordenaar hielp mee bij zoektocht

door onze correspondent
Wierd Duk

BERLIJN - De 9-jarige Sonja uit het Duitse Eschweiler, die met haar broertje Tom (11) werd ontvoerd en vermoord, is urenlang door haar moordenaars seksueel misbruikt. Dit heeft de openbare aanklager in Aken gisteren bekendgemaakt. De details over de toedracht van de opzienbarende kindermoord hebben in Duitsland grote verontwaardiging gewekt. Het massablad *Bild* omschrijft de moordenaars, die hebben bekend en afkomstig zijn uit dezelfde gemeente als hun slachtoffers, als 'beesten'. Terwijl de daders, de 28-jarige Markus Wirtz en de 33-jarige Markus Lewendel, zich bij een van hen thuis aan Sonja vergrepen, hielden zij Tom gevangen in de kofferbak van hun zwarte Fiat Punto. In deze auto hadden Wirtz en Lewendel op zondag 30 maart de spelende kinderen ontvoerd. Zij lokten hun slachtoffers mee door zich uit te geven als agenten in burger en verstopten hen op de achterbank van de auto onder een deken.

Nog diezelfde zondagavond reed computertehnicus Wirtz met Tom naar een parkeerplaats bij een bos, twaalf kilometer ten zuiden van Eschweiler, waar hij de jongen wurgde. Die avond, nacht en de volgende maandag misbruiken de daders Sonja veelvuldig. Op maandagavond wurgen zij ook het meisje, honderd kilometer verderop bij Blankenheim. Sonja's lijk wordt door wandelaars op een bosweg aangetroffen. Dat het oog van de moordenaars op Sonja en Tom viel, blijkt toeval te zijn. De daders zwierven door Eschweiler op

zoek naar kinderen en reden daarbij langs de plek waar de broer en zus aan het spelen waren. Wirtz hielp in de volgende dagen als lid van de Maltezer Hulpdienst bij de speurtocht naar Sonja. Lewendel zou, aldus *Bild*, op 11 april bij de rouwdienst voor de kinderen aanwezig zijn geweest.

Meer dan twee weken na de dubbele moord werden de daders op de vlucht opgepakt in Zwitserland, na tips van automobilisten. Volgens *Bild* zou Lewendel, die werkte als huismeester, tijdens het afleggen van zijn bekentenis hebben gehuild. Beiden worden door Duitse media omschreven als sociaal geïsoleerde, dan wel agressieve persoonlijkheden. De kale en bebrilde Lewendel, die 'nooit een vaste vriendin had' maar wel een dochter van een jaar oud heeft, wordt verzorgd door zijn moeder. Die zou hem 'als een prins' adoreren, vertelde een familielid.

Wirtz en Lewendel hebben appartementen in dezelfde flat. Zij leerden elkaar kennen in het plaatselijke café en bleken een passie voor Formule-1 racen te delen. Lewendel, de conciërge, zorgde ervoor dat Wirtz een woning kreeg naast die van hem. Ook Wirtz, 1.65 groot en gedrongen, wordt door bekenden omschreven als een 'moederskindje' die geen contact kon leggen met vrouwen. Als hij aangeschoten was droeg Wirtz zich vaak onbeschoft tegen vrouwen, vertelde een serveerster. Lewendel en Wirtz brachten hun vrije tijd gezamenlijk door met bier drinken, met het spelen van videospelletjes en met het rondrijden in de Fiat van Wirtz.

Verdachten bekennen moord op Tom en Sonja
HBL 18/04

De twee mannen die verdacht worden van de moord op de Duitse kinderen Tom en Sonja uit Eschweiler hebben tegenover de politie bekentnissen afgelegd. De twee verdachten zijn vrijdag voorgeleid. De rechter heeft hun voorlopige hechtenis verlengd.

De twee mannen, Markus W. (28) en Markus L. (33), woonden naast elkaar in een flatgebouw in dezelfde buurt als de twee kinderen, die 30 maart verdwenen nadat zij op het terrein van een verlaten mijn waren gaan spelen. Het is niet bekend of de mannen de twee kinderen ook kenden. Het lichaam van Tom (11) werd 31 maart op een parkeerplaats in een nabijgelegen bos gevonden, dat van zijn 9-jarige zusje een week later in een bos bij Euskirchen in de Eifel. Beide kinderen waren volgens de politie gewurgd en seksueel misbruikt.

De politie had de twee mannen woensdag door middel van dna-sporen en vingerafdrukken met de moorden in verband gebracht. Flatbewoners hebben volgens de politie in het verleden geklaagd over exhibitionistisch gedrag van L. Officier van justitie Geimer benadrukte echter dat geen van beide verdachten een strafblad had.

De mannen sloegen op de vlucht nadat de politie een buurtonderzoek had

tegen uitlevering verzetten konden zij nog dezelfde dag aan de Duitse politie worden overgedragen.

aangekondigd waarin dna-monsters zouden worden afgenomen. Zij werden donderdag op een parkeerplaats aan een autosnelweg in Zwitserland aangehouden nadat automobilisten hen hadden herkend. Omdat zij zich niet

De Duitse straten zijn niet zo onveilig voor kinderen

door onze correspondent
Wierd Duk

BERLIJN - Kindermoord in samenhang met seksueel misbruik komt in Duitsland zelden voor. Het aantal lustmoorden op kinderen neemt sinds de jaren zeventig af. „Een geval als dat van Tom en Sonja is heel zeldzaam”, weet dr. Werner Greve van het Kriminologisches Forschungsinstitut Niedersachsen in Hannover. „De afgelopen 40 jaar is het aantal kindermoorden teruggelopen.”

Tom (11) en Sonja (9), afkomstig uit hetzelfde gezin in Eschweiler, werden deze maand door twee plaatsgenoten van 28 en 33 jaar ontvoerd en gewurgd. Sonja werd, voordat zij werd vermoord, eerst urenlang door beide mannen seksueel misbruikt. De zaak heeft Duitsland geschokt, en de vraag opgeworpen of kin-

deren bij het buitenspelen nog wel alleen gelaten kunnen worden.

Tom en Sonja waren alleen toen zij door hun moordenaars werden opgemerkt en meegenomen.

Hoewel de vele media-aandacht rond de lustmoorden en vergelijkbare zaken anders doet vermoeden, zijn de Duitse straten volgens deskundigen voor kinderen relatief veilig.

Vijf tot tien kinderen worden jaarlijks door vreemden seksueel misbruikt en omgebracht. „Het aantal kinderen dat door de eigen ouders, verwanten of bekenden wordt gedood, ligt veel hoger”, weet dr. Steffen Lau van het Institut für Forensische Psychiatrie van de Freie Universität in Berlijn. „Dat zijn er tussen de 100 en 150 per jaar. Dan gaat het dus om niet-seksueel getinte moorden.” Volgens Greve zijn de media deels verantwoordelijk voor het stijgende gevoel van onveiligheid bij Duitse ouders.

„Moeten er per se wekenlang elke dag foto's in de kranten staan van die kinderen en hun moordenaars? En bij de volgende

moord weer? Als je spreekt over vijf moorden per jaar, dan heb je het dus over maandenlange media-aandacht. Geen wonder dat de mensen dan denken dat er permanent kinderen worden omgebracht. Maar dat beeld houdt geen enkel verband met de werkelijkheid.” Professor dr. Peter Wetzels van de Universiteit Hamburg deed onderzoek naar de mate waarin kinderen bloot staan aan geweld. Tweederde van de Duitsers heeft als kind te maken gehad met 'lichte mishandeling', zoals oorvijgen of klappen, zo bleek.

„Ongeveer tien procent is daadwerkelijk mishandeld. Vaak zie je dat moordenaars zoals die van Sonja en Tom in hun jeugd eveneens het slachtoffer zijn geweest van mishandeling. Maar dat verklaart hun gedrag niet. Want van die tien procent maken immers maar heel weinig mensen zich schuldig aan dergelijke gruwelijkheden.”

Of Markus Wirtz en Markus Lewendel, de moordenaars van Sonja en Tom, seksuele sadisten zijn, is de vraag.

Dr. Lau: „Slechts een klein deel van deze daders beleeft ook seksuele lust aan het kwelen en doden. Vaak zijn die moorden niet gepland en alleen bedoeld om na het misbruik herkenning te voorkomen. In zekere zin is dat nog verontrustender, omdat het dan gaat over kennelijk 'normale' mensen die tot zulke excessen komen. Dan zou ieder van ons dit bij wijze van spreken kunnen doen.” Uit onderzoek blijkt dat spectaculaire massamoorden, zoals die op scholen in de Verenigde Staten en op het Gutenberg gymnasium in Erfurt - waar een gemaskeerde ex-leerling een jaar geleden zestien mensen doodschoot - navolging vinden. „Datzelfde geldt voor pogroms tegen buitenlanders”, weet Lau. Maar het gevaar dat ook Wirtz en Lewendel zullen worden geïmiteerd, is volgens de experts gering.

Dr. Lau: „Een lustmoord komt toch voort uit een hoogst persoonlijke ziektegeschiedenis van de daders. Het blijft hoe dan ook een zeldzaam fenomeen.”

Weer bekentenis in kidnapdrama

Van onze correspondent

BERLIJN, zaterdag
De wegens moord op de elfjarige bankierszoon Jakob von Metzler in Frankfurt am Main terechtstaande rechtenstudent Magnus Gäfgen heeft voor de rechtbank opnieuw een volledige bekentenis afgelegd. De verdachte deed dit destijds ook al tegenover de politie, maar de rechters verwierpen eerder die verklaring, omdat deze onder bedreiging van foltering tot stand zou zijn gekomen.

„Ik draag de volledige schuld. Het moest een ontvoering zonder

dodelijke afloop zijn.

In mijn plan was ik ervan uitgegaan dat de jongen zich rustig zou houden. Ik moest die rust hebben”, verklaarde de student onder tranen op de dag dat hij 28 jaar oud werd.

De keurig in een donkere blazer geklede jongeman voegde zijn rechters toe: „Geloof me, ik

geef als Jakob daardoor kon te-

• Jakob von Metzler
...vermoord...

rugkomen.” **Tel 12/4**

Motief voor Gäfgens daad was geld. Hij voelde zich minderwaardig ten opzichte van welgestelde vrienden en wilde zijn vriendin een leven in luxe kunnen bieden.

De moord op de jongste zoon uit een vooraanstaand bankiersgeslacht schokte Duitsland. De student koos het kind naar eigen verklaring als slachtoffer uit, omdat diens ouders door de betaling van het losgeld van een miljoen euro niet geruïneerd zouden zijn.

De familie Von Metzler is een van de oudste bankiersfamilies van Duitsland en grootaandeelhouder van het oudste financiële instituut dat nog in handen van de oprichters is.

Bekentenis in moordzaak bankierszoon verworpen

Tel 10/4

FRANKFURT, donderdag
De rechtbank van Frankfurt heeft gisteren tijdens de eerste zittingsdag van het proces tegen de 27-jarige rechtenstudent Magnus Gäfgen diens bekentenis met betrekking tot de ontvoering en moord op de 11-jarige bankierszoon Jakob von Metzler, verworpen. Volgens de rechtbank heeft de politie door Gäfgen te bedreigen met grof geweld een ongeoorloofd persiemiddel gebruikt.

Een verzoek van de advocaat van Gäfgen om het OM niet-ontvankelijk te verklaren werd echter verworpen.

Ondanks de tegenvaller op de eerste zittingsdag beschikken de aanklagers nog over ruim voldoende bewijs om Gäfgen veroordeeld te krijgen. Gäfgen heeft bovendien aangekondigd dat hij vrijdag een „volledige verklaring” af zal leggen voor de rechtbank. Hij riskeert een levenslange gevangenisstraf.

Op 1 oktober werd in een meertje in de omgeving van Frankfurt op aanwijzing van Gäfgen het lijk van de 11-jarige

Von Metzler gevonden. Volgens het openbaar ministerie was de jongen waarschijnlijk al op de dag van zijn ontvoering, drie dagen eerder, om het leven gebracht.

Gäfgen, in wiens appartement het volledige losgeld van 1 miljoen euro is gevonden, was een bekende van de familie en gaf Jakob von Metzler bijles. De politie vermoedde al in een vroeg stadium dat Gäfgen achter de ontvoering zat en had de student geobserveerd bij het ophalen van het losgeld. Toen de bankierszoon vervolgens niet werd vrijgelaten werd hij gearresteerd.

Verdachten ontkennen moord op Holly en Jessica

door Louis Burgers

LONDEN - De conciërge en de tijdelijke leerkracht die verdacht worden van moord op twee tienjarige Engelse schoolmeisjes, ontkennen deze daad. Bij hun eerste gezamenlijke voorpleiding in de Old Bailey in Londen gaf de vroegere conciërge Ian Huntley (29) wel toe dat hij geprobeerd had de politie op een dwaalspoor te brengen. Zijn toenmalige vriendin Maxine Carr (26), die verdacht wordt van hulp bij de moord en van samenzwering, bestreed alle aanklachten. De rechtszaak tegen Huntley en Carr zal in oktober beginnen en naar verwachting twee maanden duren. De moord op de twee vrolijke tieners schokte niet alleen het dorp Soham in de buurt van

Holly en Jessica (rechts).
Foto: EPA

Cambridge. De laatste beelden van de bewakingscamera's laten zien hoe de twee, Holly Wells en Jessica Chapman, in hun geliefde David Beckham-shirts op weg zijn naar hun afspraak met klasserelares Maxine Carr. Deze beelden werden over de hele wereld uitgezonden na de oproep van voetballer Beckham aan de ontvoerders om de twee vrij te laten. Enkele dagen later werden de ontzielde lichamen gevonden in een droge greppel. Hun school, St. Andrew's basisschool in Soham, heeft inmiddels een glas-in-lood-raam boven de ingang aangebracht ter nagedachtenis aan de twee meisjes. Het gedenkteken werd betaald uit donaties die uit heel Engeland binnenkwamen na hun dood.

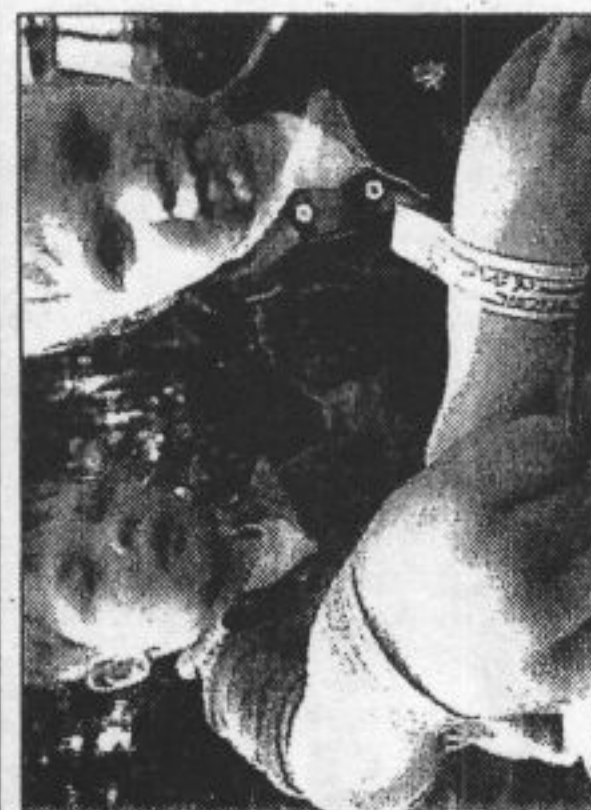
Enkele maanden na de arrestatie van de twee verdachten kreeg de zaak een schokkende nieuwe wending toen de rechercheur die het onderzoek leidde, werd gearresteerd na de vondst van kinderporno op zijn computer. Anthony Goodridge (34) werd later veroordeeld tot zes maanden cel nadat hij had toegegeven dat hij meer dan driehonderd foto's van jonge meisjes, sommigen niet ouder dan vier, op zijn computer had opgeslagen. Andere beelden toonden volwassenen die sex met die jonge kinderen hadden. Goodridge werd opgepakt nadat de Amerikaanse FBI de files van een pornosite in de VS wisten te kraken. Het nummer van zijn kredietkaart was onder de duizenden die gevonden werden. Zijn verdediger hield vol dat Goodridge de porno nodig had om te 'ontspannen' na de druk van het werk. Hij zou kinderen nooit kwaad doen.

Gratis polsbandje tegen zoekraken kleintjes

Tel 10/4 door Marjolein van der Gaag

DEN HAAG, vrijdag
Gratis polsbandjes in pretparken, dierenparken en op het strand moeten een einde maken aan de urenlange zoektochten naar kleine kinderen die even aan de aandacht zijn ont-

snaapt. Op de bandjes kunnen ouders de naam van hun kind en hun eigen gsm-nummer noteren. Als zij hun zoon of dochter in een onbewaakt ogenblik uit het oog verliezen, is de kans groot dat zij snel een verloren spoor terugvinden. De zogenaamde Freerunner-bandjes zullen naar verwach-

• Dankzij de polsbandjes zijn Rutger (links) en Diederik makkelijk met hun ouders te herenigen, mochten zij zoekraken.

Zie verder pag. 6 kol. 3

De zogenaamde Freerunner-bandjes zullen naar verwach-

FOTO: ALDO ALLESIE

bent gespot.

Spotter is niet altijd bruikbaar: O2-kanten kunnen zich alleen laten opsporen als ze daarmee hebben ingestemd. De dienst staat standaard uitgeschakeld. Mobiele bellers kunnen ook aangeven wie hen absoluut niet mogen 'spotten'. In Duitsland is

Spotter al een jaar erg populair, zegt een woordvoester van O2 (voorheen en binnenkort weer Telfort). „Het leuke is dat je binnen een paar seconden achterhaalt waar iemand is, zonder te bellen.”

Nadeel is wel dat Spotter alleen gebruikt kan worden door klanten van O2. Het lijkt technisch moeilijk ook bellers van andere mobiele

netwerken op te sporen. De techniek achter Spotter is niet nieuw. Wie voor zaken in Den Haag is en daarna een pizza wil eten, kan nu al zijn mobiel laten uitzoeken waar de dichtstbijzijnde pizzeria's zijn.

O2 verwacht dat Spotter vooral zal aanslaan bij jongeren van dertien tot 25 jaar. Het bedrijf wil geen cijfers geven over de gedane investeringen en verwachte klandizie.

De concurrentie kijkt met argusogen toe. „We bekijken of we zoiets zullen brengen,” reageerde een KPN-woordvoester.

De crux van een succesvol Spotter is de dienst voor jongeren interessant houden. Amusementsconcern

Endemol heeft al een spel ontwikkeld: Special Forces, een soort virtueel paintball. Als de tegenstander in de buurt is, krijgt de speler via sms een bericht.

Het bedrijf werkt ook aan een datingvariant. „Dan weet je via een sms'je dat iemand die bij je past, in dezelfde kroeg is,” aldus een woordvoester.

POLSBANDJE

VERVOLG VAN PAGINA 1

Daarnaast overweegt onder meer attractiepark Duinrell in Wassenaar de bandjes te gaan verstrekken. Ook Plantage aan het Water, het samenwerkingsverband van zeventien Amsterdamse culturele instellingen waaronder het Scheepvaartmuseum, Artis en Nemo, is zeer geïnteresseerd. Datzelfde geldt voor Noordzee FM. Deze radiozender wil de bandjes, voorzien van het eigen logo, in de zomer op drukke stranden gaan uitdelen.

De bedenker van het Freerunner-concept, Ernst Jan van Hoeve, is blij met het enthousiasme waarmee zijn idee wordt ontvangen. „De polsbandjes geven ouders een gevoel van veiligheid. Een kind is snel verdwenen en als ouder zit je dan enorm in de rats”, stelt de vader van drie kleine kinderen. **(Tel 10/4)**

„Zeker in een groot attractiepark of op het strand weet je echt niet waar je moet beginnen met zoeken. Dan is het toch heerlijk als je gsm gaat en je hoort van een andere bezoeker dat je kind in orde is.”

zit ook

122

New York Times - April 7, 2003
Who's 14, 'Kewl' and Flirty Online? A 39-Year-Old Detective

By SHAILA K. DEWAN

<http://www.nytimes.com/2003/04/07/technology/07UNDE.html>

It is the job of undercover police officers to pose as characters of the demimonde: prostitutes, johns, drug addicts. That means learning the ways of the street: the shuffling gait, the sneakers, the slang.

But three undercover officers in the New York Police Department spend their time studying other things, like Prom Magazine, "American Idol" and the chatter at the mall. It is their job to impersonate not cocaine smugglers, but teenage girls - and, sometimes, boys - to serve as their invisible protectors.

They are members of the Computer Crime Squad, a fast-growing unit of the department that deals with sexual predators, identity theft and other crimes in a world where screen names are changed much more deftly than street handles, and where forensic examinations are performed on hard drives.

"In the same way criminals take advantage of this and use whatever they need to prey on their victim, we can do the same thing," said Lt. John Otero, the commander of the squad, which was expanded to its current strength of 26 detectives in 2001.

Spotter Kids niet te spotten

Eerst moet je je aanmelden voor Spotter en als jij absoluut niet geïnteresseerd bent, kun je ook via sms of internet achterhalen waar ze zijn. Telefoonbedrijf O2 zoekt via de zendmasten waar iemand is en stuurt jou daarover dan een sms-bericht. Als iemand jou probeert te vinden, krijg jij het bericht: 'Je bent gespot.'

Oogje op de kleine per satelliet

PAR 19/4

HET WERKT precies zoals het navigatiesysteem in de iets duurdere lease-auto. Een chip, verwerkt in een armband ter grootte van een kinderpolsje, staat per gps-signaal in contact met één van de satellieten rond de aarde. Vooraf zijn coördinaten ingevoerd waarbinnen de armband, ofwel het kind, zich mag bevinden. Zodra een coördinaat wordt overschreden, gaat een sms'je naar de ouders.

Vandaar die naam: eye-ms, een combinatie van sms en 'oogje in het zeil'. Deze week wordt het proefmodel van de eye-ms getest. De uitvinder, Hans de Vries, ondernemer te Opheusden, is zeer tevreden. "Het systeem functioneert uitstekend. Tot op de stoep-tegel nauwkeurig."

Tegen het einde van dit jaar brengt zijn bedrijf, LifeSaver BV, de eye-ms op de markt, meteen met één miljoen stuks tegelijk, voor de 'kindvriendelijke prijs' van veertig à zestig euro. De Vries: "Er zijn 2,3 miljoen gezinnen met kleine kinderen in Nederland. We hebben onderzoek gedaan onder tweehonderd gezinnen, en tachtig procent zei het wel te willen kopen. Dat zijn 1,7 miljoen stuks, dus we hebben het nog fors naar beneden afgerond ook. En dan praten we nog alleen over Nederland. Dit systeem is in de hele wereld toe te passen."

De Vries heeft een grote markt aangeboord, meent hij, de markt van de bezorgde ouder. "Ouders zijn doodsbenaamd dat iets met hun kind gebeurt. Je vergeeft het jezelf nooit als je kind iets overkomt omdat je even niet oplette. Sla de berichten in de krant er maar op na. Zeker als het mooi

Het nieuwste middel voor overbezorgde ouders en hun angst hun kind uit het oog te verliezen: de armband met navigatiesysteem - nauwkeurig tot op de stoep-tegel. Het kind aan de elektromagnetische leiband.

HANS VAN DER BEEK

weer is: kind verdronken omdat vader even met de buurman praatte. De eye-ms biedt een stukje extra bewaking."

De doelgroep is het kind vanaf de kruipleeftijd tot een jaar of twaalf. Ideaal voor familie's met een drukke weg voor de deur, of een diepe sloot achter. En De Vries kan zich ook voorstellen dat het pretpark of de Ikea, bij wijze van service zijn coördinaten bekendmaakt, zodat de ouders een berichtje krijgen als het kind het hek passeert.

Fiets

De Vries: "Wij gooien het nu op het kind, maar de eye-ms is natuurlijk veel vaker toepasbaar. Bijvoorbeeld voor de bergklimmer, voor huisdieren of voor de fiets. Dan weet je precies waar hij staat, als hij gestolen is."

De 'Big Brother-gsm', nog zo'n hebbedingetje voor de overbezorgde ouder, komt er ook al aan. Met dat telefoonsysteem, ontwikkeld door het Franse telecomconcern Alcatel, wordt eerst de route van kind, bijvoorbeeld van school naar huis, vastgelegd. Zodra het kind meer dan honderd meter daarvan afwijkt, of enige tijd is vertraagd, krijgt de ouder een sms. Deze zogenoem-

de *guardian angel* verschijnt na de zomervakantie op de markt.

In Engeland baarden de ouders van Daniella Duval vorig jaar opzien toen ze vast van plan waren operatief een chip in haar rechterarm te laten implanteren. Het wachten is nog steeds op de uitspraak van een ethische commissie, die haar goedkeuring aan de operatie moet geven. Het laatste nieuws uit Engeland: er zit geen beweging in de zaak. De ethische commissie heeft zich er nog altijd niet over gebogen en de kans is klein dat het ooit tot een operatie komt. Het maakte de publiciteitsgolf er niet kleiner op.

Maar een ingebouwde chip mag dan voorlopig een illusie zijn, dit najaar liggen de Big Brother-gsm en de gps-armband in groten getale in de winkel. "Het is de grote gekte," zegt Mark Meerum Terwogt, ontwikkelingspsycholoog aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. "Ik kan me er iets bij voorstellen bij hele jonge kinderen, maar zodra ze de Big Brother-functie in de gaten krijgen, wordt dit een vraag voor juristen. Vanaf het moment dat kinderen een gevoel van privacy hebben, en dat is al vanaf een jaar of vijf, is dit een inbreuk op de privacy."

Maar verboden is het overigens niet, zegt hoogleraar Jan van Dijk, privacydeskundige aan de Universiteit Twente. "De wet voorziet daar niet in, de algemene privacywetgeving noch de wet op de telecommunicatie. Dit is een private situatie tussen de ouders en het kind. En het kind hoeft ook geen toestemming te geven, want het is minderjarig."

Risico's

Meerum Terwogt: "Ik kan het me nog voorstellen voor een dagje aan het strand, maar voor je het weet willen ouders, ook uit pure bezorgdheid, niet dat hun vijftienjarige dochter omgaat een bepaalde jongen. Bezorgdheid gaat soms te ver. Dan wordt het overbezorgdheid, inmenging en bemoeizucht, en dat leidt tot een beperking in de ontwikkeling van het kind. Overbezorgde ouders leveren net zulke prestaties als verwaarlozende ouders. Voor een goede ontwikkeling heeft een kind ervaringen nodig en dat impliceert nu eenmaal risico's," zegt Meerum Terwogt.

Ook Isabelle Marneffe van Child Focus, een organisatie die zich inzet voor vermiste kinderen, heeft bezwaren tegen het apparaat. "Wij worden geregeld benaderd over apparaatjes die vermissingen moeten voorkomen: telefoons, horloges, armbanden, naambandjes, zelfs toevoegingen van de naam en een telefoonnummer. Maar al die dingen zijn alleen in het voordeel van de verkoper. Bovendien geven ze alleen een schijngevoel van veiligheid. Ik heb liever dat ouders wat beter opletten en hun kind juist weerbaar maken. Er zijn nu eenmaal altijd gevaren."

België vervolgt journalist zaak Schafthuizen

BRUSSEL/GENT/ANP Justitie in Gent heeft besloten dat een journalist van de krant Het Laatste Nieuws voor de rechter moet verschijnen. Rechtbankverslaggever José Mæsschelin moet zich verantwoorden voor de publicatie van delen van het gerechtelijk dossier over Joop Schafthuizen, de levenspartner van auteur Gerard Reve.

Schafthuizen kwam in opspraak na beschuldigingen een minderjarige buurjongen in de zomer van 2001 te hebben aangevraagd.

Het gerechtelijk dossier lag begin 2002 ter inzage voor de ouders van de jongen en voor Schafthuizen. Het Laatste Nieuws, een populaire krant met de hoogste oplage van België, publiceerde eruit.

De journalist en het ouderpaar moeten nu voor de rechter verschijnen. Zij kunnen maximaal een jaar gevangenisstraf krijgen.

Het ware gezicht van Michael Jackson

ZON. Yorin, 23.00 uur Iedereen heeft zo zijn eigen mening over het gezicht van Michael Jackson. De meest gangbare is dan wel dat de de artiest de afgelopen twintig jaar de meest opzienbarende lichamelijke transformatie heeft ondergaan. Yorin heeft de één uur durende documentaire Michael Jackson's face weten te bemachtigen die het verhaal vertelt over Jacksons leven en zijn *ever changing face*. In deze fascinerende, maar ook wel hartverscheurende documentaire geven diverse medische deskundigen en personen uit Michaels directe omgeving hun visie op de vraag wat de zanger ertoe dreef zijn gezicht zo extreem toe te takelen.

'Michael Jackson heeft geheime zoon'

Een ingewijde uit de Jackson-familie heeft verklaard dat Michael Jackson een zestienjarige zoon heeft, waarvan niemand tot op heden iets wist. Tegenover de Amerikaanse schandaalkrant *Globe* verklaart de bron dat de jongen Michael Joseph Jackson Jr. heet en sprekende gelijkenissen met zijn vader vertoont toen deze zelf een tiener was. De jongen is te zien in een Amerikaanse televisie-documentaire, maar wordt daarin voorgesteld als een stiefzoon van de zanger. In een recent interview met Debbie Rowe, de moeder van twee van Jacksons kinderen, weigerde zij uitspraken te doen over andere kinderen die de zanger misschien zou hebben. "Dat moet je hemzelf maar vragen", reageerde Rowe gepikeerd. (Novum)

Michaels gezicht

Het portret dat de Britse journalist Martin Bashir van Michael Jackson maakte, trok in Nederland vorige maand meer kijkers dan een gelijktijdig uitgezonden interview met Saddam Hussein. Jackson zelf was niet blij met de film die Bashir over hem had gemaakt en sloeg terug met een eigen documentaire: *The Footage You Were Never Meant To See*. Vanavond herhaalt Yorin *Living with Michael Jackson* van Martin Bashir. Aansluitend zendt Yorin *Michael's Face* uit, een film waarin plastisch chirurgen, psychologen, Jackson-kenners en zijn broer Jermaine hun visie geven op het gezicht van Michael Jackson (bijnaam: *The Masque*). Yorin, 20.00 en 23.00 uur.

Jacksons hang naar kinderlijke onschuld

Michael Jackson take 2: Wat je niet mocht zien, zondag, Yorin, 20.30-22.00u.

Door TOM ROODUIJN

Maakte Michael Jackson een beoordelingsfout met het over de vloer halen van Martin Bashir, de Engelse journalist die vorig jaar een lange documentaire over de popster vervaardigde? We zagen Jackson in Las Vegas een handvol hotelsuites bewonen, een tumultueus bezoek brengen aan Berlijn en voor een vermogen inkopen doen in een kitschwarenhuis. Maar het waren vooral de beelden van Jacksons drie eigen, zonder moeder opgroeiende kinderen die verontrusting wekten. Was de man die zijn jongste nerveus uit een hotelraam hing en de oudste twee tijdens een dierenparkbezoek bijna door fans onder de voet liet lopen, wel een goede vader? Ondertussen ontkende het gemutileerde popidool ingrijpende plastische chirurgie te hebben ondergaan, verklaarde hij als kindster door zijn vader geregeld te zijn geslagen en zocht hij troost bij jongelui.

In zijn commentaar onderstreepte Bashir ten overvloede hoe hij over het onderwerp van *Living with Michael Jackson* dacht: een ui-

Zanger Michael Jackson (Foto AP)

terst labiel sujet, bij wie kinderen maar beter uit de buurt konden blijven („It's a dangerous place for a vulnerable child to be"). Jackson was razend en hekelde de Engelsman aan wie hij zoveel vertrouwen had geschonken - en die tijdens de opnamen uit een geheel ander vaasje zou hebben getapt. Als bewijs werd een (nog langere) contra-documentaire gemaakt, met door Jacksons eigen camera vastgelegd en „niet voor uitzending bedoeld" materiaal. Hierin zien we Bashir

weliswaar flemen dat het een aard heeft, maar overtuigende tegenspraak biedt het programma niet. „Je verhouding met je kinderen is *spectacular*", voegt Bashir de popster bijvoorbeeld *off the record* toe. „It almost makes me weep."

Michael Jackson Take 2 voert als voornaamste getuige à décharge Debbie Rowe aan. Zij 'schonk' Jackson twee kinderen, zonder daarvoor de moederlijke verantwoordelijkheid te willen dragen. De tol van een verblijf in nabijheid van de roem was haar te groot. Uit een bestaan te midden van schijnwerpers, aarzelt de documentaire niet de kijkers in te peperen, valt meer buitenissigs te verklaren. De publieke sluiting van de kinderen geschiedt op aandrang van Rowe en uit voorzorg tegen kidnapping. En ook Jacksons eenzaamheid en hang naar de onschuld van het kind vloeit eruit voort.

Dit programma is informatief voor wie meer wil weten over Jacksons huidperikelen, zijn afkeer van de menselijke soort en de visie van broer, vader en moeder Jackson op hun wonderlijke benjamin. Maar voor de conclusie dat Martin Bashir zijn laffe en moralistische commentaar beter achterwege had kunnen laten was *Michael Jackson Take 2* niet nodig.

OOK LATOYA JACKSON BESCHULDIGT MICHAEL VAN KINDERMISBRUIK

Van je familie moet je het hebben. Zeker als je achternaam Jackson is. Superster Michael Jackson wordt nog steeds van alle kanten beschuldigd van kindermisbruik. Deze keer heeft zelfs zijn zus verklaard niet in zijn onschuld te geloven. Ook een agent die in 1993 belast was met het onderzoek rond het Neverland-schandaal heeft toegegeven dat er naaktfoto's van kinderen zijn gevonden. "Wanneer je gelooft dat Michael op de vloer slaapt, terwijl een kind op zijn bed ligt, geloof je ook dat hij slechts twee neusoperaties heeft ondergaan," aldus de diender.

Jackson Take 2: wat je niet mocht zien

laet Jackson naar eigen zeggen een completer beeld van het interview zien. Verder komt zijn ex-vrouw en moeder van zijn twee kinderen, Debbie Rowe, voor het eerst aan het woord over zijn vaderschap en zijn kinderen. Ook Jacksons broer Jermaine en zijn ouders reageren op Bashirs werk, en zijn persoonlijk visagiste Karen Faye gaat in op het veelbesproken uiterlijk van 'The King of Pop'.

Ontluisterend portret van de King of Pop

MICHAEL JACKSON SLAAT TERUG

Wat zegt Michael in de reportage?

■ „Mijn derde kind, Prince Michael II, is verwekt bij een draagmoeder. Een vrouw die ik nog nooit gezien heb. Het ras maakte me niets uit, als ze maar gezond was.”

■ „Ik heb met veel kinderen in hetzelfde bed geslapen. Ik heb met Macauley Culkin, Kiera Culkin en zijn zussen geslapen. Wat is er verkeerd aan om liefde te delen. Slaap jij nooit bij je kinderen of bij een kind dat nooit ouderliefde ervaren heeft? Daar is niets verkeerd aan. Het heeft niets met seks te maken. Ik stop ze onder, zet een muzikje op en lees ze een verhaaltje voor.”

■ Over het gewapper met zijn 11 maanden oude zoon op een Berlijns hotelbalkon: „Ik hou van mijn kinderen. Ik hield mijn zoon stevig vast.”

■ „In het gefilmde materiaal zitten scènes waarin Bashir mij zegt te bewonderen om de manier waarop ik met mijn kinderen omga en dat ik een goede vader ben.” Jackson meent dat Bashir hem en het publiek heeft misleid door in voice-over commentaren zijn twijfels over Jacksons gedrag uit te spreken.

■ Jackson verwijt de documentairemaker dat hij, ondanks zijn verzoek hen niet te filmen, opnamen van de kinderen heeft gebruikt.

MICHAEL JACKSON TAKE 2: WAT JE NIET MOCHT ZIEN..., YORIN, 20.30-22.00 UUR

WENIG documentaires over popsterren zorgden voor zoveel beroering als die van Martin Bashir over Michael Jackson. Allereerst de documentaire zelf. De kijker kreeg in een kleine twee uur een hoop gekkigheid te verwerken: de mishandeling door vader Jackson, Michaels gezichtstransplantaties, zijn moederloze, gemaskerde kinderen, zijn gigantische, eenzame pretpark, en een baby die uit het raam wordt gezwaid, de leegkoop van een

exorbitant dure kitsch gallery en last but not least zijn nachten met kinderen op de kamer. Dramatisch opgebouwd en voorzien van sensatiegedreven commentaar door Bashir. Zoveel ophef, vertier en leedwezen kan een kijker niet aan; het was wat al te veel van het vreemde. Ter ontspanning werd op het andere net Saddam Hoessein geïnterviewd. Vervolgens was er de nasleep van de documentaire. In de pers werd toch weer het hardnekkige beeld voorgesteld van een eenzame, excentrieke pedofiel met een huidprobleem. Toen kwam de reactie van Jackson. Hij had een camera mee laten lopen

en in dit materiaal zou worden aangetoond dat Bashir de interviewer en Bashir de voice-over met twee monden spraken. In de documentaire uit het kamp van Jackson zelf is het verweer mager; Michael blijft nu eenmaal een rare knakker. Intimi worden er bijgesleept om Jackson positiever af te schilderen. Jacksons vader sloeg wel, maar was ook een genie. En wat dat jongetje betreft dat bij Michael sliep: dat was vroeger een kankerpatiëntje en dat mag niet worden vergeten. Maar Jackson had gewoon nog meer paranoia moeten zijn dan hij altijd al is en Bashir nooit binnen moeten laten. Want die likt in de montageruimte aanzienlijk minder schoenen dan wanneer hij interviewt.

Michael Jackson, deel twee

Michael Jackson, geen seks. © ap

Michael Jackson heeft in oktober bij het veilinghuis Sotheby's twee schilderijen gekocht, die hij nu niet meer in zijn verzameling vindt passen. Brute pech, zegt Sotheby's: Jackson kan niet onder de koop uit en moet de 1,3 miljoen dollar betalen die hij hen nog schuldig is.

Jackson kocht de schilderijen van de negentiende-eeuwse Fransman William Adolphe Bouguereau op een veiling in New York. Ze beelden Cupido af die een doorn uit zijn voet haalt en een jonge vrouw met een jongetje en een lam in haar armen. De doeken staan nog bij Sotheby's, dat besloot naar de rechter te stappen na minstens twintig keer contact te hebben opgenomen met medewerkers van Jackson.

Overigens heeft de documentaire van Martin Bashir (DS 4 februari) toch stof doen opwaaien. Jackson

gaf toe dat de moeder van zijn zoon Prince Michael II een anonieme draagmoeder is, die met zijn sperma werd bevrucht. Tot dusver hield de popster vol dat hij de moeder van zijn jongste zoon kende en bij de bevalling aanwezig was geweest. De kinderen komen in het programma voor, maar dragen maskertjes.

Ook Jacksons gewoonte om kinderen in zijn slaapkamer uit te nodigen, wat in 1993 leidde tot een beschuldiging van pedofilie, zal weer wenkbrauwen doen fronsen. In de documentaire komt een twaalfjarig kankerpatiëntje voor dat toegeeft dat hij met zijn broer in het bed van Jackson slaapt, terwijl de popster naast hen op de grond ligt.

Jackson benadrukt dat er geen seks aan te pas komt. „Ik heb met vele kinderen geslapen, met Macauley Culkin en zijn broer en zussen toen ze klein waren. Allemaal in één bed. We hadden hopen lol.”

el heeft een heel levendige fantasie. „Ach, eigenlijk heeft hij ons al jamaal beest”, zegt tv-producer John Watson. „Netwerken betalen fortuinen om Jackson te kunnen programmeren. En de ene documentaire is nog niet voorbij, of de andere staat al klaar. Dagenlang prime time televisie krijgen en ervoor betaald worden, daar kan geen enkel marketingplan tegenop.”

MARKETING En Tatum O'Neal, die volgens Jackson ooit seks met hem wou — maar ik sloeg mijn handen voor m'n ogen — ontkent dat ze ooit op verleidingsstocht was: „Michael heeft een heel levendige fantasie.”

val van de ziekte zijn die ik ooit zag”, zegt ze. „Vittigo mamifereert zich enkel in een vlekkenspleet op bepaalde lichaamsplekken. Maar bij Michael verbleken alle zichtbare plaatsen.”

En Tatum O'Neal, die volgens Jackson ooit seks met hem wou — maar ik sloeg mijn handen voor m'n ogen — ontkent dat ze ooit op verleidingsstocht was: „Michael

Michael Jackson slaat terug!

<< Home | Reacties | Reactie Britse fanclub | Biografie | Michael Jackson op WWW.RTL.NL

Michael Jackson Take Two: wat je niet had mogen zien!

Iedereen heeft een mening over Michael Jackson. Zeker na het geruchtmakende programma Living with Michael Jackson van Martin Bashir. Jackson zelf spreekt van een 'schunnig' product dat alleen de bedoeling had veel kijkers te trekken'. Hij neemt dan ook wraak, door onthullende beelden te tonen van zijn eigen cameraman. Aanstaaende zondag, 13 april kun je er om 20:30 uur naar kijken in 'Michael Jackson Take Two: wat je niet had mogen zien!'

Bekijk de promo

Lees Michael Jacksons reactie op de documentaire Living with Michael Jackson op rtlnieuws.nl.

We hebben bij Yorin veel reacties gekregen op de originele documentaire van Martin Bashir. Een selectie hieruit lees je hier! Of lees het verhaal van Robin Meltzer, een medewerker van de Britse fanclub MJNI.

Een paar van de geruchtmakende beelden uit de documentaire. De popster op stap met zijn gesluierde kinderen.

Michael Jackson leidt een groep kinderen rond op zijn ranch.

Miljoen Vlaamse kijkers voor JACKSON-THRILLER

BRUSSEL — Het moet niet meevallen, om deze dagen Michael Jackson als idool te hebben. Nadat de tv-documentaire «Leven met Michael Jackson» woensdag op VTM werd uitgezonden, weet nu ook Vlaanderen dat de plastieken popkoning een karikatuur van zichzelf geworden is, een hyperkinetisch poppenvaderje waar zelfs Peter Pan voor op de vlucht zou slaan. Bovendien, al zou je het 'm niet aangeven, is Jacko ook niet van z'n eerste leugen gebarsten. Dat hij slechts twee plastisch-chirurgische ingrepen onderging zoals hij beweert, lacht z'n voormalige dokter Wallace Goodstein weg: «Hij is minstens 50 keer aan het gezicht geopereerd. Elke 6 weken maakte hij een afspraak.» En Tatum O'Neal, die volgens de zanger op z'n maagdelijkheid uit was, hoorde het in Keulen donderen toen Jackson over haar handtastelijkheden vertelde: «Ik was 12 jaar toen Michael op bezoek kwam, hij 7. Ik heb 'm niet eens aangeraakt.»

PETER VERBRUGGEN

Na Groot-Brittannië (15 miljoen kijkers) en Amerika (27 miljoen), kluiserde «Leven met Michael Jackson» ook Vlaanderen massaal aan het scherm. Met een piek van één miljoen kijkers was de documentaire woensdag veruit het drukst bekeken programma van de avond. De special toonde hoe Jacksons kinderen gesluit en gemaskerd door het leven gaan, hoe kinderlijk bij de superster is als

CONCERTORGANISATOR PAUL AMBACH

«Wie wil er Michael Jackson zijn? Zo iets wens je je ergste vijand niet toe. Ik vind het slim dat hij zijn kinderen sluiert. Van zodra hun gezicht bekend is, zijn ze nergens meer veilig»

er jonge jongetjes in z'n bed slapen en hoe hij op een kwartierje een hele winkel leegkoopt voor 5,5 miljoen dollar. Als interviewwer Martin Bashir Jackson vraagt of hij de schilderijen kent die in de toonzaal hangen, klinkt het antwoord: «Ik koop ze.»

KAVIAAR Jackson zoals hij is, vat concertpromotor Paul Ambach het samen. Ambach haalde Michael

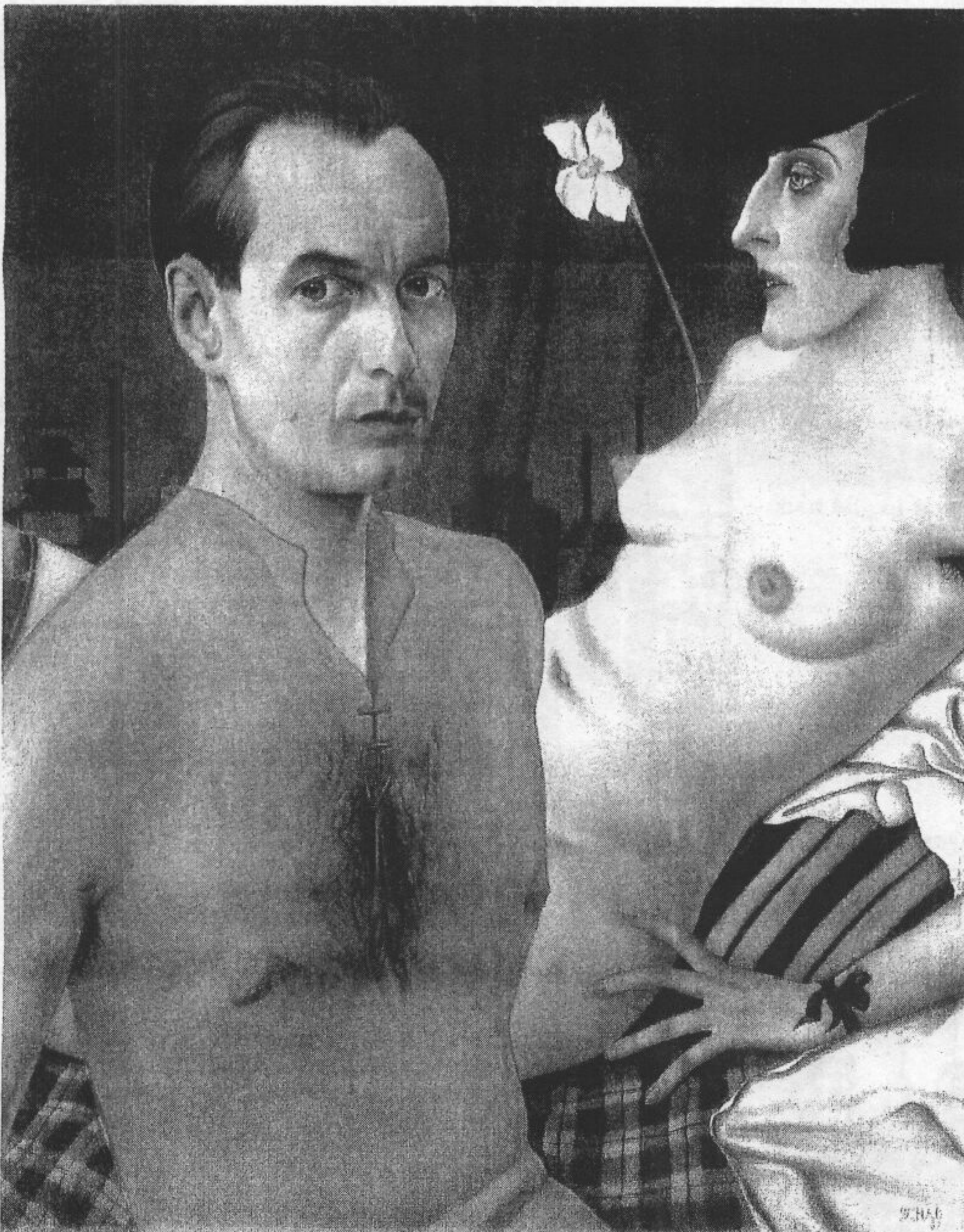
nier. Ik zou pas schrikken, als andere deden hun deuren openen. Dan is Jacksons gedrag nog heel onschuldig hoor. Zelfs wanneer hij z'n slaapkamer deelt met kinderen? «Michael noemt dat 'liefde verspreiden'. In wat hij vertelde zie ik weinig pedofiele trekjes, eertlijk gezegd.»

GEEN ZIEKTE Jackson zelf, is razend op Bashir. Hij wil aan de hand van de opnames die z'n eigen cameraploeg maakte, een ander beeld over zichzelf de wereld insturen. Fox Network kocht de rechten van de twee uur durende special «Take 2» alaan. ABC wachtte zolang niet en zocht plastisch chirurg Wallace Goodstein op, die de superster behandelde. Jackson is minstens vijftig keer onder het mes geweest, zegt Goodstein. «Wat hij in de documentaire vertelt, is nonsens.» De Amerikaanse autoreit op gebied van huidaanpakkingen Pamela Lipkin, haalde op een andere zender het fabeltje onderuit dat Jackson aan vitiligo lijdt. «Het zou het vreemdste ge-

Christian Schad typeerde het mondaine leven meedogenloos

Amusante bedgenoot

Christian Schad hield niet van politiek, zoveel is zeker. Oost-Indisch doof was de schilder, voor alle ongemakken van de Duitse maatschappij tijdens en na de Eerste Wereldoorlog. Hij richtte zijn blik op een verzuurde rijkeluisvrouw, een opgedirkte travestiet, of een norske bankier. Totdat zijn vader hem geen geld meer gaf. Door **Rutger Pontzen**

Christian Schad: 'Zelfportret', 1927.

Elke haar zorgvuldig achterover gekamd. Een hoog voorhoofd. Zijn neus even scherp in de vouw als de boord van zijn overhemd. Een pochet in zijn strakke maatkostuum. En de linkerhand nonchalant in de zij geparkeerd als een dandy. Zo poseerde de 18-jarige Duitse schilder Christian Schad voor de lens van fotograaf Franz Grainer: aristocratisch en gesoigneerd. Alleen in zijn oorschelp zat een knik.

Dat Duitsland twee jaar later ten strijde zou trekken in een verschrikkelijke oorlog, daarvan was niets te merken. Natuurlijk niet, het was pas 1912.

Wél opmerkelijk is dat Schad ook na de oorlog in dezelfde pose en outfit voor de camera zou verschijnen – en in zijn zelfportretten. Een tikkeltje ouder, met hier en daar een extra groef in het gezicht, maar nog steeds onberispelijk gecoiffeerd en gekleed in tuxedo of zijden kimono.

En daarmee is gelijk het verschil aangegeven met al die andere schilders uit het Duitse interbellum die niet ongeschonden de Eerste Wereldoorlog waren doorgelopen, zoals Otto Dix, George Grosz en Max Beckmann. Kunstenaars die na 1918 het oorlogsleed van zich af probeerde te schilderen. Desperaat, agressief en in een constant gevecht tegen het Duitse *Bürgerium*. En duidelijk getraumatiseerd, zoals Beckmann, die een hele karrevracht aan herinneringen op zijn schouders mee torstte, overgehouden aan zijn ervaringen als vrijwillige ziekenverzorger aan het front.

Nee, zo'n schilder was Christian Schad niet. Hij bleef ook na 1918 een gentleman. Of speelde die rol, Oost-Indisch doof voor alle ongemakken waarin de Duitse maatschappij zich toen bevond.

Helemaal verwonderlijk was Schads houding niet. Geboren in 1894, groeide hij op in een beschermd, welgesteld en uiterst liberaal gezin, met bedienden, een Engels kindermisje en een Franse gouvernante. Vader was 'Geheimjustizrat', moeder afstammeling van de romantische schilder Carl Philipp Fohr, opgegroeid in een familie van industriëlen en bierbrouwers. Op zijn zeventiende liet hij zich inschrijven aan de Münchense kunstacademie. Hij raakte betrokken bij *Die Aktion*, een links geëngageerd expressionistisch tijdschrift, en dat terwijl Schad zelf politiek behoorlijk naïef was.

Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog verbleef hij met vrienden aan de Nederlandse kust, maar zag hij nog net kans de laatste trein naar huis te nemen. Daar vertelde hij zijn vader zich niet vrijwillig te melden als soldaat: de jonge schilder was ervan overtuigd dat de Duitse keizer Wilhelm II en de Franse premier Poincaré de oorlog wel in een onderling duel zouden uitvechten.

Toen dat tot zijn verbazing niet gebeurde en hij een jaar later voor de dienst werd opgeroepen, liet hij zich door een bevriende arts afkeuren (wegens een verzonnen hartafwijking) om daarna te herstellen in een Zwitsers sanatorium. Het escapistische gedrag zou hij tot ver na de oorlog volhouden. Had hij zich in Zürich aangesloten bij de rebellerende Dada-beweging, in 1918 brak hij er weer mee (te politiek). Hij werd door zijn vader naar Italië gestuurd, maakte zich in Rome en Napels, trouwde met de Italiaanse Marcella Arcangeli in de kathedraal van Orvieto, experimenteerde met fotogrammen ('Schadographs') en keerde pas in 1920 terug naar München, waar hij een carrière begon als society-schilder.

En society was er genoeg. Schad verkeerde door het milieu van zijn ouders en zijn vrouw in aristocratische kringen. Tijdens zijn verblijf in Wenen, rond 1925, leerde hij de oude, maar berooide adel uit de voormalige dubbelmonarchie Oostenrijk-Hongarije kennen en de nouveaux riches van de nieuwe welvarende economie. Ze werden door hem met uiterste precisie geportretteerd.

Die koele blik en meedogenloze uitvoering

Knijpen in Ierse knieën

Jamie O'Neill: *In zee, twee jongens*.
Vertaald door Marianne Gossijie.
De Geus, 542 blz. € 32,50

Als we Jamie O'Neill mogen geloven is het bijna een wonder dat het Ierse volk zich sinds 1916 nog heeft voortgeplant. Zijn debuutroman *In zee, twee jongens* speelt zich af in een Ierland waar iedere man op z'n minst latent homoseksueel is. Alle schooljongens en soldaten kijken elkaar schalks of veelbetekend aan, leggen om de haverklap handen om elkaars nek of knijpen in elkaars knie. En dat in 1916, ten tijde van de historische Paasopstand.

Jim Mack en Doyler Doyle, de twee jongens uit de titel, sluiten een hechte vriendschap, ondanks klasseverschillen en de tegenwerking van Jims bekrompen vader en van de plaatselijke geestelijkheid. Ze doen de belofte om met Pausen samen naar een eilandje in de baai van Dublin te zwemmen. Niet wetend dat ze tijdens diezelfde paasdagen bij veel grotere gebeurtenissen betrokken zullen raken. Parallel aan hun seksuele vrijheidsstrijd loopt de politieke strijd van Ierland om zich van de Engelse overheersers te bevrijden. Jim en Doyler gooien zich vol overgave en jeugdige overmoed in beide, daarbij gesteund door de gevallen aristocraat Anthony MacMurrough.

O'Neill verdient grote lof voor de karakterontwikkeling van zijn personages. MacMurrough ontpopt zich van een fatterige niksnut die stemmen hoort in zijn hoofd, tot een rechtvaardige revolutionair en mentor van de twee jongens. Jim Mack is in het begin van de roman een onzekere, bijna halfzachte jongen. Volgens zijn vader vormen zijn neus en wenkbrauwen meestal de T van tragisch. Tegen het einde van het boek is Jim echter een jongeman vol vuur en overtuiging, voor niets en niemand bang. Zelfs vader Mack ontwikkelt zich van een karikaturale onnozelaar die wordt geminacht om zijn kruiperigheid, tot een niet zo heel kortzichtige man, met in ieder geval het hart op de juiste plaats. Doyler is hoe dan ook een krachtig karakter. Stoer en zo rechtschapen, dat hij bijna een aureooltje op zijn donkere krullenbol verdient – wat mooi zou contrasteren met zijn versleten en altijd stinkende pak. Hij lijkt aanvankelijk de held van het boek, maar wordt bij de eindsprint ingehaald door Jim, zijn jonge geliefde, en MacMurrough.

Vrouwen spelen een ondergeschikte rol; de spaarzame vrouwelijke personages zijn vlak, of rechthoekig manwijven. Zo

Jamie O'Neill Foto Roderick Field

heeft de bij de Macks inwonende oude Tante Sawney iedereen onder de plak – en ze heeft ook een baard. Niet het top punt van vrouwelijkheid dus. En MacMurroughs tante Eva is de aanstichter van al zijn revolutionaire activiteiten. Van middelbare leeftijd en overtuigd vrijgezel – eveneens een pittige tante.

In zee, twee jongens is een ambitieus boek. Jamie O'Neill brengt Dublin en Glasthule (in 1916 een buitenwijk van Dublin, nu deel van het voorstadje Dun Laoghaire) nauwkeurig in kaart. Net als het gros van de Ierse schrijvers sinds James Joyce, wordt iedere straat, steeg en brug bij naam genoemd. O'Neill heeft tien jaar gedaan over het schrijven van zijn debuut en lijkt zich in de traditie van grote Ierse schrijvers te willen voegen. Al was het alleen al vanwege de titel, die verwijst naar Flann O'Brien's klassieker *At Swim, Two Birds*. Het is afwachten hoe de rest van zijn schrijfcariëre verloopt, maar dit boek is een goed begin.

MIRANDA WESTERHOUD

'Verliefde jongens', 1929.

bezorgden hem een plaatsje op de spraakmakende tentoonstelling van 1925 in Mannheim: *Neue Sachlichkeit. Deutsche Kunst seit dem Expressionismus*. Kunsthistoricus en museumdirecteur Gustav Hartlaub, al in 1923 bedenker van de term 'nieuwe zakelijkheid', verantwoordde zijn keuze van kunstenaars met de woorden: 'Ik wil die kunstenaars exposeren die trouw zijn gebleven – of hun loyaliteit hebben herbevestigd – aan de positieve, concrete realiteit.'

En dat was, denkend aan wat er in de kunst gaande was, de spijker op zijn kop. Want vooral in Duitsland ontstond een richting die zich afzette tegen het expressionisme van de jaren tien. Beckmann, Dix, Grosz, Räderscheidt en Schad namen nadrukkelijk afstand van het schilderen van innerlijke roerselen. Deze club van zogeheten 'Veristen' (waarheidsgetrouwen) wilde de harde werkelijkheid verbeelden, zonder opsmuk, vergelijkbaar met de fotografie van Alfred Renger-Patzsch en Moholy-Nagy, en de literatuur van Alfred Döblin en Erich Maria Remarque.

Nu bood de Duitse maatschappij na 1918 ook alle aanleiding voor een kritische, nuchtere zelfanalyse. Wat in 1914 als een *fröhliche Krieg* begon, eindigde in een catastrofe. Honderdduizenden doden en gewonden, de (volgens Duitsland afgedwongen) Vrede van Versailles, immense herstelbetalingen (twintig miljard mark in goud), een gierende inflatie, verscheidene revoluties en een wankele democratie brachten het land aan de rand van de afgrond, waar het uiteindelijk in 1933 van af tuimelde.

Wat de zakelijkheidsschilders voor ogen stond, was dat Duitsland een spiegel moest worden voorgehouden. Het was tijd voor een artistieke introspectie waartoe alleen Duitsers in staat zijn: schilderkunst met een overvloed aan *Weltschmerz*, wrange kleuren en verwrongen lichamen.

Merkwaardig was alleen dat veel van deze kunstenaars, zoals Schad, na een kortstondige periode van rebellie, diezelfde no-nonsense schilderijstijl ook gebruikten voor het uitbeelden van het uitbundige leven tijdens de Weimarrepubliek, met zijn theaters, luxe partijtjes en seksuele liberalisme. Een vreemde ideologische twist die in de paradoxale uitgangspunten van het 'zakelijke realisme' zelf lag besloten.

De Duitse literatuurhistoricus Jost Hermand schreef in 1977 dat, in tegenstelling tot het expressionisme en Dada, aan de Nieuwe Zakelijkheid een 'incomplete concept' ten grondslag lag. Volgens hem was het meer 'een compromis met de grimmige werkelijkheid' dan een uitgesproken anti-burgelijke beweging of stijl. Hermand: 'De Nieuwe Zakelijkheid was een beetje

politiek verward, het was zowel geïnspireerd door het Sovjet-communisme als door het Amerikaanse Fordisme.'

Die verdeling in een linker- en rechtervleugel, waarover Hermand schreef, was karakteristiek. Beckmann, Dix en Grosz behoorden tot de revolutionairen onder de nieuwe lichte schilders; Schad – hoe kan het anders – tot de conservatieven.

Dat Schad er een haast vlekkeloze stijl op na hield, lag niet alleen aan zijn rustige, aristocratische temperament. Rondreizend in Italië, aan het begin van de jaren twintig, nam hij schilderen en tekenlessen aan de kunstacademie in Napels. Daar bekwaamde hij zich, aan de hand van de grote, renaissancestijl voorbeelden, in een sobere, ingetogen techniek die hij voor het eerst toepaste in het portret van paus Pius XI, en later op de onderwerpen die hij in München, Berlijn en Wenen zag.

Die koele, klassieke manier van schilderen is later wel als een voorbode gezien van de fascistische stijl van de nazi's. Ten onrechte. De Nieuwe Zakelijkheid was geen vooraankondiging van het sociaal-realisme van de nazi's, ze hadden het zich gewoon toegeëigend als stijlfiguur voor hun propagandistische, arische denkbeelden. Met weglating van de aandacht voor het

Christian Schad schilderde en tekende talloze scènes van vingerende vrouwen, zoenende jongens, lesbische meisjes en hoeren. Uitgebeeld zonder moralistisch commentaar en recht voor zijn raap.

lelijke. Want als er een kenmerk is van de Nieuwe Zakelijkheid, dan wel de voorliefde voor het provocerende, *schmutzige* detail: havigsneuzen, moedervlekken en naargeestige littekens. Of de ingedrukte borstpartij van Agosta ('de gevleugelde man') die samen met Rasha ('de zwarte duif') staat afgebeeld op het dubbelportret dat Schad van de twee kermisklanten maakte.

Natuurlijk, in vergelijking met Beckmann en consort was Schad een geraffineerde fijnschilder. Zijn beeltenissen van barones Vera Wasillko en graaf Saint Genois d'Anneaucourt behoren tot de hoogtepunten van de jaren twintig. Toch overheerst ook daarin het ongemak van een slechte compositie en een houterige anatomie. Schad had niet bepaald een *golden touch*. Wat deels de charme van zijn werk is.

Moeizaam ploeterde hij aan zijn schilderijen om uiteindelijk tot een meedogenloos typering van het mondaine stadsleven te komen: de verzuurde rijkeluisvrouw met parelketting, de opgedirkte travestiet, de norske bankier. Ze hebben iets van de trefzekerheid en hyperbolische overdrijving waarmee Otto Dix de burgerij portretteerde, in al haar dubbelzinnigheid: van buiten verguld met burgermoraal, van binnen behept met wellust.

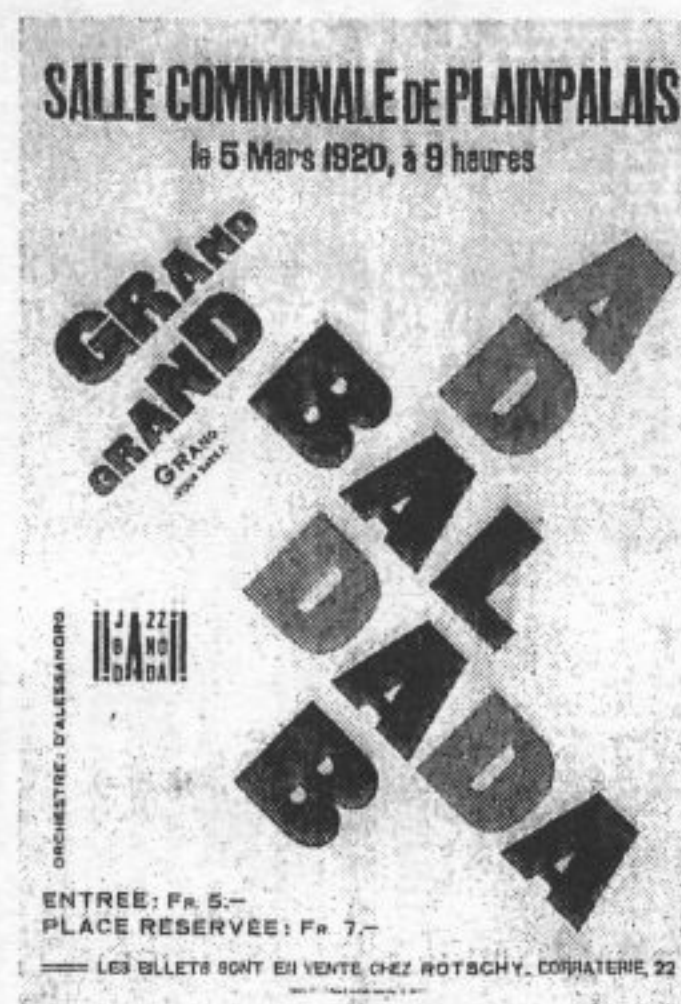
Daarnaast is er het erotische werk dat de frivoliteit van de Weimar-vrijheid laat zien en van Schads eigen ongebonden leventje, na zijn scheiding van Marcella in 1927. De portretten van Maika, Lotte, Lola en Sonja en het zelfportret met doorschijnend hemd bevestigen het beeld van Schad als 'amusante tafel- en bedgenoot', zoals een van zijn maîtresses hem in 1928 omschreef.

Schad schilderde en tekende talloze scènes van vingerende vrouwen, zoenende jongens, lesbische meisjes en hoeren. Uitgebeeld zonder moralistisch commentaar en recht voor zijn raap, zoals de serie van vijf gedetailleerde *beavershots*, even kurkdroog weergegeven als in medische handboeken. Maar duidelijk gemaakt met kennis van zaken.

De zakelijkheid van zijn realisme betrof de stijl van schilderen en de verbeelding van zijn eigen kleine, beschermde omgeving, niet een politiek geëngageerde onderwerpskeuze. Van de omslag in de Duitse maatschappij tussen 1918 en 1929 is in zijn werk weinig te merken. Hij volgde de politieke en economische schommelingen binnen de Weimar-republiek alleen voor zover ze een effect hadden in de hogere kringen.

In wezen bleef hij even verwend als tijdens zijn jeugdijaren. Wat ook bleek uit het vroegtijdige einde van zijn kunstenaarsloopbaan. Toen zijn vader door de beurskrach van 1929 forse verliezen had geleden, en zijn zoon niet langer kon onderhouden, hield Schad het als kunstenaar voor gezien. De gewezen portretist van de *goldenen zwanziger Jahren* stierf in 1982 na een tweede carrière als *Geschäftsführer* van een bierbrouwerij. ■

Christian Schad and the Neue Sachlichkeit. Neue Galerie, New York. Tot en met 9 juni.

Poster van het 'Grand Bal Dada', 1920.

De films van Larry Clark gaan over mooie, jonge mensen die de gruwelijkste dingen doen. Dat Amerika niet zo'n prettig land is, is zijn schuld niet.

Een begerige vader

De wrede schoonheid in de films van Larry Clark

NRC 4/4

door Bianca Stigter

De moeder van Larry Clark fotografeerde baby's. Als kind ging Clark (Tulsa, Oklahoma, 1943) met folders langs de deur om nieuwe ouders voor een opdracht te winnen. Ik heb zo'n foto nooit gezien, maar het is niet moeilijk je er een voor te stellen. Een baby, roze huid, zacht en glad tegen de achtergrond van het zachte vel van een lammetje, waarop kinderen in die tijd vaak te poseren werden gelegd. Huid die zo aandoenlijk strak gespannen is om met veel melk gevoed vlees. Als je met een vork in zo'n armpje zou prikken, spoot er vast wat vet uit, net als bij een rookworst. Alleen voor baby's geldt in deze cultuur nog wat in sommige andere ook voor volwassenen opgaat. Hoe dikker hoe beter. Baby's hoeven nog niet dun te zijn. Michelimannetje is een compliment. Ook tandeloosheid is nog geen schande. Zo'n leeg mondje geopend voor een lach om niets; misschien is het pas de tiende of twintigste of dertigste keer dat het dat doet.

Larry Clark fotografeert en filmt tieners. Ook zij zijn voor een groot deel aantrekkelijk omdat ze zo nieuw zijn. Het zijn net volwassenen, maar dat zijn ze nog maar net, of nog net niet. Hun borsten weten niet van de wet van Newton, hun benen hebben nog niet begrepen dat ze snel op moeten houden met groeien, ze gaan maar door, hun ribben zijn te tellen onder onbezoeide huid.

Het grootste verschil met baby's is dat je naar deze mensen niet alleen kunt kijken. Je zou er ook iets mee kunnen doen, meer dan ooh en aah roepen, een wange tje aaien of in een kuitje knijpen. Je zou er mee naar bed kunnen. Het zijn geen kinderen meer. Het is alsof dit feit in het werk van Clark, in *Kids* (1995), *Another Day in Paradise* (1998), *Bully* (2001) en *Ken Park* (2002) schamtelozer naar voren treedt dan in de meeste films. Clark laaft zich aan jonge gezichten, verlustigt zich in jonge torso's, neemt jonge billen ver-lekkerd in beeld.

Vroeger, toen hij geen films maar foto's maakte, was Clark zelf jong. In zijn eerste fotoboek, *Tulsa* (1971), documenteerde hij zijn eigen vrienden en kennissen. Nu is Clark een vice oude man. Het is een lot dat iedereen beschoren is. In *Bully* zoomt hij een paar maal in op het kruis van actrice Bijou Phillips. Hij had haar vader kunnen zijn, of haar grootvader. Veel mensen die *Bully* een goede film vonden, sloten deze beelden van hun lof uit. Ze waren gruwelijk. Ze waren, zoals dat heet, niet nodig voor het verhaal. Clark voert ter verdediging van de in-kijksjes tussen de benen van Phillips geen

Larry Clark foto: AP

kindertijd, die opeens zo lang geleden lijkt. Die zinnen doen me aan Clark denken. Hij filmt als een begerige vader. In al zijn films schreeft Clark het contrast tussen zijn acteurs en wat ze maken op, om nog meer van hen te kunnen genieten. Op een mesvraat is een bloem nog mooier. In *Another Day in Paradise* bouwde Clark een hele wereld bevolkt met dieven en junks, bezig met drugs en geweld, besmeurd met bloed en getrenkt door pijn. En de regisseur laat dat alles alleen maar opdraven om een jong gezicht in de zon te zetten, op een maatsveld, in warm geel licht, een gezicht waar al die ellende nog geen vat op heeft gekregen. Nog niet.

Misschien voelt Clark ook wel dat de tieners het verderf al in zich dragen. Kinderen zijn geen lieverdjes. Zelfs over kleuters wordt wel gezegd dat ze elkaar op het schoolplein al de meest vreselijke dingen aandoen. Mensen die dat zeggen, trekken er vaak een triomfantelijk gezicht bij. Het lijkt wel alsof ze het fijn vinden dat zij al net zulke schoften zijn als wij. Clark is eerder verbaasd. Hoe kunnen zulke mooie wezens zulke lelijke dingen doen? In *Bully* wordt deze verbazing op de spits gedreven. In deze film wordt Bobby Kent door zijn beste vriend Marty Puccio, diens vriendin Lisa Connolly en nog een paar vrienden van haar vermoord. Twee van de moordenaars kende het slachtoffer niet eens. De tieners hadden het besloten en ze hadden het gedaan, zomaar, zelfs zonder zich veel zorgen te maken over de afloop. Ze werden al na een paar dagen opgepakt.

De furie die deze zaak in Amerika maakte, werd vooral veroorzaakt door het feit dat de daders en het slachtoffer witte, rijke kinderen waren, afkomstig uit de buitenwijken van Fort Lauderdale, en Palm Bay in Florida, die piano- en dansies hadden gehad. Keurige, bevoorrechte kinderen. Ze hebben er zelf voor gekozen stom te zijn, het is niet uit noodzaak. Ze zijn terechtgekomen in een verloederde subcultuur die ertoe leidt dat ze hun leven in een leegte doorbrengen die alleen gevuld kan worden met drank, drugs, seks, en de eindeloze, doelloze analyse van hun eigen pathetische leegte", schreef de Amerikaanse filmcriticus Roger Ebert. *Bully* is gebaseerd op het boek *Bully. A true story of high school revenge* van Jim Schutze en volgt dit boek getrouw. In het begin zien we bijvoorbeeld de wand met mooie mannen die Lisa Connolly letterlijk gekopieerd. Zelfs de kop die ze uit een kraant had geknipt, 'What Women Want', is in de film te zien. Toch wijkt de film op twee belangrijke punten af van de werkelijkheid zoals die in het boek beschreven wordt. Clark vertelde in Venetië zelf dat de ouders van Bobby Kent immigranten uit

Iran waren. "Misschien heeft de moord daarom ook racistische motieven", zei de regisseur luchtig. De reden om dit uit de film weg te laten meldt hij even achterloos. "Als ik Kent niet door een witte acteur had laten spelen, had ik helemaal geen geld kunnen vinden om de film te maken." Het is een merkwaardig staaltje van zelfcensuur. Als het waar is.

Dikke meisjes

Na Venetië lees ik het boek van Schutze en daarin is over racistische motieven niets te vinden. Er staat wel dat Bobby Kents vader zijn naam van Khayam in Kent veranderde, maar verder speelt zijn afkomst in het boek geen enkele rol. Wel vermeldt Schutze dat Lisa Connolly, over wier slanke lijf en spitse borsten Clark de camera vaak laat glijden, in werkelijkheid heel dik was. Bobby Kent was onder meer zo'n verschrikkelijke bully omdat hij bepaalde dat Puccio alleen met dikke meisjes mocht vrijen. "Dikke meisjes. Het was deel van de routine om seks met ze te hebben en ze dan belachelijk te maken omdat ze dik waren", schrijft Schutze. "De seks zelf was vaak wreed en grof."

Waarom zou Clark deze uiterlijke omstandigheden hebben veranderd, zodat zijn film nu bijna uitsluitend bevolkt wordt door mooie, jonge, witte mensen? Ook een paar andere leden van het groepje worden gespeeld door acteurs die mooier zijn dan de moordenaars, volgens hun portretjes in het boek, werkelijk waren. De veranderingen dragen niet bij tot een beter begrip van de zaak. Waarschijnlijk kon dat Clark niets schelen. Hij wou het liever zo onbegrijpelijk mogelijk houden.

Het is een feit dat acteurs meestal mooier zijn dan de mensen die ze spelen en de camera mensen ook nog eens mooier maakt. Zelfs de vrouw in *Etrore* *Scola's Passione d'amore* (1981), van wie de gelijkheid het hele verhaal afhangt, was niet eens zo lelijk. Ik kijk nog eens naar *Bully*. Op het tweede gezicht valt het wel mee met de schoonheid van de acteurs. Misschien heb ik de eerste keer slecht gekeken. Nee, Clark heeft me verblind. Hij kreeg in *Bully* iets uitzonderlijks voor elkaar. Alle jeugd maakte hij mooi. Vooral de jonge jongens die hij kiest, en die hij zo goed laat spelen, zijn eigenlijk alleen maar mooi omdat ze jong zijn. Soms zie je hun oudere gezichten al onder de slui-er zitten. Clark verbindt het goede niet met het schone, maar louter met het jonge. Om dat verband daarna meteen weer te verscheuren.

Kinderen hebben ouders. In het werk van Clark bleven die tot nu toe buiten beeld. In *Kids* en in *Another Day in Paradise* komen ze nauwelijks voor, in *Bully* een klein beetje. Ouders en kinderen leven volledig langs elkaar heen. "Waar ga je

naar toe", vraagt een moeder als haar kind uit moorden gaat. "Naar de bioscoop." "Oh."

In *Ken Park*, dat Clark samen met cameraman Ed Lachman regisseerde, draait het wel om ouders en kinderen. De film speelt zich af in Californië, in een aanmerkelijk minder rijk milieu dan het Florida van *Bully*. In de eerste scène van de film schiet een jongen zich een kogel door de kop. Zijn vriendin is zwanger. Hij wil geen vader worden. Vervolgens komen er een paar vaders, zonen, moeders en dochters in beeld en het is klip en klaar dat de jongen een goede keuze heeft gemaakt.

Clark laat de relaties tussen de ouders en de kinderen bijna uitsluitend lichamelijke zijn. Een jongen doet het met de moeder van zijn vriendinnetje. Een dronken vader kruipert bij zijn zoon in bed. Het morele vacuüm waar de jeugd in *Bully* al in verkeerde, bevat in *Ken Park* ook de ouders. Het is allemaal vies, smoezelig, walgelijk wat er gebeurt, en Clark zweigt erin. Misschien voelde hij zich nog vrijer dan anders omdat *Ken Park* niet in Amerika maar in Europa werd gefinancierd.

Tegelijkertijd brengt Clark alle ellende de teder in beeld, met oog voor detail die deze *white trash* zelden vergund is. De vader speelt met het dons op de benen van zijn zoon, draait er knulletjes in. Een nog vrij jonge moeder heeft haar borsten laten vergroten. Haar man wordt kaal. Hij kijkt alsof hij zich daar permanent voor verontschuldigt. Zijn vrouw vraagt het vriendje van haar dochter wie er beter is in bed. "Jij", zegt hij. Ze knikt weemoedig. "Ik heb meer ervaring." Het is alsof Clark in al deze ouders zichzelf filmt.

Een van de laatste scènes van *Ken Park* is een wonder. Clark moet al zijn eerdere werk nodig hebben gehad om hier terecht te komen. Seks was tot aan deze scène in de films van Clark meestal onderdeel van zijn nare verhalen. Neuken was vaak verkrachten, plezier beleefde bijna niemand eraan. Hier is dat niet meer zo. Peaches, Claude en Shaw zijn jong, ze neuken en ze genieten. Zelden heb ik seks zo schoon in beeld gebracht gezien. Likten, strelen, zuigen, klaarkomen, opeens is het een troostend tijdstip. In het paradijs moet het zo geweest zijn. Er is niets ranzigs meer aan, niets triests. Het is onschuldig. Alsof het lachende baby's zijn. Ook het kijken eraan is onbezorgd. De begeerte is uitgeschakeld. Het is alsof je naar een ballet van Hans van Manen kijkt. Meedoën hoeft niet. Kijken is genoeg.

'Ken Park'. Criticron, Amsterdam; *Lantaren/Venster*, Rotterdam; *Haags Filmhuis*; 't Hoogt, Utrecht; *Imago*, Groningen; *Lux*, Nijmegen. *Bully* is verkrijgbaar op video en dvd.

Yula Altchoulea, Amsterdam
23 jaar, student Cultuur en Wetenschappen

"Een schokkend pornografische film. Het houdt maar niet op, de scènes worden alleen maar erger en meer bizar. Je laat toch niet zien hoe een jongen masturbeert? Verder zie je hoe het 'middleclass-ding' uit Amerika steeds meer wordt uitgebuit. Een vader die bier zuipt en Jerry Springer kijkt, jongeren die zich alleen maar vervelen. Dat was een beetje *too much* stereotype. Al met al dus een simpele, maar zeker ook bizarre en schokkende film."

Sophie Bloemen, Amsterdam
23 jaar, student Filosofie en Politicologie

"In één woord: triest. Vooral de situatie waarin de jongeren zitten, is gewoon treurig. Ze zijn niet echt gelukkig en dan worden ze ook nog eens in zo'n typisch Amerikaans dorpie. Ze komen ook een beetje tegenstrijdig over. De jongeren lijken oppervlakkig en normaal, maar aan de andere kant zijn ze ook wel 'freaks'. Dat komt vooral naar voren in de seksscènes. Leven de Amerikanen echt in zo'n zieke maatschappij? Wil regisseur Larry Clark dat overbrengen?"

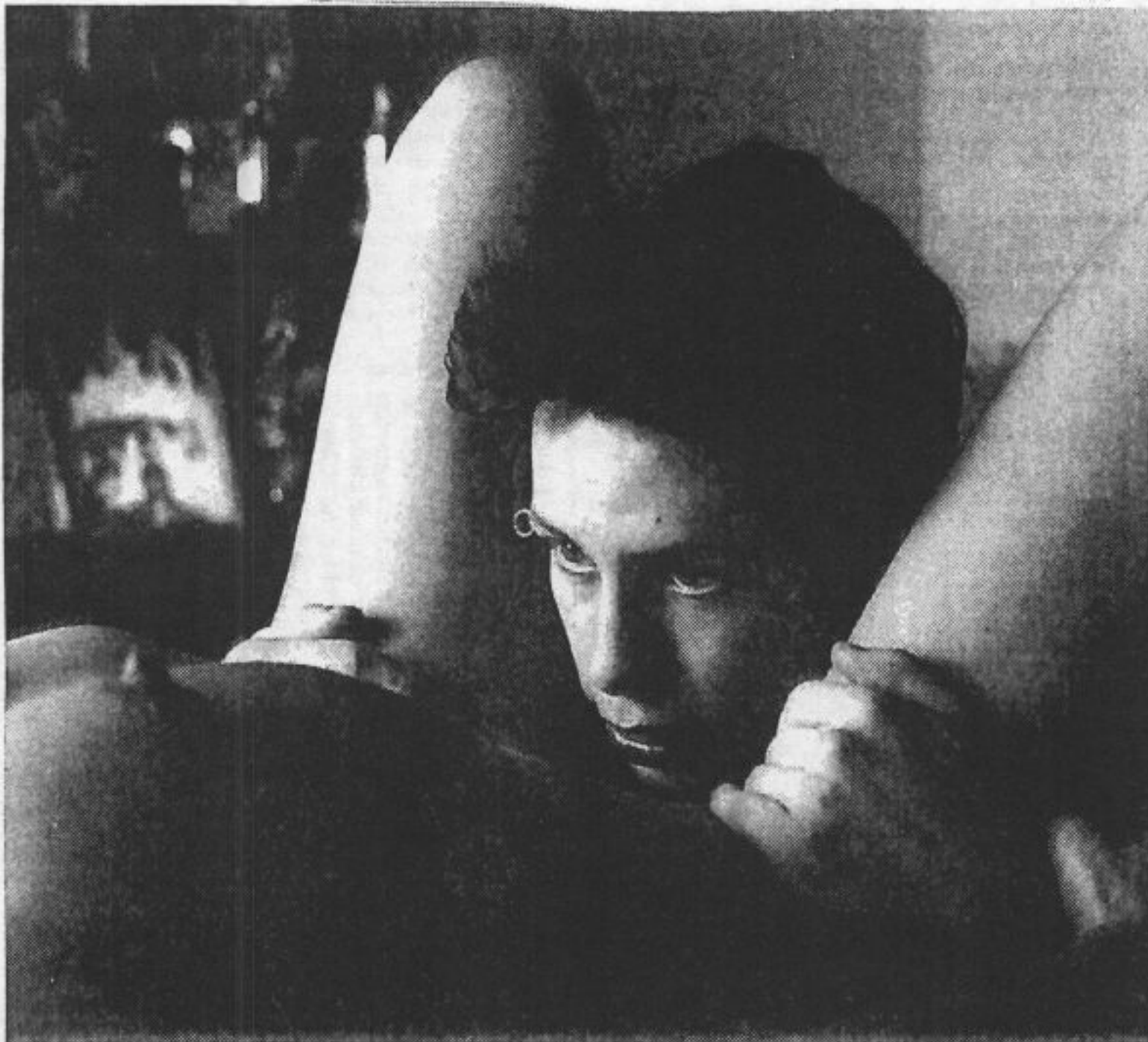
Bob Soer, Amsterdam
47 jaar, beleidsmedewerker van een woningbouwvereniging

"De film laat alles zien: lelijkheid, gruwelijkheid. Het leven lijkt uitzichtloos, maar er is toch ontsnapping in de vorm van zelfmoord of, aan het einde, in de fantasieën van het triootje. Het typische is dat het onderwerp weer een generatieconflict is. Alleen de scène waarin die ene jongen zijn grootouders vermoordt, begreep ik niet zo goed. Maar Harmony Korine schreef met dit script een mooi vervolg op *Gummo*."

Jaap van de Bergh, Amsterdam
68 jaar, gepensioneerd

"Een boeiende film: 'Make love not war'. De Amerikaanse samenleving, met de liefdeloze omgang tussen ouders en kinderen, verergert de huidige situatie in Irak. De masturbatie-scène, waarin een jongen zich aftrekt en zichzelf tegelijkertijd bijna op hangt aan de deurknop, laat zien dat jongeren in Amerika liefde tekort komen. Ze denken dat liefde hetzelfde is als pure seks en Jerry Springer-adoratie. De schijnheiligheid van die christen is ook typerend."

PAR PS van de Week 12 april 2003 33

James Bullard in Ken Park

Ken Parka

NRC 3/4

Ken Park mag dan een low-budgetfilm zijn, in Amerika had de financiering van een zo pervers verhaal nooit kunnen lukken. De Frans-Nederlandse coproductie van ex-fotograaf Larry Clark (en zijn co-regisserende cameraman Ed Lachman), gaat over de gruwelijke relaties tussen ouders en kinderen, in een Californisch woestijnstadje, Visalia, waar weinig valt te beleven, behalve een vitale skaterscultuur. Niet de ouders zijn de monsters in deze vertelling, maar de samenleving die zich zo weinig bekommert om authentieke warmte. De seksscènes tussen de tieners onderling zijn niet pornografisch of ranzig, zoals Clark wel eens verweten wordt, maar schattig, als vorm van onbekommerde lust.

Regie: Larry Clark en Ed Lachman. Met: James Ransone, Tiffany Limos, Amanda Plummer. In: Amsterdam: Kriterion. Haags Filmhuis. Groningen: Images. Nijmegen: Lux. Rotterdam: Lantaren/Venster. Utrecht: 't Hoogt.

TV VOORAF

Nieuwe knuffelbohémien

Klashorst & Co, morgen, Veronica, 21.30-22.00u.

Door TOM ROODUIJN

Wie had een paar jaar geleden kunnen denken dat een commerciële omroep brood zou zien in de schelmenstreken van een beeldend kunstenaar? Veronica vertoont dezer weken een 'real life show' waarin Peter Klashorst op de voet wordt gevolgd. Met een mengsel van blijmoedigheid en onbeschaamdheid beweegt deze 'After Nature'-schilder zich langs de Afrikaanse en Nederlandse zelfkant, daarbij tot in zijn slaapvertrekken gevolgd door een cameraploeg. Klashorst & Co registreert de drukke versierpraktijk van de schilder, de levens van de Afrikaanse moeders van zijn kinderen en zijn gespannen verhouding met het plaatselijk gezag. De aantrekkingskracht van de man schuilt waarschijnlijk in een levenswandel, gemodelleerd naar dat van een gekwelde negentiende-eeuwse kunstenaar. Klashorst suggereert gretig dat een hedendaagse Van Gogh wel degelijk bestaat - en niet alleen dankzij zijn door een ontevreden Afrikaanse toegetakeld oor.

Schilder Klashorst aan het werk.

De schilder schiept het misschien nog wel eens tot de nieuwe nationale knuffelbohémien: hij heeft branie, spreekt de taal van het volk en hij maakt toegankelijk werk. Niet voor niets is muziek van Herman Brood in de leader verwerkt. Maar Klashorst moet oppassen: knepen in de billen van Veronica's webcamgirls kan hij zich permitteren, evenals slaande ruzies met zijn vrouwen, maar de populariteit van het bezwangeren van bedelende vrouwen kent zo zijn grenzen. Het zonder enige toelichting ver-

werken van de ernstige mishandeling van een man, bij toeval gefilmd in een sloppenwijk, toont aan dat de makers in het Afrikaanse continent geen wezenlijke interesse hebben. Toch is de manier waarop de schilder zijn schare vrouwen in toom probeert te houden bij vlaggen innemend. Lukt hem dat in hun aanwezigheid al moeilijk, telefonisch gaat hem dat nog slechter af. Als hij geld overmaakt, bezweert hij de vrouwen duizenden kilometers verderop, moet een einde komen aan hun overspeligheid: „Die gasten willen zoveel mogelijk neuken voor zo weinig mogelijk geld.” De schilder stort zich ondertussen, ruimhartig schetsen uitdelend, van het ene avontuur in het andere. Een Belangrijke Kunstenaar bekommert zich tenslotte niet om pietluttigheden, maar is permanent op zoek naar zijn muziek.

Goed beschouwd hebben de ouders gelijk: er lijkt niets aan de hand in het gezin waarin de ikfiguur, in het verhaal een jaar of negen, opgroeit. Ze wonen aan de rand van Zuid, in het na de oorlog uit grijs cement opgetrokken 'Lego-buurtje' tussen de Zuidelijke Wandelweg en de President Kennedylan, vóór de moord Rivierenlaan gheten. Een modern gezin in de opgewekte jaren vijftig, met montere, maar vaak afwezige ouders, drie kinderen en een

Het is niet eerlijk, maar sommige kinderlevens zijn voor negentig procent gevuld met angst. Beklemming en benauwenis, en weten dat het maandagochtend, na een korte bevrijding, precies zo zal zijn, in de klas, in het zwembad, op het schoolreisje. Dan begint het weer, het joelen en het treiteren, de angstig opgehouden plas, het stotteren, het trillerige wachten op een 'beurt' voor het bord, de onafwendbare vernedering. Ouders en leerkrachten halen hun schouders op. Het is zielig, maar wat is er nu goed beschouwd aan de hand? De bangerik moet wat weerbaarder worden, dat is het. De padvinderij misschien? Maar het kind weet dat er geen verweer is tegen de anderen. Niet voor hem. Hij zal het in zijn eentje moeten opknappen, altijd. Het beste wat je van zo'n benarde jeugd kunt zeggen is dat het, in gesublimeerde vorm, weleens mooie kunst kan opleveren. Een cliché, en soms is het echt zo. Een schrale troost.

Zuidelijke Wandelweg, de tweede roman van Paul Gellings, gaat over zo'n kindertijd, een kerker van vrees en doen, in de Amsterdamse Rivierenbuurt. Een volwassen man, tekenaar, al zo'n dertig jaar weg uit 'zijn' buurt, probeert zich te bevrijden van zijn demonen door dagenlang dwangmatig te wandelen door het heldere stratenplan van Berlaages Plan-Zuid. Daarbij moet hij, bij wijze van shocktherapie, alles nog eens opnieuw beleven.

Wat is vaker gebeurd, in autobiografische Nederlandse literatuur, maar zelden zo goed als Gellings het hier doet. De scherpe geur van kinderangst stijgt op uit deze kleine, roman waarin zo weinig gebeurt maar eindeloos wordt geassocieerd. De verteller neemt net genoeg afstand om zijn verhaal niet te laten verzanden in een huilerig zelfmedelijden. Zuidelijke Wandelweg is geen autobio-zwielboek, maar een poëtische roman waarin jeugdherinneringen worden omgesmeed tot een nachtmerrie waaruit geen ontsnappen mogelijk is. De lezer wordt vakkundig met zijn neus door de drek gesleurd.

lieve huishoudster. Maar in de straten aan de overkant, de toegangspoort naar de grote stad, huist onheil. Het is een schuldige buurt, en het jongetje weet dat. Joden werden er weggevoerd terwijl de burens wegkeken. Anne Frank hinkelde er op het Merwedeplein, voordat ze onderdook, verraden werd en weer een streep buitenlucht zou zien. Het is de buurt van collaboratie, verraad en verzet. Mannen werden er gefusilleerd; scholen huisvestten kort tevoren blaffende kerels in uniformen; achter de gevels dwalen schimmen van familieleden die 'nooit terugkwamen'. Er wordt niet veel over gepraat bij de jongen thuis, en daardoor neemt het geheim van de oorlog monsterlijke vormen aan. Er is weinig nodig om zijn verbeelding op gang te brengen. Een opmerking van tante Ilse bijvoorbeeld, die het kamp overleefde: zij moest slapen tus-

Wo niemand wartet: Katja Czellnik und Vera Bensen verlegen Benjamin Britten's „Peter Grimes“ an der Komischen Oper Berlin ganz nach innen

anfangs der Sog nicht ganz einstellten, jenes Unausweichliche, welches über die einzelnen Nummern hinausweist und sie dramatisch zusammenschweißt; doch später dann, als es Grimes mit Glockenschlägen und Trommelfeuer ans Leder geht, scheint Petrenko in seinem Element: metallisch klare Farben, scharfe Konturen und abrupte Klanglichtwechsel kochen das Geschehen wie einen bösen expressionistischen Krimi hoch. Was Katja Czellnik, Vera Bensen und die Dramaturgin Antje Kaiser sich dazu gedacht haben, wie gesagt, ist nicht falsch. Und auch nicht unmusikalisches. Schlimmer noch: Dem Konzept, hier die Psyche einer Gesellschaft zu sezieren, wäre sogar unbedingt Folge zu leisten. Zumal wenn man einen Chor hat wie diesen, der nicht nur ausgezeichnete textverständliche, sondern auch noch hochdifferenziert spielt (Einstudierung Peter Wodner); zumal wenn das Sängersensemble so trefflich und stimmig besetzt ist (Douglas Nasrawi, inbrünstig, als Grimes, Giselle Allen, nachtigallengleich, als Ellen Orford, Nanco de Vries als Balstrode und Christiane Oertel als Auntie). Allein die szenische Umsetzung nervte doch

zur eigenen Verwunderung all jene Waterkant-Naturalisten zurückwünschte, die das „Peter Grimes“-Klischee seit 50 Jahren so hartnäckig besiedeln. Ein Königreich für ein paar windschiefe Fischerhütten, zwei Königreiche für Männer in berstenden Jollen vor meergrau illuminierten Operafloren! Genau dieses aber wollten Czellnik und Bensen vermeiden, und das ist ja auch richtig. Und mutig. Immerhin war es Britten selbst, der die Geschichte des Fischers Peter Grimes (nach einer Novelle von George Crabbe von 1810) als Parabel auf die Sonderlinge, die Außen-seiter und Abweichter mitten unter uns verstanden wissen wollte, als Sinnbild für gesellschaftliche Masse und Macht, für unterdrückte Treibe, Wahn, Marnie, Gewalt. Der Mensch ist ein Abgrund, der Mensch selbst ist „das Meer“, sagt Britten, und seine Musik kostet diese bittere (autobiografisch gefärbte) Erkenntnis bis zur Neige aus. Mal steuert der Graben nur ein paar impressionistische Farbtupfer bei, mal sind es fähig-fahle Gesten, mal werden im Bauch des Geschehens brodelnde Rituale gefeiert, und heulen alle Ungeheuer des Mee-

Foto: Drama KINDERLIEB: Fabian Görris und Douglas Nasrawi.

sen een stapel lijken, waarover ze haar paardendekken legde. Oorlog waart ook rond in het gezin van zijn vriendje Leonard, de jongen met het stalen brillette die een lucht van 'brandende rubber en urine' verspreidt. Hij heeft een mongoloïde zusje, een spierwitte moeder met een raar pathoedje en een vader die almaar kruiswoordpuzzels maakt, tot dat hij op een dag in huilen uitbarst bij het horen van de muziek uit The Bridge on the River Kwai. Leonard stinkt en hij stottert, en zo worden ze vrienden, al wordt Leonard een graadje erger gepest dan hij. De met sigarenrook en etenslucht doortrokken woning in de Volkerakstraat wordt voor de jongen, en vooral voor de volwassen man die zijn angsten naloopt, het symbool voor het verdriet van de Rivierenbuurt.

De jongen vindt zijn eigen 'kamp' in een school in de Roerstraat. De verschrikkingen die Gellings zijn hoofd-

anfangs der Sog nicht ganz einstellten, jenes Unausweichliche, welches über die einzelnen Nummern hinausweist und sie dramatisch zusammenschweißt; doch später dann, als es Grimes mit Glockenschlägen und Trommelfeuer ans Leder geht, scheint Petrenko in seinem Element: metallisch klare Farben, scharfe Konturen und abrupte Klanglichtwechsel kochen das Geschehen wie einen bösen expressionistischen Krimi hoch. Was Katja Czellnik, Vera Bensen und die Dramaturgin Antje Kaiser sich dazu gedacht haben, wie gesagt, ist nicht falsch. Und auch nicht unmusikalisches. Schlimmer noch: Dem Konzept, hier die Psyche einer Gesellschaft zu sezieren, wäre sogar unbedingt Folge zu leisten. Zumal wenn man einen Chor hat wie diesen, der nicht nur ausgezeichnete textverständliche, sondern auch noch hochdifferenziert spielt (Einstudierung Peter Wodner); zumal wenn das Sängersensemble so trefflich und stimmig besetzt ist (Douglas Nasrawi, inbrünstig, als Grimes, Giselle Allen, nachtigallengleich, als Ellen Orford, Nanco de Vries als Balstrode und Christiane Oertel als Auntie). Allein die szenische Umsetzung nervte doch

anfangs der Sog nicht ganz einstellten, jenes Unausweichliche, welches über die einzelnen Nummern hinausweist und sie dramatisch zusammenschweißt; doch später dann, als es Grimes mit Glockenschlägen und Trommelfeuer ans Leder geht, scheint Petrenko in seinem Element: metallisch klare Farben, scharfe Konturen und abrupte Klanglichtwechsel kochen das Geschehen wie einen bösen expressionistischen Krimi hoch. Was Katja Czellnik, Vera Bensen und die Dramaturgin Antje Kaiser sich dazu gedacht haben, wie gesagt, ist nicht falsch. Und auch nicht unmusikalisches. Schlimmer noch: Dem Konzept, hier die Psyche einer Gesellschaft zu sezieren, wäre sogar unbedingt Folge zu leisten. Zumal wenn man einen Chor hat wie diesen, der nicht nur ausgezeichnete textverständliche, sondern auch noch hochdifferenziert spielt (Einstudierung Peter Wodner); zumal wenn das Sängersensemble so trefflich und stimmig besetzt ist (Douglas Nasrawi, inbrünstig, als Grimes, Giselle Allen, nachtigallengleich, als Ellen Orford, Nanco de Vries als Balstrode und Christiane Oertel als Auntie). Allein die szenische Umsetzung nervte doch

anfangs der Sog nicht ganz einstellten, jenes Unausweichliche, welches über die einzelnen Nummern hinausweist und sie dramatisch zusammenschweißt; doch später dann, als es Grimes mit Glockenschlägen und Trommelfeuer ans Leder geht, scheint Petrenko in seinem Element: metallisch klare Farben, scharfe Konturen und abrupte Klanglichtwechsel kochen das Geschehen wie einen bösen expressionistischen Krimi hoch. Was Katja Czellnik, Vera Bensen und die Dramaturgin Antje Kaiser sich dazu gedacht haben, wie gesagt, ist nicht falsch. Und auch nicht unmusikalisches. Schlimmer noch: Dem Konzept, hier die Psyche einer Gesellschaft zu sezieren, wäre sogar unbedingt Folge zu leisten. Zumal wenn man einen Chor hat wie diesen, der nicht nur ausgezeichnete textverständliche, sondern auch noch hochdifferenziert spielt (Einstudierung Peter Wodner); zumal wenn das Sängersensemble so trefflich und stimmig besetzt ist (Douglas Nasrawi, inbrünstig, als Grimes, Giselle Allen, nachtigallengleich, als Ellen Orford, Nanco de Vries als Balstrode und Christiane Oertel als Auntie). Allein die szenische Umsetzung nervte doch

anfangs der Sog nicht ganz einstellten, jenes Unausweichliche, welches über die einzelnen Nummern hinausweist und sie dramatisch zusammenschweißt; doch später dann, als es Grimes mit Glockenschlägen und Trommelfeuer ans Leder geht, scheint Petrenko in seinem Element: metallisch klare Farben, scharfe Konturen und abrupte Klanglichtwechsel kochen das Geschehen wie einen bösen expressionistischen Krimi hoch. Was Katja Czellnik, Vera Bensen und die Dramaturgin Antje Kaiser sich dazu gedacht haben, wie gesagt, ist nicht falsch. Und auch nicht unmusikalisches. Schlimmer noch: Dem Konzept, hier die Psyche einer Gesellschaft zu sezieren, wäre sogar unbedingt Folge zu leisten. Zumal wenn man einen Chor hat wie diesen, der nicht nur ausgezeichnete textverständliche, sondern auch noch hochdifferenziert spielt (Einstudierung Peter Wodner); zumal wenn das Sängersensemble so trefflich und stimmig besetzt ist (Douglas Nasrawi, inbrünstig, als Grimes, Giselle Allen, nachtigallengleich, als Ellen Orford, Nanco de Vries als Balstrode und Christiane Oertel als Auntie). Allein die szenische Umsetzung nervte doch

anfangs der Sog nicht ganz einstellten, jenes Unausweichliche, welches über die einzelnen Nummern hinausweist und sie dramatisch zusammenschweißt; doch später dann, als es Grimes mit Glockenschlägen und Trommelfeuer ans Leder geht, scheint Petrenko in seinem Element: metallisch klare Farben, scharfe Konturen und abrupte Klanglichtwechsel kochen das Geschehen wie einen bösen expressionistischen Krimi hoch. Was Katja Czellnik, Vera Bensen und die Dramaturgin Antje Kaiser sich dazu gedacht haben, wie gesagt, ist nicht falsch. Und auch nicht unmusikalisches. Schlimmer noch: Dem Konzept, hier die Psyche einer Gesellschaft zu sezieren, wäre sogar unbedingt Folge zu leisten. Zumal wenn man einen Chor hat wie diesen, der nicht nur ausgezeichnete textverständliche, sondern auch noch hochdifferenziert spielt (Einstudierung Peter Wodner); zumal wenn das Sängersensemble so trefflich und stimmig besetzt ist (Douglas Nasrawi, inbrünstig, als Grimes, Giselle Allen, nachtigallengleich, als Ellen Orford, Nanco de Vries als Balstrode und Christiane Oertel als Auntie). Allein die szenische Umsetzung nervte doch

anfangs der Sog nicht ganz einstellten, jenes Unausweichliche, welches über die einzelnen Nummern hinausweist und sie dramatisch zusammenschweißt; doch später dann, als es Grimes mit Glockenschlägen und Trommelfeuer ans Leder geht, scheint Petrenko in seinem Element: metallisch klare Farben, scharfe Konturen und abrupte Klanglichtwechsel kochen das Geschehen wie einen bösen expressionistischen Krimi hoch. Was Katja Czellnik, Vera Bensen und die Dramaturgin Antje Kaiser sich dazu gedacht haben, wie gesagt, ist nicht falsch. Und auch nicht unmusikalisches. Schlimmer noch: Dem Konzept, hier die Psyche einer Gesellschaft zu sezieren, wäre sogar unbedingt Folge zu leisten. Zumal wenn man einen Chor hat wie diesen, der nicht nur ausgezeichnete textverständliche, sondern auch noch hochdifferenziert spielt (Einstudierung Peter Wodner); zumal wenn das Sängersensemble so trefflich und stimmig besetzt ist (Douglas Nasrawi, inbrünstig, als Grimes, Giselle Allen, nachtigallengleich, als Ellen Orford, Nanco de Vries als Balstrode und Christiane Oertel als Auntie). Allein die szenische Umsetzung nervte doch

Wieder am 1., 5., 9., 14. und 26. Mai.

Horen & Zien

'Dit moest per direct verboden worden!'

Het programmaboekje als bijsluiter

Het grote publiek laat de kunst niet meer over aan een handvol ingewijden. Mensen maken zich druk over kunst en blijken ook steeds sneller gechoqueerd. Musea en schouwburguren dekken zich in tegen al te grote schokken. Komt er een kijkwijzer voor kunst?

Door Marijn van der Jagt, illustratie Tobias Schalken

Deschouwburendirecteur heeft een simpel rekensommetje gemaakt. Van het dansstuk *I Feel Good*, dat eind maart in zijn theater speelde, vond hij twintig minuten overbodig. Namelijk de film waar de voorstelling mee begint. Een collage van stukjes uit pornofilms, ritmisch gemonteerd op Stravinsky's *Sacre du printemps*. Er komt geen geslachtsdeel in beeld. Maar er wordt wel twintig minuten lang overduidelijk en door heel veel personen gesekst.

'Ik had geen film besteld,' zegt Leo Kievit van Schouwburendirecteur De Kring te Roosendaal. De film beslaat een zesde deel van de voorstelling. En dus heeft hij het choreografenduo Truus Bronkhorst en Marien Jongewaard per brief laten weten dat hij hen een zesde van de uitkoopsom niet uitbetaalt.

'Ik heb natuurlijk geen poot om op te staan,' licht Kievit zijn eigen actie toe. De contractueel vastgelegde aankoop van een voorstelling kun je nu eenmaal niet zomaar ongedaan maken. De voorgestelde strafkorting is vooral een protest tegen kunstenaars die denken dat ze zich alles kunnen permitteren. Die hun publiek opzadelen met de choquerendste beelden, zonder de schouwburendirecteur daarvan te verwittigen. 'Ik volg het werk van Bronkhorst en Jongewaard al jaren, ze maken prachtige dansstukken, maar hier wordt een grens overschreden,' zegt Leo Kievit over *I Feel Good*. 'Er zat een hele klas met kinderen in de zaal. Wat moeten die thuis tegen hun ouders zeggen? We zijn met school naar een pornofilm geweest?'

Zelf ziet Kievit zijn actie als een incident. Maar er zijn de laatste tijd wel meer van zulke 'incidenten'. De ene schouwburendirecteur gelast uit eigen beweging een productie af omdat hij haar mislukt vindt. De volgende schrijft een brief aan zijn publiek vanwege een overdaad aan bloot in een cabaretoorvoorstelling. 'We pikken niet meer alles,' aldus Leo Kievit. 'Vroeger zou ik als reden voor zo'n afge-

lating een smoesje hebben bedacht,' zegt Thom van der Goot die in Groningen de mislukte voorstelling van de Theatercompagnie afgelastte. 'Dat er technische problemen waren of zoiets. Deze afgelasting haalde de krant omdat ik de echte argumenten naar buiten bracht.'

De uitbaters kiezen niet meer vanzelfsprekend de kant van de kunstenaar. Ze reflecteren de gevoelens van het publiek. En dat laat steeds vaker van zich horen. Gemeenteraadsleden die vragen stellen, folderende tegenstanders bij de schouwburingang, hate mail op de website en soms zelfs een kijker die een schilderij woedend te lijf gaat. Sommige kunstenaars zijn gewend aan boze reacties op de beelden die ze maken. Maar de protesten zijn in de afgelopen jaren feller geworden.

'De wereld verhardt. Er is steeds minder tolerantie,' constateert Dirk Vermeulen, galeriehouder van controverste kunstenaars als Ronald Ophuis en Bas Meerman. 'Ik ben deze keer geschrokken van de heftigheid,' zegt Peer van den Berg van theatergroep Suver Nuver. Bij de tournee van Suver Nuvers recente voorstelling *De Aankondiging*, over een benauwd gezin met een zoon die denkt dat hij Jezus is, stroomden de brieven en e-mails binnen. 'Stop als jeblief met deze godslasterlijke voorstelling,' luidt de beleefdste e-mail op de website van de groep. 'Bekogelen met rotte tomaten en misschien nog wel het liefste de fik erin!' staat in andere e-mails te lezen. 'Dit moest per direct verboden worden!'

Het is niet zo dat de kunstenaars ineens heftiger tekeergaan. Die zijn altijd op zoek naar de grenzen van de publieke moraal, en naar de zwakke plekken in het menselijke gemoed. Ronald Ophuis doorbreekt een taboe als hij schildert hoe in een concentratiekamp een vrouw wordt verkracht door twee medekampbewoners. Onze hele goed-kwaad-indeling van de wereld wordt door dit rauwe schilderij op zijn kop gezet, dus het is logisch als kijkers

er geschokt op reageren. En als De Bloeiende Maagden in hun cabaretoorvoorstelling *Lege Maag* poedellaakt en vrolijk als kinderen door de vanillevla glijden, treffen ze de toeschouwers welbewust in hun angst voor lichamelijke intimiteit.

Het grote aantal protestacties van de laatste jaren zegt meer over een groeiend zelfbewustzijn van het grote publiek. Dat laat de kunst niet meer over aan een handjevol ingewijden. Je zou het als erkenning kunnen zien dat mensen zich druk maken over de kunst. Dat maakt kunsthallen, galeries en theaters tot een levendig onderdeel van de maatschappij.

Het is opvallend hoe vaak de term 'normen en waarden' terugkeert in de brieven en e-mails naar aanleiding van Suver Nuvers *De Aankondiging*. Hier wordt uiting gegeven aan meningen en gevoelens die heel lang zijn ingeslikt. Ze komen naar buiten omdat er nu een podium voor is: de websites van galeries en theatergroepen, met hun laagdrempelige 'reactiehoekjes'. En omdat er nu een klimaat voor is. 'Sinds het normen-en-waardendebat voelen mensen zich ineens vrij om van alles te roepen,' constateert Peer van den Berg.

Christelijke protesteers voelen zich duidelijk gesteund door het fanatisme waarmee Nederlandse moslims de laatste tijd het respect voor hun religieuze waarden bevechten. Als moslims erin slaagen om een voorstelling over de vrouw van Mohammed te verbieden, waarom dan nog langer zwijgen over de vele kunstwerken waarin Christus belachelijk wordt gemaakt. 'Als jullie een beetje lef hebben, moet je ook zoiets eens maken n.a.v. Mohammed,' mailde een zekere Aalt Brandsen aan Suver Nuver. 'Eens kijken hoe lang jullie dan nog ongestoord over straat kunnen lopen.'

In schouwburenzalen is het recent verworven bewustzijn van het publiek zo nu en dan tastbaar, en vooral hoorbaar aanwezig. De pubers die achter in de zaal zitten te bellen en te ouwehoeren, maken deel uit van een nieuw publiek dat de kunstenaars – gestimuleerd door de overheid en het ckv-onderwijs – binnen hebben gelokt. Publiek dat zich niet vanzelfsprekend schikt in de beleefdheidscodes van het burgerlijke theater, en dat toneel ondergaat als een avondje televisie. Verbodsborden voor mobiele telefoons behoren momenteel tot de basisuitrusting van een kunstinstelling. (De keurige meneer in het Vodafone-reclamespotje die een klassiek concert met zijn mobieltje verstoort, is niet beschaamd maar trevreden over de originaliteit van zijn ringtone. Laat horen dat je er bent, luidt de boodschap.) Het publiek blijkt steeds minder moeite te hebben met het piepend beantwoorden van sms-jes in een stiltegebied. Borden tegen klapkauwgom, walkmans en bezoekers met videocamera's zouden ook geen overbodige luxe zijn.

Tegen dit grote publiek, dat bezig is zijn oude rol van domme, zwijsende massa van zich af te schudden, moet de kunst worden beschermd. Maar je kunt momenteel ook het omgekeerde beweren. Dat dit zelfbewuste publiek erom vraagt om beschermd te worden tegen de kunst. Tegen grove geweldsbeelden of godslasterlijk taalgebruik. Tegen expliciete seks, zoals bleek uit het tekstbord dat het Groninger Museum ophing bij de ingang van het prentenkabinet waar de intieme dagboektekeningen hingen van Bas Meerman. Tegen blote cabaretiers, zoals bleek uit de brief aan het publiek van de schouwburendirecteur van Hengelo over voorstelling van De Bloeiende Maagden. Tegen slechte of mislukte kunst, zoals bleek uit de inhoudelijk beargumenteerde afgelasting in Groningen. Zelfs na de try-out van de voorstelling die Wim Vanderkeybus net heeft gemaakt bij Toneelgroep Amsterdam, meldden bezoekers zich bij de kassa omdat ze hun geld terug wilden. Het zoekende karakter van zo'n try-out, nota bene van een choreograaf die bekendstaat om zijn radicale fysieke aanpak, kon niet verhinderen dat het publiek boos was vanwege een bloederige scène. Men had gewaarschuwd willen zijn.

In Nederland is het gebruikelijk om kunstpubliek bij de entree of de kassa te waarschuwen tegen fysieke ongemakken. Tegen stroboscooplicht bijvoorbeeld, dat epilepsie kan veroorzaken, en bijlokatievoorstellingen tegen hobbelig terrein dat naaldhakken verwoest. Op de Rotterdamse nieuwe mediatoonstelling DEAF werden de bezoekers gewaarschuwd voor het computertennis spel *Painstation*, dat de spelers bij een gemiste bal strafte met elektrische schokken en brandplekken op de handen. Niet geschikt voor dragers van een pacemaker, stond er op knalgele waarschuwborden die het

onooglijke spel een vervaarlijk (en zeer aantrekkelijk) aanzien gaven.

Maar wat als het hart van de kunstrijker alleen figuurlijk wordt bedreigd? Als het publiek niet elektrisch maar moreel wordt geschokt? Bij Engelse en Amerikaanse theaters is het heel gewoon om bij de kassa borden op te hangen die waarschuwen tegen heftige momenten in de voorstelling – een uitwas van de claimcultuur waarschijnlijk. 'Dan staat er "Some Nudity" oftewel "Beetje bloot"', vertelt Thom van der Goot. 'Of: schot in het derde bedrijf.' Moet er bij het Nederlandse kunst- en theateraanbod niet eens een 'kijkwijzer' komen zoals we die sinds enige tijd hebben bij film en toneel op tv? Zodat een vuist bij de deur waarschuwt tegen geweldadige beelden, en twee paar voetjes op de programmafolder voor seks op het toneel?

'Geen slecht idee,' vindt galeriehouder Dirk Vermeulen. Hij heeft met Ronald Ophuis meegemaakt dat een schilderij dat van een tentoonstelling werd verwijderd, pas na een gerechtelijke uitspraak weer mocht worden opgehangen – voorzien van een waarschuwing. Een kijkwijzer zou in ieder geval kunnen voorkomen dat beelden worden verboden. 'Kunst is per definitie amoreel. Het is de persoonlijkste manier waarop mensen zich kunnen uiten, en omdat ieder mens een duistere kant heeft, zie je die kant ook terug in de kunst. Als je dat verbiedt, castrereer je de kunst.'

De meeste cultuuruitbaters vermijden liever het woord 'waarschuwen'. Misschien omdat kunstinstellingen liever over vrijheden en mogelijkheden praten, dan over geboden en verboden. Hij informeert het publiek, zegt Kees van Twist van het Groninger Museum over het tekstbord bij de seksteningen van Bas Meerman. Het museum legt met die extra informatie verantwoording af voor de gepresenteerde kunst. 'Het is de plicht van een museum om zich te verantwoorden,' stelt Van Twist. 'Dat hoeft een kunstenaar niet te doen.' Schouwburendirecteur Raoul Boer van het Rabotheater in Hengelo vond het heel vervelend dat zijn brief over De Bloeiende Maagden als een 'waarschuwing' in de pers kwam. 'Ik heb het publiek niet gewaarschuwd. Ik heb duidelijk gemaakt dat de actrices driekwart van de voorstelling uit de kleren zijn. In Hengelo zit het publiek daar heel dicht bovenop, en niet iedereen wil dat. We hoeven de mensen niet bewust op het verkeerde been te zetten.'

Het publiek heeft recht op de juiste informatie, is de redenering. Het verwijt aan de kunstenaars is dat ze de schouwburendirecteur niet inlichten over blootloperij respectievelijk een pornofilm in hun voorstelling. Blijkbaar moeten kunstenaars voorkomen dat een productie in het repetitieproces ingrijpend verandert. Je zou de abonneementhouders eens iets anders kunnen voorschotelen daar waar ze een jaar geleden op hebben ingetekend.

Bloeiende Maagden Ingrid Wender en Minou Bosua droegen bij de eerste repetities van *Lege Maag* nog naaktpakken. Tot ze beseften dat ze het niet alleen wilden hebben over de misplaatste schaamte voor ons eigen lichaam. Bij hun knap opgebouwde voorstelling lieten ze het publiek die schaamte ervaren, om ons er vervolgens van te bevrijden. In eerste instantie was het bloot van de twee actrices misschien schokkend, maar de gewinning en de schaamteloosheid van de actrices gaf die blote lichamen uiteindelijk hun kinderlijke onschuld terug. Door mensen bij de kassa te waarschuwen, voorkom je het schokeffect, maar ontnem je een deel van het publiek ook de bevrijding die de dames onverwacht teweegbrachten.

De vijftig mensen die naar aanleiding van de brief van Raoul Boer hun kaartje teruggaven, sterkten de schouwburendirecteur in zijn overtuiging dat er behoefte was aan zijn 'verduidelijking'. Maar Ingrid Wender constateerde dat er in geen van de schouwburendirecteuren waar *Lege Maag* speelde, vijftig mensen weg liepen. Integendeel: 'In schouwburendirecteuren waar de mensen niet vooraf werden gewaarschuwd, kregen we staande ovaties.'

Het nadeel van de openbare commotie over *Lege Maag* was dat de voorstelling ook publiek trok dat alleen voor het bloot kwam. Waar de plaatselijke pers erbovenop dook, verschenen opmerkelijk veel eenzame mannen aan de kassa. Ingrid Wender: 'Die waren ook niet tevreden, want die komen bij ons niet aan hun trekken.' Opvallend is dat de beroering rondom een voorstelling of kunstwerk vaak niet begint bij, maar bij mensen die erover hebben gehoord. In Papendrecht begon het rumoer rond *Lege Maag* bij een journalist van het plaatselijke dagblad die politici uit de

74 | VRIJ NEDERLAND - 26 APRIL 2003

persoon en diens vriendje in dit gebouw laat ondergaan, zijn van een bijna absurde wreedheid. Er is een onderwijzer die de hele klas 'STINKDIER, STINKDIER' laat scanderen, gevolgd door een verheugd 'Soep, soep soep, balle, balle, balle', als de twee 'miepen' weer iets stoms hebben gedaan. Op een schoolreisje schopt hij Leonard tijdens het plassen de brandnetels in, en als hij, terug in de bus, van angst een aanval van diarree krijgt, wordt hij in kranten gewikkeld en onder geregisseerd hoon-gelach als een stinkende prop aan zijn moeder overhandigd.

Een jaar later hebben ze een oud-militair voor de klas, die de kinderen tot bloedens toe mept en een thuis onbegrepen hersenschudding bezorgt. Tijdens de zwemles trekt hij de jongens aan hun geslacht naar zich toe. Als hij slaat in de klas, krult zich in zijn broek een 'verliefde lul'; zien de kinderen.

Dit koel geregistreerde sadisme is zo gruwelijk, dat het bijna ongeloofwaardig wordt. Je kunt je niet voorstellen dat dit kinderen is overkomen, in vredes-tijd, op een school waar ouders hen vol vertrouwen 's ochtends afleverden. Dus zal het wel echt zo gebeurd zijn. De werkelijkheid was, als vaker, te gek voor woorden. Een tikkelteje te erg voor in een roman. En de kinderangst dat het, als je het thuis vertelt, zich morgen verhevigd zal herhalen – omdat je 'geklukt' hebt – is altijd groter dan de volwassen illusie van gerechtigheid. Literatuur helpt niet, maar de beste romans laten zien dat dit, verzonnen of niet, de waarheid was.

Aleid Truijens

Paul Gellings: *Zuidelijke Wandolweg*. De Geus; 157 pagina's; € 16,-. ISBN 90 445 0305 7.

gemeenteraad belde voor een reactie. 'Het eigenlijke publiek van een voorstelling is vaak wel degelijk goed geïnformeerd,' zegt Eric Groeneweg van de Papendrechtse schouwburg, die het publiek bij zijn kassa voor de zekerheid een interview met De Bloeiende Maagden uitreikte. 'Het gaat hier om het beschermen van de mensen die helemaal niet tot het potentiële publiek behoren.'

De afkeurende brieven en e-mails aan Suver Nuver komen van mensen die alleen de NRC-recensie van De Aankondiging hebben gelezen. Daarin stond dat het orthodox-christelijke maar seksueel zeer verknipte gezinnetje op het toneel Jozef, Maria en Jezus voorstellen. Terwijl de theatermakers dat nergens met zoveel woorden zeggen. Vanwege de woedende reacties heeft Suver Nuver besloten om in het programmablaadje nog duidelijker te zijn over het uitgangspunt van de voorstelling. Meer informatie, minder poëzie - het programmaboekje als bijsluiter.

Niks voor Truus Bronkhorst en Marien Jongewaard, die in de aankondigingen van hun dansvoorstellingen meestal volstaan met een kort gedicht. Logisch dus dat de Roosendaalse schouwburgdirecteur niet snapte wat een bijna-pornofilm op muziek van Stravinsky's *Sacre* in hun dansvoorstelling doet. Dat hij niet weet dat de *Sacre du printemps* al bij de eerste uitvoering als schokkend werd ervaren en het door alle grote danskunstenaars als opzweepend vruchtbaarheidsritueel is opgevoerd. Het stond niet op de bijsluiter.

door Hans Toonen

Eigenlijk moeten kindsterren, hoe beroemd en rijk ook, minstens eens per jaar bloemen leggen op het graf van John Leslie Coogan (1914-1984) in Los Angeles. Gewoon als dank voor de American Dream. Want zijn misère is hun geluk.

(Ph-Bladen 10/1/03)

Terug naar Hollywood, begin jaren twintig. Meestal aan de hand van de legendarische Charlie Chaplin heeft Jackie 'The Kid' Coogan vanaf zijn vijfde tot z'n twaalfde jaar miljoenen harten gestolen en nog meer dollars verdiend.

Voor films zoals *My Boy* en *Oliver Twist* stijgt zijn banksaldo telkens met minstens één miljoen dollar, anno 1922 een fenomenaal bedrag.

Terwijl Coogans trotse ouders over zijn wassend vermogen waken, krijgt Jackie zelf zes dollar zakgeld per week.

Helaas, met het groter groeien verschrompelt zijn sterstatus. Zelfs de film *Johnny Get Your Hair Cut* (1927), geheel gewijd aan zijn bezoek aan de kapper, weet de onvermijdelijke val van zijn roem niet te keren. Geen nood, op de bank staan vele miljoenen, zo zalft Coogan zijn gekwetste faam.

Als *The Kid* op zijn 21e jaar een auto-ongeluk overleeft waarbij zijn vader en kindster Durkin het leven laten, vindt hij het hoog tijd om zijn bij elkaar verdiende vier miljoen dollar te vangen. Bovendien heeft Jackie trouwplannen met Betty Grable, de eerste van vier echtgenotes.

Maar mama en even later ook haar nieuwe man denken daar totaal anders over. Na een even gênante als bikkelharde juridische strijd blijft er van Coogans vermogen uiteindelijk 125.000 dollar over, een fool voor de eens bestbetaalde kindster van Hollywood.

VERDRAG

De schaamteloze financiële uitbuiting van Jackie Coogan is na hem rijzende kindsterren bespaard gebleven. Als gevolg van Coogans misère hanteert Hollywood voortaan de zogeheten California Child Actors Bill, beter bekend als het Coogan Verdrag. Gages van kindsterren moeten naar een door justitie gecontroleerd speciaal fonds. Daar varen jeugdige filmtalenten zoals Daniel Radcliffe wel bij. Tenminste, financieel gezien.

Vooraf emotioneel pakt voor sommigen het latere leven harder uit dan verwacht. Zoals voor Macaulay Culkin (1980), de aantekelijke wijsneus in *Home Alone*. Aan de recettes ad 285 miljoen dollar van deze film, maar ook aan de honderden miljoenen van *Home Alone 2* en *Lost in New York*, heeft het verrukkelijke brutaaltje roem en rijkdom overgehouden. Maar geen geluk, zo blijkt uit zijn turbulente schei-

ding van Rachel Miner met wie Culkin op z'n achttiende trouwde. Blijkbaar wil hij van de filmindustrie niets meer weten. Culkin staat voortaan liever op de planken in New York of Londen dan op de set in Hollywood.

ouders

Zitten ook je ouders in het vaak meedogenloze filmvak, dan kom je onderweg naar nog meer faam mogelijk minder beren tegen.

Haley Joel Osmont, nu dertien en op z'n elfde al bijna bekroond met een Oscar voor *The Sixth Sense*, wordt stevig bij de hand genomen door zijn vader, acteur Eugene Osmont. Hooguit vier maanden per jaar krijgt Haley Joel vrij van school om te schitteren in films zoals *Forrest Gump*, waarin hij Tom Hanks zontje mocht spelen. Of om smartelijk te sterven in *Pay It Forward* of te vluchten voor de nazi's in *Edges of the Lord*. Maar net als elke andere kindster krijgt ook Haley Joel nabij de filmset keurig privé-les en navenant huiswerk, precies zoals voorgeschreven in het Coogan Verdrag.

Begin dit jaar door een verslaggever van het Amerikaanse maandblad *Biography* gevraagd naar zijn vrees om straks mogelijk ook in drugs en drank weg te zakken, schokschouderd hij: „Ik zie dat niet als een reëel gevaar. Het is maar waarvoor je kiest: sta je met beide benen op de grond of wil je als kindster plotsklaps de big star uithangen? Gelukkig hebben mijn ouders me geleerd vooral niet naast mijn schoenen te lopen.”

TEMPLE

Natuurlijk is niet elke uitgestraalde kindster terug te vinden in een morsig café of in de goot. Shirley Temple (1928), ooit de set opgedreven door een tirannieke moeder, heeft op tijd ingezien dat haar krullenkopje eens uit de mode zou raken. Dankzij films als *Little Miss Marker*, *Curly Top* en *The Littlest Rebel* is Temple voor miljoenen Amerikanen het lichtpuntje geweest tijdens de Depressie. Na de oorlog teert haar roem op verwaterde glorie. Eind jaren zestig zet ze dan ook een dikke streep onder Hollywood en begint aan een carrière als ambassadrice in landen als het toenmalige Tsjecho-Slowakije en Ghana.

Deanna Durbin (1921) heeft met *Three Smart Girls* (1936) als vijftienjarige in haar eentje Universal uit de rode cijfers gehaald. Als na de oorlog haar faam afbladdert, verhuist ze in 1948 voorgoed naar Frankrijk. Sindsdien wenst Durbin met niemand na te praten over haar roem als tiener, zo weet Bob Koster, zoon van wijlen Henry Koster: „Deanna haatte de hele Hollywood-industrie, omdat die haar van d'r jeugd heeft beroofd. In die tijd bepaalden de filmmaatschappijen hoe sterren zich hoorden te gedragen, met wie ze om mochten gaan, welke opleiding je hoorde te volgen. Voor een wilskrachtige tiener zoals Deanna is zo'n dwangbuis rampzalig. Vooral als je liever zangeres dan actrice wilt zijn.”

DE MUNK

Dichtbij huis heeft ook Danny de Munk (1970) zijn kindsterstatus overleefd, en hoe! Momenteel is hij roerganger in de musical *Titanic*. Straks eenmaal aan wal wachten hem tal van nieuwe uitdagingen. Toch heeft ook aan Danny even het Shirley Temple-effect gekleefd, overgehouden aan zijn instant-roem als het straatschoffe in *Ciske de Rat*, het kassucces van regisseur Guido Pieters. Miljoenen fans zorgen ervoor dat De Munk zich vanaf zijn filmdebuut in 1984 nooit meer 'zo verdornd alleen' hoeft te voelen.

Terwijl Daniel Radcliffe (1989) verzekerd is van verdere tovenarij in volgende Harry Potter-films, loopt het binnen nu en twee jaar met één kindster slecht af, zeker weten. Tenminste, op het witte doek. Want Jake Lloyd (1989), vorig jaar te zien als Anakin in *The Phantom Menace*, zal in de studio's van George Lucas opgroeien als Darth Vader, de duistere demon in *Star Wars*. Gelukkig houdt de knul, geboren in Fort Collins, Colorado, er zelf ook een vette spaarrekening aan over. Dankzij Jackie Coogan, om nooit te vergeten.

Hervormingsplannen justitie Donner / Voorwaardelijke vrijheid 2003-04-08, Trouw

Veel politici en juristen vinden het onbevredigend dat gedetineerden na het uitzitten van twee derde van hun straftijd automatisch op vrije voeten worden gesteld. Op zichzelf is het daarom niet zo'n slecht idee om deze vervroegde invrijheidstelling, de VI, om te zetten in een voorwaardelijke vrijheid. Dat is een systeem dat lijkt op het Amerikaanse probation, het op proef op vrije voeten stellen onder de hoede van de reclassering. Voordeel is dat zo een automatisme wordt vervangen door een stok achter de deur, die de kans op integratie in de samenleving bevordert en de kans op recidive verkleint.

Er zit echter een addertje onder het gras. Minister Donner van justitie wil de voorwaardelijke vrijheid al na de helft van de straf laten ingaan. Dat is een aanzienlijk minder goed idee, waarover de commissie-Otte het afgelopen weekeinde terecht de staf heeft gebroken. Met de invoering van zo'n nieuw systeem mag je verwachten dat justitie tegelijkertijd ernst maakt met de reclassering. Maar daar is geen sprake van. Zoals de commissie constateert: we hebben nergens kunnen vinden dat de reclassering meer financiën en mensen krijgt. Hiermee laadt Donner de verdenking op zich dat zijn wens vooral is ingegeven door het nijpende cellentekort. Maar -en daar heeft de commissie gelijk in- als je het zo aanpakt, kan het effect wel eens averechts zijn. Zonder goede reclassering is de kans groot dat gedetineerden snel weer in de oude fout vallen en toch weer in de cel terecht komen.

Het meest principiële bezwaar is wel dat met dit systeem van voorwaardelijke vrijheid de geloofwaardigheid van de rechtspraak verder wordt aangetast. De rechter zit nu al met het probleem dat hij bij het opleggen van een straf wel of juist niet rekening moet houden met de vervroegde invrijheidstelling. Hoezeer dat een probleem is, blijkt wel uit de discussie over de vrijheidsstraf die Volkert van der G. verdient. Twintig jaar is de uiterste grens uitgedrukt in jaren. De volgende stap is levenslang. Maar door de VI, zo redeneren nu veel mensen, komt Volkert bij een straf van twintig al na dertien jaar op vrije voeten. Het gat tussen twintig jaar en levenslang zou daarom te groot zijn. Met Donners plannen krijgen we nog veel meer van zulke discussies. Niet aan beginnen dus, althans niet op deze manier.

Voorstellen-Donner / Nieuw stelsel strafrecht aan farden geschoten door Louis Cornelisse 2003-04-05, Trouw

DEN HAAG - Het nieuwe sanctiestelsel, zoals minister Donner (CDA, justitie) heeft voorgesteld, kan in de prullenbak. Het vrijlaten van gevangenen na de helft in plaats van twee derde van de straftijd, is ronduit een slecht idee. Ook het voorstel alternatieve sancties tot hoofdstraf te promoveren, vindt geen genade in het advies van de gezaghebbende commissie-Otte.

Het negatieve advies van de commissie is een forse tegenvaller voor Donner, die naast een modernisering van het strafstelsel hiermee ook het cellentekort wil terugdringen. Het rapport van de commissie onder leiding van de vice-president van het gerechtshof in Arnhem, prof. mr. Rinus Otte, is gisteren naar de Tweede Kamer gestuurd. Otte over het explosieve advies 'Vrijheidsbeperking door Voorwaarden': „De samenhang en logica in het sanctiestelsel worden door de voorstellen ernstig verstoord. Soms moet je bekennen dat het bestaande -mits enigszins gemoderniseerd- zo gek nog niet is.”

Met de wetswijzigingen die Donner heeft bedacht, riskeert hij 'verlies aan geloofwaardigheid in de rechtspraak', denkt de commissie. Zeker in een tijdsgewricht waarin de roep om strengere straffen toeneemt, 'wordt een wissel getrokken op het toch al wankele vertrouwen dat de burger in de rechtspleging stelt', staat in het rapport. Straffen fors korter ten uitvoer leggen past daar niet in. Een langgekoesterde wens van de politiek is het opnieuw inrichten van de vervroegde invrijheidstelling, de VI. Nu komt iedere gedetineerde na het uitzitten van twee derde van de straf automatisch op vrije voeten. Dat is een onbevredigende situatie, vinden veel politici en juristen. Vandaar dat Donner heeft bedacht dat de VI na de helft van de straf kan ingaan en de resterende tijd wordt dan omgezet in een voorwaardelijke vrijheid. Dat is een systeem dat lijkt op het Amerikaanse 'probation', op proef op vrije voeten worden gesteld onder de hoede van de reclassering. Zodra de vrijgelaten gedetineerde in de fout gaat, kan die alsnog de rest van de straftijd vastgezet worden. Ook zou de VI reeds moeten kunnen plaatsvinden bij kortere straffen dan nu mogelijk is.

„Het klinkt allemaal heel acceptabel, maar er kleven toch grote bezwaren aan”, zegt Otte. „De rechter zal, net als bij de nu geldende regel, ook bij de helft gaan uitrekenen hoeveel werkelijke straf er moet worden

verschillende alternatieven als hoofdstraf. Vooral omdat de vrijwilligheid er is uitgesloten. De commissie twijfelt daarnaast of sommige alternatieven wel een strafkarakter hebben.

samenbrengen. De werkstraf, schadevergoeding, elektronisch huisarrest, contactverbod en al die tientallen andere mogelijkheden kan de rechter zonder pardon opleggen. De commissie is tegen het benoemen van al die totaal sancties onder één hoofdstraf

bedragen. De commissie heeft niet alleen kritiek op de wijziging van het stelsel aan de achterdeur, maar ook op die in de eerste fase, de voordeur. Donner wil alle alternatieve sancties onder één hoofdstraf

Bovendien hoit een VI bij korte straffen het vonnis van de rechter uit. Daarom moet de voorwaardelijke invrijheidstelling pas mogelijk worden na de voorwaardelijke veroordeling die volgens de commissie maximaal een jaar moet

hebben nergens kunnen vinden dat de reclassering meer financiën en mensen krijgt.” Als gedetineerden op proef in hun vrijheid in de fout gaan en daar wordt niet op gereageerd, wordt straffen ongelofwaardig, vindt Otte.

een goede zaak, vindt de commissie. De bedreiging om bij een misstap weer achter de tralies te belanden, is een stevige stok achter de deur. Commissievoorzitter Otte: „De vraag is wel wie al die voorwaardelijk in vrijheid gestelden begeleidt. We

dat meer aanspraak wordt gemaakt op de celruimte, want degenen die een scheve schaats rijden komen weer terug naar de gevangenis. De voorwaardelijke invrijheidstelling is voor de integratie in de maatschappij

uitgezet. Het stelsel werkt dus strafopdrijvend.” Voor het cellentekort biedt de halvering van de feitelijke strafduur ook weinig soelaas. Als rechters hun strafmaat corrigeren, worden er net zo lange straffen uitgedeeld. Bovendien zit de kans er in

'Eerder vrij na uitzitten tweederde van straf'

Van onze verslaggever
Michiel Kruit
AMSTERDAM

VKT/4

Voor de tweede keer binnen een jaar concludeert een commissie dat vervroegde invrijheidsstelling pas mag worden toegekend nadat een gedetineerde tweederde van de straf heeft uitgezeten.

Vorig jaar adviseerde de commissie-Vegter dit al aan de toenmalige minister van Justitie, Korthals. Zijn opvolger, Donner, kondigde evenwel aan gevangenen al na de helft van hun straf naar huis te willen sturen. Vrijdag raadde een andere commissie de bewindsman opnieuw aan strafvermindering pas na tweederde van de straf toe te staan.

Deze Commissie Vrijheidsbeperking werd voorgezeten door Rinus Otte, vice-president van het gerechtshof in Arnhem. Hij werd bijgestaan door leden van onder meer de advocatuur, het Openbaar Ministerie, de wetenschap en het ministerie van Justitie.

Ook op een ander punt verschilt deze commissie van mening met de minister. Donner wil dat vervroegde invrijheidsstelling al mogelijk is na zes maanden zitten. De commissie-Otte vindt dat een gevangene pas na een jaar strafkorting kan krijgen.

Otte c.s. vermoedt dat Donner met zijn plan is gekomen om het cellentekort verder terug te dringen. Daar zijn zij het niet mee eens. 'Rechters menen op goede gronden straffen op te leggen. Het moet niet zo zijn dat er in de maatschappij een roep is om hogere straffen - zelfs minimumstraffen - en dat het ministerie van Justitie tegelijkertijd veroordeelden al na de helft van de straf naar huis stuurt', zegt Otte.

De commissie had tot hoofdtak te adviseren over de voorwaardelijke veroordeling. In haar rapport stelt ze voor vijftien voorwaarden in de wet op te nemen die de rechter niet alleen kan opleggen bij een voorwaardelijke straf, maar ook bij het schorsen van een voorlopige hechtenis of bij het voorwaardelijk in vrijheid stellen van een gedetineerde.

Het arsenaal van de rechter wordt verruimd, als het aan de commissie ligt, doordat nieuwe voorwaarden in de wet worden opgenomen, zoals het verbod om met iemand contact op te nemen of het verbod zich op een bepaalde locatie te bevinden. In de praktijk gegroeiende voorwaarden als begeleiding door de reclassering en elektronisch huisarrest moeten ook wettelijk worden. De voorwaardelijke celstraf moet maximaal een jaar gaan duren.

Bij overtreding van de voorwaarden moet het OM de straf ten uitvoer leggen, meent de commissie. Dit is een belangrijke wijziging van de huidige, niet goed functionerende systeem waarbij de rechter die beslissing moet nemen.

Hardere acties tegen 'meer op een cel'

Doetinchem De vakbondacties tegen meermanscellen verhardden zich na deze week. Dat is gisteren gezegd tijdens bijeenkomst van Abvakabo FNV. Tot dusver staakten gevangenisbewaarders alleen in pauzes. In Doetinchem maakten tientallen cipiers met een rookgordijn hun motto duidelijk: 'Onze veiligheid gaat in rook op'. Hoe de hardere acties eruitzien, maakte Abvakabo niet bekend. De cipiers hebben bezwaren tegen de plannen meerdere gevangenen per cel op te sluiten. Ze vinden de veiligheidsmaatregelen onvoldoende.

'Geen nieuwe straffen nodig'

Prof. mr. M. Otte over hervorming van het strafstelsel

De Commissie Vrijheidsbeperking heeft onderzocht of het straffenstelsel nog voldoet aan de eisen van deze tijd. Nieuwe straffen zijn niet nodig, concludeert zij.

Door onze redacteur CLAUDIA KAMMER DEN HAAG, 5 APRIL. Het strafrecht heeft er sinds de invoering van het Wetboek van Strafrecht, in 1886, nieuwe doelstellingen en instrumenten bij gekregen. Naast vergelding van de misdaad is het voorkomen van recidive bijvoorbeeld belangrijker geworden. Een straf hoeft niet meer per definitie uitgezeten te worden in de gevangenis, maar kan ook de vorm krijgen van een taakstraf of elektronisch huisarrest.

De vorige minister van Justitie, Korthals, liet in 2001 de Commissie Vrijheidsbeperking onderzoeken of het straffenstelsel nog voldoet. De commissie, onder leiding van prof. mr. M. Otte, moest nagaan of er naast de drie 'hoofdstraffen', vrijheidsbeneming (gevangenisstraf), de taakstraf en de geldboete, een nieuwe hoofdstraf moest komen: de vrijheidsbeperking. „De minister wilde de taakstraf en de voorwaardelijke veroordeling samenvoegen tot één straf: vrijheidsbeperking,” zegt Otte, tevens de vice-president van het gerechtshof in Arnhem. Dat vond de commissie geen goed idee, omdat

het gaat om verschillende sancties die niet onder één noemer zijn te vatten. Als alternatief stelde de commissie voor de voorwaardelijke veroordeling om te bouwen. „Dat biedt zoveel mogelijkheden dat er geen nieuwe straffen nodig zijn.” Otte: „Het voordeel van een voorwaardelijke veroordeling is dat je niet alleen de misdaad vergeldt, maar ook het gedrag van de veroordeelde beïnvloedt.”

Wat wilt u veranderen aan de voorwaardelijke veroordeling?

„Een voorwaardelijke veroordeling is een straf die niet ten uitvoer wordt gelegd mits de veroordeelde voldoet aan een aantal voorwaarden. Naast de algemene voorwaarden dat de veroordeelde geen nieuw strafbaar feit pleegt, kan de rechter een aantal bijzondere voorwaarden stellen, bijvoorbeeld het volgen van een cursus of het zich stellen onder reclasseringtoezicht. Daar heeft de rechter nu veel vrijheid in. Onze commissie heeft een lijst met vijftien voorwaarden opgesteld waaruit de rechter zou moeten kiezen. Die lijst kan voor een belangrijk deel ook gebruikt worden als iemand onder voorwaarden vervroegd in vrijheid wordt gesteld, of onder voorwaarden wordt geschorst uit de voorlopige hechtenis.

„Het voordeel van een voorwaardelijke veroordeling is dat er vaak een element van vrijwilligheid in zit. Een verdachte belooft bijvoorbeeld zich in een inrichting te laten behandelen. Als straf kan dat dis-

M. Otte (Foto Karel Zwaneveld)

proportioneel zijn, maar als voorwaarde niet.”

U vindt dat de leerstraf geen aparte hoofdstraf meer moet zijn.

„Als je een automobilist die betrapt is op dronken rijden een anti-alcoholcursus laat volgen, dan kun je dat nauwelijks een straf noemen. Het zijn eerder vaardigheden die iemand moet aanleren. De leerstraf wordt in ons plan opgenomen in die lijst met vijftien voorwaarden.”

U stelt voor om de uitvoering van voorwaardelijke straffen uit handen te nemen van de rechter. Dat moet volgens u een taak worden van het openbaar ministerie. Wat is daarvan het voordeel?

„Het kan de werkdruk van de rechterlijke macht verlichten. Daarnaast maakt het de strafrechtspleging geloofwaardiger. Want nu worden voorwaardelijke straffen niet altijd meteen ten uitvoer gelegd als een verdachte recidiveert. De rechter moet dan eerst weer een nieuwe uitspraak doen. Dat is ernstig, want daardoor verliest de strafdreiging aan kracht.”

Om het cellentekort op te lossen heeft minister Donner voorgesteld gedetineerden na het uitzitten van de helft van hun straf voorwaardelijk in vrijheid te stellen. Daar is uw commissie tegen. Waarom?

„Stel dat Volkert van der G. geen levenslang krijgt maar twintig jaar cel. Dan zou hij in dat plan van Donner na een jaar of tien naar huis worden gestuurd, mits hij aan bepaalde voorwaarden voldoet. Wij vinden dat de vervroegde invrijheidsstelling op tweederde van de straf moet blijven. En we vinden ook dat bij straffen tot een jaar geen voorwaardelijke invrijheidsstelling zou moeten plaatsvinden. Anders gaan rechters, wellicht mede onder druk van de publieke opinie, langere straffen opleggen. Bovendien is een voorwaardelijke invrijheidsstelling bedoeld om de overgang naar de maatschappij soepel te laten verlopen. Dat vergt goede begeleiding door de reclassering en daar is nu geen geld voor. Wij vrezen voor een verhoogde recidive. Donner wil met zijn plan het cellentekort oplossen, maar wij vrezen voor een avrechts effect.”

Verhuisplicht voor dader bij ernstig delict

D66 wil door extra straf confrontatie met slachtoffer voorkomen

door Jaco van Lambalgen

G+E 9/4

DEN HAAG - De tijd is er rijp voor, vindt D66-fractie leider Boris Dittrich. Jarenlang stond het beschermen van de privacy van de dader van een misdrijf voorop. Maar langzamerhand wordt de positie van het slachtoffer belangrijker. „Je ziet dat mensen allerlei initiatieven gaan nemen en bijvoorbeeld zelf namen van criminelen willen verspreiden om te voorkomen dat er nieuwe slachtoffers vallen. Dat moeten we in goede banen leiden.” Daarom pleit D66 voor het invoeren van een nieuwe straf: de verhuisplicht.

„Er zijn heel schrijnende voorbeelden van slachtoffers die steeds opnieuw onverwacht geconfronteerd worden met degene die hen iets vreselijks heeft aangedaan”, zegt oud-rechter Dittrich. „Zoals de man die twee kinderen uit zijn straat misbruikt had. Hij wilde, nadat hij zijn straf had uitgezeten, per se in zijn eigen huis blijven wonen. De kinderen in de straat raakten echter steeds in paniek als zij de man zagen. Uiteindelijk zijn er vijf gezinnen verhuisd.” In dat soort gevallen vindt hij het beter als een dader verplicht wordt te verhuizen.

„Dat geldt niet alleen voor seksuele delicten. Beroving kan ook heel traumatisch zijn. Zoals de vrouw die beroofd werd door haar achterbuurman en die man steeds opnieuw tegenkwam.”

Dittrich wil dat minister Donner van justitie het wetboek van strafrecht aanpast, zodat de rechter bij ernstige delicten als extra straf kan opleggen dat iemand verboden wordt terug te keren naar zijn 'oude' huis. „De officier van justitie kan dat dan eisen. Hij moet wel goed met de slachtoffers praten, want het heeft geen zin om voor verhuizing te pleiten als het enige slachtoffer in een zaak zelf al besloten heeft dat hij niet in zijn huis wil blijven wonen.”

Het is een extra straf, benadrukt Dittrich. „De officier kan die voorstellen met het doel om een directe confrontatie tussen dader en slachtoffer te voorkomen. Maar groepen bewoners kunnen niet lukraak eisen dat een dader uit hun straat verhuist.”

Als iemand verplicht naar een andere stad of wijk vertrekt, is het de vraag of zijn 'nieuwe burens' geïnformeerd moeten worden.

Dittrich: „Het Amerikaans Hooggerechtshof heeft onlangs besloten dat de namen en adressen van delinquenten op internet gezet mogen worden, met het argument dat ouders extra opletten als iemand die veroordeeld is wegens kindermisbruik in de buurt komt wonen. Je ziet dat mensen in Nederland daar ook voor voelen.”

De D66-leider vindt dit een gevaarlijke ontwikkeling. „Het is vrij naïef om te denken dat mensen alert worden en opletten of zo iemand weer de fout in dreigt te gaan. Ze willen hem gewoon niet in de wijk en proberen zo iemand te verjagen.” Toch vindt hij dat bijvoorbeeld de wijkagent wel gewaarschuwd moet worden als een ex-crimineel in 'zijn' wijk komt wonen.

Dittrich wil strenge regels opstellen voor de informatie-

verstrekking. „Het is aan het openbaar ministerie te beslissen of de politie op de hoogte gesteld moet worden. En dan moet worden vastgelegd dat gevoelige informatie over voornamelijk delinquenten niet mag tuitelken naar bewoners of scholen in de buurt. Ook moet de dader zelf altijd te horen krijgen dat de politie van zijn komst op de hoogte is. Dat kan hem trouwens ook rust geven en voorkomen dat hij in herhaling valt.” De D66'er is ervan overtuigd dat hij in de Tweede Kamer gehoor krijgt voor zijn plannen. „We kunnen het nu regelen. De balans tussen privacy en bescherming van het algemeen belang verschuift. De tijd is er rijp voor. De overheid moet meer aan de kant van burgers gaan staan. Zij moet zelf een goede regeling treffen om te voorkomen dat burgers in hun onvrede te ver doorschieten.”

Afspraak van identificatie

van een onzer verslaggevers DEN HAAG - CDA en PvdA zijn het gisteren in de kabinetsformatie eens geworden over een algemene identificatieplicht. Maar over wat er is afgesproken is enige verwarring ontstaan.

Volgens het CDA gaat de identificatieplicht gelden voor iedereen vanaf 14 jaar, maar dat is volgens PvdA-bronnen, die overigens liever spreken van een draagplicht, nog niet afgesproken. Het huidige, demissionaire kabinet wilde een identificatieplicht vanaf 12 jaar, maar daar

'Gevangene niet eerder vrij'

Door een onzer redacteurs DEN HAAG, 5 APRIL. Het kabinetsplan om gedetineerden eerder in vrijheid te stellen, is geen goede oplossing voor het cellentekort. Dat stelt de Commissie Vrijheidsbeperking in een advies aan de minister van Justitie, dat deze week naar de Tweede Kamer is gestuurd. De commissie, onder leiding van de vice-president van het gerechtshof in Arnhem, prof. mr. M. Otte, is in 2001 ingesteld door de minister van Justitie om advies uit te brengen over een herziening van het sanctiestelsel.

Minister Donner wil - onder meer om celcapaciteit te winnen -

gedetineerden na het uitzitten van de helft van hun straf onder voorwaarden in vrijheid stellen. De commissie-Otte verzet zich tegen dit plan. Zij vindt dat gedetineerden minstens tweederde van hun straf moeten uitzitten voor zij voorwaardelijk vrijkomen. Volgens Otte bestaat anders onder meer het gevaar dat rechters zwaardere straffen gaan opleggen. Hij vreest ook dat de reclassering onvoldoende capaciteit heeft om een grote stroom vervroegd vrijgelaten ex-gedetineerden te begeleiden. Dat zal volgens de commissie leiden tot meer recidive. De commissie had primair opdracht ge-

kregen te onderzoeken of een aantal zogenoemde strafrechtelijke interventies, zoals de taakstraf, begeleiding door de reclassering, elektronisch toezicht en opname in een inrichting, moesten worden omgevormd tot één nieuwe hoofdstraf: de vrijheidsbeperking. Zij concludeert dat dit geen goed idee is, omdat de verschillende vormen te ongelijksoortig zijn. Ook twijfelt de commissie aan het straffen-de karakter van sommige.

De commissie stelt voor de voorwaardelijke straf 'uit te bouwen' en heeft een lijst opgesteld met 15 voorwaarden die de rechter aan een veroordeling kan verbinden.

CDA en PvdA over plicht wekt verwarring

APC 5-4

voelde de PvdA niets voor. De twee partijen willen de komende vier jaar circa 600 miljoen euro inzetten voor de veiligheid. Dat geld is bestemd voor onder meer extra agenten, meer capaciteit voor de rechterlijke macht en meer cellen. Het nieuwe kabinet moet gaan beslissen hoe het geld precies wordt verdeeld. De partijen zijn het er verder over eens dat aan verslaafden onder medisch toezicht heroïne mag blijven worden verstrekt, een wens van de PvdA. Het CDA heeft binnengeslept dat er een einde komt aan het gedogen van kwaliteitscontro-

les op XTC bij houseparty's door overheidsinstanties. Ook hebben de twee partijen afgesproken dat er een fonds komt voor hulp aan slachtoffers van misdrijven. Die moeten nu vaak eindeloze juridische procedures bewandelen om aan schadevergoeding te komen. Wat het vreemdelingenbeleid betreft moeten de partijen nog een akkoord sluiten over een specifiek pardon voor uitgeprocedeerde asielzoekers die al lang in Nederland verblijven en die goed ingeburgerd zijn. Dat zo'n regeling er komt staat vast, maar de voorwaarden moeten nog worden ingevuld.

monopolie heeft op het 'feilloos' peilen van wat onder de burgers leeft. Dat pretendeert de LPF ook helemaal niet.

Net zoals bij maximumstraffen, wordt bij een minimumstraf de ernst van het delict tot uitdrukking gebracht. Anders dan Hermans en Wedzinga lijken te suggereren, wordt niet de bovenkant van de strafmaat door de LPF ter discussie gesteld, maar de onderkant. Zij wijzen op rechtsvergelijkend onderzoek, maar dat richt zich slechts op de gemiddelde hoogte van straffen, of op de maximumstraffen.

Volgens de schrijvers tast het wetsvoorstel de fundamenten van onze strafrechtspleging aan en spreekt er een 'ongemotiveerd wantrouwen' ten opzichte van de rechter uit. Dat is onjuist. De LPF onderschrijft dat het recht op hoorlijke rechtspraak meebrengt dat de vaststelling van de normovertreding door de rechter geschiedt én dat deze voldoende ruimte krijgt bij de bepaling van de op te leggen sanctie. De hamvraag is echter: wat is voldoende? De bestaande vrijheid van de rechter bij het bepalen van de op te leggen straf is al gebonden, zij het door een maximum. Licht het dan niet in de rede om te veronderstellen dat er voldoende ruimte over blijft, zelfs als die ruimte aan de onderkant wordt beperkt door een minimum? Dan is de hoogte van het minimum een punt van discussie en niet het minimum zelf. Minimumstraffen laten de zelfstandige vaststelling van de normovertreding door de rechter onverlet en laten de rechter voldoende ruimte om tot een gepaste straf te komen. Het ijkpunt van strafrechtsple-

ging moet zijn een voldoende vergelding voor het vergrijp alsmede bescherming van de maatschappij, zodat de burger het gevoel heeft dat het recht zijn loop heeft gehad. Hogere (gevangenis-)straffen scheppen wel degelijk een veiliger maatschappelijk klimaat. Het LPF-voorstel betreft geweldsdelicten omdat deze delicten een levensgrote impact hebben op het slachtoffer.

Terecht signaleren de raadsheeren dat een bij velen bestaand gevoel van onveiligheid heeft geleid tot de wens om te komen tot een effectieve en daadkrachtige strafrechtshandhaving. Zij zijn van mening dat zulks bereikt kan worden door het vergroten van de pakkans en de verhoging van de doorlooptijd van strafzaken. Voorts erkennen zij dat de gedachte dat rechters te laag straffen bij menig een weerklank vindt. Zelfs vinden zij dat rechters niet doof moeten zijn voor dergelijke geluiden. Echter, hier stukt hun betoog. Op welke manier moeten rechters dan wel tonen dat zij oog voor de maatschappelijke realiteit hebben? Indien zij bedoelen dat men zwaard zou moeten straffen moet er rekening mee gehouden worden dat dit besef bij de ene rechter eerder, en wellicht ook in andere mate, zal doordringen dan bij de andere. Hier komt de rechtsgelijkheid in het geding. Het is onaanvaardbaar indien tussen de gerechten grote verschillen in strafmaat optreden. Minimumstraffen zullen ongetwijfeld bevorderen dat een meer gelijkmatige bestraffing plaats vindt.

PORTRAIT DITTRICH
NRC 28/4

Unger maakte van dichtbij mee hoe Dittrich in zijn praktijk als advocaat, en vanaf 1989 als rechter in Alkmaar, „zijn ervaring meenam naar de politiek”. Als Kamerlid maakte hij zo, met anderen, een initiatiefwetsvoorstel voor het invoeren van spreektijd voor slachtoffers en nabestaanden in strafprocessen, en een ander initiatiefwetsvoorstel voor het strafbaar stellen van stalking. Ze gaan terug op ervaringen die Dittrich zelf 'in het veld' opdeed. Zo werd hij zelf ooit gestalkt door een voormalige partner van een cliënte, die hem ten slotte met een aardappelschilmesje tot in de tram op de huid zat.

Het verbaasde eigenlijk niemand dat Dittrich de politiek inging, zegt Unger. In 1985 werd hij bestuurslid van de afdeling Amsterdam van D66 en in 1990 kwam hij in de stadsdeelraad-Zuid. Unger: „Hij heeft er nooit een geheim van gemaakt dat zijn ambities bij de landelijke politiek lagen.” Arnold Jan Pennink, door Dittrich de stadsdeelraad ingehaald, zag zijn optreden in de lokale politiek als „een opstapje naar de landelijke politiek”. Hij was, zegt Pennink, het type raadslid dat „met een grote compassie” bijna overal achteraan ging. „Maar hij vroeg zich altijd af: wat levert dit dossier mij aan publiciteit op. Hij gebruikte het openbare belang net zo goed voor het belang van de Boris Dittrich-

Minimumstraf goed voor rechtsgevoel

B.J. Eerdmans en H.A. Schuurman

NRC 1/5

In hun artikel 'Minimumstraffen zijn geen panacee' laken de rechters Hermans en Wedzinga het LPF-initiatief wetsvoorstel tot invoering van minimumstraffen voor bepaalde geweldsdelicten

(Opiniepagina, 15 april).

In Nederland wordt de rechtsorde bij een delict vaak driemaal geschokt, de eerste keer bij de daad zelf, de tweede keer bij het opleggen van de vaak in de ogen van het grote publiek zeer milde straf en de derde keer bij de vervroegde invrijheidsstelling. Oog hebben voor de realiteit wordt door Hermans en Wedzinga 'waan van de dag' genoemd. Zij stellen dat de LPF geen

Minimumstraffen zijn geen panacee

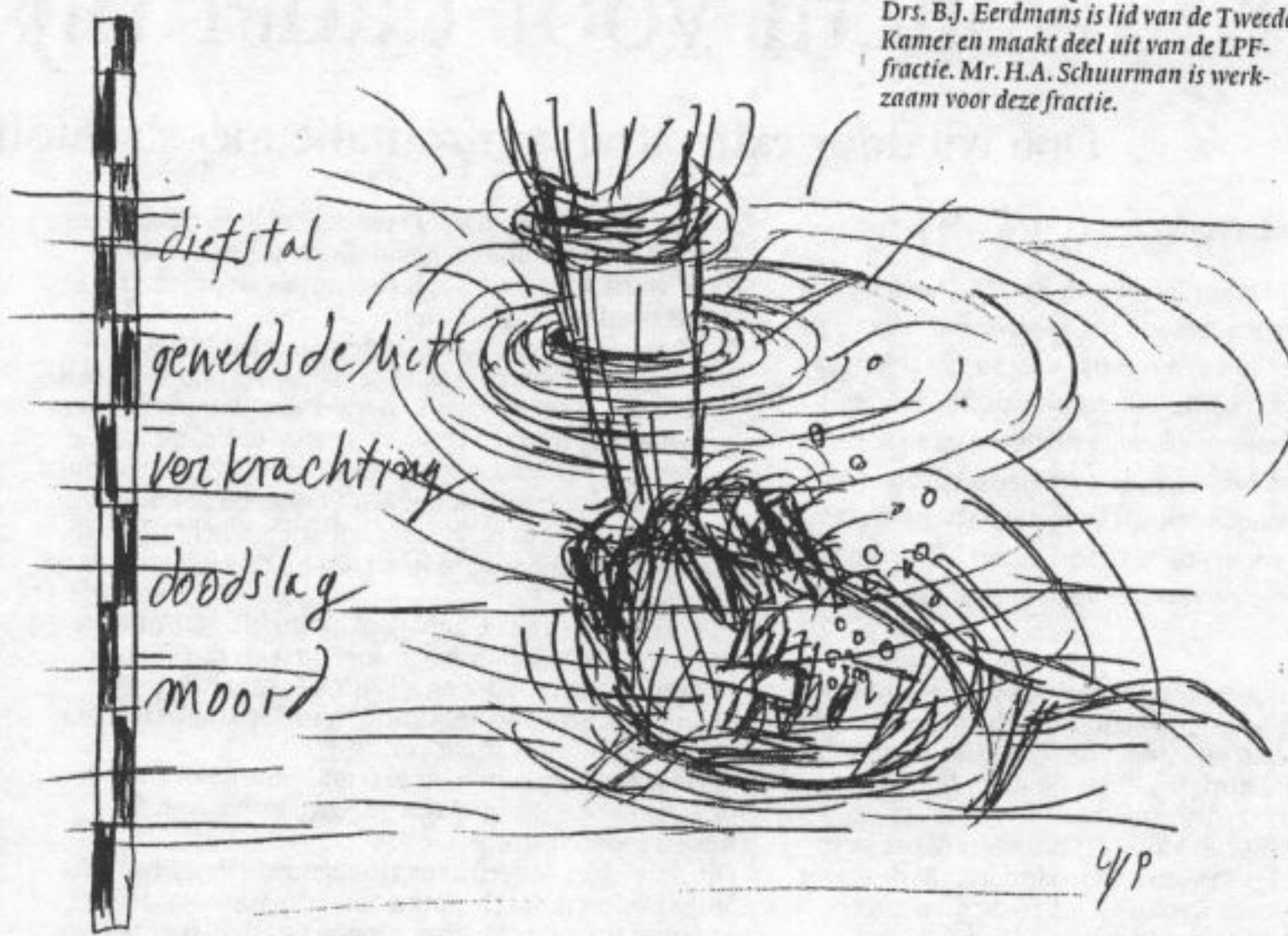
Uit het LPF-wetsvoorstel om minimumstraffen voor bepaalde geweldsdelicten in te voeren, spreekt onterecht wantrouwen ten opzichte van rechters. Bovendien leiden minimumstraffen niet tot een veiliger maatschappelijk klimaat, menen H.L.C. Hermans en W. Wedzinga.

NRC 15/4

Het bij velen bestaand gevoel van onveiligheid heeft geleid tot de wens om te komen tot een effectieve en krachtdadige strafrechtshandhaving. Zo bepleiten de LPF-kamerleden Eerdmans en Stuger in een voorstel van wet de invoering van minimumstraffen voor bepaalde geweldsdelicten. Op verkrachting zou een gevangenisstraf van ten minste zes jaar moeten staan, op doodslag ten minste acht jaar en op moord ten minste tien jaar.

Van de Memorie van Toelichting straalt de waan van de dag af: er wordt verwezen naar een geweldsdelict dat zich de dag voor de indiening van het wetsvoorstel zou hebben voorgedaan. Uit de, voor het overige summiere, toelichting blijkt niet dat de indieners zich rekenschap hebben gegeven van de betekenis van hun voorstel voor ons strafstelsel en van de technische complexiteit ervan. Zij constateren slechts dat de rechter al gebonden is aan maximumstraffen en dat dus binding aan minimumstraffen in de rede ligt. Voorlopig zou die binding alleen voor bepaalde geweldsdelicten moeten gelden, omdat volgens hen de verhouding tussen enerzijds de ernst van geweldsdelicten en de gevolgen voor slachtoffers en eventueel nabestaanden en anderzijds de opgelegde straffen is zoekgeraakt.

Uit het voorstel spreekt een ongemotiveerd wantrouwen ten opzichte van de rechter. En het ondermijnt één van de fundamenten van onze strafrechtspleging, namelijk dat de rechter de vrijheid heeft om na een weging van alle in aanmerking komende omstandigheden van het geval - de ernst van het feit, de omstandigheden waaronder het is begaan en de persoon van de dader - een rechtvaardige straf te bepalen of om zelfs te volstaan met een schuldverklaring zonder oplegging van straf. Het wetsvoorstel is gebaseerd op

Drs. B.J. Eerdmans is lid van de Tweede Kamer en maakt deel uit van de LPF-fractie. Mr. H.A. Schuurman is werkzaam voor deze fractie.

TEKENING: CYPRIAN KOSCIELNIAK

de gedachte dat rechters te laag straffen en dat het opleggen van hogere gevangenisstraffen een veiliger maatschappelijk klimaat schept. Of rechters ook te laag straffen wordt niet onderbouwd en kan ook niet of moeilijk worden onderbouwd omdat een referentiekader ontbreekt. Er zal toch een ijkpunt moeten zijn op basis waarvan kan worden bepaald of het strafklimaat als 'te mild' moet worden gekenschetst. Het beroep dat wordt gedaan op 'de burger' en de 'maatschappij' is nietszeggend. Alsof de burger en de maatschappij éénduidige entiteiten zijn en er een uitgekristalliseerde, gelijklopende opvatting op na houden. Ook blijkt uit het voorstel van wet dat het moeilijk werken is met zwingende meerderheden. Het kan zijn dat de indieners van het voorstel een feilloos gevoel hebben voor wat de 'burger' en de 'maatschappij' van de rechter verlangen, maar het lijkt er meer op dat zij een proefballon hebben opgelaten.

Onduidelijk is eveneens hoe zwaar of hoe licht rechters plagen te straffen en welke parameters daarbij zijn gehanteerd. Uit rechtsvergelijkend onderzoek blijkt dat het strafklimaat in ons land zo mild nog niet is. Gemeten

aan het strafklimaat van de ons omringende landen, zijn wij een middenmoter.

De vraag welke straf in een voorkomend geval aan dit 'maatschappelijk' watermerk voldoet, blijft onbeantwoord. In het achterhoofd zullen de indieners aan vergelding

Wetgever moet niet voor rechter willen spelen

als strafdoel hebben gedacht, waarbij de ernst van het feit en de gevolgen voor het slachtoffer de maat bepalen. Dat de gevolgen voor het slachtoffer tot uitdrukking komen in de ernst van het feit hebben de LPF-Kamerleden over het hoofd gezien. En dat de rechter met de mate waarin de dader een verwijt kan worden gemaakt slechts beperkt rekening kan houden, heeft de indieners niet weerhouden. Ook het effect van de straf speelt niet of nauwelijks een rol. En het relateren van de straf aan wat in (enigszins) vergelijkbare ge-

liseerd, dan zal het vergroten van de pakkans meer gewicht in de schaal leggen. Hetzelfde geldt voor de vergroting van de doorlooptijd van strafzaken. Maar dat kost geld en het is goedkoper te roepen dat rechters niet hard en efficiënt genoeg werken.

Ontegenzeggelijk vindt de gedachte dat rechters te laag straffen bij menig een weerklank. En rechters moeten ook zeker niet doof zijn voor dergelijke geluiden. Het is te gemakkelijk om de roep om zwaardere straffen van tafel te vegen als borrelpraat, al nodigt het voorstel van wet daartoe wel uit. Het is ook te gemakkelijk om het voorstel in de prullenmand te deponeren omdat de indieners geen rekening hebben gehouden met de implicaties van hun suggesties voor bijvoorbeeld bepaalde leerstukken van het strafrecht als poging, voorbereiding, medeplichtigheid et cetera.

Op zich is er niets tegen discussies over fundamentele kwesties die in het geding zijn. De verdere Europese eenwording, ook op het terrein van de rechtspleging, zal tot een herbezinning op de grondslagen van ons strafstelsel moeten leiden. Die aandacht betekent echter niet zonder meer dat tot de invoering van minimumstraffen zou moeten worden overgegaan. En zeker niet zonder dat de rechter de mogelijkheid zou worden geboden gemotiveerd van een wettelijk bepaald strafminimum af te wijken.

Rechters moeten zich niet buiten de discussie over grondslagen houden. Dat is al te vaak gebeurd en het heeft tot gevolg dat de magistratuur achter de feiten aanloopt. In een tijd waarin de politiek en de maatschappij zich in toenemende mate 'bemoeien' met het strafrecht, kan de rechterlijke macht niet buiten spel staan. Daarbij past natuurlijk terughoudendheid. De scheiding van de machten is waardevol. Het is niet passend dat de rechter de rol van wetgever gaat spelen. Anderzijds moet de wetgever ook niet op de stoel van de rechter plaatsnemen. De overheid die de rechterlijke vrijheid op het gebied van de straftoemeting aan banden wil leggen, speelt een gevaarlijk spel. De rechter moet de vrijheid behouden in alle gevallen een straf op te leggen die rechtvaardig is.

Mr.dr.H.L.C.Hermans en mr.dr. W. Wedzinga zijn verbonden aan het Gerechtshof te Leeuwarden, respectievelijk als vice-president en raadshere.

PORTRET P.P. Lampe (Batavia, 3 april 1940)

BV." In 1994 kwam Dittich als nummer dertien in de Kamer, in het jaar dat D66 24 zetels haalde en Paars I werd geboren.

Als Kamerlid trok Dittich vanaf het begin, onder meer als woordvoerder asielbeleid en justitie, veel aandacht. Mediabelust en overijverig, noemden collega-Kamerleden hem. Hij kwam al vlot in de toptien van meest geciteerde Kamerleden. Hij deed ook veel. Zo werkte hij mee aan vier initiatiefwetsvoorstellen, onder meer voor een vaste boekenprijs (met GroenLinker Halsema). In *Een blauwe stoel* beschrijft Dittich hoe hij zich bij zijn werk in de Kamer, dat hij „soms abstract” noemt, laat leiden door persoonlijke ervaringen en die van anderen, zoals een Nederlandse vrachtwagenchauffeur in een Marokkaanse gevangenis en een Marokkaanse vrouw die een andere identiteit nodig heeft om veilig te zijn voor haar familie. Dittich kiest, schrijft hij, in de balans tussen dader en slachtoffer de kant van het slachtoffer. Volgens fractiegenoot Boris van der Ham leidt Dittich ook zo de fractie, die onder hem weer „minder intellectualistisch” te werk gaat: „Hij heeft veel oog voor democratisering in 'kleinere' zin: het strijden tegen onrecht dat mensen concreet treft, en dat voor een deel ook weer de schuld is van het politieke systeem.” In de fractie was Dittich steeds „een van de knappe koppen” die over alles zeer uitgesproken is, zegt Augusteijn. Soms maakte hem dat overigens ook binnen de eigen partij omstreden, bijvoorbeeld toen hij drie jaar geleden in Het Parool betoogde dat Nederland emigratie moest bevorderen, kinderbijslag voor

het tweede kind op termijn moest worden afgeschaft en asielzoekers in eigen regio opgevangen, omdat Nederland „te vol” was. Hij trok een vergelijking met een vol rattenhok, dat ratten agressief maakte. Ex-fractiegenoot Pieter ter Veer: „Dittich toonde zich het toonbeeld van een democratie. Hij paste zich volledig aan toen de fractie vond dat dit te ingewikkeld was om uit te leggen.”

Oud-Kamerlid Middel (PvdA), die Dittich als collega-woordvoerder veel tegenkwam, noemt hem wel een „zeer goed Kamerlid, met scherp politiek inzicht en kennis van zaken”. Hij is bovendien een goed onderhandelaar, zegt Middel, die tijdens de kabinetsformatie van 1998 met hem en VVD'er Kamp de paarse vreemdelingenwet voorbereidde. „Altijd heel rustig, en hij ging goed onderbouwd en inhoudelijk in op de argumenten van de ander”. In 1998 wist Dittich via de formatietafel en D66-onderhandelaar Thom de Graaf VVD en PvdA mee te krijgen om het huwelijk open te stellen voor homoseksuelen. Voor SGP'er Kees van der Staaij geldt Dittich onder meer daarom als zijn grootste tegenpool in de Kamer: „Hij heeft namens zijn partij zo getriomfiseerd over hun successen tijdens Paars, juist die successen die wij zo erg als nederlaag hebben beschouwd: het homohuwelijk, de euthanasie en de afschaffing van het bordeelverbod.” Middel was „verbaasd over de compassie” die Dittich in zijn boek aanvoert als zijn drijfveer. Dittich is een „echte politicus”, vindt Middel. „Er waren echt wel veel dingen in de Kamer die je van SP tot SGP aanpakte. Maar bij Dittich ging het uiteindelijk altijd om wat Dittich gedaan heeft.” *MRC 20/4*

- Doctoraal Nederlands recht, Rijksuniversiteit Leiden (1962)
- Rechter rechtbank Arnhem (1973-1977)
- Lid Hof van Justitie Nederlandse Antillen (1977-1982)
- Vice-president rechtbank Zwolle (1982-1986)
- President rechtbank Groningen (1986-1996)

VK 19/4

- Voorzitter RAIO-selectiecommissie, opleiding voor rechters en officieren (1989-1991)
- Hoofdredacteur *Trema*, tijdschrift voor de rechterlijke macht (1995-2000)
- Voorzitter van de Presidentenvereniging en medevoorzitter van het dagelijks bestuur van de Presidentenvergadering (2002)

Nederland betaalt een hoge prijs voor de crisis in de rechtshandhaving, vindt Lampe. Hij heeft een citaat klaar liggen van Kees Schuyt, hoogleraar sociologie en lid van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid: 'Een groot tekort in strafrechtelijke rechtshandhaving betekent dat willekeur ontstaat in wie wel en wie niet en wat wel en wat niet wordt opgespoord, vervolgd en gestraft. De grondwaarde van een rechtstaat, vermindering van willekeur, komt hier in het gedrang. Verbeterde opsporing is hier een acute noodzaak. Niet strenger, maar eerder en vaker en vooral effectiever straffen van wetsovertreders kan aan een noodzakelijk herstel van vertrouwen in justitie bijdragen.'

Sneller straffen en minder willekeur in de vervolging, daar gaat het om. Zwaarder straffen, daar

ziet Lampe niet veel heil in. In Nederland wordt in vergelijking met de rest van Europa al behoorlijk pittig gestraft. Liever ziet hij een beperking van het recht op hoger beroep bij de Hoge Raad. 'Twee instanties, rechtbank en hof, zijn doorgaans genoeg. Met een derde rechtsgang is de rechtvaardigheid niet altijd gediend.'

Voorts zit in het schikken met het Openbaar Ministerie nog veel rek, meent Lampe. Het aangaan van een transactie zou ook gewoon een straf moeten worden, inclusief schulderkenning. 'Het zou een idee zijn als het Openbaar Ministerie dat gewoon kan opleggen. En dat zou dan meer mogen zijn dan een geldboete of een kleine werkstraf. Ben je het er niet mee eens, dan kun je altijd nog in beroep bij de rechter.'

Hij hoopt vurig dat het voorgestelde spreekrecht voor slachtof-

fers in de rechtszaal niet doorgaat. 'Denk na! Ik kan toch niet zeggen tegen een slachtoffer van verkrachting: "Mevrouw, u hebt maar drie minuten." Dat gaat heel veel tijd kosten. Ik vind de zorg voor het slachtoffer heel belangrijk, maar de rechtszaal, waar het toch om de verdachte gaat, is daar niet de plaats voor.'

Bij de politierechter komen nu al veel zaken die veel te zwaar zijn voor behandeling door één rechter, zegt Lampe. Dat zijn zaken waar je met z'n drieën naar moet kijken, waarover je moet kunnen wikkelen, wegen en overleggen. Daarmee is de grens bereikt. Ik ga niet meer zeggen: een moord kunnen we ook wel enkelvoudig afdoen. We hebben bepaalde opvattingen over hoe je je werk als rechter behoort te doen.'

OM-baas hekelt dubbele moraal van de burger

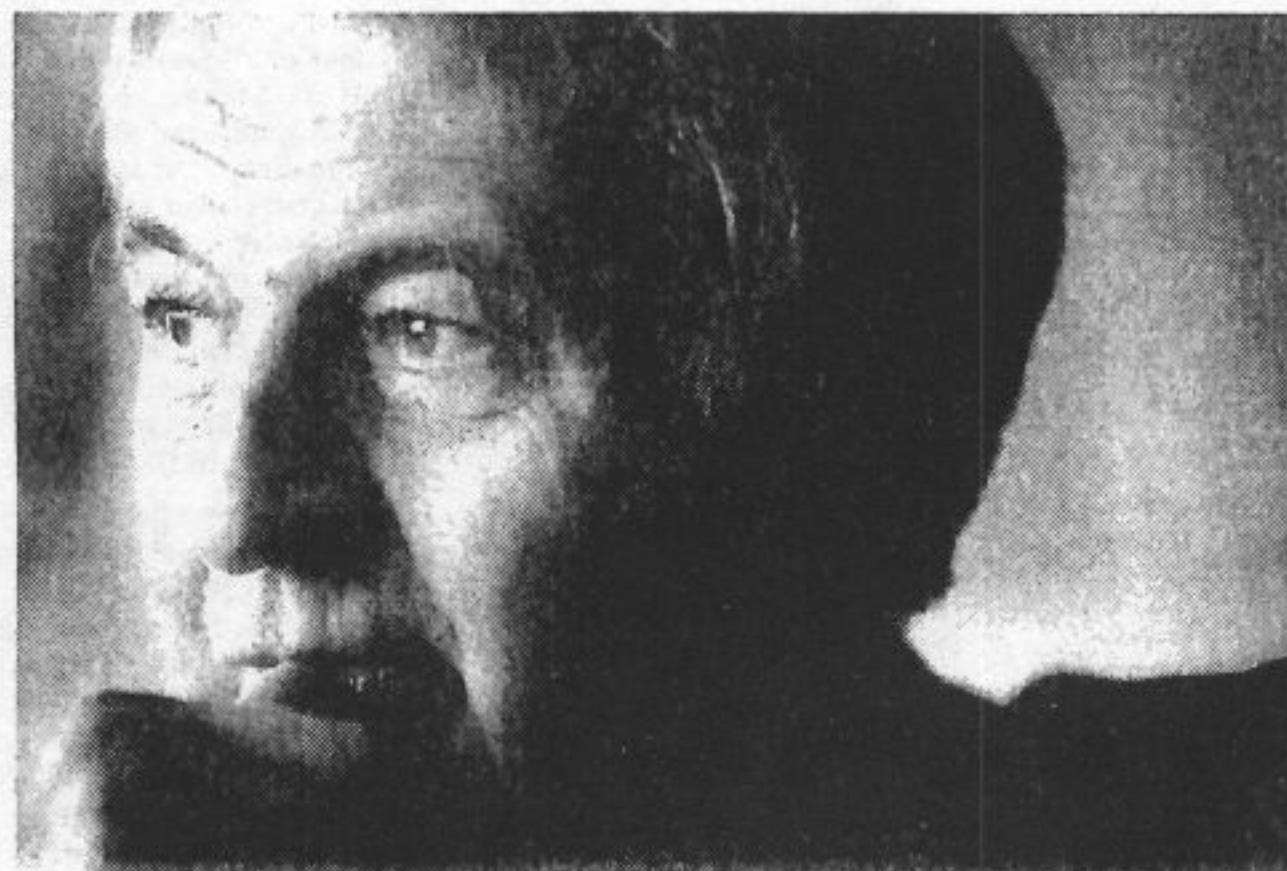
door Ferdi Schrooten

G+F 31/3

DEN HAAG - Mr. Joan de Wijkerslooth, de hoogste baas van het openbaar ministerie (OM), oogt zorgeloos in turbulente tijden. Maar de dubbele moraal van de burger en de 'volstrekt overspannen verwachtingen' van het strafrecht blijven hem dwars zitten.

Extra beveiliging voor ambassades, verscherpte waakzaamheid rond drinkwaterbuffers, industriële complexen en andere 'vitale doelen'. Het is oorlog in Irak, maar Nederland loopt qua beveiliging nog niet helemaal op zijn tenen, verzekert De Wijkerslooth. „In dit soort situaties zijn politiemensen bereid extra uren te draaien. We kunnen ook uitwijken naar de marechaussee.” En in het ergste geval is er altijd nog het leger. „De huidige beveiligingsmaatregelen kunnen we een aantal maanden volhouden.”

Dan moet het wel 'redelijk veilig' blijven. De Wijkerslooth verwacht dat Nederland ongeschonden door de komende maanden komt. „Maar we tellen onze knopen. Nederland is potentieel heel kwetsbaar voor terroristen. Morgen kan zomaar alles anders zijn, dat hebben we geleerd van de aanslagen in Amerika. Toch kunnen we ons niet tegen alles beveiligen. Dan wordt Nederland onleefbaar.” De OM-baas roept op alert te blijven, ook naarmate de oorlog langer duurt. „Terroristen komen doorgaans niet als je er klaar voor bent. Ze wachten tot iedereen slaapt.” Naast de crisis in Irak volgt De Wijkerslooth dezer dagen nauwgezet het proces tegen Volkert van der G.. De OM-baas heeft weinig twijfels over een goede afloop. Hij waagt zich niet aan een voorstelling over de strafreis of het uiteindelijke vonnis. „Maar laat ik zeggen dat de kans dat Volkert morgen op straat komt te staan, nul is. De zaak is smetteloos

Joan de Wijkerslooth. Foto: GPD/Harmen de Jong

aangepakt. We hebben elke tegel omgekeerd.” Alle complottheorieën kunnen de prullenbak in: Van der G. heeft alleen gehandeld. „Zijn advocaten kunnen geen konijn meer uit de hoge hoed toveren.” Zo relaxed als de super-procureur-generaal praat over Irak en Van der G., zo zichtbaar worstelt hij met de manier waarop de burger het strafrecht beschouwt. „De Nederlander legt af en toe een dubbele moraal aan de dag, maar heeft wel torenhoge verwachtingen van het strafrecht.” De klachten van de burger zijn bekend: er worden te weinig boeven gevangen, krap een op de vijf aangegeven misdrijven wordt opgelost en van de 700.000 fietsendiefstallen per jaar wordt slechts een klein gedeelte opgelost, terwijl er wel veel tijd is voor het opsporen van snelheidsovertreders. De Wijkerslooth kent de geluiden, maar

wijst op de achterkant van het gelijk. „De 700.000 fietsen die jaarlijks in Nederland worden gestolen, worden echt niet alleen gepikt door junks.” De OM-baas doelt op de vele jongeren die wel eens een fiets stelen en de mensen die een fiets van een junk kopen voor tien euro. „U doet dat niet, ik doe dat niet, het zijn niet onze kinderen natuurlijk, maar het gebeurt wel. Van mij is ook al tien keer een fiets gestolen, maar dan steel ik er geen terug en ik koop ook geen gestolen fiets van een junk. Doe je dat wel, dan hou je zo'n circuit in stand.” De dubbele moraal treft De Wijkerslooth meer aan. „Het gaat dan niet alleen om verkeersovertredingen, maar ook ernstiger delicten. „Hele straten kweken wiet in opdracht van de georganiseerde misdaad. Dat is heus niet allemaal voor eigen gebruik.”

Politie en justitie zijn loyaal aan de wensen van de politiek. Toch wordt de kruwagen van de ordehandhavers en misdaadbestrijders wel heel erg vol geladen, vindt de OM-baas. Hij wil dat telkens een afweging wordt gemaakt waar de beschikbare capaciteit van politie en justitie moet worden ingezet. Liever meer mankracht voor het oplossen van overvallen en geweldsdelicten en voor minder zichtbare vormen van zware criminaliteit, zoals mensensmokkel en illegale wapenhandel, dan voor het handhaven van regeltjes op het gebied van milieu en bouwvoorschriften. „We hebben in Nederland heel wat strafbaar gesteld. De caféhouder die zijn stoel te ver op de stoep zet, de bakker die te weinig zout in het brood doet. Maar moeten wij dan overall mensen neerzetten om op dat soort overtredingen toe te zien? Laat de bakker zelf bepalen hoeveel zout hij in zijn brood doet. Koopt niemand dat brood meer, dan gaat hij vanzelf overstag.” De Wijkerslooth spreekt in dit verband van 'overdreven verwachtingen van het strafrecht'. „Ons strafrecht is begonnen met een soort tiengeboden-strafrecht. Daarmee werden alleen de normen strafbaar gesteld waarvan iedereen vond dat ze niet door de beugel konden. Moord en doodslag, stelen, dat soort dingen. De rest werd onderling geregeld. Gevolg was dat iedereen begreep waarom die normen werden gehandhaafd. Dat is nu niet meer altijd het geval.” De Wijkerslooth vindt dat de Nederlander zelf ook een duit in het zakje moet doen. „Als mensen maatregelen nemen tegen inbraken, dan komt de politie als er toch is ingebroken. Maar wie vindt dat hij moet kunnen leven met een open voordeur en een portemonnee voor het grijpen in de keukenla...? Tja, ook daar zullen we iets aan moeten doen, maar realistisch is het niet meer in deze samenleving.”

Al jaren zijn politie en justitie niet opgewassen tegen de groei van de misdaad. Nu komen ze daar rond voor uit.

Het openbaar ministerie is de regisseur van de misdaadbestrijding.

Hoe maakt het zijn keuzes? Welke crimineel komt

voor de rechter? En luistert het OM wel naar Den Haag?

Joke Mat dook onder bij het parket van Den Bosch.

Portret van een watertrappelende organisatie.

Het strafmaatoverleg *NRC 1/11 05*
Dinsdagmiddag, vier uur. Een vergaderzaaltje op de derde verdieping druppelt vol officieren. Ze gaan het hebben over een passende straf voor Kobus P., de verdachte met wie dit artikel begon. Het is twee dagen voor

hij zal worden berecht voor de moord op de ex van zijn buurvrouw. De bepaling van de strafreis is het eindpunt van de besluitvorming over een individuele zaak. Meestal doet de officier het alleen, maar lastige of gevoelige zaken worden in Den Bosch soms

'parketbreed' doorgesproken. 'De officier moet op de zitting goed beslagen ten ijs komen', zegt hoofdofficier René Craemer. 'Daarom wisselen we in het strafmaatoverleg de argumenten uit. Het gaat soms om jaren gevangenisstraf, daar mag best stevig over gedebatteerd worden.' Dit geschiedt altijd achter gesloten deuren - naar buiten toe heeft vrouw Justitia één gezicht. Voor deze ene keer mag er een buitenstaander bij aanwezig zijn.

Persofficier Guus Bos zit het overleg voor. Aanwezig zijn verder de hoofdofficieren René Craemer (Den Bosch) en Charles van der Voort (Eindhoven), de officieren Jan-Willem Grimbergen, Annemiek Tubbing, Roy Appels, Mart de Bruijn, Mariska Wijnbelt, Neeltje Geldermans en Dounia Benammar en een vijftal 'raio's' (leerling-

magistraten op praktijkstage). De gemiddelde leeftijd ligt rond de 40. De mannen zijn in das en pak, maar de sfeer is vrij los.

Kinderporno

Uit de volgende zaak komt de subjectiviteit van het strafrecht nog duidelijker naar voren. Op de computer van een 41-jarige man is tijdens een reparatie kinderporno aangetroffen. Bij huiszoeking vindt de politie nog een computer vol porno. 'Ik schat zeker duizend afbeeldingen', zegt Mariska Wijnbelt, die de zaak heeft aangedragen. De man heeft tegen de politie gezegd dat hij de porno heeft gedownload maar dat hij er niet opgewonden van wordt. Hij heeft geen kinderen, geen vaste relatie en een goede baan. 'Is het schokkende porno?', vraagt Guus Bos. Een raio stelt voor wat foto's rond te laten gaan, maar dat wordt afgewezen.

Peiling | Meer camera's? 17/4

Leen Brink, voorzitter van de winkeliersvereniging van winkelcentrum Kraaiennest, waar Amsterdam in 1999 begon met cameratoezicht: "De winkelmensen zeggen niet: wat een heerlijk oord is het hier, maar ze voelen zich wel gesteund. De camera's zijn er voor ons en tegen de kleine groep criminelen. Sinds de plaatsing van de camera's is de criminaliteit minder overheersend aanwezig. Ik gun andere stadsdelen daarom ook hun cameratoezicht."

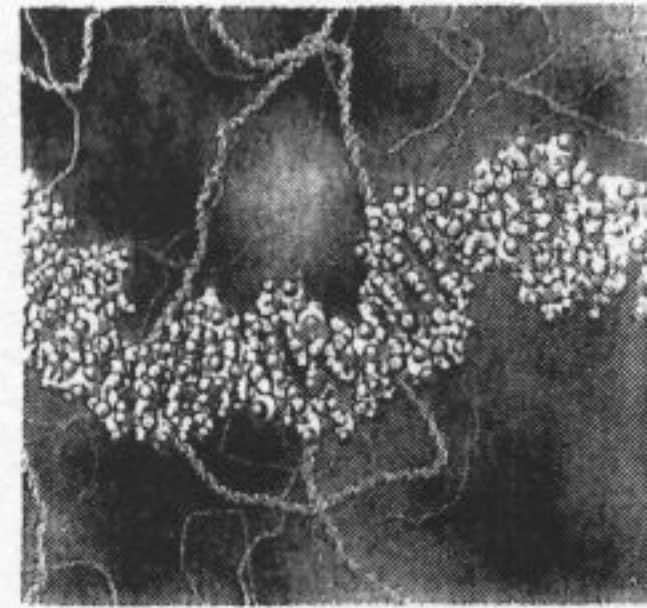
Maurice Wessling van de website www.spotthecam.nl, een project dat de camera's in de Amsterdamse binnenstad in kaart brengt: "De hele binnenstad hangt al vol met camera's. We hebben er zo'n 300 geteld. We weten niet of ze van de sigarenboer, de politie of de gemeente zijn. Ze zijn anoniem dan de anonimiteit die ze bestrijden. Onze website is geen anticamera-campagne. We willen laten zien dat camera's onderdeel van het straatmeubilair zijn geworden, zodat mensen zich gaan afvragen van wie ze zijn en waarom ze er zijn."

Gert Onne van de Klashorst, woordvoerder van het College Bescherming Persoonsgegevens dat de regering adviseert over privacybescherming: "In de Wet Bescherming Persoonsgegevens staat dat je een afweging moet maken tussen privacybescherming en veiligheid. De verwachtingen van camera's zijn vrij hoog, maar uit evaluatie in verschillende steden blijkt dat ze niet erg effectief zijn." Petra Noordhuis

Prof. mr. Egeert Dommering, directeur van het Instituut voor Informatierecht aan de UvA: "Cameratoezicht is in beginsel inbreuk op het privacyrecht. Een camera mag alleen als dat strikt noodzakelijk is, zoals bij gevaar

De sociale pressie van een DNA-sessie

Een jongen in Sint Philipsland heeft een moord bekend. Hoe kon hij zo dom zijn mee te werken aan een DNA-onderzoek? Over de druk van een openbare DNA-sessie in het dorpshuis.

DNA-molecuul (Foto Smithsonian Institution)

justitie), dan heeft hij wettelijk recht op zo'n tegenonderzoek. Peter de Knijff zegt: "Vanuit mijn vakvisie vind ik DNA één van de beste manieren om een dader te vinden. Technisch is het een prachtig middel om een zaak te kraken. Maar persoonlijk zou ik nooit meewerken aan een DNA-onderzoek. Alleen al het verzoek vind ik een inbreuk op mijn privacy." De Knijff vindt de sociale pressie waarmee grootschalige DNA-onderzoeken gepaard gaan eigenlijk onverantwoord. "Er moet een principiële discussie komen over de vraag of een grootschalig DNA-onderzoek in een zo kleine dorpsgemeenschap eigenlijk wel mag."

Toen de Zeeuwse politie had vastgesteld dat de verdachte van de moord op Jakob Serné iemand moest zijn die ze open zou doen, en dat het om een man moest gaan, toen zijn in het dorp 80 mannen van veertien jaar en ouder geselecteerd. Van de postbode tot de tapijtlegger van twee jaar geleden. Van de zaakofficier die als eerste op de plaats delict aanwezig was, tot de achterbuurjongen. Alleen kregen een brief thuis met het verzoek om vrijwillige basis mee te werken aan een DNA-onderzoek. Daarna heeft de politie gebeld om een afspraak te maken voor wangslijmname. Liefst eind maart in het dorpshuis. Wie daar niet heen wilde kon, vooruit dan, een afspraak elders maken. "Dat waren er enkelen", zegt persofficier Luuc Boogert. "De deelname was honderd procent. Heel opvallend."

naar het bureau op een tijdstip dat hen schikte. Dus men bleef behoorlijk anoniem. "En zoals het in Zeeland ging? "De privacy is dan wel een beetje zoek, hé. Persoonlijk had ik het zo niet gedaan." Ook advocaat Cees Korvinus, met veel ervaring in moord- en zedenzaken waar DNA-bewijs een rol speelde, noemt de keuze van het dorpshuis "niet helemaal gelukkig". "Wat niet wegneemt, zegt hij, dat hij de keuze voor een grootschalig DNA-onderzoek in een zaak als deze, voorstelbaar vindt. "En al zegt de politie van niet: ook iemand die weigert is natuurlijk wel interessant voor het onderzoek."

Rest nog de vraag hoe sterk het DNA-bewijs is, tegen de verdachte uit Sint Philipsland. Zoals Peter de Knijff het zegt: "Bij een spermastoor heeft een man iets uit te leggen, als tenminste sprake van een zedenmisdrif was". Dat was in dit geval niet zo. De Knijff: "Maar als je dan vindt, of een klein bloedvlekje, dan wordt het al lastiger. Zeker als er aanleiding is te geloven dat de dader uit de omgeving van het slachtoffer komt. Want dat kan iedereen op een verjaardagsvisite hebben achtergelaten."

Vanmorgen vroeg zei De Knijff nog te denken dat het gevonden DNA-bewijs vooral bruikbaar zou zijn "om in het rechercheurstraduum te zien of deze jongen een plausibele verklaring kan geven". Het pressiemiddel heeft gewerkt. Een paar uur later bekende de verdachte.

door Rob Hirdes
APELDOORN - Ouders leren het hun kinderen al vroeg; klikken mag niet. En Adèle Bloemendaal zong het ooit: "Als je mekaar niet meer vrouwen kan, waar blijf je dan...?" APC 17/4

Maar met het oprukken van klik-, tip- en klaaglijnen wordt het achter iemands rug om praten als een nieuwe burgerdeugd gepresenteerd. Wie het aangeven van anderen uitdokt, begeeft zich stap voor stap in de richting van een verklikkersmaatschappij, vindt de Utrechtse hoogleraar rechtstheorie Pieter Ippel. In zijn beleving komt een situatie waarin burgers elkaars spionnen zijn dan gevaarlijk dichtbij. Ervaringen in bijvoorbeeld Oost-Europa en ook

Klikkend kind is zich van geen kwaad bewust

Fantasia en werkelijkheid lopen bij kleuters volkomen door elkaar heen. Daarom staan ze ook zo open voor sprookjes. In de leeftijd van zo'n vijf tot zeven jaar ontdekken ze pas het verschil tussen de begrippen 'waar' en 'niet waar'. Ze gaan dat ook uitproberen. Zo merken ze tot hun verrassing dat fantasieën soms nog worden geloofd ook. Ze zijn zich daarbij niet bewust dat ze in feite jokken. Maar ook kunnen ze nadrukkelijk de waarheid spreken over anderen, waarbij het begrip 'klikken' - zeker als het om kwaadsprekerij gaat - volstrekt aan hen voorbij gaat. Uit een soort privacy-bescherming leren we kinderen af te klikken, maar volwassenen bezondigen zich er steeds meer aan. Maar volgens de Utrechtse pedagoog en onderzoeker Bas Levering durven mensen elkaar niet meer rechtstreeks aan te spreken op un gedrag. "De samenleving is ingrijpend veranderd. We bemoeien ons niet meer met elkaar. Wat dat betreft 'veramerikaniseren' we heel snel." Hij betreurt het dat de overheid in zekere zin die kliklijnen stimuleert.

Van vrouwen en heimelijkheid overheid stimuleert mensen tegen elkaar op te zetten. Klikken - elkaar verlinken - en dan nog anonimiteit ook, is een afschuwend middel. Het is laf en onfatsoenlijk. De Hoog: "Los van het ethisch aspect zorgt het openstellen van kliklijnen voor tweespalt in buurten. Iemand bij instanties zwart maken omdat de takken van zijn boom in jouw tuin hangen. Je ziet het nu ook weer met die kippenkliklijn gebeuren. Mensen geven hun buren aan omdat die nog een paar kippen tjes in de tuin hebben, terwijl die mensen zich al lang hebben gemeld." Daarop inhakend wijst de Utrechtse hoogleraar rechtstheorie Ippel erop dat klikken slechts gedijt in een atmosfeer

Onbehagen viert hoogtij

van een onzer verslaggevers APC 17/4
APELDOORN - De experimentele kliklijnen 'Meld Misdaad Anoniem' blijkt een succes. In een half jaar kwamen 28.000 telefoontjes binnen. Overwogen wordt de lijn landelijk in te voeren. Die beslissing valt vermoedelijk nog deze zomer.

Volgens de initiatiefnemers geeft het succes van de lijn de grote onderstroom van maatschappelijk onbehagen aan. Maar tegenstanders van de politie-meldlijn noemen het verwerpelijk dat de overheid burgers gebruikt als verlengstuk van justitie. Zij spreken van een moreel verval, temeer daar diezelfde overheid de mond vol heeft van 'normen en waarden'.

Niet in strijd met de wet

APELDOORN - Wie stiekem wil klikken, kan zijn hart ophalen. Nederland telt meer dan vijftig tiplijnen: van een haringkliklijn om visboeren die te vroeg haring verkopen aan de schandaalpaal te nagelen tot een kliklijn om vrachtwagenschauffeurs erbij te lappen die nog zonder de dekhoekspiegel rijden. Of om bijvoorbeeld sms-lead te melden, illegaal gekopieerde software aan te brengen, om misbruik van sociale uitkeringen aan te geven. Hoewel het primair de taak van opsporingsinstanties is om aan informatie te komen zonder daar burgers bij te betrekken, heeft diezelfde burger volgens artikel 160 van het Wetboek van Strafvordering wel de plicht bijzondert ernstige misdrijven 'onverwijld' aan te geven. De Hoge Raad heeft in een arrest van 9 januari 1987 uitgesproken dat het bij privacy-gevoelige kwesties gaat om een afweging van belangen. In die uitspraak neemt tippen in beginsel niet in strijd is met de wet.

Stimuleren van anonieme kwaadsprekerij staat haaks op normen en waarden

elders hebben duidelijk gemaakt hoe zo'n proces geleidelijk de verhoudingen tussen mensen aantast. De Wageningse gezinssocioloog Kees de Hoog verfoeit het fenomeen van klik-c.q. klaaglijnen en noemt het toenemend verschuimdig 'een overheid onwaardig'. "Het klikken wordt van overheidswege in een aantal gevallen niet alleen gestimuleerd, maar er wordt ook nog naar die klikspanen geluisterd." Hij noemt het ondoordacht en ook nog eens verwerpelijk om burgers aan te sporen anonimiteit te leven van anderen binnen te dringen en naar buiten te brengen. "En dat terwijl van links tot rechts iedereen de mond vol heeft over normen en waarden. Aan de ene kant wil de overheid dat we als burgers goed met el-

anderes hebben op de bescherming van de specifieke gegevens van degenen die de lijn bellen. "Technisch gezien is het mogelijk hen op te sporen", aldus een woordvoerder.

De politie-kliklijn (0800-7000) is een initiatief van de Nederlandse Vereniging van Banken, het Verbond van Verzekeraars en de ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken, gebundeld in het Nationaal Platform Criminaliteitsbestrijding. De lijn staat sinds september open voor vijf politieregio's, waaronder IJssel-

Het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) wil eerst nog een gesprek over de gewaardeerde anonimiteit van de belagers voordat de lijn landelijk wordt ingevoerd. Het college zegt geen zicht te hebben op de bescherming van de specifieke gegevens van degenen die de lijn bellen. "Technisch gezien is het mogelijk hen op te sporen", aldus een woordvoerder.

Van alle anonieme telefoontjes, die tot dusver zijn binnengekomen, was de helft afkomstig van serieuze bellers. Dat is twee keer zoveel dan waarop was gerekend. De meldingen gingen in hoofdzaak over drugshandel, vreemdelingen, fraude en diefstal.

Van alle anonieme telefoontjes, die tot dusver zijn binnengekomen, was de helft afkomstig van serieuze bellers. Dat is twee keer zoveel dan waarop was gerekend. De meldingen gingen in hoofdzaak over drugshandel, vreemdelingen, fraude en diefstal.

Stimuleren van anonieme kwaadsprekerij staat haaks op normen en waarden

elders hebben duidelijk gemaakt hoe zo'n proces geleidelijk de verhoudingen tussen mensen aantast. De Wageningse gezinssocioloog Kees de Hoog verfoeit het fenomeen van klik-c.q. klaaglijnen en noemt het toenemend verschuimdig 'een overheid onwaardig'. "Het klikken wordt van overheidswege in een aantal gevallen niet alleen gestimuleerd, maar er wordt ook nog naar die klikspanen geluisterd." Hij noemt het ondoordacht en ook nog eens verwerpelijk om burgers aan te sporen anonimiteit te leven van anderen binnen te dringen en naar buiten te brengen. "En dat terwijl van links tot rechts iedereen de mond vol heeft over normen en waarden. Aan de ene kant wil de overheid dat we als burgers goed met el-

2. Wet vorderen gegevens telecommunicatie **BOF 14/4**

Op 3 april heeft de Tweede Kamer de wet vorderen gegevens telecommunicatie aangenomen. In de nieuwe wet, die nog door de Eerste Kamer moet, kan iedere politie ambtenaar naam, adres en woonplaats (NAW gegevens) opvragen van een telefoon- of internet gebruiker bij diens telefoonbedrijf of internet provider. Bovendien mag een Officier van Justitie ook verkeersgegevens opvragen.

De huidige regel is dat voor het opeisen van NAW en verkeersgegevens een machtiging van een rechter-commissaris nodig is. Daarnaast bestaat de mogelijkheid voor telecommunicatie bedrijven om gegevens vrijwillig aan de politie te geven op basis van een uitzonderingsbepaling in de Wet Bescherming Persoonsgegevens. Deze uitzonderingsbepaling heeft jarenlang tot geruzie tussen het Openbaar Ministerie (OM) en de internet providers geleid. Deze wilden namelijk geen gebruik maken van de mogelijkheid om vrijwillig gegevens over te dragen. Zij achtten zich niet in staat om te beoordelen of overdracht in alle zaken urgent en noodzakelijk was. Dat oordeel lieten zij liever aan een rechter over.

De nieuwe wet zorgt ervoor dat alle 40.000 politie agenten in Nederland mogen opvragen wie de gebruiker van een email adres is. De 500 officieren van justitie mogen verkeersgegevens opvragen. Hiervoor hoeft geen rechter toestemming te geven. De wet kent geen verdachte vereiste, er kunnen ook verkeersgegevens worden opgevraagd van personen die niet verdacht worden van een strafbaar feit. Politie en OM hoeven geen registratie bij te houden van het aantal opvragingen.

De wet definieert niet wat verkeersgegevens zijn. Daarvoor moet nog een aparte regeling worden gemaakt. Dat is mogelijk een belangrijke stap, omdat in een dergelijke definitie een voorschot wordt genomen op een eventuele bewaarplicht voor verkeersgegevens die de Europese Unie voorbereidt. De wet vorderen gegevens telecommunicatie legt nog geen bewaarplicht op. Maar zodra de EU met een algemene bewaarplicht komt, kunnen de 40.000 politieambtenaren en 500 officieren van justitie daarvoor hun bevoegdheden gebruiken uit dit wetsvoorstel.

Wanneer de naam van de gebruiker niet bekend is (bijvoorbeeld voor een dienst waarvoor niet wordt gefactureerd) kan de officier van justitie opdracht geven dat het telefoonbedrijf of de internet provider de naam "op een bij algemene maatregel van bestuur te bepalen wijze achterhaalt en verstrekt". Hiermee zouden internet providers kunnen worden verplicht de caller-id te verstrekken die bij een loginnaam hoort. De regeling kan ook worden gebruikt om factuurgegevens op te vragen (bijvoorbeeld het pinpasnummer waarmee een pre-paid GSM is gekocht).

Wet vorderen telecom gegevens
Kamerstuk 2002-2003, 28059, nr. 187, Eerste Kamer

4. Minister wil geen tapcijfers registreren

Het ministerie van Justitie heeft geen inzicht in het aantal telefoontaps in Nederland en acht het ook niet zinvol dat in de toekomst bij te houden. Dat blijkt uit antwoorden van minister Nawijn op kamervragen. Marijke Vos van GroenLinks stelde de vragen naar aanleiding van de uitspraak van de bestuursrechter in Amsterdam in de rechtszaak die Bits of Freedom heeft aangespannen. Daarmee wilde Bits of Freedom op basis van de Wet Openbaarheid Bestuur (WOB) de tapcijfers over de jaren negentig te krijgen. De rechter heeft in de uitspraak genoeg genomen met het verweer van het ministerie van Justitie dat er geen cijfers over het tappen in Nederland worden bijgehouden. In 1998 zou het aantal taps eenmalig zijn geïnventariseerd en bleken er 10.000 taps geplaatst, waarvan 7000 op mobiele netten en 3000 op vaste netten.

"Ik zie geen meerwaarde in een afzonderlijke landelijke registratie van de inzet van opsporingsmethoden", aldus Nawijn. De minister geeft wel toe dat er cijfers bestaan over 1998. "In 1998 is op het verzoek van het Overlegorgaan Post en Telecommunicatie deelorgaan aftappen (OPT-daf) het aantal taps geïnventariseerd. De door u genoemde cijfers betreffen een opgave van de regionale tapkamerbeheerders over het jaar 1998."

Vreemd genoeg gaat de minister in zijn antwoord uitgebreid in op de stijging van het aantal taps in recente jaren. Hiermee geeft de minister aan wel degelijk cijfers over verschillende jaren te kunnen vergelijken. "Het aantal taplasten is echter door het gebruik van nieuwe telecommunicatietechnieken en door het veranderd gebruik van telecommunicatie wel aanzienlijk toegenomen."

De suggestie om een centrale toezichthouder in stellen zoals de Communications Commissioner in Engeland wordt door de minister afgewezen. Toetsing door de rechter achteraf is volgens hem voldoende. "Het justitiële tapbevel wordt gegeven door de officier op machtiging van de rechter-commissaris. Achteraf toetst de strafrechter de toepassing van het middel." Daarmee gaat de minister voorbij aan het feit dat slechts een deel van alle taps als bewijsmateriaal in een rechtszaak belandt. De Engelse Communications Commissioner kijkt nu juist ook naar wat er mis gaat bij taps die nooit in een strafdossier verschijnen.

De minister zegt ook niet te weten hoe vaak verdachten een notificatie krijgen van een tap. Iedereen die is getapt door de politie moet in principe na afloop hiervan op de hoogte worden gesteld. "Van deze notificatie wordt geen centrale registratie bijgehouden; cijfers zijn mij dan ook niet bekend."

Overigens krijgen de telecommunicatieaanbieders een vergoeding voor elke uitgevoerde tap. Uit de financiële administratie van deze betalingen zou

het aantal taps makkelijk af te leiden zijn. In de rechtszaak liet het ministerie weten wel over de rekeningen te beschikken maar deze nog nooit bij elkaar te hebben opgeteld.

Antwoord Nawijn op vragen van lid Vos (31 maart 2003)
Tweede Kamer, 20022003, Aanshangsel handelingen 1035, p. 2163

Uitspraak rechter Bits of Freedom versus de Staat
http://www.bof.nl/docs/tap_wob_2003.pdf

5. Kwetsbaarheid tapkamers

Minister Remkes wil niet al te veel naar buiten brengen over de veiligheid en kwetsbaarheid van tapkamers van politie en inlichtingendiensten.

Eind 2002 ontstond een debat in de Tweede Kamer over het mogelijk weglekken van getapte informatie door kwetsbaarheid of achterdeurtjes in de aftapapparatuur van het Israëlische bedrijf Comverse die in veel tapkamers in gebruik is. Volgens de minister was er geen reden tot ongerustheid. Wel had het Nationaal Bureau Verbindingsbeveiliging (NBV) al in de zomermaanden van 2002 met betrekking tot de tapkamers van de KLPD en de AIVD een risico-analyse uitgevoerd met het doel om vast te stellen hoe gevoelig tapkamers van Comverse zijn voor veiligheidsincidenten. "Het NBV heeft een aantal adviezen uitgebracht over beveiligingsaspecten van tapkamers. Deze adviezen zijn aan de dienstleiding van de AIVD en de KLPD voorgelegd." Blijkbaar waren er dus wel aanmerkingen op de veiligheid. Maar de minister is niet van plan het rapport aan de Kamer te geven. "Omdat in het rapport ingegaan wordt op concrete beveiligingsaspecten acht ik het zeer ongewenst dit rapport in de openbaarheid te brengen."

Onbevestigde berichten duiden erop dat het NBV bij het onderzoek medewerking had gevraagd van Comverse, onder andere door het ter beschikking stellen van de broncode. Nadat Comverse dit weigerde moest het NBV concluderen dat zij geen volledige analyse kon maken van de veiligheid van de Comverse apparatuur.

In antwoord op vragen van kamerlid De Wit (SP) heeft de minister op 26 maart 2003 wel aangekondigd met nieuw onderzoek te komen. "Mijn ambtgenoot van Justitie en ik achten het van groot belang dat interceptie van telecommunicatie voor de opsporing en de I&V-diensten ook in de toekomst als instrument beschikbaar blijft en dat er geen twijfel bestaat aan de betrouwbaarheid van het langs die weg verkregen materiaal. Met het oog hierop laten wij momenteel alle technische en organisatorische voorschriften rond het tapproces inventariseren en aan een kritisch onderzoek onderwerpen om te bezien of deze aanscherping behoeven. In aanvulling op het rapport van het NBV laten mijn ambtgenoot van Justitie en ik verder een Afhankelijkheids- en Kwetsbaarheidsanalyse uitvoeren op die onderdelen van het justitiële tapproces die in eerste instantie buiten de opdracht aan het NBV vielen. De uitkomsten van dat onderzoek zullen te zijner tijd aan de daartoe geëigende Commissies van de Kamer ter kennis worden gebracht."

Antwoorden op vragen van het lid De Wit (26 maart 2003)
Kamervragen met antwoord 2002-2003, nr. 1010, Tweede Kamer

Brief minister n.a.v. vragen over tapkamers (6 december 2002)
Kamerstuk 2002-2003, 28600 VII, nr. 41 herdruk, Tweede Kamer

4. Passagiers gegevens mogen naar de VS

BOF, 29-4-03
De overeenkomst tussen de Verenigde Staten en de Europese Commissie over de online toegang die de Amerikaanse Douane krijgt tot de zogenaamde PNR data van Europese vliegtuigmaatschappijen, stuit op geen enkel bezwaar van de Nederlandse regering.

De Amerikaanse Douane wil online toegang krijgen tot de Passenger Name Record (PNR) van alle passagiers op vluchten van, naar of via de VS. Het PNR bevat gegevens zoals naam, geboortedatum, telefoonnummer en de datum van reservering, en kan ook gegevens bevatten zoals creditcardnummer, stoelnummer en maaltijdkeuze. Daarnaast vragen de VS via het Advanced Passenger Information System (APIS) van de vliegtuigmaatschappijen om naam, geboortedatum, geslacht,

paspoortnummer en nationaliteit. De VS hebben bedreigd met hoge boetes en zelfs intrekking van de landingsrechten voor vliegtuigmaatschappijen die niet meewerken aan de verstrekking van de gegevens.

De overdracht van deze gegevens is gereguleerd door de Europese privacy-richtlijn, die beperkingen stelt aan de verwerking en opslag van persoonsgegevens. Maar onder Amerikaanse druk lijken deze bezwaren opzij geschoven.

In antwoord op Kamervragen heeft minister Donner van Justitie laten weten dat de gegevens gebruikt worden "teneinde terrorisme en andere serieuze misdrijven te kunnen bestrijden". "Nederland staat hier volledig achter", voegt Donner hier nog aan toe.

De overeenkomst tussen de

Verenigde Staten en de Europese Commissie is zeer breed en legt nauwelijks beperkingen op aan de verwerking en opslag van de data. Zo zal de douane de data "niet langer bewaren dan noodzakelijk". De data worden gebruikt voor de bestrijding van terrorisme, bedreigingen van de nationale en publieke veiligheid en mogen worden gedeeld met opsporingsinstanties voor "andere legitieme opsporingsdoeleinden".

Gevraagd naar de wettelijke grondslag voor de overdracht van de data noemt Donner de Amerikaanse Aviation and Transportation Security Act. Stefano Rodotà, de voorzitter van de Artikel 29 groep, waarin de nationale data protectie instanties van Europa zitting hebben, waarschuwde onlangs voor een situatie waarin EU wetgeving opzij wordt geschoven voor elke willekeurige maatregel in een land buiten de EU.

De gegevens worden door de autoriteiten in de VS gebruikt om een risico-analyse uit te voeren van passagiers. Hiervoor wordt in de VS voor binnenlandse vluchten reeds het Computer Assisted Passenger Pre-screening System (CAPPS) toegepast. Passagiers kunnen op grond van deze analyse een groene (ongevaarlijk), gele (extra controleren) of rode vlag (weigeren) krijgen.

In de praktijk worden passagiers om hen volstrekt onduidelijke redenen aan langdurige en herhaalde controle onderworpen of zelfs, zonder opgaaf van redenen, geweigerd op vluchten. De Amerikaanse burgerrechten organisatie EPIC heeft in de VS inzage gevraagd en gekregen in de klachten van passagiers over deze controles en weigeringen. De emails aan de Transportation Security Administration geven een goed beeld van de praktijk van het CAPPS systeem.

Antwoord Donner op vragen van de leden Van Bommel, Gerkens en De Wit (14 april 2003)
Tweede Kamer, 2002-2003, Aanhangsel handelingen 1022, p. 2339

Gezamenlijke verklaring over PNR van de EU en de VS
http://europa.eu.int/comm/external_relations/us/intro/pnr.htm

Klachten aan de Transportation Security Administration over controles
http://www.epic.org/foia_docs/airtravel/emails.pdf

5. Nederlandse inlichtingendiensten krijgen meer schotels

De Algemene- en Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (AIVD en MIVD) zijn gezamenlijk bezig met de oprichting van een Nationale SIGINT Organisatie (NSO).

Minister Remkes heeft in antwoord op Kamervragen gezegd "dat de bestaande interceptiecapaciteit van niet kabelgebonden telecommunicatie van de MIVD te Zoutkamp zal worden uitgebreid met extra schotelantennes en apparatuur ten behoeve van beide diensten".

SIGINT staat voor Signals Intelligence, het onderscheppen en analyseren van berichten verkeer en radio

signalen. In Nederland heeft de militaire inlichtingendienst voor het onderscheppen van satellietcommunicatie twee schotels in Zoutkamp. De opgevangen informatie wordt geanalyseerd door het Strategisch Verbindingsinlichtingen Centrum (SVIC) op de marinebasis Kattenburg in Amsterdam. Het Satelliet Grondstation in Zoutkamp richt zich op internationale telefoongesprekken die lopen via de commerciële Intelsat satellieten.

Antwoord Remkes op vragen van het lid Vos (16 april 2003)
Tweede Kamer, 2002-2003, Aanhangsel handelingen 1048, p. 2393

6. Identificatieplicht

De Regering wil een algemene identificatieplicht voor iedereen vanaf 12 jaar invoeren. Dit houdt in dat iedereen dan ten allen tijde een paspoort, rijbewijs of identiteitskaart bij zich moet dragen, en desgevraagd aan de politie moet kunnen tonen, op straffe van een boete of celstraf.

De website 'Stop de Identificatieplicht!' verzamelt nieuws en artikelen over het wetsvoorstel en de bezwaren daartegen.

Stop de Identificatieplicht!
<http://www.identificatieplicht.nl/>

Concept wetsvoorstel uitbreiding identificatieplicht
http://www.justitie.nl/Images/1_19676.doc

Over Bits of Freedom
Bits of Freedom komt op voor digitale burgerrechten. Bits of Freedom is gevestigd in Amsterdam en is lid van de Global Internet Liberty Campaign en European Digital Rights. Bits of Freedom bestaat uit Maurice Wessling en Sjoera Nas. Wij hopen op uw steun, commentaar en kritiek.

<http://www.bof.nl/>

De opiniepagina van *NRC Handelsblad* is een bron van nieuws. Maandag 7 april onthulde voormalig CIA-directeur James Woolsey dat de Vierde Wereldoorlog is begonnen. De Koude Oorlog was de derde. In zijn revisionisme ging Woolsey nog een stap verder. De tweede blijkt namelijk gewonnen door louter Amerikanen en Britten die de vierde ook tot een goed einde gaan brengen. Zij die dachten dat in Teheran ('43), Jalta ('44) en Potsdam ('45) drie mannen — Stalin, Churchill en Roosevelt respectievelijk Truman — aan tafelen zaten, hebben op de verkeerde school het verkeerde onderwijs genoten. Het wordt tijd ook de

Nederland levert zich verder uit

Vorige maand heeft minister Donner van Justitie een nieuw akkoord met de Amerikanen gesloten. Met dat akkoord, waarvan kopieën circuleerden tijdens de VN-drugsconferentie in Wenen, levert Nederland zich met huid en haar uit aan de Amerikanen.

Het gemak waarmee premier Kok indertijd gehoor gaf aan Amerikaanse druk om Nederlandse drugsverdachten uit te leveren aan de Verenigde Staten baarde vorig jaar zorgen. Met name de zaak rond de Zwolse dj die op grond van vage aanklachten op het vliegtuig naar de VS werd gezet, ontlokte bij tal van hooggeplaatste juristen de verzuchting dat Nederland nu definitief als kolonie bij de VS was ingelijfd.

Maar straks gaat het nog verder. De door Donner ondertekende overeenkomst geldt zowel voor Nederland als de overzeese gebiedsdelen in de Cariben en voorziet in stringente samenwerking op politieel gebied, bij de douanediens en op juridisch terrein. Gezamenlijke undercover-acties worden nadrukkelijk tot de mogelijkheden gerekend. De samenwerking krijgt gestalte door de komst van een extra «global issues officer» van het State Department per april 2003 bij de Amerikaanse ambassade in Den Haag. Daarnaast zullen omstreeks juni dit jaar nog een «special agent» en een analist van de Drug Enforcement Agency (DEA) worden aangesteld bij die ambassade. Dit alles «ter versterking van de operationele coördinatie». Ook de FBI zal een nieuwe coördinator aanstellen bij de ambassade.

snor van Stalin weg te retoucheren.

Met deze nieuwe kijk op de geschiedenis wil Woolsey ons op het hart binden dat we paraat moeten zijn. Zaterdag 12 april bleek dat Woolsey niet tegen dovemansoren had gesproken. De Tweede-Kamerleden Ayaan Hirsi Ali en Geert Wilders (beiden vvd) achtten toen de tijd rijp op de opiniepagina een duits in het zakje te doen. We moeten ons niet in slaap laten sussen door het feit dat de radicale islam de afgelopen weken in Nederland en andere westerse landen nog niet van zich heeft laten horen. De islamitische jihad is wel degelijk onder ons en wordt gefinancierd door Saoedi-Arabië.

Een klassieke bestrijding van dit gevaar biedt geen soelaas. De Nederlandse overheid is immers in handen van «quasi politiek correcte» lieden, met andere woorden, van zwakke lafaards. Het roer moet drastischer om. *Hirsi Ali en Wilders*: «Tot behoud van een tolerant en liberaal Nederland moeten ook elementaire rechten en wetten opzij worden gezet bij de aanpak van de mensen die ze misbruiken en vervolgens willen verwijderen als fundament van onze maatschappij. Het enige antwoord is een liberale jihad.»

Vergeet de grammatica. Let alleen op de inhoud. Hirsi Ali en Wilders hebben serieuze plannen. De voetsporen van Pim Fortuyn zijn de twee te benepen. Fortuyn zei een jaar geleden dat artikel 1 van de grondwet — «Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld» — ondergeschikt zou moeten zijn aan artikel 7, waarmee de vrijheid van meningsuiting wordt gegarandeerd. Voor Hirsi Ali en Wilders is Fortuyns dilemma een kopje slappe thee geworden. Artikel 6 («Ieder heeft het recht zijn godsdienst of evensovertuiging, individueel of in gemeenschap met anderen, vrij te belijden, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet») «hoeft zodanige amendering dat le zinsnede na de laatste komma aan uitmonden in omgekeerde

Het akkoord meldt verder dat «de DEA voornemens is in overleg te treden met de Unit Synthetische Drugs (USD) en andere Nederlandse opsporings-eenheden om de onderzoekstechnieken die worden gebruikt tegen methamfetaminelabs in de VS, nauwkeurig te beschrijven. Ter bevordering van strafrechtelijk onderzoek van wederzijds belang, zijn de VS en Nederland voornemens zoveel mogelijk informatiebronnen inzake strafrechtelijke samenwerking te verzamelen en te delen. Deskundigen uit de VS en Nederland zijn voornemens bijeen te komen om de mogelijkheid van gezamenlijke opsporingsonderzoeken naar grote internationale drugsorganisaties te bestuderen.»

Volgens het akkoord zal het voortaan mogelijk zijn om inbeslagnames van geld van vermeende drugshandelaren die in Amerika verordonneerd zijn, ook in Nederland uit te voeren. Het overdragen van verdachten van Nederland aan Amerika wordt eveneens versoepeld, waarbij moet worden aangetekend dat Nederland nog steeds aandringt op de mogelijkheid om mensen die in Amerika wegens drugshandel zijn veroordeeld hun straf in Nederland te laten uitzitten.

Overigens krijgen de Amerikanen niet alleen meer greep op de Nederlandse drugsituatie. Via het in Den Haag gevestigde Europol, de pan-Europese politiedienst, krijgen ze ook veel informatie binnen over andere landen. Afgelopen week werd in Wenen verdere samenwerking overeengekomen tussen Europol en DEA en FBI.

bewijslast. «Om de vrijheid van godsdienst op langere termijn te beschermen, zal deze voor bepaalde groepen in bepaalde gevallen tijdelijk opzij moeten worden gezet», aldus de vvd'ers. Moskeeën, die geld uit het buitenland ontvangen en «bijgevolg intolerantie» preken, moeten worden gesloten. Hetzelfde geldt voor scholen, organisaties en verenigingen die «fout» geld aannemen. Als de Saoedi-Arabisch ambassadeur zijn «gedrag» dan nog niet verandert, moet die bij wijze van omgekeerde olie-boycot worden uitgewezen.

De kwestie is niet dat Hirsi Ali en Wilders zich zorgen maken om de financiële en geestelijke invloed van Saoedi-Arabisch wahabieten in Nederland. Ze staan daarin niet alleen. Volgens *The Wall Street Journal* beramen islamisten vanuit de Al-Furqaan-moskee in Eindhoven hun plannen. De krant beroept zich mede op rapportages van de AIVD. Als dat kan worden bewezen, zijn maatregelen geboden. Daarover moet niet moeilijk worden gedaan.

Het gaat erom dat Hirsi Ali en Wilders dit gevaar te lijf willen gaan met een jihad. Kortom, oog om oog, tand om tand. Ze zijn bereid de middelen te laten infecteren door hun hogere doel.

Hiermee verkeren ze op gespannen voet met de liberale en conservatieve tradities van de eigen partij. Geen misverstand. De grondwet in Nederland wordt met een kleine letter geschreven en is niet zo heilig als de *Bill of Rights* in de Verenigde Staten. Zonder veel kabaal wordt de constitutionele orde hier daarom met de regelmaat van de klok aangepast. Omdat Nederland, anders dan de meeste beschaaftde landen, geen grondwettelijke toetsing door de rechter kent — Hirsi Ali, Wilders en de 223 andere parlementariërs worden geacht dat te doen voordat ze een wet aannemen — hoeft niemand te knielen voor welk van de 142 artikelen dan ook. Maar één ding staat tot nu toe vast. Ook de Nederlandse grondwet is primair

door Hubert Smets

GA 19/4

bedoeld om de burger te beschermen tegen de overheid. Niet omgekeerd. Als constitutioneel is vastgelegd dat iedereen gelijk is voor de wet betekent dat allereerst dat de staat niet mag discrimineren. Wat burgers onderling met elkaar uitspoken, wordt vooral in het civiel recht of het strafrecht geregeld. Dat onderscheid is geen toeval. De grondwet bindt de handen van de staat, de gewone wetten die van de burgers. Door zich uit te spreken voor een liberale jihad willen Hirsi Ali en Wilders dit rechtstatelijke uitgangspunt een andere wending geven en het collectief laten prevaleren boven het individu. Dat is een breuk met de constitutionele uitgangspunten die Nederland sinds Thorbecke met vallen en opstaan hebben gekenmerkt.

Is het erg dat twee backbenchers van de grootste liberale partij van het land die weg inslaan? Ja. Althans, zolang de leiding van de vvd het op z'n beloop laat. De stilte in liberale kring is vooralsnog ooverdovend. Misschien heeft partijleider Gerrit Zalm het te druk met de formatie. Maar die andere «old bands» hebben de handen toch vrij?

Liberalen aller landen, verenigt u. Frits Bolkestein, zeg alstublieft iets.

Door onze redacteurs CAROLINE DE GRUYTER en MICHÈLE DE WAARD ROTTERDAM, 9 APRIL. De Nederlandse rechtsstaat wordt zeker zo streng als andere landen van de Europese Unie. Dit gebeurt mede onder druk van extra veiligheidsmaatregelen en antiterrorwetgeving naar aanleiding van de aanslagen door Al-Qaeda op 11 september 2001 op Amerika.

Dat blijkt uit een inventarisatie door deze krant van veiligheidsmaatregelen in de Europese Unie, die naar aanleiding van de terreuraanslagen van Al-Qaeda zijn genomen. Nederland wordt niet alleen strenger omdat 'Brussel' dat aan geeft, maar ook omdat het huidige demissionaire kabinet dat wil.

Nederland, dat in Brussel als juridisch buitenbeentje geldt, wordt juridisch Europees. De aanslagen van 11 september hebben in een aantal Europese landen als katalysator gediend voor invoering van maatregelen die voorheen niet door het parlement kwamen omdat de privacy in het geding was. Zo werden in Nederland mogelijkheden verruimd om uitvoerige DNA-analyse bij bepaalde verdachten toe te staan. In Duitsland is DNA-analyse naar onder andere sekse en ras nog altijd taboe.

Waar het Britse parlement een voorstel heeft getorpedeerd om alle ambtenaren zonder gerechtelijk bevel inzage te geven in alle persoonsgegevens, wil Donner de informatieuitwisseling zonder gerechtelijk bevel vergroten. Volgens de wet mag de politie 'zachte informatie' nu maximaal een half jaar vastleggen. Donner wil die tijdslijmiet oprekken.

Daarnaast worden in Nederland, naar voorbeelden elders in Europa, bevoegdheden van politie- en justitiediensten verruimd, bijvoorbeeld om preventief fouilleren mogelijk te maken.

„Het is voorbij met de liberale rechtsstaat in Nederland”, oordeelt hoogleraar strafrecht André Klip van de Universiteit Maastricht.

Brussel als juridisch buitenbeentje bekendstaat, zal daardoor meer in de Europese pas gaan lopen. Sommige juristen menen zelfs dat het voorbij is met het liberale karakter van de Nederlandse rechtsstaat. Dat komt niet alleen onder druk van 'Brussel'. Nederland wordt ook strenger omdat de huidige demissionaire regering dat wil.

Zo stuiten invoering van de identificatieplicht en het toestaan van preventief fouilleren in Nederland op fel verzet. De meeste EU-staten - van Portugal tot België - kennen allang een identificatieplicht. In landen als Spanje en Frankrijk is preventief fouilleren al geruime tijd gemeengoed. In zijn ijer de balans tussen vrijheid en veiligheid te herstellen, stelt Nederland zelfs maatregelen voor die in andere EU-landen zeer controversieel zijn.

Zo wil minister Donner (Justitie) de privacyregels versoepelen ten behoeve van de strijd tegen terrorisme en zware misdaad.

Waar in Engeland een voorstel door het parlement is getorpedeerd om alle ambtenaren zonder gerechtelijk bevel inzage te geven in alle persoonsgegevens, wil Donner de informatieuitwisseling zonder gerechtelijk bevel vergroten. Volgens de wet mag de politie 'zachte informatie' nu maar maximaal een half jaar vastleggen. Donner wil die tijdslimiet oprekken. Ook wenst hij dat informatie over niet-verdachte personen wordt opgeslagen. Politie en justitie moeten gemakkelijker bij persoonsinformatie kunnen, variërend van bank tot sportvereniging.

Verder heeft Nederland vorig jaar maatregelen verruimd om uitvoerige DNA-analyse bij verdachten toe te staan bij delicten waarop vier jaar of meer celstraf staat. Dat was acht jaar. In de meeste Europese landen is zo'n uitvoerige DNA-analyse verboden. Opvallend is dat volgens opiniepeilingen 80 procent van de Nederlanders hier om pragmatische redenen voor voelt. In Duitsland is DNA-analyse naar onder andere sekse en ras nog altijd taboe. De Duitse wet staat dit alleen toe als daders een delict 'van aanzienlijke betekenis' hebben begaan. Onder deze noemer zijn bij het *Bundeskriminalamt* (federale recherche) toch nog zo'n 250.000 DNA-monsters opgeslagen. En al is de wet op de privacy in Nederland nog terughoudend over irriscan en vingerafdrukken - de opmaat naar het omstreden biometrische paspoort - hoogleraar strafrecht André Klip van de Universiteit Maastricht is ervan overtuigd, dat „wat technisch kan, ook neut zal worden“.

In Nederland, maar ook in andere lidstaten, wordt de Europese antiterrorwetgeving vaak aangehaald als bewijs van de stelling dat mensenrechten en het recht op privacy op de helling zijn gegaan. In werkelijkheid heeft 11 september alleen als katalysator gefungeerd. Zo had een aantal landen in Europa al langer een definitie van terrorisme in de wet staan. Nederland niet. Met instemming van Den

Zwolsse dj en vriend terug uit de VS naar Nederland

Zwolle - De diskjockey Raymond K. Keert op 1 mei terug naar Nederland. Hij was met zijn vriend Bas van der P. aan de VS uitgele-

verd vanwege het smokkelen van xtc. De Nederlandse rechter gaat K.'s veroordeling omzetten naar Nederlandse maat. Van der P. kwam in maart terug en heeft zijn straf al uitgezeten. (ANP)

Haag is niet alleen in Brussel afgesproken wat een terroristische groepering is, ook wordt het leiden van en het deelnemen aan een terroristische groep in de hele EU strafbaar. HELPERS van terreurgroepen krijgen straffen die „hoger zijn dan de straffen die het nationale recht kent“. Ook worden terroristen en hun helpers uitgesloten van uitkeringen, andere overheidssteun en commerciële activiteiten. En ze moeten kunnen worden uitgeleverd aan andere lidstaten volgens het Europees arrestatiebevel. Het ontwerp voor deze richtlijn lag al klaar voor de aanslag op New York.

„11 september heeft de besluitvorming hooguit versneld“, zegt Jan Wouters, hoogleraar Internationaal Recht aan de universiteit van Leuven. „Maar het arrestatiebevel was er hoe dan ook gekomen.“ Het verwijt van State Watch dat deze Europese richtlijnen op 'ondemocratische wijze' zijn gerealiseerd behoeft enige nuancering.

Brussel minder ondemocratisch dan gedacht

Zo zijn ontwerp-voorstellen, die door de Europese Commissie op verzoek van de EU-landen worden gemaakt, openbaar. De Commissie toetst de inhoud aan bestaande mensenrechtenverdragen, en raadpleegt non-gouvernementele organisaties voordat ze een voorstel lanceert. Vervolgens onderhandelen juridische teams uit de EU-landen, die niets doen zonder aansturing uit de hoofdsteden. Voor elke Europese ministersvergadering gaat er een ontwerp-tekst naar de nationale parlementen. Die kunnen een minister terugfluiten.

Als de lidstaten ergens niet voor voelen, zoals voor de Duitse *Rasterfahndung*, gaat het feest simpelweg niet door. De angst van sommigen dat heel Europa binnenkort 'op last van Brussel' militaire tribunaal zal kennen (zoals Spanje en Groot-Brittannië) of dat mensen waar ook in de hele Unie gefouilleerd gaan worden, lijkt voorbarig. Wel is het debat over dergelijke maatregelen opgefakkerd. Dat begon enkele jaren geleden onder invloed van de stijgende grensoverschrijdende criminali-

teit in Europa, de groeiende migratieproblemen en het algehele gevoel van burgers dat 'de slinger te veel naar de tolerante kant is doorgeslagen'. 11 september heeft die tendens versterkt.

Het meest omstreden blijft de Britse maatregel (Anti-Terrorism, Crime and Security Act) van december 2001, die het mogelijk maakt potentiële terroristen zonder Brits paspoort voor onbepaalde tijd zonder proces gevangen te zetten. Burgerbewegingen protesteren hevig tegen 'Guantanamo in het klein', dat in de Belmarsh-gevangenis in Londen is ontstaan waar deze verdachten vastzitten. Net als de 660 gevangenen die de VS gevangen houden op de Amerikaanse basis Guantanamo Bay op Cuba, zitten ze vast zonder aanklacht, zonder uitzicht op een proces. In Amerika zelfs zonder advocaat.

Voor zulke draconische maatregelen, zeggen internationale juristen, is in de meeste andere EU-staten simpelweg geen draagvlak. Verontrustend vinden ze wel dat Groot-Brittannië hiermee niet alleen artikel 5 (1) van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens buiten werking heeft gesteld. Maar net als de VS lapt Londen het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten aan zijn laars. Crisiswetgeving, zeggen de Britten. Veel juristen vinden het een ongehoord precedent.

Ook in Nederland is er discussie over het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Het College Bescherming Persoonsgegevens vindt zelfs het invoeren van een identificatieplicht in strijd met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Minister Donner laat dat koud. In het kielzog van terrorismebestrijding trekt Nederland de liberale juridische teugels aan. Ook wettelijke minimumstraffen en meer man in één cel zijn geen taboes meer. De minister dreigde zelfs in te grijpen na de vrijlating van de Al-Qaeda-verdachten in Rotterdam.

„Het is voorbij met de liberale rechtsstaat“, meent hoogleraar Klip. Volgens anderen moet Nederland juist strenger worden om het land weer in het gareel te krijgen. Eén ding is duidelijk: onder druk van de internationale terrorismebestrijding krijgt de Nederlandse rechtsstaat een ander karakter. Maar die tendens was in Europa al aan de gang vóór 11 september. Als 'dictaat van Brussel' kan dit niet worden afgedaan. Brussel kan niets doen zonder de steun van democratische instellingen. Eén daarvan is het Nederlandse parlement.

"In de VS wordt in elk huis van bewaring en elke gevangenis getapt. Amerikaanse advocaten hebben mij opgebeld en gewaarschuwd: 'Mark, pas op, spreek niet in verhullende taal met je cliënten in Amerika.' Ook dat wordt al gauw verdacht gevonden. Als een cliënt geen namen wil

noemen, maar spreekt over die lange met dat blonde haar, is dat hier normaal, maar in de VS bloedlink."

Teurlings gaat er overigens van uit dat ook in Nederland al zijn telefoongesprekken worden afgeluisterd. "De informatie moet worden vernietigd, maar dat gebeurt natuurlijk niet. Nederland is het land waar het meest wordt afgeluisterd in de wereld." Extra zorgelijk vindt hij het dat Nederland en de VS 13 maart hebben afgesproken 'zo veel mogelijk informatiebronnen inzake strafrechtelijke samenwerking te verzamelen en te delen'. Nico Meijering reisde vorig jaar met een Nederlandse rechter-commissaris en officier van justitie naar New York. Er zou een man worden

verhoord die ernstige beschuldigingen had geuit tegen een cliënt van Meijering. Als beloning zou de man in Nederland niet worden vervolgd. De advocate van de man vroeg Meijering hoe de zaak erbij stond. Daarop vertelde hij ondermeer dat hij tegen haar cliënt een procedure in Nederland was begonnen om hem toch vervolgd te krijgen. Het leverde hem de woede van de DA op, die er een intimidatiepoging jegens een kroongetuige in zag. Ze begon Meijering, alsof hij de verdachte was, scherp te ondervragen. "Het was één en al intimidatie," aldus de advocaat. "Ik ben er honderd procent zeker van dat ik eringeluid ben door die

advocate, die het hele verhaal heeft doorgebieft." In die zaak vroeg Meijering korte tijd later aan de DA meer informatie. Tevergeefs. De zaak is door de Arnhemse rechtbank om die reden zelfs meer dan een half jaar aangehouden, maar er komt niet eens antwoord. Meijering: "Sommigen zeggen: je moet een klacht indienen over de schandelijke manier waarop je behandeld bent. Maar ik ben bang dat dan mijn uitlevering wordt gevraagd. En Nederland levert iedereen uit. Waarom, als ik lastig doe, niet mij? Ik ben daar oprecht bang voor. Dat ik die informatie heb gevraagd, is al bloedlink."

"De Amerikanen zijn tot alles in staat. Ze zijn in oorlog met het terrorisme, dus ook met de drugs, en dus worden de erbij betrokken advocaten behandeld als consiglieri. De arm van de DA reikt tot in Amsterdam. Of ze een kans maakt weet ik niet, maar daar ga ik geen gokje op wagen." Gerard Mols, advocaat en hoogleraar strafrecht in

Maastricht, adviseert advocaten die in het buitenland opereren, dringend samen te werken met collega's ter plaatse. "Die kunnen hen behoeden voor valkuilen. De rechterlijke competenties zijn in de VS anders, er is plea bargaining, eindeloos onderhandelen, het is echt een andere wereld."

Mols, tevens voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten, vindt dat uitlevering wel heel erg ver zou gaan. Dat is trouwens alleen mogelijk indien het feit waarvoor uitlevering wordt gevraagd, ook in Nederland strafbaar is. Dat is niet het geval met obstruction of justice. Maar Teurlings gelooft niet dat dit een echt obstakel is. "Ze kunnen van alles verzinnen."

Teurlings voelt zich kwetsbaar, omdat hij loopt te schoppen tegen het uitleveringsverdrag met de VS. Hij vindt niet dat uitgeleverde, Nederlandse verdachten in de VS een eerlijk proces krijgen. Wie niet ingaat op het systeem van plea bargaining loopt grote risico's op veel zwaardere straffen en de Amerikaanse gevangnissen zijn berucht. Zo wordt iemand, ook als hij onschuldig is, wel

gedwongen een bekentenis af te leggen. Nederland zou daaraan niet moeten meewerken, aldus Teurlings, die hierover uitgebreid schreef in het Nederlands Juristenblad. Tegenwoordig laat Teurlings als hij naar de VS gaat, zijn spijkerbroek en leren jasje thuis. "Dan ben je gekleed als het prototype van een drugsdealer." Zijn battledress voor de States is nu een pak met een lange jas. Kort voor de landing krijgt zijn vriendin de lijst met telefoonnummers. En als hij na de douane buiten staat, slaakt hij een zucht van verlichting. "Je voelt je een halve crimineel."

Toch blijft hij gaan. "Ik tart het noodlot. Ik pas wel op als ik daar ben. Hou me keurig aan de snelheid." Hij wil ook niet zwijgen. "Ik gooi het zo open mogelijk en schrijf wat ik wil. Dat is een soort bescherming. Als mij iets overkomt, omdat ik er met een journalist over praat, zegt iedereen: ik snap wel waarom dat uitleveringsverzoek er ligt."

Inez Weski komt ook geregeld in de VS. "Als advocaat ontmoet je een heel agressieve, repressieve houding. Wat je doet, wordt al gauw uitgelegd als contempt of court. Dat gaat heel ver." Weski is woedend over het gemak waarmee Nederland een en ander opvat. "Je bent eigenlijk voorgoed gegijzeld. Ze kunnen je daar signaleren. Het is natuurlijk wel een onbeschrijflijk mooi land, maar juridisch is het een vreselijk land, met een gruwelijk rechtstelsel. Hier praat je normaal met elkaar. Daar vecht ieder voor zijn

Advocaten durven niet naar VS

VIOLET COTTERELL
Het Parool, 30-4-2003

AMSTERDAM - Een aantal Nederlandse advocaten voelt zich geïntimideerd door de Amerikaanse justitie. Ze zijn bang dat ze in de VS worden gearresteerd of dat de VS om hun uitlevering zullen vragen. "Als ik naar Amerika ga, houd ik rekening met arrestatie," zegt de Amsterdamse advocaat Mark Teurlings.

"Uit voorzorg heb ik steeds een lijst telefoonnummers op zak." De spanningen komen voort uit de verschillende rechtssystemen in Nederland en de VS, waarbij de Nederlanders zich volgens de Amerikanen schuldig maken aan obstruction of justice, belemmering van de rechtsgang, een misdrijf. De Amerikaanse justitie reageert daar fel op. 'Bloednerveus' was Teurlings toen hij vorig jaar oktober naar Los Angeles ging. Teurlings heeft herhaaldelijk en in het openbaar forse kritiek geuit op het Amerikaanse rechtssysteem, vooral het plea bargaining,

waarbij de verdachte bekend in ruil voor strafvermindering. "Ik ken een Nederlandse advocaat die een paar uur is vastgehouden in Amerika en tot op het bot is uitgekleeft, omdat hij ruzie had met een officier van justitie daar," aldus Teurlings.

Zijn collega Nico Meijering durft helemaal niet meer naar de VS te gaan. "Als ik weer naar Amerika moet voor een cliënt, gaat voorlopig een collega van mij. Mijn vriendin wil ook niet meer dat ik ga. Ze weet niet wat er kan gebeuren."

Meijering kreeg het vorig jaar augustus hevig aan de stok met justitie in New York. "Ik ben toen 24 uur heel erg bang geweest dat ik van mijn bed zou worden gelicht." De Rotterdamse advocate Inez Weski gaat geregeld voor cliënten naar de VS. Ze bevestigt de problemen met de Amerikaanse justitie en zegt dat ze erg op haar woorden moet letten. "Ik kan niet vrijelijk in de media over het rechtstelsel in de VS praten. Mijn cliënt zit daar en die wil wel terug. Alles wat hier gezegd wordt, weten ze daar onmiddellijk." Weski is onder meer

advocate van de Zwolsse diskjockey die enkele jaren geleden onder protest werd uitgezet naar de Verenigde Staten wegens xtc-handel. In Nederland is het niet ongebruikelijk dat advocaten van verdachten of getuigen contact met elkaar hebben. Maar in de VS wordt dat opgevat als een strafbare poging tot beïnvloeding. Nietsvermoedende Nederlandse advocaten worden soms door Amerikaanse collega's opgebeld in strafzaken tegen bijvoorbeeld een internationale drugsorganisatie en uitgelokt om verboden vragen te stellen. Dat kan tegen hen en hun cliënten worden gebruikt. Justitie in de VS blijkt goed op de hoogte te zijn. "Elke keer als ik met de VS had gebeld, wist de DA (District Attorney - de openbare aanklager, red.) precies wat ik deed," zegt Teurlings, die in Nederland Kenneth Muskiet bijstaat in diens strijd tegen uitlevering aan de VS. "Er is een informatiebron bezig die alles verzamelt en stukken vertaalt."

eigen hachje en heeft men zijn eigen deal." Toch laat Weski zich niet intimideren. "Maar het belemmert natuurlijk wel allemaal je werk en dat is ook de bedoeling." Nico Meijering: "Ik kan nu mijn werk nog goed doen. Zodra dat niet meer mogelijk is, hou ik ermee op. Maar het maakt het werk wel onaangenaamer. Wij strafadvocaten zijn kwetsbaar, we worden gezien als mensen die omgaan met boeven, en al gauw met hen over één kam geschoren. Als je lastig bent, word je steeds kwetsbaarder."

Terwijl de steun voor legalisering almaar toeneemt, voeren Amerika en Europa een verbeten maar hopeloze War on Drugs. Hoe repressie en de bewaking van sociale cohesie botsen op de behoefte aan roesmiddelen, blijkt uit nieuwe historische studies over drugs.

Richard Davenport-Hines: The pursuit of oblivion. A global history of narcotics. Norton, 576 blz. € 41,50
De paperback is verschenen bij Orion en kost € 21,50

David T. Courtwright: Forces of habit. Drugs and the making of the modern world. Harvard University Press, 277 blz. € 24,50

Daniel Pinchbeck: Breaking open the head. A visionary journey from cynicism to shamanism. Flamingo, 322 blz. € 25,99

Gemma Blok

NAL 25/4

Thomas de Quincey beschrijft in *The Confessions of an English Opium-Eater* (1822) hoe hij als jonge Oxford-student vele avonden doorbracht in het Londen-Opera House. Zwaar beneveld door opium luisterde hij, trillend van genot, naar het 'goddelijke stemgeluid' van operadiva's. Na afloop mengde hij zich nog even onder de arbeiders, op de markt of in een café. Dé gewone man was, door het harde leven dat hij leidde, veel filosofischer dan de Victoriaanse burger, vond De Quincey. Geestelijk verfrist waggelde hij vervolgens naar huis, zich in de smalle steegjes van Londen de eerste ontdekingsreiziger wanend in terra incognita.

De Quincey's *Confessions* bombardeerden drugsgebruik tot vast ingrediënt van de Romantiek. Het Ware Leven, vonden negentiende-eeuwse romantici, was niet te vinden in een sociaal aangepast bestaan. Het openbaarde zich in piekervaringen en in chaos, waanzin en dromen, de verbeelding en de drugsroes. Zo ontstond een traditie van drugsgebruik als onderdeel van verzet tegen de burgerlijke maatschappij. Ook hasj, dat een oude maar lange tijd vergeten traditie kende in Europa, maakte een comeback onder romantische kunstenaars.

De Quincey's traditie leeft nog steeds voort, getuige het recente *Breaking Open the Head. A Visionary Journey from Cynicism to Shamanism*. De New-Yorker Daniel Pinchbeck beschrijft daarin hoe hij op zoek gaat naar de waarheid over het universum. Het obscure psychedelisch

Porno 'van dienstwege' op pc generaal

Van onze verslaggever DEN HAAG

De nieuwe bevelhebber van de Koninklijke Marechaussee, generaal R. Verboom, is in verlegenheid gebracht door de vondst van pornografische afbeeldingen in een computer op zijn vroegere werkkamer. Het ministerie van Defensie zegt ter verklaring dat Verboom 'van dienstwege' spuurwerk deed naar de circulatie van ongewenste beelden en teksten in het computernetwerk van de marechaussee.

Opmerkelijk is dat de vondst werd gedaan tijdens een technische scan op 26 maart, twee dagen voordat het kabinet instemde met de benoeming van Verboom. Tijdens de ministerraad werd minister Kamp van Defensie op de hoogte gebracht.

Kamp zag volgens zijn woordvoerder geen reden om de voordracht in te trekken, omdat Verboom zich beroepshalve over het 'licht-pornografische' materiaal had gebogen. Dat gebeurde in de tijd dat hij kabinetschef was van de vorige bevelhebber, generaal

Neisingh. Die liet Verboom een paar jaar geleden nagaan of personeel 'het computernetwerk belastte met krijgstuchondermijning, extremistisch of pornografisch materiaal', aldus een woordvoerder van de marechaussee. 'Je moet eerst kijken naar shit om te weten dat het shit is.'

Het onderzoek bracht geen strafbare feiten aan het licht. Wel werd een aantal medewerkers 'aangesproken op misbruik van het netwerk'.

Het uitwisselen van pornogra-

fisch materiaal via internet is een bekend verschijnsel in de krijgsmacht. De militaire top wordt geacht daartegen op te treden. Zo liet de bevelhebber van de luchtmacht, D. Berlijn, eerder dit jaar in een 'dagorder' weten dat het ten strengste verboden is om pornografisch, racistisch en ander ongewenst materiaal te bezitten en te verspreiden. Onlangs werd een aantal studenten van de Koninklijke Militaire Academie ernstig berispt wegens het plaatsen van 'aanstootgevend' foto's en teksten op een website.

Porno nekt baas marechaussee

DEN HAAG - Brigade-generaal mr. R. Verboom trekt zich terug als beoogd bevelhebber van de Koninklijke Marechaussee. Hij doet dat vanwege publiciteit over pornografisch materiaal dat op zijn computer was aangetroffen. Verboom acht zich 'te zeer beschadigd om het bevelhebberschap in alle opzichten naar behoren te kunnen vervullen', aldus een verklaring van Defensie. De vondst werd eind maart gemeld aan minister Henk Kamp, maar omdat het materiaal verzameld was in het kader van een onderzoek, zag Kamp geen belemmering om de geplande benoeming van Verboom tot bevelhebber door te laten gaan. Na enige dagen bedenktijd heeft Verboom zich nu toch teruggetrokken. (ANP)

Verzet in VN tegen homoresolutie

GENÈVE, 26 APRIL. De mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties in Genève heeft de stemming over een resolutie tegen discriminatie van homoseksuelen

met een jaar uitgesteld tot maart 2004. Het omstreden voorstel, dat voor het eerst specifiek discriminatie van homo's zou veroordelen, was ingediend door onder meer Brazilië, Canada en de Europese Unie. De tekst stuitte echter op verzet bij een deel van de 53 commissieleden. (AFP)

De moeizame voortgang van de oorlog tegen drugs

Het helpt toch niet

DMT bracht hem in contact met een bovennatuurlijke wereld, bevolkt door kleine wezentjes met hoge krakende stemmetjes: de 'machine-elfjes'. 'Now you know. This is it. Now you know. Now go back', zongen ze voor Pinchbeck.

Breaking Open the Head zal geen cultboek worden, zoals de bekentenissen van De Quincey's. Recreatief drugsgebruik is allang niet meer vernieuwend. In de afgelopen twee eeuwen is het Westen overspoeld door drugs. Die werden vrijwel zonder uitzondering in onze samenleving geïntroduceerd door de farmaceutische industrie, de geneeskunde en de psychiatrie. Zo werden onder meer de opiaten morfine (1817) en heroïne (1898) ontwikkeld, evenals de stimulerende middelen cocaïne (1860) en speed (1927) en het psychedelisch LSD (1943).

Artsen en psychiaters schreven deze drugs enthousiast voor als pijnstillers, oppeppers, kalmeringsmiddelen of hulpmiddelen bij intensieve psychotherapie. Drogisterijen maakten rond 1900 grote winsten op huis- tuin- en keukenmedicijnen die opium, cocaïne of heroïne bevatten. Het waren middeljes tegen hoesten of tegen krampjes bij baby's, met geruststellende namen als 'Mrs. Winslow's soothing syrup'. Ook cocaïnehoudende drankjes waren populair.

Een aardig detail is dat de Nederlandse Cocaïnefabriek rond 1914 de wereldhandel domineerde. Dat beweert althans de Britse historicus Davenport-Hines in zijn boek *The Pursuit of Oblivion. A Global History of Narcotics*, een ambitieus overzichtswerk dat een goede inleiding biedt in een bloeiend nieuw onderzoeksterrein: de geschiedenis van drugs. Davenport-Hines integreert bewonderenswaardig cultuurgeschiedenis en sociaal-economische geschiedenis in zijn boek, dat zich vooral richt op de ontwikkelingen in Amerika en Engeland. Al is hij in zijn polemische stellingname tegen de 'War on Drugs' soms wat drammerig, hij presenteert in zijn boek een indrukwekkende hoeveelheid feiten en vermakelijke anekdotes.

Maffiosi

Vooralsinds de jaren zestig is het recreatieve drugsgebruik wijdverbreid geraakt, door sterke welvaartsstijging en de opkomst van een grootschalige en koopkrachtige jeugdcultuur. Nederland kende in 2001 zo'n 400.000 regelmatige hasjgebruikers. Naar schatting 55.000 mensen gebruikten in dat jaar cocaïne en zo'n 70.000 Nederlanders slikten xtc. Spelen met de eigen geest is normaal geworden. De Amerikaanse drugshistoricus David Courtwright bestempelt dit fenomeen in *Forces of Habit. Drugs and the Making of the Modern World* tot een 'psychoactieve revolutie'.

Ondertussen woedt al sinds het begin

van de twintigste eeuw, maar vooral sinds het aantreden van de Amerikaanse president Nixon in 1969, een steeds heftiger War on Drugs. Nixon stelde zich tot doel 'de grimmige erfenis van Woodstock weg te vagen'. Hij noemde de strijd tegen verdovende middelen 'de tweede Amerikaanse Burgeroorlog' en dat is het volgens Davenport-Hines in zekere zin ook - namelijk een oorlog van de gevestigde blanke middenklasse tegen zwarten en hispanics. De (vooral zwarte) bevolking van Amerikaanse gevangnissen verdriedubbelde tussen 1980 en 1994. Een flink deel van de gevangenen zit voor het leven vast, als gevolg van het 'three-strikes-you're-out'-beleid: drie vergripen betekenen levenslang. In 1997 had dertien procent van de zwarte Amerikaanse mannen geen stemrecht meer; het was hun ontnomen na een justitiële veroordeling. De Higher Education Act van 1998 sloot mensen die veroordeeld zijn wegens drugsvergripen uit van het hoger onderwijs. Intussen steeg het drugsgebruik wereldwijd explosief.

Mensen hebben behoefte aan roesmiddelen en daarom is drugshandel al sinds de vroegmoderne tijd deel van het kapitalisme, aldus David Courtwright in *Forces of Habit*. Toen de opiaten, cocaïne en hasj na de Eerste Wereldoorlog in Amerika verboden werden, bleef de vraag ernaar dan ook bestaan. Maffiosi en Zuid-Amerikaanse kartels voorzagen in de behoefte. Ruim voor de Tweede Wereldoorlog was zo al een uitgebreide traditie van drugsgebruik gegroeid in het Westen. Chinese gastarbeiders rookten ruwe opium, terwijl opiumdruppels en morfine vooral gebruikt werden door medici, apothekers en welgestelde dames en heren die, zoals De Quincey, via medisch gebruik verslaafd raakten. Cocaïne was in de jaren twintig een ware rage in Hollywood, in het Londense West End en in de artistieke Parijse wijk Montmartre. Het middel werd geassocieerd met wulpse, geëmancipeerde vrouwen met bobkapsels. Rond hasj en heroïne hing een romantisch imago doordat jazzmusici het gebruikten.

Ondanks de falende War on Drugs en de toename van het drugsgebruik klinkt nog altijd de roep om repressie, en zijn drugs nog steeds controversieel. Voor sommige radicale apologeten is spelen met de eigen geest een uiting van het recht op zelfbeschikking; een kernwaarde in onze cultuur. Voor tegenstanders is drugsgebruik de ultieme bedreiging van de individuele autonomie, want sociale en psychische stagnatie liggen op de loer. Christelijke bestrijders van drugs in Amerika menen ondertussen dat roesmiddelen de samenleving ondermijnen doordat ze zouden leiden tot maatschappelijke uitval, indolentie, seksuele losbandigheid, waanzin en geweld.

De controversen rond drugs zijn echter niet alleen maar normatief. Drugs hebben al zolang ze bestaan verslavingsproblemen opgeleverd, van alcohol tot xtc. De Quincey zelf moest bekennen dat hij zwaar verslaafd was geraakt aan de opium die hij zo lyrisch bezong. Morfine en heroïne bleken nog zwaarder verslavend, vooral sinds de injectiespuit ze vanaf midden negentiende eeuw direct in de bloedbaan kon spuiten. Het spuiten van speed kan leiden tot een 'speed-psychose' en met name cocaïne kent het risico van geestelijke verslaving. Problematisch gebruik van xtc, lsd of hasj komt minder vaak voor, maar bestaat wel. Onderzoek toont aan dat de meeste mensen tijdelijk met drugs experimenteren, vooral tussen hun twintigste en vierentwintigste, maar een deel belandt in een neerwaartse spiraal van onmatig gebruik. Niet iedereen neemt bovendien drugs voor de lol of als de kortste weg naar zelfinzicht: het is, evenals drank, ook een middel om de dagelijkse misère te vergeten.

Risico

De motieven van drugsbestrijders in The War on Drugs zijn gemengd, en niet altijd nobel. De strijd tegen drugs geeft een gevoel van veiligheid, vanuit de oerangst dat de drugsroes leidt tot ontremming, agressie en geweld. De rol van Amerika is opportunistisch: in de Koude Oorlog steunde de CIA anticommunistische groeperingen in Azië, Afghanistan en Nicaragua die handelden in heroïne of cocaïne. Ten slotte zijn niet zozeer handelaars, maar vooral gebruikers de dupe van de War on Drugs. Het is een oorlog die parallellen kent met de vroegere strijd tegen drankmisbruik van het socialisme.

Volgens Domela Nieuwenhuis verhinderde drank de emancipatie van de arbeiders, zoals de islamitische AEL nu pleit voor sluiting van de coffeshops in Nederland. Drank bleek echter niet meer weg te krijgen uit de samenleving. De inname onder Nederlanders steeg van ruim twee liter pure alcohol per hoofd van de bevolking in 1960 tot acht liter in 2000. De duizenden verkeersdoden en verslaafden nemen we inmiddels op de koop toe.

Antidrug-sentimenten vormen een tegenwicht tegen het andere uiterste: het ultraliberale standpunt dat iedereen recht heeft op zijn eigen verslaving. Veel hulpverleners pleiten intussen voor de middenweg van 'schadebeperking'. Daarbij ligt de nadruk op ondersteunen van de gebruiker en het verbeteren van de sociale omstandigheden van verslaafden. Het is een vorm van solidariteit met de slachtoffers van onze 'psychoactieve revolutie' die volgens de auteurs van deze boeken effectiever en realistischer is dan de repressie in de vruchteloze War on Drugs.

Vaticaanse woordenlijst wekt woede homoseksuelen

Tel, 1 april 2003 VATICANSTAD - Een woordenlijst van het Vaticaan met seksuele termen heeft de woede gewekt van de Italiaanse homogemeenschap. Volgens het lexicon, dat sinds maandag in de winkels ligt, zijn homoseksuelen niet normaal en worden landen waar het homohuwelijk is erkend, bewoond door mensen "met een ernstig verstoorte psyche". Het boek, uitgegeven door de Pauselijke raad voor het gezin, behandelt thema's als seksualiteit, condooms, abortus, geboortecontrole en genetische manipulatie. Homoseksualiteit is volgens het lexicon het gevolg van een "onopgelost psychologisch conflict". De Rooms-Katholieke Kerk maakt zich op voor een kruistocht tegen homo's, zei parlements lid Franco Grillini, erevoorzitter van Arcigay, de grootste homobeweging in Italië. "Het Vaticaan is volkomen geobsedeerd. Er gaat geen dag voorbij dat een of andere kardinaal of Curieprelaat niet een beledigende opmerking over homo's maakt. Leugens zijn het."

WAT IS KINDERARBEID?

Wat verstaan we onder kinderarbeid? En: zijn alle vormen van kinderarbeid slecht voor kinderen?

Arbeid versus werk De scheidslijn tussen 'acceptabel kinderwerk' en 'kinderarbeid' is dun en de meningen verschillen over waar die moet worden getrokken. De Nederlandse jongen die in de zomermaanden een centje bijverdient met fruit plukken zal – de meesten zijn het erover eens – niet als kinderarbeider worden aangemerkt, maar zijn Indiase leeftijdgenoot die wordt geworven voor de sinaasappelpluk wel. Het verschil zit hem in de zwakke positie van de jonge Indische werknemer en de relatief kleine vergoeding die hij krijgt voor zijn werkzaamheden. Zonder zijn inkomen kan het gezin niet of nauwelijks rondkomen. Hij moet prestaties leveren die doorgaans alleen van volwassenen worden verwacht.

Definitie „Of een bepaalde vorm van werk onder het kopje 'kinder-

arbeid' kan worden geschaard, hangt af van de leeftijd van het kind, het type werk dat hij of zij doet en de arbeidsomstandigheden”, aldus UNICEF. Het antwoord op die vraag verschilt volgens het kinderfonds van de Verenigde Naties „van land tot land” en kan ook nog verschillen per sector in verschillende landen. De meest gangbare definitie van kinderarbeid is: activiteiten die schadelijk zijn voor de mentale, culturele, fysieke en emotionele ontwikkeling van het kind. Deze definitie is onder meer terug te vinden in Conventie 182 van de International Labour Organisation en de VN-Conventie over de Rechten van het Kind.

Soorten De activiteiten die kinderarbeiders verrichten, verschillen van land tot land. Zo werken kinderen in Afrika en Zuid-Amerika vaak in de landbouw en kinderen in India, Bangladesh en Pakistan in de tapijtindustrie. In het algemeen kan er een onderscheid worden gemaakt tussen huisarbeid, landarbeid, straatarbeid, industrieel werk, kinderprostitutie/kinderporno(grafie) en kindsoldaten.

Ergste vormen Tot de ergste vormen van kinderarbeid rekent de International Labour Organisation:

- alle vormen van slavernij of met slavernij gelijk te stellen praktijken, zoals de verkoop van en handel in kinderen, schuldhorigheid en lijfeigenschap, gedwongen of verplichte arbeid, met inbegrip van gedwongen rekrutering van kinderen voor inzet in gewapende conflicten.
- het gebruik, het aanwerven of aanbieden van een kind voor prostitutie, voor de productie van pornografie of pornografische voorstellingen.
- het gebruik, het aanwerven of aanbieden van kinderen voor illegale werkzaamheden, in het bijzonder voor de productie van en de handel in drugs, zoals omschreven in de desbetreffende internationale verdragen.
- werk dat door zijn aard of de omstandigheden waaronder het wordt verricht, waarschijnlijk schadelijk is voor de gezondheid, veiligheid of zedelijkheid van kinderen.

Bronnen: UNICEF, ILO, Amnesty International.

prostitutie.

Na een jaar lukte het haar om met een paar andere meisjes weg te lopen. De Thaise politie bracht haar naar een opvanghuis voor ex-prostituees. „Daar zaten we met vijfhonderd meisjes. Tweehonderd van hen waren seropositief, die werden apart gezet.” Ze leerde er Thais lezen en schrijven, en elke dag begon en eindigde met het zingen van het Thaise volkslied. Het beviel haar wel, want de mensen waren aardig, maar werk had ze niet. Daarom liet ze zich overhalen om naar Maleisië te gaan, waar ze bij een oudere man in huis kwam. Hij behandelde haar goed, maar ze kwam ook daar nooit op straat. Dan zouden ze erachter komen dat ze illegaal was, en dan zou ze het land uit moeten. Toen de man kanker kreeg en stierf, organiseerden zijn ouders Li's terugkeer naar China.

De VN-organisatie ILO, die zich met haar IPEC-project richt op het uitbannen van kinderarbeid, schat dat er sinds 1990 zo'n 80.000 vrouwen en kinderen zijn verhandeld naar Thailand. De meesten van hen zijn afkomstig uit Birma, gevolgd door vrouwen en kinderen uit het Chinese Yunnan. Een woordvoerder van UNICEF typeerde de handel in vrouwen en kinderen in Azië onlangs zelfs als „de grootste slavenhandel uit de geschiedenis”. Hij zei dat er de afgelopen dertig jaar ruim 30 miljoen kinderen zijn verhandeld. Het gaat daarbij vooral om tienermeisjes, die veelvuldig in de prostitutie terecht komen.

Fu Zhenghua van het Chinese Bureau voor Openbare Veiligheid ziet een verschuiving in het patroon van vrouwen- en kinderhandel. Waar vrouwen vroeger werden verhandeld om te worden uitgehuwelijkt aan Chinese boeren die in hun eigen dorpen niet aan de vrouw konden komen, zijn er nu steeds meer internationale netwerken die de vrouwen in andere delen van China en in het buitenland als prostituee aan het werk zetten. ILO-IPEC is drie jaar geleden een project begonnen waarbij de landen in de Mekong-delta proberen de handel een halt toe te roepen. Die handel is zeer complex en zeer goed georganiseerd. Zo gaan er vanuit Yunnan niet alleen Chinese vrouwen via Birma naar Thailand, maar er komen ook Vietnamese vrouwen China

In Azië zijn de afgelopen decennia miljoenen kinderen verhandeld als prostituee. „Dit is de grootste slavenhandel ooit.”

MCC 8/4

Garrie van Pinxteren

Samen met haar jongere zusje heeft Li Tongdao een stenen huis voor haar moeder laten bouwen van het geld dat zij in het buitenland wisten te sparen. Het is het mooiste huis van het dorp. Aan de muur hangt een portret van haar jongere zusje. Die heeft lange, geblondeerde haren en draagt een glimmend roze mini-jurk. Ze werkt op het

CHINA

Toen Li zeventien was, kreeg ze de kans van haar leven: een man bood haar zomaar een baan in het buitenland aan. In haar dorp Mengzhe, op zo'n 50 kilometer van de grens met Birma (nu Myanmar), is geen werk voor jonge vrouwen

met meer ambitie dan alleen het helpen van hun ouders op het land.

Ze ontwaakte al snel uit haar droom. Bij de grens met Myanmar werd ze overgedragen aan een Birmees, die zei dat ze nu van hem was: hij had haar voor goed geld gekocht, dus ze kon maar beter doen wat hij zei. Hij verkocht haar door aan een Thaise handelaar, die haar gevangen zette op het eiland Phuket. „Hij sloeg een van mijn benen in de boeien. Op eens zat ik met een ketting vast aan de muur. Ik kon wel rondjes door de kamer lopen en ik kon naar de wc, maar ik kon het huis met geen mogelijkheid verlaten. Daarvoor was de deur ook te zwaar vergrendeld”, vertelt de tengere Li, die nog steeds alleen met grote moeite over die tijd kan praten. Eén keer per dag kreeg ze van de bewakers een maaltijd voorgezet. Op een dag kwam iemand haar halen: ze mocht eindelijk weer naar buiten. Li werd naar een ander huis gebracht, waar ze werd gedwongen tot

‘Veilig land voor vrouwen blijft nog even een droom

OPINIE

door Lisette van Gorp APC 5/4

De titel van de nota 'Een veilig land waar vrouwen willen wonen' verwijst naar een prachtig gedicht van de overleden feministe Joke Smit ('Een land waar vrouwen willen wonen'). Daarin staan haar wensen voor een samenleving waarin het goed leven is voor mannen en voor vrouwen. Het gedicht dateert uit de jaren zeventig van de vorige eeuw, maar is nog steeds actueel. Geldt dat ook voor de nota? Mijn antwoord is ja. De toevoeging 'veilig' in de titel staat er niet voor niets. Nederland mag dan een welvarend land zijn en internationaal niet slecht scoren op het punt van welzijn, gezondheid en mensenrechten, het is ook een land met ernstige veiligheidsproblemen. Dan moet niet alleen gedacht worden aan intimidatie, criminaliteit, moord en doodslag op straat, maar zeker ook aan vormen van onveiligheid als mishandeling in de thuissituatie, seksueel geweld of genitale verminking.

Een 'Veilig land' gaat over al deze vormen van geweld die in Nederland voorkomen en vestigt er de aandacht op dat vrouwen een andere positie en rol hebben dan mannen als het gaat om geweld. Het merendeel van de plegers van huiselijk geweld en seksueel geweld is man en volwassen, het merendeel van de slachtoffers is vrouw en/of kind, jongens en meisjes.

Aan ernstige verwaarlozing van kinderen bijvoorbeeld maken zowel mannen als vrouwen zich schuldig. Bij genitale verminking zijn de slachtoffers vrouw, de 'uitvoerders' zijn meestal ook vrouw. De analyse van geweld als een verschijnsel dat te maken heeft met ongelijke seksuele verhoudingen, vormt de eigenlijke waarde van de nota 'Een veilig land'.

Er zijn veel andere beleidsstukken over veiligheid, vaak met meer concrete maatregelen, maar in geen van die stukken wordt ge-

weld systematisch gezien vanuit een sekseperspectief én in een internationaal kader geplaatst. De analyse van 'Een veilig land' zou volgens mij 'ingebreed' moeten worden in andere zogenaamde algemene beleidsstukken over veiligheid, huiselijk geweld, en gezondheid.

Geweld binnen relaties is namelijk ook een veiligheidsprobleem en een gezondheidsprobleem. Ik vind het dus prima dat in de veiligheidsnota van het vorige kabinet ook iets over huiselijk geweld gezegd wordt. Een 'Veilig land' laat zien dat geweld tegen vrouwen ook een probleem is waar emancipatiekantanten aan zitten. Dat het niet toevallig is dat de grote meerderheid van alle plegers man is en de meeste slachtoffers vrouwen en kinderen zijn.

MACHTSVERSCHILLEN

Geweld binnen relaties heeft te maken met macht en machtsverschillen, met de verschillen tussen mannen en vrouwen in hun opvoeding, hun mogelijkheden om deel te nemen op de arbeidsmarkt en de verzorgende taken thuis. Het perspectief, dat in de nota centraal staat, is belangrijk. Maar er spelen meer vormen van machtsverschil tussen mensen dan alleen de man-vrouwverschillen. Dat is duidelijk geworden uit allerlei affaires van seksueel geweld. Wat te denken van de misbruikende sportcoaches, groepsleiders, therapeuten, huisartsen en soldaten? Wat dat betreft vind ik de nota soms wat ouderwets in haar taalgebruik. Het gaat niet alleen om geweld tegen vrouwen, maar ook tegen kinderen: De nota zegt niks over de aanpak van plegers van geweld. Dat is een gemiste kans, naar mijn mening. Soms vind ik de makers van de nota nog teveel denken in de tijdgeest van Joke Smit.

Wat moet er gebeuren om Nederland veiliger te maken voor vrouwen (en voor kinderen en mannen)? Omdat geweld tegen vrouwen gevolgen heeft voor gezondheid, veiligheid en emancipatie zijn ook veel verschillende partijen nodig in de bestrijding ervan. Er moet dus in de eerste plaats (nog) beter sa-

mengewerkt worden tussen politie en justitie, gezondheidszorg en hulpverlening. Deze samenwerking moet geregisseerd worden door de overheden.

Er zijn nota's die deze samenwerking met het veld, inclusief expertisecentra en onderzoekers, als uitgangspunt nemen. Zo hebben in het project over huiselijk geweld van het ministerie van justitie bijvoorbeeld de verschillende overheden en de partijen in het veld gezamenlijk het probleem in kaart gebracht en met elkaar oplossingen gezocht voor een effectieve aanpak van huiselijk geweld.

De aldus tot stand gekomen nota 'Privé geweld - publieke zaak' is eind vorig jaar besproken in de Tweede Kamer en er is afgesproken dat er geregeld over de voortgang zal worden gerapporteerd. Inmiddels zijn de overheden en de partijen weer met elkaar aan tafel gaan zitten om te zorgen dat wat er in de nota staat, ook wordt aangepakt. En iedereen heeft daarin een eigen rol.

Er is dus nog genoeg te doen. Want ondanks alle gesprekken en geproduceerd papier is de situatie voor veel vrouwen en kinderen nog lang niet veilig. Er zijn veel te weinig deskundige hulpverleners en speciale voorzieningen, er wordt nog teveel langs elkaar heen gewerkt door politie en hulpverlening, er wordt niet of te laat ingegrepen in acute situaties.

Gemeenten zouden alle activiteiten moeten regisseren, maar weten vaak niet hoe. En we weten nog steeds veel te weinig van de motieven van plegers, waardoor we het geweld ook nog niet effectief hebben kunnen terugdringen. En er is dus ook meer geld nodig om dit allemaal voor elkaar te krijgen, als een investering in een veiliger toekomst. De nota 'Een veilig land waar vrouwen willen wonen' is dus een goede start, maar we moeten hard aan de slag gaan om Nederland echt veiliger te krijgen.

Lisette van Gorp is beleidsmedewerker bij TransAct, het landelijk expertisecentrum seksespecifiek zoig en seksueel en huiselijk geweld in Utrecht.

binnen. Zij worden voornamelijk verkocht als bruiden.

Aan het project doen behalve China ook Laos, Thailand, Cambodja en Vietnam mee, en het is vooral gericht op preventie. Zo wordt geprobeerd om de economische kansen voor jonge vrouwen in de meest kwetsbare gebieden te vergroten door kredietmogelijkheden en scholing te bieden. „Maar daarmee alleen kom je er niet”, zegt mevrouw Zhu Hui'e, die het project in Yunnan coördineert. „Je moet jonge vrouwen niet verbieden hun dorpen te verlaten, maar je moet ze wel uitgebreid wijzen op het gevaar dat ze lopen als ze zomaar met iemand meegaan”, vindt Zhu Hui'e.

„Veel ronselaars zijn bekenden van de dorpelingen, die op deze manier een leuk bedrag kunnen bijverdienen. Ook houden steeds meer ronselaars zich op bij bus- en treinstations en arbeidsbemiddelingsbureaus. Daar spreken ze knappe meisjes aan, die net zijn aangekomen en die nog helemaal geen weet hebben van het leven buiten hun dorp. De ronselaars vertellen dat ze de meisjes aan beter betaald en lichter werk kunnen helpen, en daar trappen de meesten helaas maar al te gemakkelijk in.”

Mevrouw Li Guiying van de vrouwenvereniging van het district waarin

Mengzhe ligt, vertelt dat de meisjes vaak nog heel jong zijn als ze hun dorp verlaten. Zo weet ze zich nog goed te herinneren hoe ze tien jaar geleden een telefoontje van de politie kreeg, met de vraag of ze vier meisjes wilde komen ophalen uit de provinciehoofdstad Kunming. De meisjes hadden in Thailand in de prostitutie gewerkt. De jongste was dertien, de oudste zeventien. Toen ze eenmaal in Kunming was aangekomen, bleek dat een van hen de benen had genomen – bang om in haar eigen dorp met de nek te worden aangekeken wegens haar werkzaamheden. Een ander meisje bleek seropositief, het eerste geval van hiv in het district.

China's buurland Birma doet niet mee aan het ILO-IPEC-project, terwijl er juist via het uiterst corrupte Birma veel doorvoer is vanuit China. Ook komen veel Chinese meisjes als prostituee in Birma terecht, in bordelen die vrijwel alleen door Chinezen uit de Volksrepubliek worden bezocht. Deze bordelen schieten als paddestoelen uit de grond rond de Chinese casino's die net over de grens

